dac

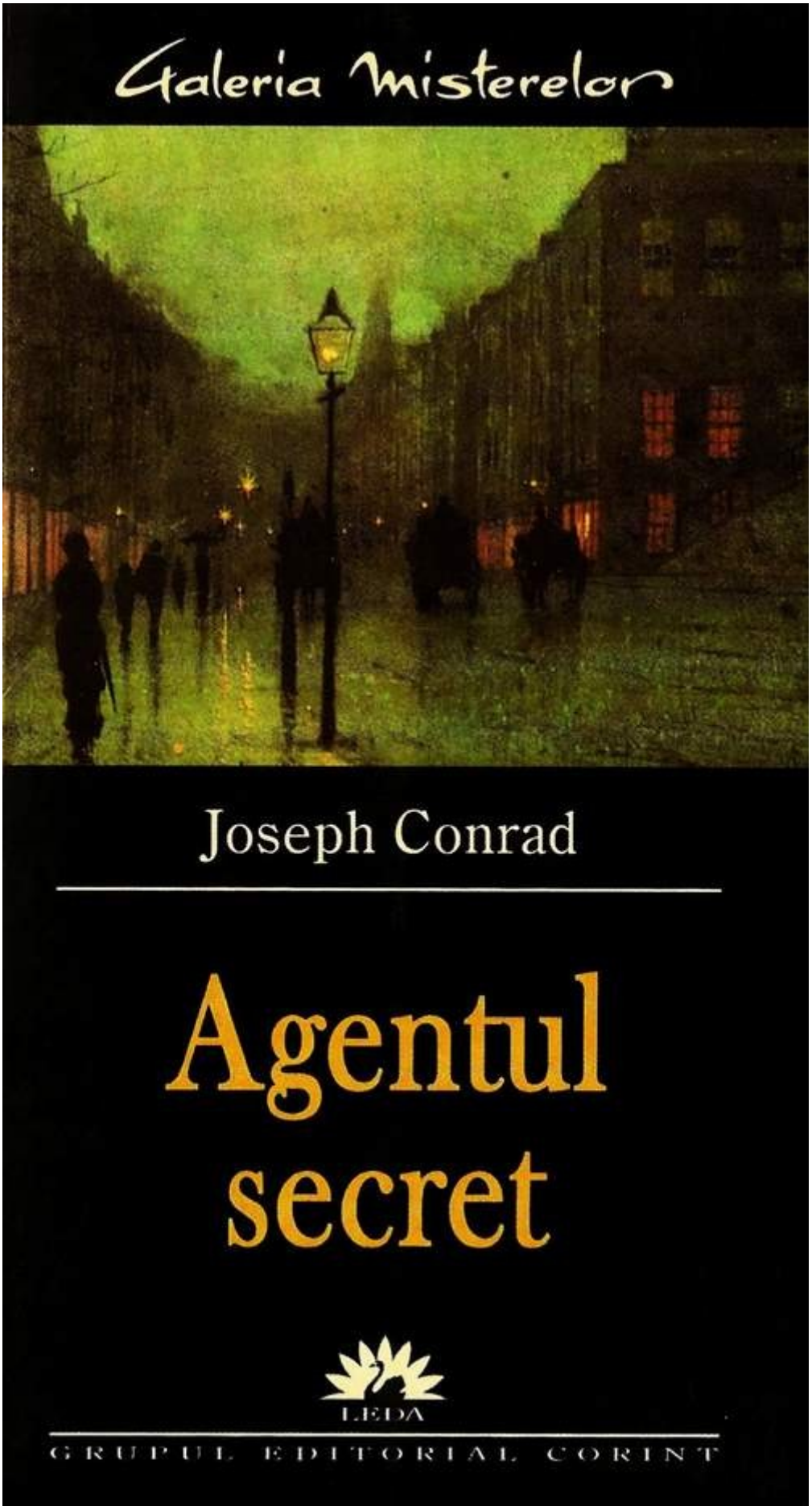
Galeria Misterelor
Joseph Conrad
Agentul secret
LEDA
GRUPUL EDITORIAL CORINT

Re
tor:

Antonia Kacso, Raluca Popescu
Tehnoredactare computerizată: Dana Diaconescu
Coperta: Walter Riess

Joseph Conrad, *The Secret Agent*, *A Simple Tale*

Ilustraţia copertei reproduce un detaliu din *Vedere de pe Heath Street*, *Hampstead*, de John Atkinson Grimshaw

Toate drepturile asupra acestei ediţii sunt rezervate Editurii LEDA, parte componentă a GRUPULUI EDITORIAL CORINT

ISBN: 973-7786-43-2

Timbrul literar se plăteşte Uniunii Scriitorilor din România Cont: 2511.1-171.1/ROL BCR Sector 1

Pentru comenzi şi informaţii adresaţi-vă la:

Editura LEDA
Difuzare şi Clubul Cărţii
Str. Teodosie Rudeanu nr. 21, Sector 1, Bucureşti
Tel.: 222.19.49, 223.19.28, 222.40.34; Fax: 222.71.78.
E-mail: vanzari@edituracorint.ro
Magazinul virtual: www.edituracorint.ro

Format: 24/61 x 86
Coli tipo: 16

Tipar executat la: **S.C. TIPARG S.A.** Piteşti
Tel.: 0248 221 275; Fax: 0248 221 348
E-mail: office@tiparg.ro; www.tiparg.ro
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
CONRAD, JOSEPH
Agentul secret: o istorie simplă/Joseph Conrad;
trad. Gabriel Gafiţa — Bucureşti: Leda, 2005
ISBN 973-7786-43-2

I. Gafiţa, Gabriel (trad.)

821.111-31=135.1

Joseph Conrad

Agentul secret

O istorie simplă

Traducere de Gabriel Gafiţa

LEDA
GRUPUL EDITORIAL CORINT

I

Ieşind în acea dimineaţă, domnul Verloc îşi lăsă formal magazinul în seama cumnatului său. O putea face liniştit, căci tot timpul clientela sa era foarte puţină, practic inexistentă înainte de căderea serii. De altfel, domnului Verloc prea puţin îi păsa de afacerile lui oficiale. Iar, în plus, cumnatul rămânea în grija soţiei sale.

Magazinul era mic, la fel şi casa. Era una din acele clădiri de cărămidă înnegrită ce se puteau vedea în mare număr, înainte de epoca reconstrucţiei, la Londra. Magazinul era o încăpere în formă de cub, cu faţada formată din geamuri mici. În timpul zilei uşa rămânea închisă; doar serile stătea crăpată discret, dar cu suspiciune.

În vitrină erau fotografii de dansatoare mai mult sau mai puţin dezbrăcate, pachete incerte ambalate în hârtii ca medicamentele brevetate, plicuri galbene lipite, foarte subţiri, pe care scria mare cu negru, 2 şilingi 6 penny, câteva numere din nişte vechi reviste umoristice franţuzeşti atârnate pe o sfoară, parcă la uscat, un văsuleţ albastru de porţelan, o casetă neagră de lemn, sticle cu cerneală de marcaj şi ştampile de cauciuc, câteva cărţi cu titluri vag necuviincioase, câteva exemplare aparent vechi din nişte publicaţii obscure, mizerabil tipărite şi cu titluri ca *Torţa* sau *Gongul*, nemaipomenit de incitante. Iar cele două lămpi de gaz din vitrină erau întotdeauna date la mic, fie din spirit de economie, fie pentru folosul clienţilor.

Cât despre clienţi, aceştia erau sau inşi foarte tineri, care zăboveau câtva timp în faţa vitrinei înainte de a se strecura pe neaşteptate în magazin, sau bărbaţi ceva mai maturi, dar care în general arătau de parcă n-ar prea fi fost în bani. Din această ultimă categorie, unii purtau gulerele pardesielor ridicate până sub mustaţă şi aveau stropi de noroi la partea de jos a pantalonilor, care se prezentau destul de purtaţi şi de o calitate nu foarte grozavă. Nici picioarele dinăuntrul lor nu erau de regulă cine ştie ce. Cu mâinile înfundate în buzunarele laterale ale hainelor, se furişau înăuntru cu un umăr înainte, ca şi cum s-ar fi temut să nu declanşeze clopoţelul.

Acesta, agăţat deasupra uşii cu ajutorul unui fir de oţel curbat, era greu de ocolit. Uşa îl lovea în mod inevitabil; iar seara, la cea mai mică provocare, răsuna în spatele clientului cu o virulenţă absolut neruşinată.

Clopoţea deci şi, la acest semnal, domnul Verloc intra prin glasvandul prăfuit din spatele tejghelei băiţuite, venind în grabă de undeva din spate. Pleoapele îi erau de la natură grele; arăta de parcă s-ar fi răsucit toată ziua îmbrăcat într-un pat nefăcut.

Altcineva ar fi simţit că o asemenea apariţie nu era decât în strictul lui dezavantaj. La vânzarea cu amănuntul, foarte mult depinde de aspectul plăcut şi fermecător al celui care-ţi vinde produsul, însă domnul Verloc îşi cunoştea bine marfa şi rămânea complet nepăsător la orice dubiu de ordin estetic în privinţa apariţiei sale. Fără să clipească şi ferm în neruşinarea lui ce părea să conţină în ea o teribilă ameninţare, începea să

vândă câte un obiect care, în mod evident şi scandalos, nu merita banii ce treceau dintr-o mână în alta în timpul tranzacţiei: o cutiuţă de carton aparent goală, de exemplu, sau unul din acele plicuri galbene lipite cu grijă şi foarte subţiri, sau vreun volum mânjit şi murdar, cu coperte de hârtie, dar cu un titlu promiţător. Din când în când, se întâmpla că reuşea să vândă vreunui amator câte una din dansatoarele gălbejite şi decolorate, ca şi cum ar fi fost vie şi tânără.

Uneori la sunetul clopoţelului apărea doamna Verloc. Winnie Verloc era o femeie tânără, cu pieptul plin într-un corsaj strâns şi lată în şolduri. Avea părul foarte îngrijit. Cu o privire fermă, ca şi a soţului ei, arbora un aer de o indiferenţă insondabilă din spatele marginii înălţate a tejghelei. Atunci clientul relativ fraged ca ani rămânea dintr-o dată descumpănit văzând că are de-a face cu o femeie şi, mocnind o imensă duşmănie în suflet, cerea o sticlă cu cerneală de marcaj, în valoare de 6 penny (în magazinul domnului Verloc ea costa 1 şiling şi 6 penny), pe care, o dată ieşit în stradă, o arunca hoţeşte în primul canal.

Oaspeţii de seară, bărbaţi cu gulerele ridicate şi pălării trase pe ochi -- schiţau un gest familiar din cap către doamna Verloc, apoi, murmurând un salut, ridicau aripa de la capătul tejghelei şi treceau în camera din spate, de unde, printr-un coridor, se ajungea la o scară abruptă. Uşa magazinului era singura cale de acces în casa unde domnul Verloc îşi practica ocupaţia sa de negustor de mărfuri dubioase, îşi exercita vocaţia de protector al societăţii şi îşi cultiva virtuţile domestice. Acestea din urmă erau foarte pronunţate. Domnul Verloc era un om profund domesticit. Nici nevoile sale intelectuale, nici cele spirituale şi nici cele fizice nu erau de natură să-l facă să râvnească la călătorii în străinătate. Acasă afla el destinderea trupului şi liniştea conştiinţei, alături de micile atenţii conjugale ale doamnei Verloc şi de consideraţia deferentă a mamei acesteia.

Mama lui Winnie era o femeie voinică, astmatică şi cu o faţă lată şi arămie. Pe sub boneta albă purta o perucă neagră. Picioarele umflate o sileau la inactivitate. Se considera a fi de ascendenţă franceză, ceea ce poate că era adevărat; iar, după o lungă căsnicie cu un cârciumar autorizat să vândă şi spirtoase, un om de o categorie inferioară ei, se întreţinea în anii văduviei sale închiriind apartamente mobilate unor domni singuri lângă Vauxhall Bridge Road, într-o piaţă destul de elegantă cândva şi făcând parte încă din cartierul Belgravia. Acest amănunt topografic prezenta anumite avantaje când îşi anunţa camerele în ziar; însă clienţii onorabilei văduve nu făceau parte din genul monden. Buni, răi cum erau, fiica ei Winnie o ajuta să aibă grijă de ei. Urmele ascendenţei franceze, cu care se lăuda văduva atât, erau vizibile şi la Winnie. Ele îşi spuneau cuvântul mai ales în privinţa pieptănăturilor extrem de cochete şi cu gust ale părului ei negru şi lucios. Dar Winnie mai avea şi alte farmece: tinereţea ei, formele pline şi rotunde, tenul curat, caracterul provocator al rezervei sale impenetrabile, care niciodată nu mergea însă până acolo încât să descurajeze conversaţia, purtată din partea chiriaşilor cu animaţie, iar din partea ei cu egală amabilitate mereu. Trebuie că pe domnul Verloc tocmai aceste atracţii îl făcuseră sensibil. Domnul Verloc era chiriaşul lor cu intermitenţă. Venea şi pleca aparent fără vreun motiv

anume. De obicei sosea la Londra (ca şi gripa) venind de pe continent, doar că neanunţat în presă; iar în timpul vizitelor sale avea un program foarte strict. Lua micul dejun în pat, apoi zăbovea în aşternut, cu aerul că savurează în linişte o plăcere, zilnic până la amiază, uneori chiar şi mai târziu. În schimb, când ieşea în oraş, părea să găsească doar cu mare greutate drumul înapoi către locuinţa sa temporară din cartierul Belgravia. Pleca de acasă târziu şi se întorcea devreme — devreme însemnând ora trei sau patru dimineaţa; iar când se trezea la zece, i se adresa lui Winnie, care îi aducea tocmai micul dejun pe o tavă, cu o politeţe glumeaţă, obosită şi cu inflexiunile răguşite, stinse ale unui om care a vorbit vehement multe ore în şir. Ochii proeminenţi, cu pleoapele grele, se rostogoleau lirici şi languroşi încoace şi încolo, cuvertura îi stătea trasă până sub bărbie, iar mustaţa neagră şi mătăsoasă îi acoperea buzele pline, capabile de o mulţime de tachinării mieroase.

După părerea mamei lui Winnie, domnul Verloc era un gentleman foarte drăguţ. Din experienţa ei de o viaţă adunată în diferite “localuri publice”, această femeie de treabă păstrase la vremea retragerii ei din afaceri un ideal de gentleman de felul celor ce frecventau în mod obişnuit barurile cu separeuri. Domnul Verloc se apropia de acest ideal; de fapt, chiar îl atingea.

— Bineînţeles, mamă, că-ţi luăm şi mobila, o liniştise Winnie.

La pensiune trebuia renunţat. Se părea că nu mai merita s-o păstreze. Ar fi însemnat prea multă bătaie de cap pentru domnul Verloc. Şi, în plus, l-ar fi incomodat în restul afacerilor lui. În ce anume constau aceste afaceri nu spunea; însă, după logodna sa cu Winnie, îşi dădea silinţa să se trezească înainte de amiază şi, coborând scările de la demisol, căuta să se facă agreabil mamei în camera de jos, unde se servea micul dejun şi unde acesteia îi plăcea să-şi petreacă ceasurile de imobilitate. Aici domnul Verloc mângâia pisica, mai înteţea focul şi îşi lua micul dejun. Se smulgea din tihna uşor sufocantă a camerei cu vădită părere de rău, dar, cu toate acestea, nu se întorcea acasă decât la ore foarte târzii ale nopţii. Nu s-a oferit niciodată s-o ducă pe Winnie la vreun spectacol, cum s-ar fi cuvenit să facă un gentleman atât de drăguţ ca el.

Serile îi erau ocupate. Treburile lui aveau un caracter oarecum politic, i-a spus o dată lui Winnie. Va trebui să fie, a prevenit-o, foarte amabilă cu amicii lui politici. Iar ea, cu privirea ei directă, impenetrabilă, i-a răspuns că, bineînţeles, aşa va face.

Cât anume o informase în plus despre ocupaţia lui îi era cu neputinţă mamei lui Winnie să deducă. Proaspăta pereche o luă să locuiască la ea, împreună cu toată mobila. O surprinse aspectul meschin al magazinului. Schimbarea de domiciliu de la piaţa largă din Belgravia la străduţa îngustă din Soho îi afectă în chip nefast picioarele, care se umflară, devenind enorme. Pe de altă parte însă, era complet eliberată de grijile materiale. Bunătatea cam greoaie a ginerelui îi inspira un sentiment de siguranţă absolută. Viitorul fiicei sale era precis pe mâini bune şi nici chiar în privinţa fiului ei Stevie nu trebuia să-şi facă griji. Nu izbutise însă nici măcar faţă de sine însăşi să conteste adevărul că bietul Stevie era o teribilă povară pentru toată lumea. Dar, având în vedere afecţiunea lui Winnie pentru plăpândul ei frate şi firea amabilă şi generoasă a domnului

Verloc, simţea în sufletul ei că bietul băiat era destul de bine pus la adăpost în lumea asta atât de aspră. Iar în străfundul cel mai adânc al inimii ei de mamă poate nici nu era chiar nefericită că cei doi soţi nu aveau copii. Cum domnului Verloc situaţia părea să-i fie complet indiferentă, iar Winnie făcuse din fratele ei obiectul unei afecţiuni cvasimaterne, mai bine de atât nici nu putea spera pentru bietul Stevie.

Căci greu te mai descurcai şi cu băiatul ăsta. Era o fiinţă delicată şi ar fi avut chiar o anumită frumuseţe plăpândă în felul lui, dacă buza de jos nu i-ar fi atârnat tot timpul inertă. Sub acţiunea excelentului nostru sistem de învăţământ obligatoriu, învăţase să scrie şi să citească, în ciuda neajunsului pe care îl prezenta buza lui inferioară. În schimb, ca băiat de comisioane era o calamitate. Uita ce avea de transmis; era lesne deturnat de la drumul drept al datoriei de atracţia pentru câinii şi pisicile de pripas, pe care le urmărea prin gangurile înguste până ce dădea în curţi interioare imunde; de spectacolul străzii pe care îl contempla gură-cască în detrimentul intereselor patronului său; ori de drama cailor prăbuşiţi, ale cărei patos şi violenţă îl făcea să înceapă uneori să ţipe strident în mijlocul mulţimii deloc amatoare de a fi deranjată prin strigăte de disperare de la savurarea liniştită a spectacolului naţional. Când era escortat de la faţa locului de vreun poliţist grav şi protector, se întâmpla adesea ca Stevie să nu-şi mai amintească adresa, cel puţin pentru o vreme. O întrebare bruscă îl făcea să se bâlbâie până în pragul sufocării. Când îl speria ceva de neînţeles pentru el, se uita îngrozitor de saşiu. Cu toate acestea, nu avea niciodată accese (lucru foarte încurajator de altfel); iar în faţa izbucnirilor fireşti ale tatălui său, care adesea îşi pierdea răbdarea, găsise oricând refugiu, în copilărie, după fustele scurte ale surorii sale Winnie. Pe de altă parte, l-ai fi putut bănui că ascunde şi un fond de inconştienţă răutăcioasă. La vârsta de paisprezece ani, un prieten al răposatului său tată, agent la o firmă străină de lapte pasteurizat, având ocazia să-l angajeze la el ca băiat de serviciu, Stevie a fost găsit într-o după-amiază ceţoasă, în absenţa patronului său, ocupat cu lansarea unor artificii în casa scării. A declanşat un întreg cortegiu de rachete înfricoşătoare, de roţi de foc rostogolite cu furie la vale şi de petarde asurzitoare. Toată povestea putea lua o întorsătură cât se poate de neplăcută. O panică teribilă a cuprins toată clădirea. Cu groaza în ochi şi sufocându-se, funcţionarii s-au năpustit pe coridoarele pline de fum, pălării de mătase şi businessmen-i mai vârstnici puteau fi văzuţi rostogolindu-se independent pe scări. Stevie însă nu părea să fi dobândit nici-o satisfacţie personală de pe urma faptei lui. Motivele pentru o iniţiativă atât de originală erau greu de descoperit. Doar mult mai târziu Winnie a obţinut de la el o mărturisire nebuloasă şi confuză. Se pare că alţi doi băieţi de serviciu ca şi el, care lucrau în aceeaşi clădire, îi stârniseră sentimentele cu poveşti despre cazuri de nedreptăţi şi persecuţii, exacerbându-i compasiunea pentru ei până la acel gest nebunesc. Numai că, desigur, prietenul tatălui său l-a dat imediat afară, de teamă să nu-i ruineze complet firma. După această ispravă altruistă, a fost pus să ajute la spălatul vaselor în bucătăria de la demisol şi să lustruiască botinele domnilor chiriaşi ai pensiunii din Belgravia. Evident că o asemenea îndeletnicire era lipsită de orice viitor. Domnii îi mai lăsau din când în când un şiling bacşiş. Domnul Verloc s-a

dovedit cel mai generos dintre chiriaşi. Dar câştigul băiatului nu se ridica la prea mult nici ca venit, nici ca perspective; astfel că, în momentul când Winnie a anunţat logodna ei cu domnul Verloc, mama n-a putut să nu se întrebe, trimiţând o privire şi un suspin în direcţia chicinetei, ce se va întâmpla acum cu bietul Stevie.

S-a dovedit însă că domnul Verloc era dispus să-l preia şi pe el o dată cu mama soţiei sale şi cu mobila acesteia, care constituia toată averea vizibilă a familiei. Domnul Verloc aduna tot ce venea la pieptul lui mare şi generos. Mobila a fost împărţită cât mai avantajos în toată locuinţa, dar mama doamnei Verloc a trebuit să se limiteze la două camere în spate, la etajul întâi. Nefericitul Stevie dormea într-una din ele. Un puf subţire începuse să-i acopere, ca un abur auriu, linia precis conturată a maxilarului inferior. Îşi ajuta sora cu dragoste şi cu o docilitate oarbă la treburile casnice. Domnul Verloc era de părere că i-ar fi prins bine să aibă o ocupaţie oarecare. Stevie îşi petrecea deci timpul liber desenând cu compasul şi creionul cercuri pe o foaie de hârtie. Se dăruia cu mare sârguinţă acestui divertisment, aplecându-se mult, cu coatele răşchirate, pe masa de bucătărie. Prin uşa deschisă a camerei din spatele magazinului, sora sa Winnie îi arunca din timp în timp câte o privire matern vigilentă.

II

Acestea erau deci casa, gospodăria şi magazinul pe care domnul Verloc le lăsa în urmă în acea dimineaţă, apucând-o, pe la ora zece şi jumătate, spre vest. Era o oră neobişnuit de matinală pentru el; întreaga sa persoană iradia farmecul unei prospeţimi înrourate parcă; îşi purta redingota din stofă albastră descheiată; botinele îi sclipeau; obrajii săi, proaspăt bărbieriţi, aveau un fel de luciu; până şi ochii cu pleoape grele, împrospătaţi după o noapte de somn împăcat, aruncau priviri relativ agere. Prin gardurile parcului, aceste priviri cuprindeau bărbaţii şi femeile ce călăreau pe Row[1], cuplurile trecând armonios în galop mic prin dreptul lui, alte perechi înaintând moale, la pas, grupuri de trei sau patru persoane mergând agale, bărbaţi singuratici, total nesociabili la înfăţişare şi femei solitare, urmate la distanţă de un rândaş cu cocardă la pălărie şi cu centiron de piele peste haina strânsă pe corp. Treceau în viteză trăsuri, mai ales *broughams*[2] cu doi cai, ici-colo chiar câte o *victoria*[3] tapisată cu vreo piele de animal sălbatic şi cu chipul sau pălăria vreunei doamne răsărind peste capota coborâtă. Iar un soare tipic londonez, despre care nu se putea spune decât că arăta ca însângerat — glorifica întreaga scenă cu privirile sale. Atârna la o înălţime potrivită deasupra lui Hyde Park Corner, arborând un aer de vigilenţă activă, dar blajină. Până şi pavajul de sub paşii domnului Verloc avea o nuanţă obosit aurie în acea lumină difuză în care nici perete, nici copac, nici animal, nici om nu aruncau vreo umbră. Domnul Verloc se îndrepta spre apus printr-un oraş fără umbre, într-o atmosferă pudrată cu aur vechi. Reflexii arămii-roşietice licăreau de pe acoperişurile caselor, de la colţurile zidurilor, din pernele trăsurilor, de pe înseşi învelitorile cailor şi de pe spatele lat al redingotei domnului Verloc, pe care dădeau impresia unei rugini mate. Domnul Verloc însă nu era câtuşi de puţin conştient că ruginise. Urmărea prin gardul parcului dovezile luxului şi opulenţei oraşului cu un ochi aprobator. Toţi aceşti oameni trebuiau protejaţi. Protecţia e cea dintâi necesitate a luxului şi a opulenţei. Trebuiau deci protejaţi; şi nu numai caii, trăsurile, casele şi servitorii lor trebuiau protejaţi, ci şi sursa bogăţiei lor trebuia protejată în inima oraşului şi în inima ţării, întreaga ordine socială favorabilă inactivităţii lor atât de igienice trebuia protejată de invidia meschină a muncii neigienice. Trebuia… — şi aici domnul Verloc şi-ar fi frecat mâinile a satisfacţie dacă nu ar fi fost structural ostil oricărui efort fără rost.

[1] The Row – Porţiune din Hyde Park utilizată ca teren de echitaţie
[2] Trăsură închisă, cu două locuri, de obicei trasă de un singur cal
[3] Trăsură uşoară, cu patru roţi şi decapotabilă, pentru două personae şi cu scaunul vizitiului supraînălţat

Inactivitatea lui nu era igienică, dar îi convenea de minune, într-un fel i se devota cu un gen de fanatism inert, sau poate mai bine zis cu o inerţie fanatică. Născut din părinţi plini de sârguinţă şi crescut pentru o viaţă de muncă grea, îmbrăţişase indolenţa dintr-un impuls pe cât de profund, pe atât de inexplicabil şi de categoric precum acela care îndreaptă preferinţele unui bărbat, dintr-o mie de femei, către una anume. Era prea leneş pentru a fi chiar şi un simplu demagog, un orator din rândurile muncitorilor sau vreun şef sindical. Prea multă bătaie de cap. Tihna de care avea el nevoie era de o natură mai perfectă; sau poate era victima unei neîncrederi filosofice în eficienţa oricărui efort omenesc. O asemenea formă de indolenţă cere, implică, o anumită inteligenţă. Ea nu îi lipsea domnului Verloc, iar la ideea ordinii sociale ameninţate probabil că şi-ar fi făcut singur cu ochiul dacă acest gest de scepticism nu ar fi presupus un anumit efort. Ochii săi mari şi proeminenţi nu erau adaptaţi pentru clipitul şmecher. Erau mai degrabă genul de ochi ce se închid plini de solemnitate, degajând efectul maiestuos al somnului.

Neostentativ, dar masiv la modul mătăhălos porcin, fără a-şi freca mâinile a satisfacţie şi fără a-şi face sceptic cu ochiul pentru propriile gânduri, domnul Verloc îşi vedea de drum. Călca apăsat pe caldarâm cu botinele sale lustruite, iar toată ţinuta sa era a unui meseriaş pornit să-şi câştige banul. Putea trece drept orice, de la rămar de tablouri până la lăcătuş; ba chiar şi drept un mic meşter cu numai câţiva angajaţi. Dar ce avea el în plus era un aer imponderabil pe care niciun meseriaş nu l-ar fi putut dobândi prin simpla exercitare a meşteşugului său, acel aer comun oamenilor ce trăiesc de pe urma viciilor, nebuniilor sau temerilor primare ale omenirii, acel aer de nihilism moral comun patronilor de tripouri şi de case deocheate, detectivilor particulari şi agenţilor urmăritori, negustorilor de spirtoase şi, aş mai adăuga eu, vânzătorilor de centuri electrice stimulante şi de leacuri brevetate. Dar în privinţa celor din urmă nu sunt sigur, căci nu am înaintat cu cercetările mele chiar atât de afund. Din câte ştiu, expresia acestora trebuie să fie absolut diabolică. Nu m-ar mira. Ce vreau să susţin este doar că expresia domnului Verloc nu era câtuşi de puţin diabolică.

Înainte de a ajunge la Knightsbridge, domnul Verloc coti la stânga din strada aglomerată, vuind de zgomotul omnibuzelor ce treceau legănându-se şi al furgoanelor cu cai şi pătrunse în fluxul rapid şi aproape tăcut al trăsurilor de piaţă. Sub pălăria pe care o purta uşor lăsată pe spate părul îi stătea pieptănat lins, cu grijă, într-o respectuoasă ascultare; căci domnul Verloc avea treabă la o ambasadă. Şi, ferm ca o stâncă, o stâncă de consistenţă moale însă, mergea acum pe o stradă ce putea fi numită, cu toată îndreptăţirea, particulară. Lărgimea, pustietatea şi lungimea ei respirau acea maiestate proprie numai naturii anorganice, materiei ce nu piere niciodată. Singurul indiciu al mortalităţii era trăsurica unui medic oprită în această augustă singurătate lângă o bordură. Ciocănaşele lustruite ale uşilor luceau, cât vedeai cu ochii, iar ferestrele curate îşi etalau luciul opac şi întunecat. Şi totul era tăcut. Doar căruţa unui lăptar zăngăni sonor traversând perspectiva îndepărtată; un ajutor de măcelar, mânând cu acea nobilă indiferenţă cu care un alergător la Jocurile Olimpice şi-ar fi mânat carul de luptă, dădu în grabă colţul cocoţat

deasupra unei perechi de roţi roşii. O mâţă cu un aer vinovat, ieşind de undeva de sub pavaj, alergă o clipă înaintea domnului Verloc pentru a se mistui apoi în alt subsol; iar un poliţist gras, arătând străin de orice emoţie omenească, de parcă ar fi fost şi el o parte din natura anorganică, desprinzându-se direct dintr-un felinar, nu-i acordă nici cea mai mică atenţie domnului Verloc. După o nouă cotitură la stânga, acesta îşi urmă drumul pe o stradă îngustă, de-a lungul unui zid galben care, dintr-un motiv cu totul de neînţeles, avea scris pe el *No. 1 Chesham Square* cu litere negre. Chesham Square era la cel puţin cincizeci de metri distanţă, iar domnul Verloc, destul de cosmopolit în felul său pentru a nu se lăsa indus în eroare de enigmele topografice ale Londrei, îşi continuă drumul la fel de hotărât, fără vreun gest de surprindere sau de indignare, în cele din urmă, cu o stăruinţă metodică, ajunse în piaţă şi se îndreptă oblic spre numărul 10. Acesta figura pe o poartă impunătoare pentru trăsuri tăiată în zidul înalt şi curat dintre două clădiri, din care una, în mod destul de rezonabil, avea numărul 9, iar cealaltă 37; dar adevărul că aceasta din urmă ţinea de fapt de Porthill Street, o stradă bine cunoscută în cartier, era proclamat de o tăbliţă plasată deasupra ferestrelor de la parter de acea autoritate eficientă însărcinată să ţină socoteala caselor rătăcite din Londra. De ce oare nu se cere odată aprobarea Parlamentului (o lege mică ar fi de-ajuns) pentru a obliga aceste edificii să se întoarcă unde le e locul rămâne unul din misterele administraţiei municipale. Domnul Verloc însă nu-şi bătea capul cu asemenea treburi, misiunea vieţii sale fiind să protejeze mecanismul social, nu să-l perfecţioneze sau să-l critice.

Era atât de devreme, încât portarul ambasadei ieşi grăbit din cămăruţa sa tot luptându-se cu mâneca stângă a livrelei. Purta o vestă roşie, pantaloni până la genunchi şi arăta frământat. Luând notă de agitaţia din vecinătatea sa, domnul Verloc arătă un plic gravat cu stema ambasadei şi trecu mai departe. Acelaşi talisman îl produse şi în faţa valetului care îi deschise uşa, retrăgându-se apoi un pas pentru a-i face loc să intre.

În şemineul înalt ardea un foc frumos, iar un domn mai vârstnic, aşezat cu spatele la el, în haine de seară şi cu un lanţ la gât, ridică ochii de pe ziarul ce îl ţinea desfăcut la lăţimea umerilor în dreptul feţei sale calme şi severe. Nu mişca; dar un alt lacheu, îmbrăcat în pantaloni şi haină de frac maro, tivită cu şnur subţire galben, apropiindu-se de domnul Verloc, îl ascultă murmurându-şi numele, apoi, întorcându-se tăcut pe călcâie, o luă înainte, fără a privi măcar o singură dată în urmă. Domnului Verloc, dus astfel pe un coridor în stânga marii scări interioare cu covor, i se făcu deodată semn să intre într-o cameră mititică, al cărei unic mobilier consta dintr-o masă greoaie de scris şi câteva scaune. Servitorul închise uşa, iar domnul Verloc rămase singur. Nu se aşează. Ţinându-şi pălăria şi bastonul într-o mână, privi de jur împrejur, trecându-şi cealaltă mână durdulie peste părul său lins şi descoperit acum.

O altă uşă se deschise fără zgomot, iar domnul Verloc, fixându-şi privirile în acea direcţie, nu văzu la început decât nişte haine negre, o chelie şi câte un favorit lung de o parte şi de alta a unei perechi de mâini zbârcite. Omul care tocmai intrase ţinea un teanc de hârtii în faţa ochilor şi se îndreptă spre masă cu paşi mărunţi, răsfoind din când în când

hârtiile. Consilierul Wurmt, *chancelier d'ambassade*[4] era destul de miop. Depunând hârtiile pe masă, acest merituos funcţionar dezvălui o fizionomie cu un ten gălbejit şi de o urâţenie melancolică, încadrată de o claie de fire lungi şi subţiri de păr gri-închis, despărţită ferm de nişte sprâncene groase şi stufoase. Îşi aplică un pincenez cu rame negre pe nasul turtit, fără nici-o formă şi se arătă surprins de apariţia domnului Verloc. De sub sprâncenele enorme, ochii săi clipiră patetic prin sticlele ochelarilor.

Nu schiţă niciun gest de salut; nici domnul Verloc, care, fără îndoială, îşi cunoştea locul; doar o modificare subtilă a poziţiei generale a umerilor şi spatelui său putea sugera o uşoară înclinare a şirei spinării sub vasta suprafaţă a redingotei. Efectul era al unei deferenţe neostentative.

— Am aici câteva din rapoartele dumneavoastră, spuse birocratul cu o voce neaşteptat de blândă şi obosită, apăsând tare cu vârful arătătorului pe teancul de hârtii.

Făcu o pauză, iar domnul Verloc, care îşi recunoscu de îndată scrisul, rămase mut, neîndrăznind nici măcar să respire.

— Nu suntem prea mulţumiţi de atitudinea poliţiei de aici, continuă celălalt, trădând toate semnele unei accentuate oboseli mintale.

Fără a mişca de fapt, umerii domnului Verloc schiţară o uşoară tresărire. Şi, pentru prima oară de când îşi părăsise locuinţa în acea dimineaţă, buzele lui se dezlipiră.

— Fiecare ţară are poliţia ei, rosti el filosofic. Dar, cum funcţionarul ambasadei continuă să-l fixeze clipind întruna, se simţi obligat să adauge: Îmi permit să menţionez că n-am niciun mijloc de a influenţa poliţia de aici.

— Ceea ce se doreşte, spuse omul cu hârtiile — este producerea unui fapt concret de natură a-i stimula vigilenţa. Cred că aşa ceva intră în atribuţiile dumneavoastră, nu?

Domnul Verloc nu răspunse decât printr-un suspin, care îi scăpă involuntar, căci imediat încercă să dea figurii sale o expresie mai destinsă. Funcţionarul clipi a îndoială, ca şi cum l-ar fi deranjat lumina difuză din încăpere. Reluă pe un ton vag:

— Vigilenţa poliţiei… şi severitatea magistraţilor, în general indulgenţa procedurii juridice de aici şi absenţa totală a oricăror măsuri represive sunt un scandal pentru întreaga Europă. Ceea ce se doreşte în momentul de faţă este tocmai activarea neliniştilor… a fierberilor, care, fără îndoială, există…

— Fără îndoială, fără îndoială, interveni domnul Verloc deferent, cu un bas profund, de o mare calitate retorică, atât de diferit de tonul folosit până atunci, încât preopinentul său rămase complet surprins. Există, şi într-o măsură periculoasă chiar. De altfel, în ultimele douăsprezece luni, rapoartele mele sunt destul de explicite în acest sens.

O vreme se coborî o tăcere încărcată de tristeţi. Domnul Verloc părea să-şi fi înghiţit limba, iar celălalt privea fix la hârtiile de pe masă. În cele din urmă le împinse uşor.

— Starea de lucruri pe care o expuneţi aici o apreciez ca fiind condiţia de bază a angajării dumneavoastră. Ceea ce se cere însă acum

[4] Păstrătorul sigiliilor într-o ambasadă

nu sunt rapoarte scrise, ci producerea unui fapt care să fie concret, semnificativ… Aş spune chiar un fapt alarmant.

— Nu e nevoie să mai spun că-mi voi concentra toate eforturile în vederea acestui scop, rosti domnul Verloc cu o modulaţie hotărâtă în răguşeala tonului său obişnuit de conversaţie.

Dar senzaţia de a fi supravegheat peste masă de ochii pe jumătate închişi şi ascunşi de reflexele orbitoare ale lentilelor îl descumpăni. Vorba i se frânse brusc într-un gest de devotament. Funcţionarul util, truditor, deşi obscur, al ambasadei părea muncit acum de o idee nouă.

— Sunteţi foarte corpolent, spuse el.

Observaţia, de natură exclusiv psihologică şi formulată cu acea ezitare de modestie a birocratului mai obişnuit cu hârtia şi cerneala decât cu cerinţele vieţii active, îl afectă pe domnul Verloc asemenea unei remarci grosolane cu caracter personal. Se dădu înapoi un pas.

— Ăă, nu sunt sigur că am înţeles bine ce-aţi spus, exclamă el cu un resentiment răguşit în glas.

Domnul *chancelier d'ambassade*, însărcinat să poarte această întrevedere, păru că o socoteşte a-i depăşi atribuţiile.

— Cred că ar fi mai bine, spuse el, să vorbiţi cu domnul Vladimir. Da, cred că e mult mai bine să vorbiţi cu domnul Vladimir. Fiţi bun, vă rog, şi aşteptaţi aici, adăugă, după care ieşi cu aceiaşi paşi mărunţi.

Instantaneu, domnul Verloc îşi trecu mâna prin păr. O uşoară transpiraţie îi năpădise fruntea. Dădu drumul la aer printre buzele pungite ca un om care suflă într-o lingură cu supă fierbinte. Dar, când valetul în maro îşi făcu apariţia în pragul uşii, domnul Verloc nu mişcase nici cu un centimetru din locul ocupat în timpul întrevederii. Stătea imobil, de parcă ar fi fost înconjurat din toate părţile de capcane.

Parcurse un culoar îngust, luminat doar de o lampă singuratică de gaz, apoi urcă o scară spiralată până la etajul întâi şi pătrunse într-un coridor cu uşi de sticlă şi de un aspect vesel. Valetul deschise o uşă de perete şi făcu un pas în lături. Domnul Verloc simţi sub picioare covorul gros. Camera era mare şi avea trei ferestre; iar un tânăr cu o faţă lată şi proaspăt bărbierită, şezând într-un jilţ larg la un birou masiv de mahon, îi spuse în franceză domnului *chancelier d'ambassade*, care locmai ieşea cu hârtiile în mână:

— Ai avut dreptate, *mon cher*. E gras… animalul.

Domnul Vladimir, primul secretar, avea în saloane reputaţia unui om agreabil şi amuzant. Trecea drept un favorit al societăţii. Caracterul său spiritual consta în aceea că descoperea legături nostime între idei incompatibile; iar când vorbea în acest stil, şedea chiar pe marginea scaunului, cu mâna stângă ridicată, ca şi cum ar fi desfăşurat caraghioasele sale demonstraţii între degetul mare şi arătător, în timp ce pe faţa lui rotundă şi proaspăt bărbierită se întipărea o expresie de perplexitate voioasă.

Dar nu era nici urmă de voioşie sau perplexitate în felul cum îl privea pe domnul Verloc. Rezemat în jilţul său adânc, ţinându-şi coatele răsfirate şi aruncând un picior peste celălalt genunchi gros, părea, cu obrazul său trandafiriu şi neted, un bebeluş nenatural de bine dezvoltat, care nu suportă să audă prostii de la nimeni.

— Înţelegi franceza, presupun, zise.

Domnul Verloc confirmă răguşit că da. Întreaga sa siluetă masivă înregistra o înclinare în faţă. Stătea pe covor în mijlocul camerei, strângând cu putere pălăria şi bastonul în aceeaşi mână; cealaltă îi atârna inertă în jos. Murmură modest de undeva din fundul gâtlejului că efectuase mai demult serviciul militar în artileria franceză. Brusc şi cu o perversitate dispreţuitoare, domnul Vladiiliir schimbă limba, trecând la engleza vorbită, în care se descurca fără cea mai mică urmă de accent străin.

— A! Da. Desigur. Să vedem. Cât ai luat pentru planul obturatorului îmbunătăţit la noul lor tun de câmp?

— Cinci ani de regim sever într-o fortăreaţă, răspunse domnul Verloc pe neaşteptate, dar fără a trăda vreo emoţie.

— Ai scăpat uşor, comentă domnul Vladimir. Şi, oricum, aşa ţi-a trebuit dacă te-ai lăsat prins. Dar cum ai reuşit să ajungi aici... ăă?

Cu răguşeala tonului său obişnuit de conversaţie, domnul Verloc spuse ceva despre tinereţe şi despre o pasiune fatală pentru o fiinţă nedemnă care...

— Aha! *Cherchez la femme*, catadicsi domnul Vladimir să-l întrerupă, inflexibil, fără cea mai mică bunăvoinţă; dimpotrivă, condescendenţa lui avea un aer funest. De când lucrezi pentru ambasada noastră de-aici? Mai întrebă el.

— De pe vremea răposatului baron Stott-Wartenheim, răspunse domnul Verloc pe un ton scăzut şi ţuguindu-şi buzele a tristeţe, în semn de regret pentru diplomatul decedat.

Primul secretar îi observa fără încetare jocul fizionomiei.

— A! De pe vremea lui... Bine! Şi ce-ai de spus în apărarea ta? Îl întrebă el tăios.

Domnul Verloc răspunse oarecum surprins că nu credea să aibă ceva anume de spus. Fusese doar convocat printr-o scrisoare... Şi cufundă mâna aferat în buzunarul lateral al redingotei, dar, în faţa vigilenţei cinice şi batjocoritoare a domnului Vladimir, se hotărî să n-o mai scoată.

— Bah! Spuse acesta. Cum de ţi-ai putut ieşi în halul ăsta din formă? Nici măcar n-ai fizicul adecvat profesiei tale. Tu... membru al proletariatului înfometat... niciodată! Tu... socialist sau anarhist disperat... care din ele erai?

— Anarhist, declară domnul Verloc cu o voce de înmormântare.

— Aiurea! Continuă domnul Vladimir pe acelaşi ton. L-ai speriat până şi pe bătrânul Wurmt. Tu n-ai putea înşela nici măcar un tâmpit. Nu că n-ar fi toţi, dar tu îmi pari absolut imposibil. Deci ţi-ai început legătura cu noi furând planurile tunului francez. Şi te-au prins. Trebuie să fi fost foarte neplăcut pentru guvernul nostru. Nu-mi face impresia că eşti prea isteţ.

Domnul Verloc încercă să se disculpe răguşit.

— Cum am avut ocazia să vă arăt şi înainte, o pasiune fatală pentru o fiinţă nedemnă care...

Domnul Vladimir ridică o mână mare, albă şi durdulie.

— A, da. Legătura nefericită... în tinereţe, întâi ţi-a luat banii, pe urmă te-a turnat la poliţie... nu?

Schimbarea tristă a fizionomiei domnului Verloc şi prăbuşirea de o clipă a întregii sale persoane mărturiseau că, din păcate, chiar aşa se întâmplase. Mâna domnului Vladimir prinse glezna ce i se odihnea pe genunchi. Purta şosete de mătase bleumarin.

— Vezi, n-a fost un lucru din cale-afară de deştept din partea ta. Dar poate că eşti prea simţitor.

Domnul Verloc dădu de înţeles, printr-un murmur vag, răguşit, că nu mai era un om tânăr.

— O! Asta-i o meteahnă pe care vârsta n-o mai vindecă, proclamă domnul Vladimir cu o sinistră familiaritate. Dar nu! Eşti prea gras pentru aşa ceva. N-ai fi ajuns niciodată într-un asemenea hal dacă ai fi fost cât de cât simţitor. Să-ţi spun eu însă care cred că-i adevărul: eşti un tip leneş. De când primeşti bani de la ambasada noastră?

— De unsprezece ani, veni răspunsul, după un moment de şovăială ursuză. Mi s-au încredinţat mai multe misiuni la Londra pe vremea când Excelenţa sa baronul Stott-Wartenheim era încă ambasador la Paris. Apoi, din însărcinarea Excelenţei sale, m-am stabilit la Londra. De fapt, eu sunt englez.

— Ca să vezi! Chiar englez? Serios?

— Supus englez prin naştere, aruncă domnul Verloc flegmatic, însă tatăl meu era francez, aşa că…

— Nu-ţi mai bate capul să-mi explici, îl întrerupse celălalt. Dacă erai, legal vorbind, mareşal al Franţei şi totodată deputat în parlamentul englez…atunci, nu neg, puteai fi, într-adevăr, de un anumit folos pentru ambasada noastră.

Această volută a fanteziei domnului Vladimir produse ceva ce semăna cu un zâmbet vag pe chipul domnului Verloc. Domnul Vladimir îşi păstra însă gravitatea imperturbabilă.

— Dar, cum spuneam, eşti un tip leneş; nu profiţi de împrejurări. Pe vremea baronului Stott-Wartenheim în ambasada asta se învârteau o mulţime de imbecili. Ei i-au făcut pe indivizii de teapa ta să ajungă la o falsă concepţie despre natura fondurilor destinate serviciilor secrete. Mă văd nevoit deci să corectez această neînţelegere tocmai lămurindu-ţi ceea ce nu este un serviciu secret. El nu este o instituţie filantropică. De aceea am şi pus să te cheme aici, ca să-ţi spun lucrul ăsta.

Domnul Vladimir observă expresia forţată de nedumerire de pe chipul domnului Verloc şi zâmbi sarcastic.

— Văd că mă înţelegi perfect. Până la urmă se pare totuşi că eşti destul de inteligent şi pentru munca asta. Ce vrem noi acum însă e acţiune… acţiune!

Şi, tot repetând acest ultim cuvânt, domnul Vladimir puse un deget arătător lung şi alb pe marginea biroului. Din vocea domnului Verloc dispăru deodată orice urmă de răguşeală. Ceafa sa groasă se făcu stacojie deasupra gulerului de catifea al redingotei. Buzele îi tremurară puţin înainte de a se deschide.

— Dacă veţi avea amabilitatea de a vă uita în dosarul meu, bubui basul oratoric al vocii sale clare şi puternice — veţi vedea că acum trei luni am dat alarma cu ocazia vizitei marelui duce Romuald la Paris, iar de aici s-a telegrafiat poliţiei franceze şi…

— Tut, tut! Îl întrerupse domnul Vladimir cu o grimasă. Poliţia franceză n-a avut nevoie de alarma ta. Şi nu mai rage aşa. Ce dracu' te-a apucat?

Cu o notă de umilinţă mândră, domnul Verloc îşi ceru iertare pentru pierderea controlului de sine. Vocea sa, celebră ani de zile la reuniunile în aer liber şi la întrunirile muncitoreşti ţinute în săli mari, îl ajutase, declară el, să-şi câştige reputaţia unui tovarăş bun şi de încredere. Sonoritatea vocii era deci o parte inseparabilă a utilităţii lui. Ea inspira încredere în principiile sale.

— Eram întotdeauna pus de şefi să vorbesc în momentele critice, afirmă domnul Verloc cu vădită satisfacţie. Nu exista vacarm deasupra căruia să nu se facă auzită, adăugă el; şi brusc făcu o demonstraţie.

— Daţi-mi voie, spuse.

Şi, cu bărbia în piept, fără a-şi ridica privirile din pământ, străbătu repede şi cu pas apăsat încăperea până la una din ferestre. Ca şi cum ar fi cedat unui impuls necontrolat, o deschise puţin. Răsărind mirat din adâncurile jilţului său, domnul Vladimir îi privi peste umăr; jos, în dreptul curţii ambasadei, dar mult dincolo de poarta ei deschisă, se vedea spatele lat al unui poliţist ce privea apatic la căruţul elegant al unui copil bogat, care era împins cu mare pompă de-a curmezişul pieţei.

— Sergent! Spuse domnul Verloc, fără a depune un efort mai mare ca pentru o şoaptă; iar domnul Vladimir izbucni în râs văzând poliţistul cum se răsuceşte ca împuns de un instrument ascuţit.

Domnul Verloc închise liniştit la loc fereastra şi reveni în mijlocul camerei.

— Cu o voce ca asta, zise apăsând din nou pedala răguşelii din tonul său obişnuit de conversaţie, eram, fireşte, crezut. Şi ştiam şi ce să spun.

Aranjându-şi cravata, domnul Vladimir îl observa în oglinda de deasupra şemineului.

— Nu neg că stăpâneşti destul de bine şi pe de rost jargonul social şi revoluţionar, spuse el cu dispreţ. *Vox et*... N-ai studiat niciodată latina, nu-i aşa?

— Nu, mormăi domnul Verloc în barbă. Cred că nici nu v-aţi închipuit că o puteam şti. Eu aparţin mulţimii celei mari. Cine se apucă de studiat latina? Poate câteva sute de imbecili acolo, care nu sunt în stare să vadă nici de ei înşişi.

Timp de încă vreo treizeci de secunde, domnul Vladimir studie în oglindă profilul masiv şi trapul mătăhălos al bătrânului din spatele lui. Şi în acelaşi timp avea şi avantajul de a-şi vedea propria faţă, proaspăt bărbierită şi rotundă, cu obrajii rumeni şi cu buzele subţiri şi senzuale alcătuite anume pentru rostirea acelor vorbe de spirit delicate ce îi câştigaseră favorurile în cea mai înaltă societate. Apoi se întoarse şi avansă către centrul camerei cu o asemenea hotărâre încât până şi capetele cravatei sale straniu demodate, cu nod, păreau să îi colcăie de ameninţări mute. Mişcarea fu atât de iute şi de vehementă, încât domnul Verloc, aruncându-i o privire oblică, se simţi cuprins de un tremur interior.

— Aha! Mai şi îndrăzneşti să fii obraznic, se năpusti domnul Vladimir asupra lui cu o intonaţie uimitor de guturală, nu total neenglezească, dar absolut neeuropeană şi surprinzătoare până şi pentru experienţa

domnului Verloc în materie de mahalale cosmopolite. Mai şi îndrăzneşti! Ei bine, atunci am să-ţi vorbesc pe şleau. Vocea n-ajunge. N-avem ce face cu vocea ta. Nu de-o voce avem noi nevoie. Noi vrem fapte, fapte şocante, ce mama dracului, adăugă el cu un fel de sinistră discreţie chiar în nasul domnului Verloc.

— Să nu încercaţi să mă intimidaţi cu manierele dumneavoastră hiperboreene, se apără domnul Verloc răguşit, fixând covorul, la care, zâmbindu-i batjocoritor de deasupra nodului înfoiat al cravatei, interlocutorul său mută conversaţia în limba franceză.

— Te dai drept un agent provocator. Or, treaba unui agent provocator e tocmai să provoace. Din câte îmi dau seama după dosarul pe care-l ai la noi, în ultimii trei ani n-ai făcut nimic pentru care să-ţi meriţi banii.

— Nimic! Exclamă domnul Verloc fără să-i tresară un muşchi şi fără să ridice ochii, dar cu o intonaţie sincer ultragiată în glas. În mai multe rânduri am prevenit situaţii care ar fi putut...

— Există un proverb în ţara asta care spune că prevenţia-i mai bună decât vindecarea, îl întrerupse domnul Vladimir aruncându-se înapoi în jilţul său. În general, e o prostie. Prevenţia e infinită. Dar e o zicală tipică, în ţara asta nu-i place nimănui finalitatea. Să nu fii prea englez. Iar în acest caz anume, să nu fii absurd. Răul lucrează deja aici. Noi nu vrem prevenţie, noi vrem vindecare.

Făcu o pauză, căută ceva pe masă şi, tot răvăşind nişte hârtii, vorbi pe un ton schimbat, profesional, fără a-l privi însă pe domnul Verloc.

— Ştii, desigur, despre conferinţa internaţională care se ţine la Milano?

Domnul Verloc dădu de înţeles, cu vocea sa răguşită, că avea obiceiul de a citi ziarele. La următoarea întrebare răspunse că, desigur, înţelegea ce citea. La care domnul Vladimir, zâmbind uşor către documentele pe care le răsfira unul după altul pe masă, murmură:

— Cu condiţia să nu fie în latineşte, presupun.

— Sau în chinezeşte, adăugă domnul Verloc flegmatic.

— Hm. Unele din efuziunile amicilor tăi revoluţionari sunt scrise într-un *charabia*[5] la fel de puţin inteligibil ca şi chineza... — şi domnul Vladimir dădu drumul dispreţuitor unei pagini gri tipărite. Ce sunt manifestele astea cu antetul V.P. şi cu un ciocan, o pană şi o torţă încrucişate? Ce înseamnă V.P. ăsta?

Domnul Verloc se apropie de masa impunătoare.

— Viitorul Proletariatului. E o societate, explică el, stând greoi într-o latură a jilţului, în principiu nu anarhistă, dar deschisă spre toate nuanţele de opinie revoluţionară.

— Şi eşti în ea?

— Sunt unul din vicepreşedinţi, dădu cu greutate aerul afară domnul Verloc, iar secretarul de ambasadă îşi ridică încet capul pentru a-l privi.

— În cazul ăsta ar trebui să-ţi fie ruşine, spuse el tăios. Păi societatea asta a ta nu e-n stare de altceva mai bun decât să tipărească o gargară profetică pe o mizerie de hârtie şi cu nişte litere boante? De ce nu faceţi ceva concret? Ascultă-mă cu atenţie. Chestiunea asta a încăput

[5] Limbă păsărească

acum pe mâna mea şi eu îţi spun verde în faţă că va trebui să-ţi câştigi banii pe merit. Zilele frumoase de pe vremea bătrânului Stott-Wartenheim s-au terminat. De-acum, dacă nu munceşti, nu pupi niciun ban.

Domnul Verloc încercă o ciudată senzaţie de slăbiciune în picioarele sale puternice. Se dădu un pas înapoi şi-şi suflă sonor nasul.

De fapt, era surprins şi alarmat. Soarele londonez ruginit luptând să răzbată prin ceaţa londoneză aruncă o rază slabă de lumină în biroul particular al primului secretar; şi, în liniştea lăsată, domnul Verloc auzi bâzâitul slab al unei muşte ce se tot lovea de geam, era cea dintâi muscă din acel an, vestind mai sigur decât un stol întreg de rândunici venirea primăverii. Strădania inutilă a acelui mic organism plin de energie îl afecta într-un mod neplăcut pe bărbatul mătăhălos, ameninţat în indolenţa lui.

În pauza creată, domnul Vladimir îşi formulă în minte o suită de observaţii distrugătoare privind faţa şi ţinuta domnului Verloc. Individul i se părea neaşteptat de vulgar, de greoi şi neruşinat de lipsit de inteligenţă. Şi mai avea şi o asemănare ieşită din comun cu un meşter instalator venit să-i prezinte nota de plată. Din incursiunile sale ocazionale pe tărâmul umorului american, primul secretar îşi formase o imagine anume despre această categorie de mecanici ca întruchipări ale inactivităţii şi incompetenţei frauduloase.

Aşadar ăsta era celebrul şi fidelul lor agent secret, atât de secret încât nu era desemnat altfel decât prin simbolul A în corespondenţa oficială, semioficială şi confidenţială a răposatului baron Stott-Wartenheim; celebrul agent A, ale cărui avertismente aveau puterea de a contramanda traseele şi datele călătoriilor regale, imperiale şi ducale, iar uneori chiar de a le anula cu totul! Individul ăsta! Şi domnul Vladimir îşi îngădui mintal un enorm şi batjocoritor acces de veselie, parţial pentru propria sa uimire, pe care o considera naivă, dar mai ales pe seama universal regretatului baron Stott-Wartenheim. Răposata sa Excelenţă, pe care augusta favoare a stăpânului său imperial o impusese ca ambasador mai multor miniştri de Externe reticenţi, se bucurase în timpul vieţii de reputaţia unei credulităţi pesimiste şi pompoase. Excelenţa sa era obsedat de revoluţia socială, îşi imagina despre sine că e un diplomat căruia îi fusese menit, printr-un har special, să asiste la sfârşitul diplomaţiei, cu foarte puţin înainte, de fapt, de sfârşitul lumii, ce avea să se producă printr-o oribilă revoluţie democratică. Depeşele sale profetice şi lugubre făcuseră ani la rând hazul diferitelor echipe de la Ministerul de Externe. Se povestea că, pe patul de moarte (în prezenţa marelui său prieten şi stăpân imperial), exclamase: “Nefericită Europă! Te vei nărui prin haosul moral al fiilor tăi!” Era parcă predestinat să cadă victimă celui dintâi escroc mistificator ce-i ieşise în cale, îşi zise domnul Vladimir, zâmbind vag înspre domnul Verloc.

— Ar trebui să venerezi memoria baronului Stott-Wartenheim, exclamă el brusc.

Faţa plecată a domnului Verloc trăda o supărare sumbră şi ostenită.

— Permiteţi-mi să vă reamintesc, spuse el, că m-am prezentat aici fiind convocat printr-o scrisoare cât se poate de categorică, în ultimii unsprezece ani n-am fost decât de două sau de trei ori la ambasadă şi pot spune că niciodată la ora unsprezece dimineaţa. Nu-i prudent să mă

chemaţi aşa. Există oricând riscul ca să fiu văzut. Şi atunci n-ar fi deloc plăcut pentru mine.

Domnul Vladimir ridică din umeri.

— Mi-ar compromite utilitatea, continuă celălalt cu aprindere.

— Asta te priveşte, şopti domnul Vladimir cu o delicată brutalitate. Când ai să-ncetezi de a mai fi util, ai să-ncetezi şi de a mai fi angajat. Da. Cum auzi. Tăiat de la plată. Ai să fii… — Şi aici domnul Vladimir se opri încruntat, căutând o expresie suficient de curentă din limba vorbită, apoi se lumină pe dată, rânjindu-şi dinţii sclipitor de albi. Ai să fii pus pe liber, pronunţă el plin de cruzime.

O dată în plus, domnul Verloc fu nevoit să recurgă la toată forţa voinţei sale pentru a-şi domina senzaţia de slăbiciune ce-i coborâse în picioare şi care inspirase cândva unui biet nefericit expresia atât de potrivită: “Mi-a picat inima-n cizme.” Conştient de senzaţie, domnul Verloc îşi săltă brav capul.

Domnul Vladimir îi întâmpină privirile nedumerite cu o seninătate absolută.

— Ceea ce vrem noi este să administrăm Conferinţei de la Milano un tonic, rosti el diafan. Toate dezbaterile ei despre acţiunile pe plan internaţional pentru lichidarea crimei politice nu par să conducă nicăieri. Anglia e în restanţă. Fiindcă ţara asta-i complet absurdă cu preocuparea ei sentimentală pentru libertatea individului. E intolerabil gândul că toţi prietenii tăi n-au decât să vină în…

— Dar în felul acesta îi am pe toţi mereu sub ochi, interveni domnul Verloc răguşit.

— Mult mai nimerit ar fi să-i avem pe toţi sub lacăt. Anglia trebuie adusă şi ea în rând cu lumea. Burghezia imbecilă din ţara asta se face singură complicea acelor oameni al căror ţel e s-o dea afară din casele ei şi s-o lase muritoare de foame în şanţ. Ea deţine încă puterea politică; de-ar avea numai destulă minte ca s-o folosească pentru păstrarea ei. Presupun că eşti de acord cu mine că această clasă mijlocie e tâmpită.

Acordul domnului Verloc se auzi răguşit.

— Aşa e.

— N-are pic de imaginaţie. E orbită de o vanitate complet idioată. Ce i-ar trebui în clipa de faţă e o sperietură zdravănă. Acum e momentul psihologic să-ţi pui prietenii la treabă. Tocmai de-aia te-am şi chemat aici: ca să-ţi expun ideea mea.

Şi domnul Vladimir îşi expuse ideea vorbind cu multă superioritate, plin de dispreţ şi condescendenţă, trădând în acelaşi timp o ignoranţă monumentală în privinţa scopurilor, gândirii şi metodelor lumii revoluţionare, care pe domnul Verloc, redus la tăcere, îl umplu de o teribilă consternare interioară. Confunda, dincolo de limitele scuzabilului, cauzele cu efectele, pe cei mai distinşi agitatori cu impulsivii aruncători de bombe; presupunea existenţa unei organizări acolo unde, prin însăşi natura lucrurilor, ea nu putea acţiona; vorbea acum despre partidul social revoluţionar ca despre o armată perfect disciplinată, în care cuvântul şefilor era suveran, iar în clipa următoare ca şi cum ar fi fost cea mai precară adunătură de bandiţi disperaţi adăpostită cândva de văgăunile munţilor. O singură dată domnul Verloc deschisese gura ca să protesteze,

dar mâna mare, albă şi durdulie a celuilalt îi tăiase pe loc avântul. Foarte curând era mult prea scandalizat fie şi pentru a încerca să mai riposteze. Asculta cuprins de împietrirea groazei, ce putea trece drept imobilitatea unei concentrări atente.

— O serie de incidente prin urmare, continuă calm domnul Vladimir, provocate chiar aici, în această ţară; nu numai puse la cale aici… n-ar fi suficient… nici nu le-ar păsa. La o jumătate de continent să dea foc prietenii tăi şi tot n-ar izbuti să influenţeze opinia publică de aici în favoarea unei legislaţii represive generale. Pentru că pe englez nu-l interesează nimic din ce se întâmplă dincolo de ograda lui.

Domnul Verloc îşi drese glasul, dar îşi simţi picioarele tot moi şi deci tăcu.

— Aceste incidente nu-i nevoie să fie neapărat sângeroase, înlănţui domnul Vladimir ca şi cum ar fi ţinut o prelegere ştiinţifică, dar ele trebuie să fie suficient de surprinzătoare… şi, prin aceasta, eficiente. Să-şi fixeze drept obiectiv nişte clădiri, de exemplu. Care-i în momentul de faţă fetişul recunoscut de toată burghezia… ei, domnule Verloc?

Domnul Verloc îşi desfăcu braţele a neputinţă şi ridică uşor din umeri.

— Eşti prea leneş ca să gândeşti, îi comentă domnul Vladimir gestul. Fii atent la ce-ţi spun eu acum. Fetişul zilei de azi nu e nici coroana, nici religia. Prin urmare, atât palatul regal cât şi bisericile vor fi lăsate în pace. M-ai înţeles, domnule Verloc?

Disperarea şi obida domnului Verloc îşi găsiră o supapă în încercarea sa de a slăbi tensiunea.

— Absolut. Dar ce-aţi spune de ambasade? O serie de atentate asupra mai multor ambasade, se lansă el, dar nu rezistă privirii tăioase şi vigilente a primului secretar.

— Văd că te ţii de glume, aruncă celălalt în treacăt. E-n regulă. Cu glume din astea poţi să-ţi înviorezi oratoria la congresele tale socialiste. Dar în camera asta ele n-au ce căuta. În schimb ai face mult mai bine să urmăreşti cu atenţie ce-ţi spun eu. Cum treaba ta e să furnizezi fapte, nu basme cu cocoşul roşu, profită măcar acum de ceea ce-mi dau eu osteneala să-ţi explic. Fetişul sacrosanct în ziua de azi e ştiinţa. De ce nu-i convingi pe prietenii tăi să atenteze la acest monstru sacru, ei? Sau nu face parte şi ea din acele instituţii care trebuie lichidate înainte de venirea V.P.-ului?

Domnul Verloc nu răspunse nimic. Nu-şi descleşta buzele de teamă să nu-i scape vreun geamăt.

— Asta ar trebui să încercaţi voi. Un atentat asupra unui cap încoronat sau asupra unui preşedinte e destul de senzaţional în felul lui, dar departe de a fi ce era pe vremuri. A intrat cumva în concepţia generală despre existenţa şefilor de state. A devenit aproape convenţional… mai ales de când atâţia preşedinţi au fost asasinaţi. Să luăm acum ultragiul adus… de exemplu unei biserici. Un lucru destul de oribil la prima vedere, fără îndoială, şi totuşi nu atât de eficient pe cât şi-ar putea imagina cineva cu o gândire comună. Oricât de revoluţionar şi anarhist în faşă ar părea faptul, se vor găsi destui proşti care să confere acestei blasfemii caracterul unei reacţii religioase. Ceea ce ar diminua

semnificaţia alarmantă deosebită pe care vrem noi s-o dăm actului în sine. Un atentat criminal asupra unui restaurant sau unui teatru ar suferi, în mod asemănător, de pe urma sugestiei unei patimi nepolitice: exasperarea unui om înfometat, un act de răzbunare socială. Toate astea s-au perimat şi nu mai sunt instructive ca lecţie model de anarhism revoluţionar. Ziarele au fraze gata făcute cu care să expedieze asemenea manifestări. Ea am să-ţi expun filozofia bombei din punctul meu de vedere, adică din punctul de vedere pe care pretinzi că-l serveşti de unsprezece ani încoace. Am să încerc să vorbesc pe înţelesul tău. Sensibilităţile clasei pe care o ataci se tocesc repede. Pentru ea, proprietatea apare ca indestructibilă. Nu poţi conta multă vreme pe sentimentele ei de milă sau de teamă. Pentru a avea vreo influenţă asupra opiniei publice de azi, un atentat cu bombă trebuie să depăşească intenţia răzbunării sau a terorizării. Trebuie să fie un act pur distructiv. Asta şi numai asta trebuie să fie, dincolo de orice suspiciune care să trimită spre vreo altă motivaţie. Voi, anarhiştii, ar trebui să arătaţi limpede că sunteţi absolut hotărâţi să lichidaţi cu desăvârşire întreaga alcătuire socială. Dar cum să bagi această idee teribil de absurdă în capul clasei mijlocii, în aşa fel încât să nu fie loc pentru nici-o neînţelegere? Asta-i problema. Iar răspunsul este: îndreptându-vă loviturile către ceva situat în afara patimilor comune ale umanităţii. Desigur, ar fi arta. O bombă la National Gallery ar stârni, într-adevăr, o anumită vâlvă, însă n-ar fi un lucru destul de serios. Arta n-a fost niciodată fetişul lor. E ca şi cum i-ai sparge cuiva câteva ferestre la casă; pe când, dacă vrei să-l scuturi cu adevărat, trebuie cel puţin să încerci să-i arunci în aer acoperişul. Ar fi câteva zbierete, bineînţeles, dar din partea cui? A artiştilor... a criticilor de artă şi a altora de teapa lor... indivizi fără nici-o importanţă. Cui îi pasă ce spun ei? Dar există învăţătura... ştiinţa. Orice imbecil care are un venit crede în ea. Nu ştie de ce, dar e convins că-i importantă. Ăsta-i fetişul sacrosanct. Toţi nenorociţii de profesori sunt foarte radicali în fundul sufletului. Dovediţi-le că monstrul lor sacru trebuie să dispară şi el pentru a face loc Viitorului Proletariatului. Un răcnet din partea tuturor acestor idioţi intelectuali trebuie neapărat să impulsioneze lucrările Conferinţei de la Milano. Au să scrie ziarelor. Indignarea lor va fi dincolo de orice suspiciune, pentru că niciun fel de interese materiale nu vor fi în joc şi deci vor pune în stare de alertă până şi ultima picătură de egoism a clasei care trebuie tulburată. Ea crede că ştiinţa, într-un mod misterios, e la originea prosperităţii ei materiale. Aşa crede. Iar cruzimea absurdă a unei asemenea demonstraţii o va afecta mai profund decât masacrarea unei străzi întregi ori a unui teatru pline de semeni ai ei. La această ultimă situaţie ea poate spune oricând: “O, dar nu-i decât ura de clasă la mijloc.” Însă ce mai poate spune cineva despre un act de cruzime distrugătoare atât de absurd încât să fie de neînţeles, de neexplicat, aproape de neimaginat, practic dement? Numai demenţa e cu adevărat terifiantă, în măsura în care n-o poţi îmblânzi nici cu ameninţări, nici prin convingere, nici cu mită. Mai mult decât atât, eu sunt un om civilizat. Niciodată nu mi-ar trece prin minte să te îndemn să pui la cale un masacru, chiar dacă aş trage un profit de pe urma lui. Dar n-aş trage de la un masacru acel profit anume pe care-l doresc eu. Crima e mereu în preajma noastră. E

aproape o instituţie în sine. Demonstraţia trebuie să aibă loc împotriva învăţăturii… a ştiinţei. Dar nu orice ştiinţă. Atacul trebuie să degaje întreaga absurditate şocantă a unei blasfemii gratuite. Şi, întrucât bombele sunt mijloacele voastre de exprimare, ar fi într-adevăr elocvent dacă cineva ar putea arunca o bombă în matematica pură. Ceea ce-i însă imposibil. Am încercat să-ţi clarific lucrurile; ţi-am expus teoria superioară a utilităţii tale şi ţi-am sugerat câteva argumente folositoare. Aplicarea practică a învăţăturilor mele te priveşte mai ales *pe tine*. Dar, din momentul când m-am hotărât să te chem aici, am reflectat şi la aspectul practic al chestiunii. Ce zici: ţi-ar surâde astronomia?

Deja de câtva timp imobilitatea domnului Verloc lângă braţul scaunului semăna cu o stare de comă, un gen de insensibilitate pasivă întreruptă doar de mici tresăriri convulsive, de felul celor ce se pot observa la câinii de interior când au coşmaruri pe covoraşul lor. Şi tot cu un mârâit alarmat, ca de câine, repetă cuvântul:

— Astronomia.

Încă nu-şi revenise complet de pe urma stării de uluire provocată de efortul cerut pentru a urmări fraza rapidă şi tăioasă a domnului Vladimir. Îi depăşise puterea de înţelegere, îl înfuriase rău de tot. În plus, mai venea să complice lucrurile şi neîncrederea. Apoi, dintr-o dată, îi trecu prin minte că totul nu era de fapt decât o glumă construită cu multă grijă. Domnul Vladimir îşi arătă dinţii albi într-un zâmbet ce-i accentua gropiţele de pe obrazul plin şi rotund, puţin înclinat, într-o imagine a satisfacţiei, deasupra nodului înfoiat al cravatei. Favoritul doamnelor inteligente din societate adoptase atitudinea de salon ce-i acompania de obicei torentul de fineţi spirituale. Aplecat mult în faţă, cu o mână albă ridicată în sus, părea că ţine cu delicateţe între degetul mare şi arătător subtilitatea sugestiei pe care tocmai o făcuse.

— Soluţia ideală. Un asemenea ultragiu combină cel mai profund respect posibil pentru umanitate cu cea mai alarmantă manifestare de ferocitate imbecilă. Desfid ingeniozitatea oricărui ziarist că-şi va face publicul să creadă că un anumit membru al proletariatului ar putea avea vreun resentiment personal contra astronomiei. Nici chiar foamea n-ar putea fi invocată aici, nu? Şi mai sunt şi alte avantaje. Orice om civilizat a auzit de Greenwich. Până şi lustragiii din subsolul gării Charing Cross ştiu câte ceva despre Observator. Înţelegi ce vreau să spun?

Şi expresia domnului Vladimir, atât de cunoscută în societatea cea mai selectă pentru ironica ei urbanitate, radie o mulţumire de sine cinică, ce ar fi uimit până şi doamnele inteligente pe care le întreţinea altminteri în chip desăvârşit cu spiritele sale.

— Da, continuă el, zâmbind batjocoritor, dinamitarea meridianului zero va stârni cu siguranţă un urlet de groază.

— Greu de realizat, mormăi domnul Verloc, simţind că era singurul lucru cu minte pe care îl putea spune.

— Asta-i bună! Dar nu spuneai chiar tu că ai luat gaşca-n mână? Floarea combatanţilor. Bătrânul terorist Yundt e aici. Îl văd în fiecare zi plimbându-se în Piccadilly cu pelerina lui verde. Şi Michaelis, apostolul în libertate condiţionată… doar n-ai să-mi spui acum că nu ştii unde e? Pentru că, dacă nu ştii, îţi spun eu, continuă domnul Vladimir ameninţător.

Iar dacă-ţi închipui că eşti singur pe listele noastre de fonduri secrete, atunci te înşeli amarnic.

Această ultimă sugestie absolut gratuită îl făcu pe domnul Verloc să-şi mişte uşor picioarele.

— Dar toată banda din Lausanne... eh? N-au dat năvală cu toţii încoace de la cea dintâi aluzie a Conferinţei de la Milano? Ţara asta e complet absurdă.

— O să coste bani serioşi, spuse mai mult din instinct domnul Verloc.

— Iar chestia asta nu mai ţine, îi replică domnul Vladimir cu un accent englezesc uimitor de autentic. Îţi primeşti în fiecare lună doar leafa şi atât până nu se întâmplă ceva. Iar dacă nu se întâmplă nimic, foarte curând nu mai primeşti nici asta. Care ţi-e ocupaţia oficială? Din ce-ţi câştigi existenţa?

— Am un magazin, răspunse domnul Verloc.

— Un magazin! Ce fel de magazin?

— Papetărie, ziare. Soţia mea...

— Ceee? îl întrerupse domnul Vladimir cu un accent gutural foarte central-asiatic.

— Soţia mea, ridică abia perceptibil vocea sa răguşită domnul Verloc. Sunt însurat.

— Auzi la el poveste! Exclamă celălalt cu o surprindere neprefăcută. Însurat deci! Şi mai spui că eşti anarhist de profesie! Ce aiureli îmi tot îndrugi aici? Sper că însurat nu-i decât un fel de-a spune. Anarhiştii doar nu se însoară. E un lucru bine ştiut. Nu pot s-o facă. Ar însemna apostazie.

— Soţia mea nu-i una din acelea, mormăi domnul Verloc ursuz. Oricum, nu vă priveşte pe dumneavoastră.

— Ba mă priveşte, lătră domnul Vladimir. Şi încep tot mai mult să mă conving că nu eşti deloc omul potrivit pentru munca la care ai fost utilizat. Cred că trebuie să te fi discreditat complet în lumea ta prin căsătoria asta. Nu puteai fără? Asta-i legătura ta virtuoasă... nu? Şi uite-aşa, ba cu o legătură, ba cu alta, îţi mănânci singur utilitatea.

Umflându-şi obrajii, domnul Verloc pufni o dată violent şi atât. Se înarmase cu răbdare, însă aceasta nu-i mai trebuia pusă mult timp la încercare. Primul secretar deveni brusc foarte concis, detaşat şi categoric.

— Acum poţi pleca, zise. Deci trebuie provocată o explozie, îţi dau o lună. Deocamdată lucrările Conferinţei sunt suspendate, înainte de reluarea lor ceva trebuie să se întâmple aici, sau altfel legătura noastră încetează.

Apoi schimbă din nou tonul, cu o versatilitate cameleonică.

— Şi gândeşte-te la teoria mea, domnule... domnule... Verloc, spuse el cu un gen de condescendenţă zeflemitoare, făcându-i semn cu mâna către uşă. Nici-o milă pentru meridianul zero. Nu cunoşti clasa mijlocie aşa cum o cunosc eu. Sensibilităţile ei sunt obosite. Meridianul zero. Nimic mai bun şi nimic mai uşor, ascultă-mă pe mine.

Se ridicase în picioare şi, cu buzele sale subţiri şi senzuale strâmbându-se ironice, îl privi în oglinda de deasupra şemineului pe domnul Verloc cum se retrage din cameră greoi cu spatele, ţinându-şi pălăria şi bastonul în mână. Uşa se închise.

Valetul, fără haină, apărând deodată pe coridor, îl conduse pe domnul Verloc afară pe alt drum şi îl scoase printr-o uşiţă de la colţul grădinii. Portarul, care stătea lângă poarta mare, îi ignoră complet ieşirea; iar domnul Verloc refăcu traiectoria pelerinajului său din acea dimineaţă ca într-un vis, ca într-un vis urât. Detaşarea sa de lumea materială era atât de totală, încât, cu toate că învelişul său pieritor nu se grăbise în mod deosebit pe străzi, acea parte a sa pentru care ar fi fost un gest inadmisibil de grosolan să refuze nemurirea se trezi dintr-o dată la uşa magazinului, ca şi cum ar fi călătorit de la vest la est pe aripile unui vânt puternic. Merse drept în spatele tejghelei şi se aşeză pe un scaun de lemn aflat acolo. Nimeni nu veni să-i tulbure singurătatea. Stevie, gătit cu un şorţ de postav verde, mătura şi ştergea praful la etaj, preocupat şi conştiincios, ca şi cum ar fi jucat un joc; iar în bucătărie, doamna Verloc, avertizată de clinchetul clopoţelului, venise doar până la uşa de sticlă a salonaşului unde, dând la o parte perdeaua, aruncase o privire în magazinul întunecos. Dar, văzându-şi soţul ca stă atât de sumbru şi prăbuşit, cu pălăria lăsată mult pe ceafă, se întoarse pe dată la plita ei. O oră şi ceva mai târziu îi scoase fratelui ei Stevie şorţul, indicându-i să se ducă să-şi spele mâinile şi faţa pe acel ton poruncitor pe care îl folosea de vreo cincisprezece ani faţă de el — adică de când încetase de a-l spăla ea însăşi pe mâini şi pe obraji. Îşi răpi timp de o clipă privirea de la aranjatul mesei pentru a inspecta acel chip şi acele mâini pe care Stevie, apropiindu-se de masa din bucătărie, i le prezentă spre verificare cu o siguranţă de sine ce ascundea o umbră permanentă de anxietate. Dacă odinioară mânia tatălui reprezenta suprema sancţiune eficace a acestor ritualuri, placiditatea domnului Verloc în existenţa domestică desfidea însăşi noţiunea de mânie — cu toată starea de nervozitate a lui Stevie. Explicaţia pentru băiat era că domnul Verloc ar fi fost nespus de afectat şi prost impresionat până şi de cea mai măruntă derogare de la curăţenie la orele mesei. După moartea tatălui lor, Winnie aflase o însemnată consolare în faptul că de-acum nu mai era nevoie să tremure pentru bietul Stevie. Nu putea suferi să vadă că îi face vreun rău cineva băiatului. Ideea o înnebunea. În adolescenţă îl înfruntase de multe ori cu ochii plini de fulgere pe cârciumarul autorizat să vândă şi spirtoase în apărarea fratelui ei. Acum însă niciun amănunt legat de persoana domnului Verloc nu lăsa posibilitatea vreunei bănuieli că Winnie mai era capabilă de vreo izbucnire pătimaşă.

Termină aranjatul mesei. Luau prânzul în salonaş. “Mamă!” Apoi, deschizând uşa de sticlă dinspre magazin, rosti încet: “Adolf!” Domnul Verloc nu-şi schimbase poziţia; la prima vedere nici măcar nu mişcase vreun muşchi timp de o oră şi jumătate. Se ridică anevoie şi veni la masă cu redingota pe el şi cu pălăria pe cap, fără o vorbă. În sine, tăcerea sa nu avea nimic surprinzător sau neobişnuit în acel cămin, ascuns printre umbrele străzii sordide şi atât de rar aflate de soare, în dosul unui magazin cu mărfuri de o dezonorantă precaritate. Numai că în acea zi tăcerea domnului Verloc era însoţită de o îngândurare atât de vizibilă, încât cele două femei rămaseră impresionate. Stăteau şi ele tăcute, cu un ochi atent la bietul Stevie, de leamă să nu izbucnească într-unui din accesele lui de locvacitate. Băiatul stătea vizavi de domnul Verloc şi se

arătă bun şi liniştit, privind mereu în gol. Strădania de a-l reţine întruna de la orice gest pasibil să-l inoportuneze pe stăpânul casei umplea existenţa celor două femei cu o îngrijorare deloc neglijabilă. “Băiatul ăsta”, cum îi spuneau cu jumătate de glas între ele, fusese la originea îngrijorării lor aproape din ziua naşterii sale. Sentimentul de umilinţă al răposatului cârciumar autorizat să vândă şi spirtoase pentru faptul că avea un fiu atât de ciudat se manifesta prin tendinţa lui spre tratamentul brutal, căci era un om cu sensibilităţi deosebite, iar suferinţele sale, ca bărbat şi tată, erau absolut autentice. Mai târziu, Stevie a trebuit ţinut să nu-i incomodeze pe chiriaşii celibatari, care erau şi aşa o adunătură destul de ciudată şi lesne iritabilă. Şi mai trăiau şi cu grija permanentă pentru însăşi existenţa lui. Viziunea copilului ei închis pentru totdeauna într-un azil o tot bântuia pe bătrână în sala de servit micul dejun de la demisolul casei lor decrepite din Belgravia.

— Dacă n-ai fi nimerit tu, dragă, un soţ atât de bun, îi spunea ea fiicei, nici nu ştiu ce s-ar fi ales de băiatul ăsta, bietul de el.

Domnul Verloc îi arăta lui Stevie acelaşi interes pe care l-ar manifesta un bărbat nu deosebit de ataşat de animale pentru pisica soţiei sale; iar acest interes, binevoitor şi absolut formal, era, în esenţă, de aceeaşi calitate. Amândouă femeile erau de acord că şi atât era maximum la ce se puteau aştepta în mod rezonabil. Însă era de-ajuns pentru a-i câştiga domnului Verloc recunoştinţa respectuoasă a bătrânei. Sceptică la început din cauza încercărilor la care o supusese existenţa ei singuratică, mai întreba din când în când cu teamă:

— Dragă, nu crezi cumva că domnul Verloc s-a săturat să-l tot vadă pe Stevie pe-aici?

La care, de obicei, Winnie răspundea printr-o uşoară mişcare a capului. O dată îi replicase totuşi mamei cu o îndrăzneală parcă puţin înverşunată:

— Atunci o să trebuiască să se sature întâi de mine.

Urmase o lungă tăcere. Cu picioarele proptite pe un taburet, mama părea că încearcă să dea de fundul acelui răspuns a cărui profunzime atât de feminină o lăsase complet uluită. Nu înţelegea niciodată prea bine de ce Winnie se măritase cu domnul Verloc. Fusese un lucru foarte înţelept din partea ei şi alegerea se dovedise cât se poate de bună, dar fata putea dori cu toată îndreptăţirea un soţ mai apropiat de ea ca vârstă. Existase un tânăr vânjos, unicul fiu al unui măcelar de pe strada vecină, care îşi ajuta tatăl în comerţul familiei şi în compania căruia Winnie ieşea cu multă plăcere. E adevărat că băiatul era dependent de taică-său; dar afacerile mergeau bine, iar perspectivele se arătau minunate. De mai multe ori serile o dusese pe fiică-sa la teatru. Apoi, tocmai când mamei începuse să-i fie teamă că îi vor anunţa într-o zi logodna (căci cum avea să se descurce ea singură cu o casă atât de mare, şi pe deasupra şi cu Stevie pe cap?), idila se terminase brusc, iar Winnie umblase o vreme foarte abătută. Însă atunci apăruse în mod providenţial domnul Verloc şi luase prima cameră de la etajul întâi la stradă, aşa că niciodată nu mai veni vorba de tânărul măcelar. Fusese, de bună seamă, un act al providenţei.

III

... Orice idealizare sărăceşte viaţa. A o înfrumuseţa înseamnă a-i răpi caracterul ei complex, înseamnă a o distruge. Să lăsăm asta în seama moraliştilor, fiule. Oamenii sunt cei ce făuresc istoria, dar nu în capetele lor. Ideile născute în conştiinţă joacă doar un rol neînsemnat în mersul evenimentelor. Istoria e dominată şi determinată de unealtă şi de producţie, adică de forţa condiţiilor economice. Capitalismul e cel care a născut socialismul, iar legile formulate de capitalism pentru apărarea proprietăţii sunt răspunzătoare pentru apariţia anarhismului. Nimeni nu poate spune ce formă va lua organizarea socială în viitor. Ce rost mai are atunci să ne complăcem în fantezii profetice? În cel mai bun caz, ele pot fi interpretări ale gândirii profetului, dar lipsite de orice valoare obiectivă. Să lăsăm distracţia asta în seama moraliştilor, fiule.

Michaelis, apostolul în libertate condiţionată, vorbea cu o voce egală, care şuiera de parcă ar fi fost paralizată şi strivită sub stratul de grăsime de pe pieptul lui. Ieşise dintr-o închisoare foarte igienică rotund ca un butoi, cu un stomac enorm şi obrajii umflaţi, palid şi aproape străveziu, ca şi cum timp de cincisprezece ani slujitorii societăţii ultragiate şi-ar fi pus în gând doar să-l îndoape cu mâncăruri consistente undeva într-o pivniţă umedă şi neluminată. Iar de atunci nu izbutise să piardă din greutate nici măcar un gram.

Se povestea că, trei sezoane la rând, o doamnă în vârstă şi foarte bogată îl trimisese la cură la Marienbad, unde era pe punctul de a deveni, împreună cu un cap încoronat, obiectul curiozităţii generale, dar cu acel prilej poliţia îi pusese în vedere să părăsească staţiunea în interval de douăsprezece ore. Martiriul său continua deci prin interzicerea accesului la apele curative. Dar acum se resemnase.

Cu cotul său care nu prezenta nici măcar aparenţa unei încheieturi, ci semăna mai mult cu o îndoitură a braţului unui manechin, aruncat peste spătarul scaunului, se aplecă uşor în faţă din şoldurile sale scurte, dar enorme şi scuipă în şemineu.

— Da! Am avut timp să cântăresc puţin lucrurile, adăugă el la fel de egal. Societatea mi-a oferit timp de meditaţie cu carul.

De cealaltă parte a şemineului, din fotoliul tapiţat cu păr de cal, unde avea de obicei privilegiul să şadă mama doamnei Verloc, Karl Yundt chicoti sinistru, cu o grimasă vagă şi neagră a gurii sale ştirbe. Teroristul, cum îi plăcea să-şi spună, era bătrân şi chel, cu un fuior de ţăcălie îngust şi alb ca neaua atârnându-i inert din bărbie. O extraordinară expresie de rea-voinţă tainică persista în ochii lui stinşi. Când se ridică anevoie, mâna lui scheletică întinsă în faţă şi deformată de umflăturile gutei sugeră efortul unui criminal muribund de a-şi aduna toate puterile pentru o ultimă lovitură de pumnal. Se sprijinea într-un baston gros, care îi tremura sub apăsarea celeilalte mâini.

— Am visat întotdeauna, molfăi el aprig, o mână de oameni categorici în hotărârea lor de a elimina orice scrupul în alegerea mijloacelor, îndeajuns de tari pentru a se intitula, cu toată sinceritatea, distrugători şi eliberaţi de viciul acelui pesimism resemnat care corupe lumea. Fără nici-o milă faţă de tot ce există pe pământ, inclusiv faţă de ei înşişi, punând o dată pentru totdeauna moartea în slujba umanităţii — aşa ceva mi-ar fi plăcut să întâlnesc.

Şi căpşorul lui chel începu să tremure, transmiţând o vibraţie caraghioasă fuiorului de cioc alb. Afirmaţia lui ar fi sunat absolut ininteligibilă pentru un neofit. Patima lui uzată, semănând, în neputincioasa ei înverşunare, cu excitaţia unui voluptuos senil, era prost servită de un gât uscăţiv şi de nişte gingii fără dinţi, care păreau că îi prind mereu între ele vârful limbii. Aşezat în colţul canapelei, la celălalt capăt al camerei, domnul Verloc emise două mormăieli cordiale de încuviinţare.

Bătrânul terorist întoarse încet capul dintr-o parte în alta pe gâtul său scofâlcit.

— Şi niciodată n-am putut aduna mai mult de trei asemenea oameni la un loc. Aşa că mai termin-o cu pesimismul tău nenorocit, rânji el muşcător către Michaelis, care-şi descrucişă picioarele groase ca nişte grinzi, vârându-le sub scaun în semn de exasperare.

El şi pesimist! Ce absurditate! Declară sus şi tare că acuza era jignitoare. Atât de departe se afla de pesimism că întrevedea deja sfârşitul oricărei proprietăţi private apropiindu-se logic şi inevitabil, prin simpla evoluţie a propriei sale putreziciuni. Posesorii de proprietăţi nu aveau de făcut faţă numai proletariatului trezit la realitate, ci trebuiau să lupte şi unii cu ceilalţi. Da. Lupta, războiul, aceasta era condiţia proprietăţii private. Fatalmente. A! Iar credinţa lui nu depindea de nici-o tensiune emoţională, declaraţie, mânie, viziune a steagurilor roşii fluturând sângerii sau de teribilul soare simbolic al răzbunării ce se ridica la orizontul unei societăţi condamnate. Nu, în niciun caz el! Raţiunea rece, iată baza optimismului său. Da, a optimismului…

Şuieratul anevoios încetă, apoi, după o gâfâială sau două, mai adăugă:

— Nu crezi că, dacă n-aş fi fost optimistul care sunt, în cincisprezece ani aş fi găsit eu un mijloc să-mi tai gâtul? Şi, în ultimă instanţă, aveam mereu pereţii celulei de care-mi puteam oricând crăpa capul.

Pierderea răsuflării îi luă tot focul, toată animaţia din glas; obrajii săi mari şi palizi atârnau ca nişte pungi pline, imobili, fără cea mai mică

vibraţie; dar din ochii lui albaştri, îngustaţi ca şi cum şi i-ar fi mijit, răzbătea aceeaşi privire de o încrezătoare viclenie, puţin dementă în fixitatea ei, pe care trebuie s-o fi avut şi atunci când neîmblânzitul optimist şedea reflectând nopţile în celula sa. În faţa lui, Karl Yundt rămase în picioare, cu una din aripile pelerinei uzate verzui aruncată înapoi cavalereşte peste umăr. Aşezat în dreptul şemineului, Ossipon, fost student în medicină şi principalul autor al manifestelor societăţii V.P., îşi întinse picioarele robuste, ţinându-şi tălpile cizmelor spre dogoarea focului. O claie de păr blond şi cârlionţat îi domina chipul roşcovan, pistruiat, cu nasul turtit şi gura proeminentă, parcă turnată în matriţa grosolană a tipului negroid. Ochii săi în formă de migdală priveau chiorâş şi lânced pe deasupra pometţilor înalţi. Purta o cămaşă gri de flanelă, iar capetele unei cravate de mătase îi atârnau libere pe pieptul hainei de serj încheiate până sus; cu capul rezemat de spătarul scaunului şi expunându-şi o porţiune mare a gâtului, duse la buze o ţigară înfiptă într-un tub lung de lemn, trimiţând rotocoale de fum spre tavan.

Michaelis îşi urmări ideea - *Ideea* recluziunii lui solitare - gândul zămislit de captivitatea sa şi care creştea ca o credinţă revelată prin viziuni, îşi vorbea de fapt sie însuşi, indiferent de simpatia sau ostilitatea ascultătorilor, indiferent la însăşi prezenţa lor, datorită obiceiului ce-l deprinsese de a gândi cu voce tare, plin de încredere, în singurătatea celor patru pereţi spoiţi cu var ai celulei şi în liniştea sepulcrală a acelei grămezi oarbe de cărămizi de pe malul unui râu, sinistră şi urâtă ca o morgă uriaşă pentru cei socialmente înecaţi.

Era un prost partener de discuţie, dar nu din cauză că ar fi existat vreun argument care să-i clatine credinţa, ci pentru simplul motiv că însuşi faptul de a auzi o voce străină îl dezechilibra peste măsură, tulburându-i pe dată gândurile pe care, timp de atâţia ani, în acea solitudine spirituală mai teribilă decât cea a pustiului celui mai pustiu, nici-o voce nu i le combătuse, comentase ori aprobase vreodată.

Acum nu-l întrerupse însă nimeni, aşa încât îşi expuse din nou profesiunea de credinţă, care îl domina irezistibilă şi totală, ca un act al graţiei divine: secretul destinului descoperit în latura materială a vieţii; dimensiunea economică a lumii răspunzătoare pentru trecut şi prefigurând viitorul, aflată la originea oricărei istorii, a oricărei idei ce călăuzeşte evoluţia spirituală a omenirii şi impulsurile înseşi ale pasiunilor ei...

Un hohot aspru de râs al lui Ossipon frânse tirada apostolului, căruia i se poticni vorba în gură, iar o nesiguranţă mirată i se citi în ochii blând exaltaţi. Timp de o clipă îi închise încet, ca pentru a-şi aduna gândurile învălmăşite. Tăcere; dar cum se făcea că, numai cu două lămpi de gaz deasupra mesei şi cu focul din şemineu, în salonaşul din spatele magazinului domnului Verloc devenise deodată insuportabil de cald? Ridicându-se cu reticenţa sa greoaie de pe canapea, acesta deschise uşa dinspre bucătărie să intre aer curat în cameră şi astfel descoperi pe nevinovatul Stevie şezând cuminte şi liniştit la o masă de brad şi desenând întruna cercuri, cercuri, cercuri; nenumărate cercuri, când concentrice, când excentrice; un vârtej fulgurant de cercuri care, prin multitudinea încâlcită a curbelor repetate la infinit, prin uniformitatea

contururilor şi prin confuzia liniilor intersectate, sugerau o viziune a haosului cosmic, ori simbolistica unei arte nebune încercând inimaginabilul. Artistul nu întoarse nici măcar o singură dată capul; dar, în toată concentrarea sufletului său la această muncă, spatele îi tremura întruna, iar gâtul lui subţire, pătrunzând într-o fundătură adâncă de la baza craniului, părea că stă gata să plesnească în orice clipă.

Cu un sunet gutural de surpriză neplăcută, domnul Verloc se întoarse la locul său pe canapea. Alexander Ossipon se ridică, sub tavanul jos al încăperii arăta uriaş în costumul lui jerpelit de serj albastru, se scutură de amorţeala îndelungatei imobilităţi şi coborî la rândul său (două trepte) până în bucătărie, aruncând o privire peste umărul lui Stevie. Apoi se întoarse, proclamând oracular:

— Foarte bine. Foarte caracteristice şi absolut tipice.

— Ce-i foarte bine? Mormăi domnul Verloc nedumerit din colţul canapelei.

Celălalt îi argumentă neglijent, cu o undă de condescendenţă şi arătând zvâcnit cu capul spre bucătărie:

—- Tipice pentru această formă a degenerescenţei... desenele, vreau să spun.

— Adică susţii ca băiatul e degenerat, nu-i aşa? bâigui domnul Verloc.

Alexander Ossipon, supranumit şi Doctorul, fost student în medicină, fără vreo diplomă, apoi vorbitor itinerant la diferite cluburi muncitoreşti despre aspectele igienei, autor al unui studiu popular cvasimedical (sub forma unei broşuri ieftine confiscate prompt de poliţie) intitulat *Viciile corupătoare ale clasei mijlocii*, însărcinat special din partea mai mult sau mai puţin misteriosului Comitet, alături de Karl Yundt şi Michaelis, cu munca de propagandă literară, îi întoarse obscurului client a cel puţin două ambasade acea privire de o totală şi insuportabilă suficienţă pe care nimic altceva decât frecventarea ştiinţelor o poate conferi obtuzităţii muritorului de rând.

— Ce are el aşa se cheamă ştiinţific. În general însă e un tip bun la această formă a degenerescenţei. E de-ajuns să-i priveşti numai lobii urechilor. Dacă l-ai fi citit pe Lombroso...

Domnul Verloc, bosumflat şi lăbărţat pe canapea, continua să-şi privească şirul de nasturi ai vestei; dar în obraji îi apăra o uşoară roşeaţă. În ultima vreme, până şi un simplu derivat al cuvântului *ştiinţă* (termen inofensiv în sine şi cu un înţeles foarte vag) avea darul straniu de a-i evoca imaginea mintală iremediabil agresivă a domnului Vladimir, în carne şi oase, cu o claritate aproape supranaturală. Iar acest fenomen, care merita pe drept cuvânt a fi clasat între miracolele ştiinţei, îi crea domnului Verloc o stare nervoasă de groază şi exasperare ce tindea să se manifeste prin invective deosebit de violente. Dar se abţinu de la orice comentariu. În schimb auzi vocea lui Karl Yundt, implacabil până la ultima suflare:

— Lombroso e un tâmpit.

Ossipon reacţionă la şocul acestei blasfemii cu o privire teribilă, aţintită în gol. Iar celălalt, cu ochii săi stinşi, fără niciun licăr, înnegrindu-i umbrele adânci de sub fruntea lată şi osoasă, bălmăji, prinzându-şi vârful

limbii între buze la fiecare al doilea cuvânt, ca şi cum ar fi molfăit-o înciudat:

— Aţi pomenit vreodată idiot mai mare ca ăsta? Pentru el criminalul e deţinutul. Simplu, nu-i aşa? Dar cei care l-au băgat la închisoare, ori l-au împins către ea? Exact. Şi care-i crima lui? O ştie el, imbecilul, care şi-a câştigat faima în lumea asta de prostovani ghiftuiţi examinând urechile şi dinţii unei adunături de amărâţi săraci şi nefericiţi? Adică dinţii şi urechile sunt semnele criminalului? Tocmai ele? Dar legea, care îl marchează şi mai adânc, acest nostim instrument de însemnat vitele, inventat de îmbuibaţi pentru a se apăra de mulţimea înfometată? Să-l aplicăm înroşit pe pielea ei scârboasă, nu? Simţiţi de aici mirosul şi auziţi cum arde şi sfârâie pielea groasă a poporului? Aşa se fabrică pentru domnii de teapa lui Lombroso al tău criminalii despre care îşi elaborează tot el studiile lor idioate.

Măciulia bastonului şi picioarele îi tremurau la unison de patimă, în vreme ce trupul, învăluit în faldurile pelerinei, adoptase o poză istorică sfidătoare. Părea că adulmecă aerul viciat al cruzimii sociale, pentru a-şi acorda urechea la sunetele lui atroce.

Postura sa avea o extraordinară putere de sugestie. Veteranul aproape muribund al războaielor cu dinamită fusese un mare actor la vremea lui, actor la tribună, în adunările secrete, în discuţiile particulare. Celebrul terorist nu ridicase personal în viaţa lui nici degetul mic împotriva edificiului social. Nu era un om de acţiune; nu era nici măcar un orator de o elocinţă torenţială, care să poarte după el masele pe spuma şi tumultul unui val de entuziasm dezlănţuit. Cu o intenţie mult mai subtilă, îşi asuma rolul evocatorului insolent şi înveninat al impulsurilor sinistre ce colcăiau în invidia oarbă şi în vanitatea exasperată a ignoranţei, în suferinţa şi mizeria sărăciei, în toate iluziile nobile şi încrezătoare ale mâniei, milei şi revoltei îndreptăţite. Umbra darului său funest se crampona de el precum mirosul unei licori ucigătoare într-un vechi pocal pentru otrăvuri, golit acum, nefolositor, gata de a fi aruncat în grămada de vechituri care nu mai sunt bune de nimic.

Michaelis, apostolul în libertate condiţionată, zâmbi vag din buzele sale încleiate; chipul său ca o lună păstoasă se topi tot sub greutatea încuviinţării melancolice. El însuşi fusese deţinut. Şi pielea lui sfârâise sub fierul înroşit în foc, murmură blajin. Dar, între timp, Ossipon, supranumit Doctorul, îşi revenise din şoc.

— Voi nu pricepeţi, începu el dispreţuitor, dar se opri brusc, intimidat de întunecimea moartă a ochilor cavernoşi de pe faţa întoarsă încet către el cu o privire oarbă, ghidată parcă numai după sunet; abandonă discuţia, ridicând uşor din umeri.

Obişnuit să umble prin casă nebăgat în seamă, Stevie se sculase de la masa din bucătărie, ducându-şi desenele cu el în cameră. Când trecu prin faţa uşii salonaşului, primi drept în obraz şocul imaginilor violente ale lui Karl Yundt. Scăpă din mână foaia de hârtie plină de cercuri şi rămase privind încremenit la bătrânul terorist, ca şi cum oroarea şi frica sa morbidă de durerea fizică l-ar fi ţintuit în loc. Stevie ştia prea bine că fierul înroşit aplicat pe piele durea îngrozitor. Ochii lui speriaţi scăpărau de indignare; durerea trebuia să fie cumplită. Rămase cu gura căscată.

Fixând fără să clipească focul, Michaelis redobândi acel sentiment de izolare atât de necesar continuităţii gândului său. Optimismul începu să-i curgă de pe buze. Vedea Capitalismul sortit încă din leagăn pieirii, căci era cu otrava principiului concurenţei în sânge. Marii capitalişti îi înghiţeau pe micii capitalişti, concentrau puterea şi uneltele de producţie în mâinile maselor largi, descopereau procese industriale noi şi, cuprinşi de nebunia extinderii continue, nu făceau decât să pregătească, să organizeze, să îmbogăţească şi să desăvârşească moştenirea legitimă a proletariatului oprimat. Michaelis pronunţă cuvântul magic “Răbdare”, iar privirea sa de un albastru limpede, înălţată spre tavanul scund al salonaşului familiei Verloc, radia de o încredere serafică. În pragul uşii, calmat acum, Stevie părea căzut într-o stare de prostraţie.

Faţa lui Ossipon fu cuprinsă de un spasm de exasperare.

— Atunci n-are rost să mai facem nimic… niciodată.

— N-am spus asta, protestă Michaelis moale.

Ajunsese la o viziune atât de intensă a adevărului, încât sunetul unei voci străine nu reuşi să i-o spulbere de această dată. Continuă să privească în jos la cărbunii înroşiţi. Pregătirea pentru viitor era necesară şi el se arăta dispus să accepte că marea schimbare se va produce, poate, sub forma unei revoluţii. Dar nu trebuia uitat că propaganda revoluţionară era activitatea delicată a unei conştiinţe înalte. Ea însemna educarea stăpânilor lumii şi trebuia practicată cu aceeaşi grijă ca şi educaţia regilor. El era pentru impunerea prudentă, timidă chiar, a tezelor ei deoarece nu cunoşteam efectul ce l-ar putea avea o anumită schimbare economică asupra fericirii, moralei, intelectului sau istoriei omenirii. Căci istoria se făureşte cu unelte, nu cu idei; iar condiţiile economice schimbă totul, arta, filosofia, dragostea, virtutea, până şi adevărul însuşi!

În şemineu cărbunii se mişcară cu un trosnet uşor; iar Michaelis, eremitul vizionar din pustiul penitenciarelor, se ridică impetuos. Rotund ca un balon scăpat din strânsoare, îşi desfăcu braţele scurte şi groase, ca într-o tentativă patetic-deznădăjduită de a strânge la pieptul său tot universul astfel autoregenerat. Horcăi o dată cu înflăcărare.

— Viitorul e la fel de cert ca şi trecutul: sclavie, feudalism, individualism, colectivism. E o legitate, nu o profeţie goală.

Pufnitura dispreţuitoare pornită de pe buzele lui Ossipon nu făcu decât să-i accentueze acestuia tipul negroid al feţei.

— Aiurea, rosti el destul de calm. Nu există nici-o legitate şi nici-o certitudine. Iar predicile astea propagandistice mai dă-le dracului. Ce ştie poporul n-are nici-o importanţă, oricât de exacte i-ar fi cunoştinţele. Singurul lucru care contează pentru noi e starea emoţională a maselor. Dacă nu există emoţie, nu există nici acţiune.

Făcu o pauză, apoi adăugă cu o fermitate plină de modestie:

— Acum eu vă vorbesc ştiinţific… ştiinţific. Ai spus ceva, Verloc?

— Nimic, mormăi de pe canapea domnul Verloc care, provocat de această combinaţie respingătoare de sunete, scăpase în barbă un “Fi-ţi-ar…”.

Din nou se auzi bolboroseala veninoasă a bătrânului terorist fără dinţi.

— Ştiţi cum aş numi eu natura actualelor condiţii economice? Canibală, aşa aş numi-o. Pentru că aşa şi este! Ei îşi hrănesc lăcomia cu carnea tremurătoare şi cu sângele fierbinte al poporului, ascultaţi-mă pe mine.

Stevie înghiţi terifianta afirmaţie cu un icnet sonor şi, pe dată, ca şi cum ar fi luat o otravă rapidă, se prăbuşi moale în capul oaselor pe treptele de la uşa bucătăriei.

Michaelis nu trăda prin nimic că ar fi auzit ceva. Buzele îi păreau încleiate pe vecie; nici-o umbră de tremur nu-i trecu pe obrajii masivi. Cu ochi tulburi, îşi căută gambeta rotundă şi o puse pe capul său rotund. Trapul rond şi obez păru că zboară jos printre scaune şi pe sub cotul ascuţit al lui Karl Yundt. Ridicând o mână incertă, cu aspect de gheară, bătrânul terorist imprimă o înclinaţie fudulă unui sombrero de pluş negru ce-i umbrea adânciturile şi muchiile feţei. Se puse în mişcare încet, lovind la fiecare pas podeaua cu bastonul. Nu era uşor lucru să-l scoţi din casă căci, din când în când, se oprea, ca pentru a se gândi puţin şi nu se îndemna să înainteze din nou decât impulsionat de Michaelis. Blajinul apostol îi luă braţul cu o grijă fraternă; iar în spatele lor, cu mâinile în buzunare, vânjosul Ossipon căsca absent. O şapcă albastră cu cozoroc din piele lăcuită, împinsă mult spre spatele clăii de păr blond, îi dădea aspectul unui marinar norvegian plictisit de lume după un chef monstru. Domnul Verloc îşi conduse oaspeţii până în stradă, cu capul gol, cu redingota sa grea atârnându-i descheiată şi cu ochii în pământ.

Închise uşa după ei cu o iritare înăbuşită, răsuci cheia în broască şi trase chiar şi zăvorul. Nu era mulţumit de prietenii săi. În lumina teoriei domnului Vladimir despre bombe, îi apăreau toţi dezarmant de nefolositori. Rolul domnului Verloc în politica revoluţionară fiind până acum acela de observator, nu putea lua dintr-o dată iniţiativa unei acţiuni, nici la el acasă, nici în întruniri mai mari. Trebuia să fie prudent. Sub impulsul indignării juste a bărbatului trecut bine de patruzeci de ani ameninţat în ce îi era mai drag - liniştea şi siguranţa lui, se întrebă cu silă ce altceva te puteai aştepta de la o adunătură ca acest Karl Yundt, acest Michaelis... ori acest Ossipon.

Întrerupându-se din intenţia sa de a stinge gazul ce ardea în mijlocul magazinului, domnul Verloc coborî în abisul reflecţiilor morale. Cu perspicacitatea unui temperament congener, îşi formulă verdictul său. O adunătură de leneşi, acest Karl Yundt, îngrijit de o femeie cu ochi urduroşi, pe care o ademenise răpind-o unui prieten şi de care apoi încercase de mai multe ori să se descotorosească azvârlind-o în stradă. Mare noroc însă pe capul lui Yundt că ea s-a tot întors de fiecare dată, altminteri cine l-ar fi ajutat acum să coboare din autobuz lângă grilajul lui Green Park, unde, ca un spectru, îşi făcea plimbarea înceată de rigoare în toate dimineţile însorite? Când neîmblânzita şi veşnic mârâitoarea hoaşcă va da ortul popii, va trebui să dispară şi spectrul ei tremurător — atunci va fi sfârşitul înflăcăratului Karl Yundt. Dar moralitatea domnului Verloc mai era jignită şi de optimismul lui Michaelis, cel anexat de bătrâna sa bogătaşă, care în ultima vreme îl invita mereu la vila ei de la ţară. Fostul deţinut se putea plimba zile în şir visător pe aleile umbroase într-o dulce şi umanitară inactivitate. Cât despre Ossipon, milogul ăsta nu avea să ducă precis lipsă

de nimic atâta timp cât pe lume existau gâsculiţe cu carnete de economii. Şi domnul Verloc, identic temperamental cu asociaţii săi, stabili în minte distincţii foarte fine bazate pe diferenţe insignifiante. Procedă astfel cu o anumită satisfacţie, căci instinctul respectabilităţii convenţionale acţiona puternic la el, nefiind întrecut decât de aversiunea faţă de orice formă recunoscută de muncă — un neajuns temperamental pe care şi-l disputa cu o mare parte din reformatorii revoluţionari ai oricărei stări sociale date. Pentru că, evident, nu te revolţi împotriva posibilităţilor şi avantajelor oferite de acea stare, ci împotriva preţului ce trebuie plătit pentru acestea în moneda moralităţii general acceptate, stăpânirii de sine şi muncii. Majoritatea revoluţionarilor sunt mai ales adversarii disciplinei şi ai oboselii. Există, de asemenea, şi unele firi pentru al căror simţ de dreptate preţul cerut apare monstruos de ridicat, odios, apăsător, alarmant, umilitor, prădalnic, intolerabil. Aceştia sunt fanaticii. Restul răzvrătiţilor sociali sunt stăpâniţi de vanitate, mama tuturor iluziilor nobile sau de rând, tovarăşa poeţilor, reformatorilor, şarlatanilor, profeţilor şi incendiatorilor.

Pierdut timp de un minut întreg, prin cotloanele meditaţiei, domnul Verloc nu reuşi să dea de fundul acestor consideraţii abstracte. Poate nici nu era în stare. În orice caz, nu avea timpul necesar. Se simţi trezit brutal la realitate de amintirea brusc reactualizată a domnului Vladimir, un alt asociat al său pe care, în virtutea unor subtile afinităţi morale, era în stare să-l aprecieze corect, îl considera periculos. O umbră de invidie i se strecură printre gânduri. Trândăvia era numai bună pentru indivizii ăştia, care nu-l cunoşteau pe domnul Vladimir şi aveau toţi femei la care aflau refugiu; în timp ce el avea o femeie de întreţinut…

Ajuns cu gândurile în acest punct, printr-o asociaţie simplă de idei, domnul Verloc se trezi confruntat cu necesitatea de a se duce totuşi, la un moment dat în acea seară, şi la culcare. Atunci de ce nu acum, imediat? Suspină. Necesitatea nu era atât de natural agreabilă cum ar fi fost de aşteptat la un om de vârsta şi temperamentul său. Îl speria demonul insomniei, care simţea că-şi adjudecase persoana lui. Ridică braţul şi stinse becul de gaz de deasupra capului.

O fâşie lată de lumină venea pe uşa deschisă a salonului, acoperind porţiunea din spatele tejghelei. Ea îi îngădui domnului Verloc să constate dintr-o privire numărul monedelor de argint din sertarul casei de bani. Erau doar câteva; şi, pentru prima oară de când deschisese magazinul, se porni să facă un bilanţ al încasărilor. Ieşi negativ. Se apucase de comerţ din motive total necomerciale, în alegerea acestui domeniu anume se lăsase călăuzit de înclinaţia sa instinctivă spre tranzacţiile tulburi, în care banul se câştiga uşor. În plus, nu părăsea nici sfera sa predilectă, aceea îndeobşte supravegheată de poliţie. Dimpotrivă, dobândise în această sferă o poziţie recunoscută public şi, întrucât domnul Verloc avea relaţii nemărturisite care îl făceau să fie în termeni familiari cu poliţia, ba chiar să nici nu se sinchisească de ea, o asemenea situaţie prezenta pentru el un avantaj incontestabil. Dar ca mijloc de existenţă era insuficient în sine.

Luă cutia de mărunţiş din sertar şi, întorcându-se pentru a părăsi magazinul, observă că Stevie era încă jos.

Ce naiba face aici? Se întrebă domnul Verloc. Şi ce-o fi cu scălâmbăielile alea? Privi cu suspiciune spre cumnatul său, dar nu-i ceru niciun fel de explicaţie. Contactul domnului Verloc cu Stevie se reducea la un “Mneaţa” bâiguit într-o doară după micul dejun şi “Ghetele mele”, care, chiar şi aşa, însemnau mai degrabă o comunicare de principiu a unei necesităţi decât o comandă directă sau o rugăminte. Domnul Verloc constată cu o oarecare surprindere că pur şi simplu nu ştia ce să-i spună lui Stevie. Rămase nemişcat în mijlocul salonului, privind tăcut spre bucătărie. Nici măcar nu-şi dădea seama ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi spus ceva - ceea ce îi apăru extrem de ciudat domnului Verloc, mai ales în virtutea faptului, revelat acum dintr-o dată, că el avea de întreţinut şi acest băiat. Până în clipa de faţă nu acordase niciodată vreo atenţie aspectului material al existenţei lui Stevie.

Concret vorbind, nu ştia cum să-l trateze pe băiat, îl privi gesticulând şi şuşotind întruna ceva în bucătărie. Stevie se învârtea în jurul mesei ca un animal stârnit în cuşca lui. Un timid “N-ai vrea mai bine să mergi la culcare?” nu produse niciun efect asupra lui; şi domnul Verloc, părăsind contemplarea împietrită a reacţiilor cumnatului său, traversă greoi salonul cu cutia de mărunţiş în mână. Cauza oboselii generale pe care o simţea în timp ce urca scările fiind strict psihică, începu să-l alarmeze caracterul ei inexplicabil. Voia numai să nu-i vină ameţeala. Se opri pe coridorul întunecat de la etaj pentru a-şi examina senzaţiile. Se întâmplă însă că un zgomot uşor, dar continuu de sforăială, ce străbătea întunericul, le tulbura claritatea. Zgomotul venea din camera soacrei sale. Încă una de întreţinut, reflectă el şi cu acest gând pătrunse în dormitor.

Doamna Verloc adormise cu lampa (sus nu se trăsese gaz) dată la maximum pe noptiera de la capătul patului. Lumina ei, îndreptată în jos de abajur, cădea orbitoare pe faţa pernei albe, înfundate de greutatea capului ei odihnindu-se cu ochii închişi şi cu părul negru împletit pe timpul nopţii în mai multe cozi. O trezi sonoritatea propriului său nume în urechi şi-şi văzu soţul aplecat asupra ei.

— Winnie! Winnie!

La început nu mişcă deloc, rămânând foarte liniştită şi privind la cutia de mărunţiş din mâna domnului Verloc. Dar, când pricepu că fratele ei “tot umblă încoace şi-ncolo pe jos”, cu o mişcare bruscă se ridică în capul oaselor pe marginea patului. Picioarele goale, ca şi cum s-ar fi iţit prin fundul unui sac de stambă simplu cu mâneci, încheiat strâns la gât şi la încheieturile mâinilor, începură să pipăie carpeta căutând papucii, în timp ce ochii ei priveau în sus către chipul soţului.

— Nu ştiu ce să-i fac, explică arţăgos domnul Verloc. Şi nu poate rămâne singur jos cu luminile aprinse.

Femeia nu spuse nimic, lunecă rapid prin cameră şi uşa se închise în urma siluetei sale albe.

Domnul Verloc lăsă cutia de mărunţiş pe noptlieră, apoi începu operaţiunea de dezbrăcare, aruncându-şi redingota pe un scaun aflat la distanţă. Urmară haina şi vesta. Pomi să umble prin cameră doar în ciorapi, iar silueta sa mătăhăloasă, cu mâinile frecând nervoase gâtul, se tot perindă încoace şi încolo prin dreptul fâşiei lungi de oglindă de pe uşa dulapului de haine al soţiei sale. Apoi, după ce îşi slobozi bretelele de pe

umeri, trase violent storul veneţian în sus şi se rezemă cu fruntea de geamul rece, o pojghiţă subţire de sticlă între el şi imensitatea acumulării reci, negre, ude, noroioase şi inospitaliere de cărămizi, plăci de ardezie şi pietre, lucruri neplăcute în sine şi ostile omului.

Domnul Verloc simţea ostilitatea latentă a tot ce era afară cu o putere vecină cu angoasa fizică efectivă. Nici-o ocupaţie nu trădează în chip mai complet pe cineva decât aceea de informator al poliţiei. E ca şi cum deodată ţi-ar cădea calul mort sub tine în mijlocul unei întinderi secetoase şi nelocuite. Comparaţia îi venise în minte domnului Verloc pentru că la viaţa lui călărise tot felul de cai ai armatei, iar acum îl încerca senzaţia unei prăbuşiri incipiente. Perspectiva se prezenta la fel de întunecată ca şi geamul de care îşi rezema acum fruntea. Şi deodată figura domnului Vladimir, proaspăt bărbierit şi spiritual, îi apăra aureolată de strălucirea tenului ei trandafiriu, ca un fel de sigiliu roz imprimat pe fondul beznei fatale.

Această viziune radioasă şi mutilată era atât de neplăcută fizic încât domnul Verloc se retrase de la fereastră, coborând storul veneţian cu un răpăit puternic. Descompus şi mut de teama repetării unor asemenea viziuni, îşi privi soţia cum revine în cameră şi se aşază în pat cu o atitudine calmă şi precisă, care îl făcu să se simtă descurajant de singur pe lume. Doamna Verloc îşi formulă surprinderea că îl mai găsea încă în picioare.

— Nu mă simt bine, şopti el, trecându-şi mâinile peste bărbia umedă.

— Ai ameţeli?

— Da. Nu mă simt bine deloc.

Cu toată răbdarea unei soţii experimentate, doamna Verloc îi oferi opinia ei plină de siguranţă în privinţa cauzei şi propuse remediile obişnuite; dar soţul, încremenit în mijlocul camerei, clătină trist din capul plecat.

— Ai să răceşti dacă mai stai acolo, îl preveni ea.

Domnul Verloc mai făcu un efort, isprăvi dezbrăcatul şi se vârî în pat. Jos, pe strada îngustă şi liniştită, nişte paşi mărunţi se apropiară de casă, apoi se stinseră, măsuraţi şi apăsaţi, în depărtare, ca şi cum trecătorul ar fi pornit să străbată toată eternitatea, de la un felinar la altul, prin noaptea fără de sfârşit; iar ticăitul somnoros al vechii pendule de pe coridor începu să se audă în cameră distinct.

Întinsă pe spate şi privind în tavan, doamna Verloc făcu o remarcă:

— Azi încasările au fost foarte mici.

În aceeaşi poziţie ca şi ea, domnul Verloc îşi drese glasul parcă pentru a face o afirmaţie importantă, însă nu întrebă decât:

— Ai stins gazul jos?

— Da, l-am stins, răspunse conştiincioasă doamna Verloc. Bietul băiatul ăla e foarte surescitat astă-seară, şopti ea după o pauză ce dură cât trei tic-tacuri ale ceasului.

Domnul Verloc nu era câtuşi de puţin preocupat de surescitarea lui Stevie, ci se simţea înfiorător de treaz şi îngrozit de perspectiva întunericului şi a liniştii ce aveau să urmeze după stingerea lămpii. Această groază îl făcu să amintească de faptul că Stevie nu-i luase în

seamă sugestia de a merge la culcare. Căzând în cursă, doamna Verloc începu să-i demonstreze pe larg soţului ei că nu era vorba de vreo “impertinenţă” din partea băiatului, ci pur şi simplu de “surescitare”. În toată Londra nu exista tânăr de vârsta lui mai binevoitor şi mai ascultător ca Stephen, afirmă ea, nici mai afectuos şi mai grijuliu de a fi pe placul tuturor, ba chiar de a fi folositor, câtă vreme lumea nu-l înnebunea de cap. Şi, întorcându-se către soţul ei, culcat şi imobil, doamna Verloc se ridică într-un cot, aplecându-se asupra lui din dorinţa de a-l convinge că Stevie era cu adevărat un membru util al familiei. Această ardoare de a apăra mila trezită morbid în copilăria ei de suferinţa unui alt copil, îi adusese o uşoară roşeaţă stacojie pe obrajii palizi, iar ochii ei mari străluceau sub pleoapele întunecate. În asemenea ocazii doamna Verloc arăta mai tânără, la fel de tânără ca Winnie, dar mult mai animată decât îşi îngăduise vreodată Winnie din zilele Belgraviei să le apară domnilor chiriaşi celibatari. Grijile îl împiedicau pe domnul Verloc să urmărească vreun înţeles în cuvintele soţiei sale. Vocea femeii parcă venea de după un zid foarte gros. Aspectul ei fu însă cel care îl readuse în realitate.

O preţuia pe această femeie, iar sentimentul preţuirii sale, stârnit şi de manifestarea unei porniri ce semăna cu emoţia, nu făcu decât să mai adauge un chin la supliciile sale psihice. Când Winnie termină ce avea de zis, domnul Verloc se mişcă greoi şi spuse:

— Nu m-am simţit bine în ultimele zile.

Poate că intenţia lui era ca această remarcă să însemne începutul unei mărturisiri complete; însă doamna Verloc îşi lăsă capul înapoi pe pernă şi, privind din nou în tavan, continuă:

— Băiatul ăsta aude prea mult din ce se discută aici, în casă. Dacă aş fi ştiut că astă-seară vin iarăşi toţi, aş fi avut grijă să-l iau la culcare o dată cu mine. Acum era complet înnebunit de o vorbă pe care a prins-o din zbor, ceva despre mâncat carnea oamenilor şi supt sângele lor. Zău, ce rost or fi având toate discuţiile astea?

În glasul ei răzbătea o undă de dispreţ şi indignare. Domnul Verloc era acum în deplină rezonanţă cu ea.

— Întreabă-l pe Karl Yundt, bombăni el furios.

Extrem de hotărâtă, doamna Verloc îl proclamă pe Karl Yundt “un bătrân dezgustător”. În schimb îşi declară deschis afecţiunea pentru Michaelis. Despre vânjosul Ossipon, în prezenţa căruia, dincolo de atitudinea obişnuită a rezervei glaciale, nu se simţea deloc în largul ei, nu scoase nici-o vorbă. Şi, continuând despre fratele său care de mulţi ani era obiectul atâtor griji şi temeri, spuse:

— Nu-i bine să audă tot ce se discută aici. Fiindcă lui i se pare că totu-i adevărat. Mai mult nu-l duce capul. Şi pe urmă începe să pătimească din cauza asta.

Domnul Verloc nu comentă în niciun fel.

— M-a fulgerat din priviri de parcă n-ar fi ştiut cine sunt când m-am dus jos. Iar inima îi bătea ca un ciocan. El nu-şi poate stăpâni emoţiile. Acum am trezit-o pe mama şi am rugat-o să stea cu el până adoarme. Nu-i vina lui. Când e lăsat în pace, nu supără pe nimeni.

Domnul Verloc nu comentă nimic.

— Mai bine nu mergea niciodată la şcoală, începu din nou brusc doamna Verloc. Fiindcă ia mereu ziarele alea din vitrină şi le tot citeşte. Şi, cum stă cu nasul în ele, se face roşu tot la faţă. Nu scăpăm nici de o duzină din ele pe lună. Tot ce reuşim e să ocupăm locul în vitrină. Iar domnul Ossipon aduce iar în fiecare săptămână câte un teanc de manifeste din alea cu V.P. să le vindem noi cu jumătate de penny bucata. Eu nici pe tot teancul n-aş da o jumătate de penny. E o lectură stupidă, asta e. Şi nici nu le cumpără nimeni. Mai deunăzi i-a căzut un număr în mână lui Stevie şi era acolo o întâmplare cu un ofiţer german care i-a smuls unui recrut o jumătate de ureche, fără să fie pedepsit în niciun fel. O brută! În după-amiaza aceea nu m-am putut înţelege cu el deloc. Cred că o astfel de poveste ar fi făcut să clocotească sângele oricui. Dar ce rost are să mai şi tipărească cineva lucruri de felul ăsta? Noi doar nu suntem, slavă Domnului, nişte sclavi ca nemţii. Ce ne interesează pe noi, nu?

Domnul Verloc nu răspunse.

— A trebuit să-i iau bietului băiat cuţitul de carne, continuă doamna Verloc puţin somnoroasă acum. Striga şi bătea din picior şi suspina. El nu suportă nici măcar gândul la cea mai mică cruzime. Îl înjunghia pe ofiţerul acela ca pe un porc dacă-l întâlnea atunci. Serios! Unii oameni nu merită, zău, nici-o milă.

Doamna Verloc tăcu, iar privirea din ochii ei imobili deveni tot mai contemplativă şi mai voalată în timpul lungii pauze ce urmă.

— Ţi-e mai bine, dragă? întrebă ea cu glas moale, îndepărtat. Să sting acum lumina?

Teribila convingere că somnul nu se va lega de el îl făcu pe domnul Verloc să rămână mut şi iremediabil inert la frica sa de întuneric. Făcu un efort imens.

— Da. Stinge-o, rosti în cele din urmă cu o voce cavernoasă.

IV

Majoritatea celor vreo treizeci de mese acoperite cu feţe roşii imprimate cu model alb erau dispuse în unghiuri drepte faţă de lambriurile cafenii ale pivniţei. Candelabre de bronz cu multe globuri atârnau din tavanul jos şi uşor boltit, iar frescele înconjurau, banale şi monotone, pereţii fără geamuri, înfăţişând scene de vânătoare şi petreceri câmpeneşti în costume medievale. Argaţi cu pieptare verzi învârteau cuţite de vânătoare şi închinau stacane mari de bere înspumată.

— Dacă nu mă înşel prea tare, tu eşti persoana care ar trebui să cunoască mai bine miezul acestei poveşti încâlcite, spuse vânjosul Ossipon, aplecându-se în faţă, cu coatele mult răsfirate pe masă şi cu picioarele complet împinse înapoi sub scaun.

Ochii săi îl fixau cu un interes nestăpânit pe interlocutor.

O pianină înaltă de concerte, aşezată lângă intrare şi flancată de doi palmieri în ghivece, execută deodată singură, cu o virtuozitate agresivă, o melodie de vals. Vacarmul iscat era asurzitor. Când se opri, omuleţul jerpelit şi cu ochelari, care şedea vizavi de Ossipon după o halbă masivă de sticlă, rosti cu aerul că dă glas unui adevăr general:

— În principiu, ceea ce unul din noi ar şti sau nu în legătură cu un anumit fapt nu poate constitui un subiect de investigaţie pentru ceilalţi.

— Bineînţeles că nu, consimţi Ossipon pe un ton liniştit. În principiu.

Cu faţa sa lată şi rumenă prinsă între mâini, continua să-l fixeze intens, în timp ce omuleţul jerpelit şi cu ochelari luă detaşat o înghiţitură

de bere şi aşează halba înapoi pe masă. Urechile plate şi mari îi stăteau mult depărtate de craniu, care lui Ossipon i se părea destul de fragil ca să-l poată strivi între două degete; bolta frunţii părea că i se reazemă pe rama ochelarilor; obrajii lui scofâlciţi aveau un ten unsuros şi nesănătos, mai mult mânjit de precaritatea jalnică a unor perciuni subţiri şi negri. Inferioritatea lamentabilă a întregului său fizic devenea ridicolă prin atitudinea de o supremă siguranţă de sine a individului. Vorba îi era tăioasă şi avea un mod impresionant de a tăcea.

Ossipon şopti iarăşi dintre cele două mâini ale sale:

— Ai umblat mult azi?

— Nu. Am stat toată dimineaţa în pat, răspunse celălalt. Dar de ce?

— A, nu! Nimic, zise Ossipon privindu-l cu multă seriozitate şi tremurând în sinea lui de dorinţa de a descoperi ceva, dar vizibil intimidat de aerul copleşitor de dezinteresat al omuleţului.

Când stătea de vorbă cu acest tovarăş, ceea ce nu se întâmpla decât rareori — masivul Ossipon suferea de senzaţia insignifianţei sale morale, ba chiar şi fizice. Cu toate acestea, mai făcu o încercare.

— Ai venit până aici pe jos?

— Nu, cu omnibuzul, răspunse destul de prompt omuleţul.

Locuia destul de departe, în Islington, într-o casă mică de pe o stradă mizeră, plină de paie şi hârtii murdare, unde, în afara orelor de şcoală, o amestecătură de copii de tot felul alergau şi se hârjoneau pe fondul unei larme stridente, pătrunzătoare, dar lipsită de orice veselie. Unica sa cameră, cu vederea în dos şi remarcabilă pentru dulapul ei extrem de încăpător, i-o închiriaseră gata mobilată două fete bătrâne, croitorese umile, cu o clientelă formată mai mult din slujnice. Avea un lacăt greu la dulap, dar în rest era un chiriaş model, care nu le dădea nici-o bătaie de cap şi nu avea practic nici-o pretenţie. Singurele lui ciudăţenii erau că insista să fie prezent ori de câte ori i se mătura camera, iar când pleca de acasă încuia şi lua cheia la el.

Ossipon avu o viziune a ochelarilor cu rame negre bântuind străzile pe berlina unui omnibuz, azvârlind încoace şi încolo reflexele lor sigure de sine pe zidurile caselor sau peste capetele fluxului inconştient de oameni de pe trotuare. O umbră de râs bolnăvicios schimonosi uşor buzele groase ale lui Ossipon la gândul pereţilor înclinându-se şi al oamenilor fugind care-ncotro din faţa acestor ochelari. De-ar fi ştiut numai! Ce panică! Murmură interogativ:

— Eşti de mult aici?

— De-un ceas şi ceva, răspunse celălalt într-o doară şi mai luă o înghiţitură din berea cafenie.

Toate mişcările lui, felul cum apuca halba, actul însuşi al băutului, felul cum punea halba grea înapoi pe masă şi cum îşi îndoia braţele — aveau în ele o fermitate, o precizie plină de siguranţă, care îl făcea pe uriaşul şi musculosul Ossipon, aplecat înainte, cu ochii aţintiţi în faţă şi cu buzele lui proeminente, să arate ca imaginea însăşi a indeciziei celei mai ezitante.

— De-un ceas, repetă el. Atunci probabil n-ai aflat vestea pe care tocmai am aflat-o eu adineauri… pe stradă. Nu-i aşa?

Omuleţul scutură din cap în semn de negaţie totală. Dar, cum nu trăda nici-o urmă de curiozitate, Ossipon continuă adăugând că auzise noutatea chiar în faţa localului. Un băieţaş care vindea ziare strigase ştirea exact sub nasul lui, iar el, nefiind pregătit să afle tocmai una ca asta, rămăsese absolut uluit şi tulburat. Drept care a trebuit să intre, fiindcă i se uscase gâtul.

— Dar nu m-am gândit nici-o clipă că am să te găsesc aici, adăugă el şoptind apăsat, cu coatele înfipte în masă.

— Mai vin uneori, spuse celălalt, păstrându-şi în toată atitudinea o răceală provocatoare.

— Ce minunat lucru că tocmai tu n-ai auzit nimic, continuă puternicul Ossipon, iar pleoapele i se închiseră o dată scurt şi nervos peste ochii strălucitori. Tocmai tu, repetă el cu titlu de încercare.

Reţinerea vizibilă a interlocutorului generă o incredibilă şi inexplicabilă timiditate a uriaşului în faţa omuleţului calm, care din nou ridică halba de sticlă, bău şi o puse jos cu mişcări bruşte şi sigure.

După ce mai aşteptă ceva, un cuvânt sau un sunet care nu mai venea, Ossipon făcu efortul de a afecta o anumită indiferenţă.

— Tu, rosti el, depersonalizându-şi parcă şi mai mult vocea — îţi livrezi materialul oricui se prezintă şi-ţi cere?

— Regula mea absolută este de a nu refuza pe nimeni… câtă vreme am fie şi un singur gram disponibil, răspunse omuleţul sec şi hotărât.

— E un principiu? reveni Ossipon.

— Da. E un principiu.

— Şi crezi că-i sănătos?

Ochelarii mari şi rotunzi, care dădeau feţei gălbejite un aer stăpân pe sine, îl înfruntară pe Ossipon ca nişte ochi nedormiţi, ficşi, ţintuindu-l cu un foc rece în priviri.

— Absolut, întotdeauna, în orice situaţie. Ce m-ar putea, mă rog, opri? Şi de ce n-aş face-o? De ce aş avea ezitări?

Ossipon gâfâi chipurile discret.

— Adică vrei să spui că i-ai da chiar şi unui “sticlete” dacă s-ar interesa de materialul tău?

Celălalt zâmbi abia perceptibil.

— Să vină să-ncerce numai şi-atunci să vezi, spuse. Mă cunosc ei pe mine, dar şi eu îi cunosc pe fiecare din ei în parte. N-au să se-apropie în vecii vecilor de mine… din câte-i ştiu eu.

Buzele lui subţiri şi livide se lipiră strâns între ele. Ossipon încercă să-l provoace la discuţie.

— Ţi-ar putea trimite însă pe cineva… să-ţi facă o înscenare. Nu-ţi dai seama? Întâi ar obţine de la tine materialul, apoi te-ar aresta cu dovada în mână.

— Cu dovada că ce? Că fabric explozibil fără autorizaţie, poate.

Completarea voia să fie o ironie batjocoritoare, deşi expresia figurii lui slabe şi bolnăvicioase nu înregistrase nici-o modificare, iar afirmaţia fusese aruncată într-o doară.

— Nu cred că e vreunul din ei nerăbdător să mă aresteze. Cum nu cred că s-ar găsi vreunul să ceară un mandat de arestare pentru mine. Nici chiar cel mai bun. Nimeni.

— De ce? Întrebă Ossipon.

— Fiindcă ei ştiu prea bine că am grijă să nu mă despart niciodată de ultimul strop din produsul meu. Îl port întotdeauna cu mine. Şi, atingând uşor pieptul hainei, adăugă: într-un flacon de sticlă groasă.

— Aşa am aflat şi eu, spuse Ossipon cu o undă de uimire în glas. Numai că n-am ştiut dacă…

— Ei ştiu, îl întrerupse pe un ton tranşant omuleţul, rezemându-se de spătarul drept al scaunului, ce se ridica mai sus decât capul lui fragil, că eu n-am să fiu arestat niciodată. Nu există în toată poliţia cineva la înălţimea acestui joc. Dacă vrei să ai de-a face cu un om ca mine, ai nevoie de un eroism absolut, orb şi lipsit de orice glorie.

Apoi din nou buzele sale se împreunară cu un plescăit plin de siguranţă. Ossipon îşi reţinu cu greu un gest puţin iritat.

— Sau de inconştienţă… sau pur şi simplu de ignoranţă, replică el. Nu le trebuie decât cineva care să nu ştie că porţi la tine destul material pentru a sări în aer împreună cu tot restul pe o rază de cincizeci de metri.

— N-am afirmat niciodată că n-aş putea fi eliminat, reveni celălalt. Numai că nu sub forma unei arestări. Şi, în plus, nici nu e atât de uşor pe cât pare.

— Bah! îl contrazise Ossipon. Nu fi prea sigur de asta. Ce i-ar putea împiedica să-ţi sară deodată în spate cinci sau şase oameni pe o stradă? Cu braţele imobilizate ce-ai mai putea face?

— Destule. Nu ies decât rareori pe străzi după lăsarea întunericului, spuse impasibil omuleţul — şi niciodată nu stau prea târziu. Umblu mereu ţinând în mâna dreaptă o mingiucă de cauciuc, pe care o port în buzunarul de la pantaloni. Dacă strâng mingiuca, ea activează un detonator în interiorul flaconului pe care-l port în buzunarul de la haină. E principiul declanşării pneumatice instantanee a diafragmei la aparatul de fotografiat. Tubul duce la…

Şi, cu un gest iute, îi dezvălui timp de o clipă lui Ossipon un tub de cauciuc asemenea unui vierme cafeniu şi subţire, ce ieşea din tăietura vestei în dreptul mânecii pentru a se cufunda în buzunarul interior de la piept al hainei. Vestimentaţia lui, o amestecătură de un maro incert, arăta jerpelită şi plină de pete, prăfuită pe la dungi şi cu butonierele descusute.

— Detonatorul este în parte mecanic şi în parte chimic, explică el cu o condescendenţă degajată.

— Şi instantaneu, desigur, bâigui Ossipon scuturat de un mic fior.

— Departe de aşa ceva, mărturisi celălalt cu o silă ce părea că îi strâmbă gura într-o grimasă de durere. Din momentul când strâng mingiuca şi până-n momentul exploziei trec douăzeci de secunde bune.

— Pffiu! Şuieră Ossipon complet oripilat. Douăzeci de secunde! Îngrozitor! Şi poţi trăi cu gândul ăsta? Eu aş înnebuni…

— Tot n-ar mai avea nici-o importanţă după aia. Bineînţeles, aici e punctul slab al acestui sistem, pe care-l rezerv doar pentru uz personal. Partea proastă e că modul cum se produce explozia e întotdeauna punctul nostru slab. Tocmai acum încerc să pun la punct un detonator care să se poată adapta la toate condiţiile de acţionare şi chiar şi la modificări neaşteptate ale acestor condiţii. Un mecanism variabil şi totuşi perfect de precis. Un detonator cu adevărat inteligent.

— Douăzeci de secunde, murmură din nou Ossipon. Ha! Şi-apoi…

Cu o uşoară mişcare a capului, reflexia lentilelor păru că măsoară dimensiunile berăriei din subsolul renumitului restaurant Silenus.

— Nimeni din această cameră n-ar avea vreo şansă de scăpare, sună verdictul examenului său. Nici măcar perechea care acum urcă scările.

Pianul din capătul treptelor atacă de data aceasta o mazurcă, dar cu o impetuozitate atât de obraznică, de parcă un duh vulgar şi neruşinat ar fi năvălit chiar atunci în încăpere. Clapele se lăsau şi se ridicau în chip misterios. Apoi se lăsă liniştea. Timp de o secundă, Ossipon îşi închipui localul scăldat în lumină transformat într-un crater negru şi sinistru, aruncând fumuri înspăimântătoare amestecate cu praf de cărămidă strivită şi duhoare de cadavre mutilate. Avu o reprezentare atât de precisă a ruinei şi a morţii, încât se scutură din nou. Celălalt constată, pe un ton de o suficienţă calmă:

— În ultimă instanţă, numai caracterul îţi conferă siguranţă. În lume există puţini oameni care să aibă un caracter atât de bine stabilizat ca al meu.

— Mă tot întreb cum ai reuşit, mormăi Ossipon.

— Prin forţa personalităţii, spuse omuleţul cu aceeaşi voce egală; venind din gura unei fiinţe atât de precare, afirmaţia lui îl făcu pe Ossipon să-şi muşte buza inferioară de teamă să nu izbucnească în râs. Prin forţa personalităţii, repetă el cu un calm ostentativ. Eu deţin mijlocul de a deveni ucigător, ceea ce, în sine, cred că-ţi dai seama, nu reprezintă absolut nimic în materie de protecţie. Eficient acţionează doar credinţa acelor oameni în hotărârea mea de a mă folosi de mijlocul de care dispun. Adică impresia lor. Numai ea e absolută. Şi tocmai prin aceasta devin eu ucigător.

— Dar şi printre ceilalţi există indivizi cu caracter, şopti ameninţător Ossipon.

— Nu neg. Totul e însă, evident, în ce grad îl au ei, căci, de exemplu, pe mine nu mă impresionează. Prin urmare, îmi sunt inferiori. Nici n-ar putea fi altfel. Caracterul lor se ridică pe fundamentul moralei convenţionale. El se sprijină pe ordinea socială. Al meu e liber de orice aspect artificial. Ei sunt legaţi de tot felul de convenţii. Ei depind de viaţă, care, în acest context, e un fapt istoric îngrădit de tot soiul de reţineri şi consideraţii, un fapt organizat complex care se oferă atacului în toate punctele lui; în timp ce eu depind de moarte, care nu cunoaşte nici-o reţinere şi nu poate fi atacată. Superioritatea mea e evidentă.

— Ai un mod transcendental de a privi lucrurile, spuse Ossipon, privind reflexul rece al ochelarilor rotunzi. Nu demult l-am auzit pe Karl Yundt exprimându-se în termeni foarte asemănători.

— Karl Yundt, bombăni celălalt cu dispreţ, delegatul Comitetului Roşu Internaţional, a fost toată viaţa lui o umbră care doar a pozat. Sunteţi trei delegaţi, nu-i aşa? N-am să mă refer la ceilalţi doi, pentru că şi tu eşti unul din ei. Dar tot ce vorbiţi voi acolo nu înseamnă absolut nimic. Sunteţi merituoşii delegaţi cu propaganda revoluţionară, dar necazul nu-i numai că sunteţi toţi la fel de incapabili de gândire independentă ca orice băcan sau ziarist respectabil, dar vă lipseşte cu desăvârşire şi caracterul.

Ossipon nu-şi putu reprima o ieşire de indignare.

— Dar ce-ai dori de la noi? exclamă el cu o voce sfârşită. Tu ce urmăreşti să realizezi?

— Un detonator perfect, veni răspunsul irevocabil. De ce te strâmbi aşa? Vezi, nu suportaţi nici măcar să amintească cineva de un lucru concret.

— Nu mă strâmb deloc, bombăni bosumflat şi ursuz Ossipon.

— Voi, revoluţionarii, continuă celălalt cu o siguranţă de sine absolut detaşată, sunteţi robii convenţiei sociale, care se teme de voi; robi ai ei în egală măsură ca şi poliţia însăşi, a cărei menire e să apere această convenţie. E limpede că sunteţi, din moment ce vreţi s-o revoluţionaţi. Ea vă guvernează gândirea, fără îndoială şi acţiunile, şi de aceea nici gândirea, nici acţiunile voastre nu pot lua vreodată un aspect concret, finit. (Se opri, calm, pregătit parcă pentru o interminabilă muţenie, apoi continuă aproape fără pauză.) Nu sunteţi cu nimic mai buni decât forţele organizate împotriva voastră, decât poliţia, de exemplu. Deunăzi am nimerit nas în nas cu inspectorul-şef Heat la colţul lui Tottenham Court Road. M-a privit foarte insistent. Eu, în schimb, nu l-am privit. De ce să-mi pierd eu timpul cu el mai mult de-o clipă? Se gândea la multe lucruri — la superiorii lui, la reputaţie, la tribunale, la salariu, la presă — la o mie de lucruri. Eu nu mă gândeam decât la detonatorul meu perfect. El, Heat, nu însemna nimic pentru mine. Era la fel de insignifiant ca şi… nici nu-mi vine-n minte ceva destul de insignifiant cu care să-l compar, cu excepţia lui Karl Yundt, poate. Aceeaşi mâncare de peşte. Şi teroristul şi poliţistul provin amândoi din aceeaşi oală. Revoluţia, legalitatea… contralovituri ale aceluiaşi joc; forme de inactivitate identice la bază. El îşi face micul lui joc… la fel şi voi, propagandiştii. Eu însă nu mă joc; eu lucrez câte paisprezece ore pe zi, iar câteodată rabd chiar şi de foame. Experienţele mă costă bani şi iar bani, încât stau adesea şi câte o zi întreagă sau două nemâncat. Te uiţi la berea mea. Văd. Am băut două pahare până acuma şi am să mai comand imediat încă unul. Îmi ofer o mică vacanţă şi o sărbătoare pe contul meu. De ce nu? Am curajul să lucrez singur, singur-singurel, absolut singur. De ani de zile tot singur lucrez.

Figura lui Ossipon se împurpură.

— La detonatorul perfect… nu? rânji el foarte încet.

— Da, replică celălalt. E o definiţie bună. Nici nu puteai găsi ceva mai precis pentru a defini natura activităţilor din toate comitetele şi comisiile voastre. De fapt eu, eu sunt adevăratul propagandist.

— Mai bine să lăsăm latura aceasta, spuse Ossipon cu aerul că se ridica deasupra implicaţiilor de ordin personal. Mă tem că va trebui totuşi să-ţi stric vacanţa. Un om a sărit în aer azi-dimineaţă în Greenwich Park.

— De unde ştii?

— De la ora două se tot strigă ştirea pe străzi. Am cumpărat ziarul şi am intrat imediat aici. Apoi te-am văzut pe tine la masa asta. Am ziarul la mine, dacă vrei.

Îl scoase din buzunar. Era un ziar destul de masiv, tipărit pe o hârtie trandafirie, molipsită parcă şi ea de la căldura convingerilor sale, care erau optimiste. Ossipon dădu la repezeală paginile.

— A! Iată-l. O bombă în Greenwich Park. Deocamdată nu se ştiu prea multe amănunte. La unsprezece jumătate. Dimineaţa era ceţoasă. Efectele exploziei s-au simţit până în Romney Road şi Park Place. O groapă enormă în pământ, sub un copac plin de rădăcini smulse şi crengi rupte. Peste tot fragmente din corpul unui bărbat făcut bucăţele. Cam atât. Restul e gargară jurnalistică. Mai spune că, fără îndoială, trebuie să fi fost o încercare ticăloasă de a arunca în aer Observatorul. Hm. Pare destul de puţin plauzibil.

Mai privi tăcut o vreme ziarul, apoi i-l trecu celuilalt, care, parcurgându-i absent rândurile, îl puse înapoi jos fără niciun comentariu.

Tot Ossipon rupse tăcerea primul, stăpânit încă de iritare.

— Fragmente din corpul unui bărbat, te rog să reţii. *Ergo*, a sărit *singur* în aer. Ţi-am stricat cheful pe ziua de azi, nu-i aşa? Te-ai fi aşteptat la una ca asta? Eu n-am nici cea mai vagă idee… nici măcar umbra gândului că aşa ceva era plănuit să se petreacă tocmai aici… în ţara asta. Faţă de situaţia actuală e un gest nici mai mult nici mai puţin decât criminal.

Omuleţul ridică din sprâncenele-i negre şi subţiri cu un dispreţ nepătimaş.

— Criminal? Cum adică? Ce *este* o crimă? Şi în ce fel trebuie înţeleasă afirmaţia ta?

— Cum să mă exprim? Să mă folosesc atunci de cuvintele curente, spuse nerăbdător Ossipon. Afirmaţia mea trebuie înţeleasă în sensul că incidentul ar putea afecta în chip negativ poziţia noastră în această ţară. Sau asta nu-i o crimă destul de convingătoare pentru tine? Sunt sigur că în ultima vreme ai livrat cuiva din materialul pe care-l produci.

Şi îl privi drept în ochi. Fără a clipi, celălalt ridică şi coborî capul încet.

— Vezi, ai făcut-o! Izbucni într-o şoaptă nervoasă editorul manifestelor societăţii V.P. Cum să nu? Adică îţi împărţi materialul aşa, la întâmplare, oricui cere, primului dement care se prezintă la tine?

— Întocmai! Ordinea socială condamnată nu s-a născut din hârtie şi cerneală şi nu-mi închipui că o combinaţie de hârtie şi cerneală îi va pune vreodată capăt, indiferent care-i părerea ta. Da, mi-aş împărţi cu amândouă mâinile produsul oricărui bărbat, oricărei femei sau oricărui dement care ar veni să-mi ceară. Ştiu ce gândeşti acum. Dar eu nu accept tutela Comitetului. Dacă v-aş vedea pe toţi hăituiţi sau arestaţi, sau chiar decapitaţi până la ultimul, şi tot n-aş ridica niciun deget. Ce ni se întâmplă nouă ca indivizi n-are nici cea mai mică importanţă.

Arunca vorbele fără patimă, aproape fără vreo emoţie; Ossipon, extrem de tulburat în sinea lui, căută să-i copieze detaşarea.

— Dacă poliţia de-aici şi-ar cunoaşte meseria, te-ar urmări cu revolverele sau ar încerca să-ţi ardă una-n cap ziua-n amiaza mare.

Cu felul lui detaşat şi sigur de sine, omuleţul părea să fi avut deja în vedere şi această posibilitate.

— Într-adevăr, consimţi el cu toată promptitudinea. Dar în acest caz ar trebui să răspundă în faţa propriilor instituţii, îţi dai seama? Ceea ce necesită un curaj ieşit din comun. Un curaj cu totul aparte.

Ossipon clipi de câteva ori.

— Îmi închipui că exact asta te-ar aştepta dacă ţi-ai stabili laboratorul în Statele Unite. Acolo oamenii nu se prea formalizează de instituţiile lor.

— Nu cred că am să mă duc să constat. Altfel remarca ta e absolut adevărată, recunoscu celălalt. Au mai mult caracter acolo, iar caracterul lor e esenţialmente anarhist. Un teren strălucit pentru noi Statele Unite, minunat teren. Marea Republică are germenele distrugerii în ea. Temperamentul colectiv nu ştie de lege. Excelent. S-ar putea să ne împuşte, dar…

— Eşti prea transcendent pentru mine, mormăi Ossipon cu o preocupare ursuză.

— Sunt doar logic, protestă celălalt. Există mai multe feluri de logică. A mea e logica luminată. Cu America nu-i nici-o problemă. Ţara asta în schimb, da, e periculoasă, cu concepţia ei idealistă despre legalitate. Spiritul social al acestui popor e tot învelit în prejudecăţi plin de scrupule, ceea ce e fatal în munca noastră. Vorbeşti despre Anglia ca despre ultimul nostru refugiu! Cu atât mai rău. E o Capua! Ce nevoie avem noi de refugii? Aici vorbiţi, tipăriţi, complotaţi, dar nu faceţi nimic. Nu neg că pentru Karl Yundt şi alţii ca el e un loc foarte nimerit.

Ridică uşor din umeri, apoi adăugă cu aceeaşi siguranţă tihnită:

— Să lichidăm superstiţia şi venerarea legalităţii, acesta ar trebui să ne fie ţelul. Nimic nu mi-ar face mai mare plăcere decât să-l văd pe inspectorul-şef Heat şi pe cei de teapa lui trăgând asupra noastră ziua-n amiaza mare, cu binecuvântarea publicului.

Jumătate din bătălia noastră ar fi câştigată atunci; dezintegrarea vechii morale s-ar instaura în însuşi templul ei. Spre aşa ceva ar trebui să năzuiţi. Dar voi, revoluţionarii, nu veţi pricepe niciodată lucrul ăsta. Planificaţi viitorul, vă pierdeţi în reverii despre sistemele economice pornind de la cele existente; pe când ceea ce ar trebui e o *tabula rasa* totală, urmată de un start de la zero spre o nouă concepţie de viaţă. Un astfel de viitor îşi poartă singur de grijă dacă-i oferiţi numai loc de manevră. Aşa că eu aş duce la fiecare colţ de stradă cu lopata materialul meu dacă aş avea destul; dar, cum nu am, mă străduiesc să pun la punct un detonator pe care să se poată conta cu adevărat.

Ossipon, care, mintal, înotase între timp în ape adânci, se agăţă de ultima frază ca de o scândură providenţială.

— Da. Detonatoarele tale. Nu m-aş mira să aflu că unul din ele a făcut *tabula rasa* din omul acela în parcul Observatorului.

O umbră de ofensă trecu pe chipul gălbejit, dar hotărât ce-l înfrunta pe Ossipon.

— Dificultatea mea constă tocmai în experimentarea practică a diferitelor tipuri. Până la urmă doar trebuie încercate, nu? Pe lângă asta…

Ossipon îl întrerupse.

— Dar cine-o fi oare individul? Te asigur că noi, cei din Londra, n-am ştiut nimic… Nu mi-ai putea descrie persoana care a luat din produsul tău?

Celălalt îşi întoarse ca o pereche de proiectoare înspre el ochelarii.

— Să ţi-l descriu, repetă el rar. Acum nu cred că mai poate exista nici cea mai mică obiecţie. Am să ţi-l descriu cu un singur cuvânt: Verloc.

Ossipon, pe care curiozitatea îl făcuse să se ridice câţiva centimetri de pe scaun, căzu înapoi ca lovit în plină faţă.

— Verloc! Imposibil.

Omuleţul cel stăpânit făcu semn din cap că aşa era.

— Ba da. El în persoană. Şi nu poţi spune că în acest caz am livrat produsul meu primului dement care s-a prezentat. Doar e un membru de marcă al grupului, din câte înţeleg.

— Într-adevăr, acceptă Ossipon. De marcă. Sau poate nu, nu tocmai. El era centrul unde se adunau în general informaţiile şi, de obicei, tot el îi primea şi pe tovarăşii care veneau încoace. Mai mult un om util decât important. Fără idei. Cu ani în urmă vorbea pe la întruniri... în Franţa, mi se pare. Deşi nu grozav. Latorre, Moser şi tot grupul bătrânilor avea mare încredere în el. Singurul talent pe care l-a dovedit până acum a fost abilitatea de a scăpa cumva de vigilenţa poliţiei. Aici, de exemplu, nu părea să fie urmărit prea îndeaproape. Era căsătorit legal, ştii? Magazinul presupun că l-a pornit cu banii soţiei. Părea că nu-i merg prea rău afacerile.

Ossipon se opri deodată brusc, şoptind numai pentru sine: “Oare acum femeia asta ce-o să facă?” şi căzu pe gânduri.

Celălalt aştepta cu o indiferenţă ostentativă. Originile îi erau obscure şi, în general, lumea îl cunoştea doar sub porecla de Profesorul, îndreptăţirea la acest titlu i-o dădea faptul că fusese cândva asistent de laborant în chimie la un institut tehnic. Intrase în conflict cu superiorii săi pe o chestiune de tratament incorect. Apoi obţinuse un post în laboratorul unei manufacturi de coloranţi. Şi aici fusese tratat cu o revoltătoare nedreptate. Luptele, privaţiunile, salahoria sa pentru a urca pe scara socială îi generaseră o conştiinţă atât de înaltă a propriilor merite, încât lumii îi era extrem de greu să-l trateze cu dreptate, mai ales că standardul acestei noţiuni depindea în aşa mare măsură de răbdarea individului. Profesorul avea geniu, în schimb îi lipsea acea însemnată virtute socială numită resemnare.

— Intelectual, o nulitate, proclamă cu voce tare Ossipon, smulgându-se deodată contemplării intime a nefericitei persoane şi comerţului doamnei Verloc. O personalitate obişnuită. Să ştii, Profesore, că greşeşti neţinând legătura mai strâns cu tovarăşii, adăugă pe un ton de reproş. Ţi-a spus ceva... a făcut vreo aluzie la intenţiile lui? Eu nu l-am mai văzut de vreo lună. Mi se pare de neconceput că nu mai este în viaţă.

— Mi-a spus că era vorba de o demonstraţie contra unei clădiri, zise Profesorul. Trebuia să ştiu acest amănunt ca să pot pregăti explozibilul. I-am atras atenţia că nu aveam cantitatea suficientă pentru un rezultat total distrugător, dar el m-a presat foarte insistent să fac maximum posibil. Cum dorea ceva care să poată fi dus normal în mână, i-am propus un bidon vechi de un galon[6] pentru lac de copal, pe care-l aveam întâmplător la mine. I-a plăcut ideea. Prea uşor nu mi-a fost, pentru că mai întâi a trebuit să-i tai fundul şi pe urmă să-l sudez la loc. Când a fost gata, bidonul avea înăuntru un borcan cu deschiderea mare, bine astupat, din sticlă groasă, căptuşit de jur împrejur cu lut umed şi conţinând

[6] Măsură englezească de capacitate, egală cu4,54 litri

şaisprezece uncii[7] de praf X2 verde. Detonatorul era conectat la capacul filetat al bidonului. O soluţie foarte ingenioasă… o combinaţie de timp şi şoc. I-am explicat sistemul. Un tub subţire de tablă conţinea un…

Lui Ossipon însă îi slăbise atenţia.

— Şi ce crezi că s-a-ntâmplat? interveni el în explicaţia celuilalt.

— N-aş putea spune. Poate a înşurubat prea strâns capacul; în felul ăsta s-a făcut contactul şi pe urmă a uitat de timp. Intervalul era stabilit la douăzeci de minute. Pe de altă parte, după ce se făcea contactul pentru timp, orice şoc mai puternic putea declanşa instantaneu explozia. Sau a stabilit timpul prea scurt, sau a scăpat pur şi simplu bidonul din mână. Contactul era făcut impecabil, asta mi-e oricum clar. Sistemul a funcţionat perfect. Deşi mai degrabă-ţi vine a crede că un nebun obişnuit, care acţionează în pripă, e-n stare să uite că mai trebuie făcut şi contactul. Mai ales de acest gen de nereuşită eram îngrijorat. Dar există mai multe feluri de proşti şi nu te poţi păzi de toţi. Nu poate nimeni pretinde ca un detonator să fie absolut garantat şi împotriva proştilor.

Făcu semn cu mâna unui chelner. Ossipon şedea ţeapăn, cu privirea absentă a omului muncit de gânduri. După ce chelnerul se îndepărtă cu banii, Profesorul se ridică şi el, cu un aer de insatisfacţie profundă.

— E o situaţie extrem de neplăcută pentru mine, reflectă el cu voce tare. Karl e de-o săptămână în pat cu bronşită. Sunt cincizeci la sută şanse să nu se mai ridice niciodată. Michaelis trândăveşte undeva pe la ţară. Un editor în vogă i-a oferit cinci sute de lire ca să scrie o carte. Dar o să fie un eşec absolut. La închisoare şi-a pierdut obiceiul gândirii consecutive, ştii.

În picioare şi încheindu-se acum la haină, Profesorul privi în jurul său cu totală indiferenţă.

— Şi acum, ce-o să faci? Îl întrebă Ossipon obosit. Se temea de blamul Comitetului, un organism fără sediu permanent şi despre a cărui componenţă nu deţinea informaţii precise. Dacă incidentul urma să aibă drept rezultat încetarea modestului subsidiu alocat publicării pamfletelor cu V.P., atunci într-adevăr că avea să regrete nebunia inexplicabilă a lui Verloc.

— Solidaritatea cu cea mai radicală formă de acţiune e ceva, iar inconştienţa prostească, altceva, spuse el cu un fel de brutalitate capricioasă. Nu înţeleg ce l-o fi apucat pe Verloc. E un mister la mijloc. Totuşi, omul e mort. Poţi s-o iei cum vrei, dar, în împrejurările actuale, singura atitudine indicată pentru grupul revoluţionar militant e să dezmintă orice legătură cu isprava asta a ta. Cum să facem dezminţirea să sune destul de convingător, asta mă preocupă acum pe mine.

În picioare, încheiat la toţi nasturii şi gata de plecare, omuleţul nu era mai înalt decât Ossipon şezând. Îşi apropie ochelarii de figura celuilalt, aproape atingându-i-o.

— Puteţi cere de la poliţie să vă dea câte-un certificat de bună purtare. Acolo se ştie oricum unde a dormit fiecare din voi în noaptea trecută. Poate că, dacă-i rugaţi frumos, vor accepta să publice chiar şi o declaraţie oficială.

— Fără îndoială, ei sunt conştienţi că noi n-avem nimic de-a face cu toată istoria asta, bălmăji Ossipon cu amărăciune. Ce au să spună e,

[7] Măsură englezească de greutate, egală cu 28,35 gr. 16 uncii – aproximativ 450 gr.

desigur, altceva. (Rămase pe gânduri, făcând abstracţie de silueta scundă, gomoasă şi jerpelită din stânga lui.) Trebuie să pun imediat mâna pe Michaelis şi să-l conving să vorbească din tot sufletul la una din adunările noastre. Publicul are un fel de respect sentimental pentru omul ăsta. Numele lui e cunoscut. Iar eu sunt în legătură cu câţiva reporteri, toţi pe la ziare mari. Ce va spune Michaelis va fi apă de ploaie, numai că el are un fel al lui de-a vorbi care face ca orice-ar spune să alunece uşor.

— Ca melasa, interveni Profesorul, destul de încet, păstrându-şi o expresie impasibilă.

Ossipon, perplex, continuă să comunice cu sine abia perceptibil, asemenea unui om ce reflectă în singurătate absolută.

— Tâmpitul de el! Să mă lase cu o treabă atât de idioată pe cap! Şi nu ştiu nici măcar dacă…

Rămase cu buzele strâns lipite. Ideea de a merge drept la magazin după veşti nu-l ispitea câtuşi de puţin. Intuia că prăvălia lui Verloc fusese deja transformată de poliţie într-o cursă. Erau doar nevoiţi acum să facă nişte arestări, gândi el cu un fel de indignare virtuoasă, căci vedea ameninţată scurgerea liniştită a vieţii sale revoluţionare, deşi nu din propria-i vină. Şi totuşi, dacă nu se ducea acolo, risca să rămână în deplina necunoştinţă a unui lucru ce putea prezenta o mare importanţă pentru el. Apoi tot el îşi zise că, dacă omul din parc fusese atât de rău dezmembrat de explozie pe cât spuneau ziarele de seară, atunci precis că nu avusese cum fi identificat. Iar în acest caz poliţia nu avea niciun motiv special să supravegheze mai intens magazinul decât alte locuri cunoscute ca puncte de întâlnire ale anarhiştilor marcanţi, la fel de bine puteau de fapt ţine sub observaţie şi uşile restaurantului Silenus. Oricum vigilenţa va creşte, oriunde îşi va îndrepta paşii. Dar, cu toate acestea…

— Nici nu ştiu acum ce-ar fi mai bine să fac, murmură el, sfătuindu-se cu sine însuşi.

O voce aspră şi scrâşnită îi spuse cu un dispreţ mocnit:

— Ai grijă şi nu scăpa femeia, câţi bani o fi făcând şi ea.

După ce rosti cele câteva cuvinte, Profesorul se depărtă de masă. Ossipon, pe care această probă de perspicacitate îl luase pe nepregătite, avu o tresărire de neputinţă şi rămase imobil, cu o privire dezarmată, ca bătut în cuie de scaun. Pianul cel singuratic, doar cu taburetul său drept ajutor, lansă câteva acorduri impetuoase şi, atacând un potpuriu de cântece naţionale, îl obligă să plece până la urmă pe fondul sonor al lui *Blue Bells of Scotland*. Notele dureros de detaşate se stinseră încet în urma lui în timp ce urca domol scările, traversa holul de la intrare şi ieşea în stradă.

În faţa uşii mari, pe trotuar, un şir mohorât de vânzători de ziare îşi ofereau marfa de trei parale. Era o zi umedă, întunecată, de la începutul primăverii; iar cerul murdar, noroiul de pe străzi şi zdrenţele oamenilor soioşi se armonizau de minune cu erupţia de hârtie jilavă, sărăcăcioasă, mânjită cu tuş tipografic. Afişele, stropite cu murdărie, garniseau ca un tapet curbura stâlpului de afişaj. Vânzarea ziarelor de după-amiază mergea în ritm vioi, dar, faţă de mişcarea constantă şi rapidă a pietonilor, efectul era unul de indiferenţă, de distribuţie neglijentă. Ossipon privi

grăbit în dreapta şi-n stânga înainte de a pătrunde în fluxul uman, dar Profesorul se făcuse între timp deja nevăzut.

V

Profesorul cotise pe o stradă la stânga şi mergea, ţinându-şi rigid de drept capul, printr-o mulţime umană ai cărei membri, luaţi fiecare în parte, se înălţau mult deasupra staturii sale bondoace. Degeaba s-ar fi prefăcut faţă de sine că nu e decepţionat. Dar în cazul de faţă nu era decât un sentiment; stoicismul gândurilor sale nu putea fi tulburat nici de acest neajuns, nici de altul asemănător. Data viitoare, sau după ea, va veni o lovitură care va produce vâlvă - o lovitură cu adevărat surprinzătoare, acea explozie ce va crea prima breşă în faţada impunătoare a marelui edificiu de concepţii legale ce adăpostea nedreptatea crâncenă din societate. De origine umilă şi cu o aparenţă atât de meschină încât acţiona ca o stavilă în calea considerabilelor sale daruri naturale, imaginaţia îi fusese înflăcărată încă din tinereţe de istoria unor oameni care se ridicaseră din străfundurile sărăciei, dobândind autoritate

şi bogăţie. Puritatea extremă, aproape ascetică a gândirii sale, combinată cu o uimitoare ignoranţă a împrejurărilor lumeşti, îi conturase un ideal de putere şi prestigiu ce trebuia atins nu prin intermediul artelor, farmecelor, tactului sau bogăţiei, ci prin unica şi stricta capacitate a meritului său. Sub acest aspect se considera îndreptăţit la pretenţia unui succes de necontestat. Părintele său, un entuziast delicat şi negricios, cu fruntea înclinată, fusese emoţionantul predicator itinerant al unei secte creştine obscure şi rigide, un bărbat cât se poate de încrezător în privilegiul dreptăţii sale. La fiu, temperamental un individualist, de îndată ce ştiinţa colegiilor înlocuise în totalitatea ei credinţa convenienţelor, această atitudine morală se transformase într-un puritanism frenetic al tuturor ambiţiilor, pe care şi-l cultiva ca pe un dar secular de sfânt. Faptul de a-l vedea contracarat îi deschisese ochii asupra adevăratei naturi a lumii, a cărei moralitate se dovedea artificială, coruptă şi blasfematorie. Până şi drumul celor mai legitime revoluţii e pregătit de impulsurile personale deghizate în crezuri. Indignarea Profesorului află în ea însăşi cauza ultimă ce-l absolvi de păcatul recurgerii la distrugere ca vehicul al ambiţiei sale. A distruge credinţa publică în legalitate era soluţia imperfectă a fanatismului său pedant; în schimb, convingerea subconştientă că eşafodajul unei ordini sociale stabilite nu putea fi în mod eficient zdruncinat decât printr-o formă de violenţă colectivă sau individuală era precisă şi corectă. El era un agent moral — avea această idee clar conturată în minte. Şi tocmai exercitându-şi sfidător şi cu brutalitate rolul de agent îşi oferea singur aparenţa puterii şi a prestigiului personal. Era un fapt de netăgăduit pentru amărăciunea sa dornică de răzbunare, îi domolea neliniştea; căci, în felul lor, până şi cei mai înflăcăraţi dintre revoluţionari poate că nu fac altceva decât să caute liniştea împreună cu tot restul omenirii — liniştea vanităţii satisfăcute, a poftelor împlinite sau poate a conştiinţei împăcate.

Pierdut în mulţime, jalnic şi mărunt de statură, medita încrezător la puterea sa, ţinând mereu mâna în buzunarul stâng al pantalonilor şi strângând uşor balonul de cauciuc, suprema garanţie a sinistrei sale libertăţi; dar după o vreme începu să-l impresioneze în mod neplăcut aspectul străzii pline de vehicule şi al trotuarului plin de bărbaţi şi femei. Se afla pe o stradă lungă şi dreaptă, populată doar de o fracţiune dintr-o imensă mulţime; însă jur împrejur, neîncetat, până la limita orizontului ascuns de mormanele enorme de cărămizi, simţea masa omenirii apăsându-l sub cifrele ei. Oamenii mişunau numeroşi ca lăcustele, harnici ca furnicile, nepăsători ca o forţă a naturii, mergând tot înainte orbi, disciplinaţi şi absorbiţi, insensibili la sentimente, la logică, poate chiar la teroare.

De această formă a îndoielii se temea cel mai tare Profesorul. Insensibilitatea la frică! Adeseori când mergea în străinătate şi i se întâmpla să-şi iasă din pielea sa, cunoştea asemenea momente de teribilă şi sănătoasă neîncredere în umanitate. Ce se făcea el dacă nimic nu reuşea să-i mişte? Prin astfel de clipe trec toţi oamenii a căror ambiţie este să exercite o dominaţie directă asupra umanităţii, artiştii, politicienii, gânditorii, reformatorii sau sfinţii. O stare emoţională abjectă de altfel, faţă de care singurătatea fortifică un caracter superior; şi, cu o bucurie

severă, Profesorul se gândi la adăpostul camerei sale, cu dulapul ei zăvorât, pierdută într-o puzderie de case umile, un schit al anarhistului desăvârşit. Pentru a ajunge mai repede în punctul de unde putea lua omnibuzul, coti brusc din strada aglomerată într-o alee întunecoasă pavată cu dale de piatră. Pe una din laturile acesteia casele din cărămidă scunde afişau pe ferestrele lor prăfuite acea privire oarbă, muribundă, semn al decăderii ireversibile — cochilii goale în aşteptarea demolatorilor. Pe partea opusă viaţa încă nu dispăruse cu totul. În faţa micului felinar se căsca hruba unei prăvălii cu mobilă de ocazie, unde, în străfundul întunecimii unui gen de cărare îngustă ce şerpuia printr-o pădure ciudată de şifoniere şi printr-un desiş de picioare de mese, un întreg gol înalt sclipea ca un ochi de apă în codru. O canapea nefericită şi fără stăpân, împreună cu două scaune nepereche stăteau afară, sub cerul liber. Singura fiinţă omenească, în afară de Profesor, care se mai vedea, venind masivă şi dreaptă pe aleea din direcţia opusă, îşi întrerupse brusc mersul legănat.

— *Hello*! spuse bărbatul, oprindu-se puţin lateral şi observându-l.

Profesorul se şi oprise, cu o semivolută care aproape că îl adusese cu umerii lipiţi de peretele opus. Mâna sa dreaptă se lăsă uşor pe spătarul canapelei aruncate afară, în timp ce stânga rămase dinadins vârâtă adânc în buzunarul pantalonilor; rotunjimea ochelarilor cu rame groase dădea figurii sale posace şi imperturbabile un aspect de bufniţă.

Părea o întâlnire pe un coridor lateral dintr-un castel plin de viaţă. Bărbatul cel robust purta un pardesiu încheiat până sus şi umbrelă. Pălăria, dată pe spate, descoperea o porţiune mare de frunte, ce apărea foarte albă în penumbra înserării, în găvanele întunecate ale orbitelor ochii îi luceau pătrunzător. O mustaţă lungă, pe oală, de culoarea porumbului copt, încadra cu vârfurile ei pătratul masiv al bărbiei proaspăt rase.

— Nu pe dumneavoastră vă caut, rosti el scurt.

Profesorul nu mişcă niciun milimetru. Zgomotele întrepătrunse ale metropolei scăzură până la intensitatea unui murmur slab, dezarticulat. Inspectorul-şef Heat de la Secţia Delicte Speciale îşi schimbă tonul vocii.

— Nu vă grăbeaţi să ajungeţi acasă? întrebă el cu o simplitate zeflemitoare.

Micuţul agent moral al distrugerii, atât de nesănătos ca aspect, exulta în sinea lui la gândul prestigiului personal, cu ajutorul căruia îl ţinea la distanţă pe acest om investit cu mandatul de a apăra societatea ameninţată. Mai norocos decât Caligula, care ar fi dorit ca Senatul roman să aibă doar un singur cap, spre mai deplina satisfacere a sângeroaselor sale pofte, el vedea în acest unic om toate forţele cărora le aruncase sfidarea sa: forţa legii, a proprietăţii, a oprimării şi a nedreptăţii. Îşi privea toţi inamicii deodată, înfruntându-i neînfricat într-o supremă împlinire a vanităţii sale. Iar aceştia stăteau perplecşi în faţa lui precum în faţa unei prevestiri sinistre. În sinea lui juisa pentru şansa acestei întâlniri, căci îşi putea afirma astfel superioritatea asupra întregii gloate a omenirii.

De fapt, nu era vorba decât de o întâlnire întâmplătoare. Inspectorul-şef Heat avusese o zi neplăcut de plină din momentul când secţia sa recepţionase cea dintâi telegramă de la Greenwich, cu puţin

înainte de ora unsprezece dimineaţa. În primul rând, faptul că incidentul se produsese la mai puţin de o săptămână după ce el însuşi asigurase un înalt demnitar că nu exista niciun pericol de relansare a activităţii anarhiste era în sine suficient de supărător. Niciodată nu simţise că putea face o afirmaţie cu mai multă siguranţă ca atunci. Şi o şi făcuse cu o mare satisfacţie interioară, căci era clar că înaltul demnitar chiar acest lucru dorea să-l audă. Mai afirmase de asemenea că niciun pas nu era de conceput în acest domeniu fără ca secţia sa să nu afle despre el cel mai târziu în următoarele douăzeci şi patru de ore; o spunea cu deplină convingere, ca mare specialist al secţiei pe care o conducea. Mersese chiar până la a rosti cuvinte pe care adevărata înţelepciune le-ar fi reprimat din capul locului. Adevărata înţelepciune, care nu se arată sigură de nimic în lumea aceasta plină de contradicţii, l-ar fi împiedicat pe de altă parte să atingă şi poziţia ce o deţinea în prezent. Ea i-ar fi alarmat superiorii, distrugându-i astfel şansele de avansare. Iar avansarea lui fusese cât se poate de rapidă.

— Nu există niciunul, Sir, pe care să nu putem pune mâna la orice oră din zi sau din noapte. Ştim ce face fiecare din ei ceas de ceas, fuseseră cuvintele sale.

Iar înaltul demnitar îl învrednicise cu un zâmbet. Era limpede că un ofiţer de reputaţia inspectoruluişef Heat nu putea spune altceva, încât totul era absolut minunat. Înaltul demnitar îi crezu declaraţia căci concorda cu propria sa idee despre bunul mers al lucrurilor în ţară. Înţelepciunea sa era de tip oficial, căci altminteri ar fi reflectat la o chestiune nu de teorie, ci de experienţă curentă, şi anume că în ţesătura densă a raporturilor dintre conspirator şi poliţie apar şi situaţii neaşteptate de discontinuitate, mai bine zis goluri bruşte în spaţiu şi timp. Un anarhist oarecare poate fi urmărit pas cu pas şi minut cu minut, dar întotdeauna intervine un moment când el se sustrage observaţiei şi contactului timp de câteva ore, perioadă în care ceva (cel mai adesea o explozie) mai mult sau mai puţin regretabil se produce. Dar înaltul demnitar, purtat de pasiunea sa pentru bunul mers al lucrurilor, zâmbise şi amintirea acelui zâmbet îl sâcâia acum foarte supărător pe inspectorul-şef Heat, principalul expert în combaterea anarhismului.

Şi nu era singura împrejurare a cărei amintire tulbura seninătatea obişnuită a eminentului specialist. O altă situaţie neplăcută avusese loc chiar în acea dimineaţă. Gândul că, fiind chemat de urgenţă în biroul personal al comandantului său adjunct, nu fusese în stare să-şi ascundă uluirea era cât se poate de iritant. Instinctul său de om al succesului îl învăţase, cu mult timp în urmă, o regulă general valabilă, şi anume că reputaţia se clădeşte pe comportament în egală măsură ca şi pe realizări. Iar el simţea că, în faţa telegramei, comportamentul său nu avusese nimic impresionant în el. Căscase ochii mari şi exclamase: “Imposibil!”, expunându-se astfel ripostei inatacabile a unui deget lovind energic în telegrama pe care, după ce i-o citise cu voce tare, comandantul-adjunct o azvârlise înapoi pe birou. Să fii strivit, cum ar veni, sub vârful unui arătător era o experienţă foarte neplăcută. Şi un mare handicap, de asemenea! În continuare inspectorul-şef Heat era conştient că nu dresese cu nimic situaţia îngăduindu-şi să dea glas unei convingeri proprii.

— Un lucru vă pot spune de pe-acum: nimeni dintre clienţii noştri n-a avut vreun amestec în treaba asta.

Era ferm în integritatea sa de bun detectiv, însă acum îşi dădea seama că o reacţie de rezervă atentă şi impenetrabilă faţă de acest incident i-ar fi servit mai bine reputaţia. Pe de altă parte, recunoştea singur că era greu să-ţi păstrezi o reputaţie dacă nişte *outsider*-i de marcă se apucau să-şi vâre coada în sectorul tău. *Outsider*-ii sunt pacostea poliţiei, ca şi a altor profesii de altfel. Iar tonul remarcilor comandantului-adjunct fusese suficient de acru ca să simtă cum începe să-i fiarbă sângele.

În plus, de la micul dejun inspectorul-şef Heat nu reuşise să mai pună nimic în gură.

Pornind pe dată să-şi înceapă investigaţia la faţa locului, înghiţise o cantitate zdravănă de ceaţă rece şi nesănătoasă în parc. Apoi fusese la spital; iar când cercetările erau în cele din urmă încheiate la Greenwich, reuşise să-şi piardă complet pofta de mâncare. Neobişnuit să examineze îndeaproape resturile răvăşite ale fiinţelor omeneşti, fusese izbit de imaginea dezvăluită vederii sale când un cearşaf impermeabil fusese ridicat de pe o masă într-una din încăperile spitalului.

Un alt cearşaf impermeabil era întins asemenea unei feţe de masă, cu colţurile întoarse în sus deasupra unui gen de movilă formată din zdrenţe arse şi însângerate, ce ascundeau ceva ce semăna cu o tocătură crudă pregătită pentru un festin de canibali. Îţi trebuia o mare tărie ca să nu fugi din faţa unei asemenea privelişti. Inspectorul-şef Heat, un ofiţer eficace al secţiei sale, a rezistat, doar că, timp de un minut încheiat, nu a fost în stare să înainteze nici măcar un pas. Un poliţist local în uniformă i-a aruncat o căutătură piezişă, apoi l-a informat cu o simplitate flegmatică:

— Pe tot l-am adunat. Bucată cu bucată. A fost treabă, nu glumă.

Poliţistul ajunsese primul la faţa locului după explozie. Aminti din nou faptul. Văzuse ceva ca un fulger gros prin ceaţă. El tocmai stătea de vorbă cu paznicul, în poarta loggiei de la intrarea din King William Street a castelului. Şocul exploziei îl scuturase zdravăn. A alergat printre copaci către Observator.

— Cât m-au ţinut picioarele de repede, a ţinut el să repete de două ori.

Aplecându-se prudent şi cu oroare deasupra mesei, inspectorul-şef Heat îl lăsă să-şi continue povestirea. Portarul spitalului şi încă un bărbat desfăcuseră colţurile cearşafului şi se trăseseră deoparte. Privirile inspectorului-şef scormoniră printre sinistrele amănunte ale acelei grămăjoare de lucruri amestecate, ce păreau strânse de la gunoaie şi din magazinele de vechituri.

— Aţi folosit lopata, spuse el observând sclipirea pietrişului mărunt, câteva bucăţele mici de scoarţă şi particule de aşchii nu mai groase ca acele.

— A trebuit la un moment dat, răspunse poliţistul cel flegmatic. Am trimis un paznic după o cazma. Când m-a auzit râcâind pământul, s-a rezemat cu fruntea de un copac şi şi-a vărsat şi sufletul din el.

Înclinându-se reticent asupra mesei, inspectorul-şef îşi înfrânse senzaţia neplăcută din gât. Îngrozitoarea voinţă distructivă ce

transformase acel trup într-un morman de fragmente anonime îi rănea sentimentele cu o cruzime brutală, deşi raţiunea îi spunea că efectul trebuie să fi avut iuţeala fulgerului. Omul, oricine ar fi fost el, murise instantaneu; şi, cu toate acestea, i se părea imposibil de conceput ca un corp omenesc să ajungă într-o asemenea stare de dezintegrare fără să fi trecut prin spasmele unei agonii de neimaginat. Fără a fi un fiziolog, şi cu atât mai puţin un metafizician, inspectorul-şef Heat se ridica, prin intensitatea compasiunii sale, de fapt o formă a fricii, deasupra concepţiei vulgare despre timp. Instantaneu! Îşi amintea de tot ce citise în publicaţiile de mare tiraj despre visele lungi şi terifiante visate chiar în clipa trezirii, sau despre viaţa retrăită cu o înfricoşătoare intensitate de omul ce se îneacă în momentul când capul i se înalţă pentru ultima oară deasupra apei. Inexplicabilele mistere ale existenţei conştiente îl asaltară până ce ajunse la oribila constatare că epoci întregi de dureri atroce şi torturi mintale puteau fi cuprinse doar între două clipiri succesive din ochi. Dar între timp continua să privească masa cu acea figură calmă şi cu atenţia vag preocupată a unui client mediocru ce se apleacă peste aşa-zisele produse secundare dintr-o măcelărie având în vedere o cină de duminică necostisitoare. Facultăţile sale exersate de excelent investigator, care nu desconsideră nici-o posibilitate de informare, urmăreau fără întrerupere locvacitatea dezlânată, dar mulţumită de sine a poliţistului.

— Un tânăr blond, rosti acesta pe un ton liniştit, apoi se opri. Bătrâna care a stat de vorbă cu sergentul a observat un tânăr blond ieşind din gara Maze Hill. (Pauză.) Era blond. A observat doi bărbaţi ieşind din gară după plecarea trenului spre Londra, continuă el rar. N-ar fi putut spune dacă erau împreună sau nu. Cel mare nu i-a atras atenţia în mod deosebit, dar celălalt era un băiat slăbuţ şi blond, care ducea în mână un bidon de tablă pentru lacuri.

Poliţistul se opri.

— Cunoaşteţi femeia? Murmură inspectorul-şef cu ochii aţintiţi către masă şi cu ideea vagă în minte că va trebui să înceapă de îndată o anchetă asupra unei persoane care probabil îi va rămâne în veci necunoscută.

— Da. E menajera unui cârciumar retras din afaceri şi merge din când în când la capela din Park Place, spuse poliţistul dând greutate vorbelor sale, după care se opri din nou, aruncând iarăşi o privire piezişă spre masă. Apoi brusc: Păi, aicea-i tot… adică tot ce-am mai găsit din el. Blond. Slab… destul de slab. Uitaţi numai la piciorul ăsta. Primul lucru i-am cules picioarele, întâi unul, pe urmă şi celălalt. Aşa s-a împrăştiat, că nici nu ştiai de unde să începi.

Poliţistul tăcu; umbra fugară a unui zâmbet nevinovat de orgoliu îi aşternu pe chipul rotund o expresie infantilă.

— S-a împiedicat, anunţă el cu toată siguranţa. Şi eu m-am împiedicat o dată, ba am şi căzut în cap când fugeam într-acolo. Rădăcinile alea împung afară de peste tot. S-a împiedicat de-o rădăcină şi a căzut, iar aia ce ducea el în mână trebuie că i-a explodat chiar în piept, după mine.

Ecoul cuvintelor “persoană necunoscută”, ce răsuna întruna în subconştientul său, îl sâcâia în chip destul de iritant pe inspectorul-şef Heat. Ar fi dorit să urmărească acest caz până la originea-i misterioasă, fie şi numai pentru propria lui informaţie. Era, profesional vorbind, un curios. I-ar fi plăcut să justifice eficacitatea secţiei sale în ochii publicului stabilind identitatea victimei. Era un funcţionar devotat, însă aşa ceva părea o culme de neatins. Primul termen al problemei se dovedea insondabil, îi lipsea orice sugestie, afară de aceea a unui caz de o cruzime atroce.

Înfrângându-şi repulsia fizică, inspectorul-şef Heat întinse mâna fără prea multă convingere, doar pentru a fi cu conştiinţa împăcată şi culese cea mai puţin mânjită dintre acele zdrenţe. Era o fâşie îngustă de catifea, de care atârna o bucată ceva mai mare, triunghiulară, de stofă bleumarin. O ridică în dreptul ochilor; iar poliţistul se făcu din nou auzit.

— Un guler de catifea. Ciudat lucru că bătrâna a observat tocmai gulerul de catifea. Un pardesiu bleumarin cu guler de catifea, aşa ne-a spus. Ăsta era individul pe care l-a văzut, nu-ncape îndoială. Îl aveţi aici în întregime, cu gulerul lui de catifea cu tot. Nu cred să-mi fi scăpat vreo singură bucăţică mai mare ca o marcă poştală.

În acel moment, facultăţile exersate ale inspectorului-şef încetară să mai recepteze vocea poliţistului. Se duse la una din ferestre, unde era mai multă lumină. Cu spatele spre restul camerei, chipul i se coloră de un interes uimit şi intens, în timp ce examina îndeaproape triunghiul de postav. Cu o smucitură bruscă îl desprinse şi, numai după ce îl îndesă în buzunar, se întoarse din nou spre cameră şi aruncă înapoi gulerul de catifea pe masă.

— Acoperiţi-l, ordonă scurt, fără a le adresa vreo privire celor doi asistenţi şi, salutat de poliţist, dispăru grăbit cu trofeul său.

Un tren sosit oportun îl aduse înapoi în oraş, singur şi meditând profund într-un compartiment de clasa a treia. Acea bucată de stofă pârlită era inimaginabil de preţioasă şi nu-şi putea reţine uimirea faţă de hazardul total ce-i înlesnise intrarea în posesia ei. Părea că soarta îi aruncase acest indiciu drept în braţe. Şi, după obiceiul omului mediu, a cărui ambiţie este să dirijeze el evenimentele, începu să îl încerce neîncrederea în prezenţa unui succes atât de gratuit şi de accidental, tocmai pentru că i se impusese cu forţa. Valoarea practică a succesului depinde — şi nu în mică măsură — de unghiul din care îl priveşti. Dar soarta nu priveşte în nici-o direcţie. Ea nu are discernământ. Acum nu mai socotea că era imperios de dorit să fie stabilită identitatea omului care în acea dimineaţă se autopulverizase atât de oribil şi de total. Dar nu era sigur ce punct de vedere avea să adopte secţia sa. Pentru angajaţii ei, o secţie apare ca o personalitate complexă, cu idei şi chiar capricii proprii. Ea depinde mult de devotamentul loial dovedit de slujitorii săi, iar loialitatea devotată a acestor slujitori de încredere se asociază într-o anumită măsură cu un fel de dispreţ afectuos, care, cum s-ar spune, o ţine caldă. Printr-o prevedere benefică a Naturii, nimeni nu-i un erou pentru valetul lui, altminteri eroii ar trebui să-şi perie singuri hainele. În mod similar, nici-o secţie nu arată absolut înţeleaptă în mintea lucrătorilor ei. O secţie nu ştie la fel de multe lucruri ca unii din angajaţii săi. Fiind un organism imparţial, ea nu poate fi niciodată perfect informată. Ar strica

eficienţei sale dacă ar şti prea mult. Inspectorul-şef Heat coborî din tren într-o stare reflexivă câtuşi de puţin maculată de neloialitate, dar nici complet străină de acea neîncredere geloasă ce adeseori încolţeşte în solul devotamentului total, fie faţă de femei, fie faţă de instituţii.

În această dispoziţie spirituală, fizic gol pe dinăuntru, dar îngreţoşat încă de cele văzute, se trezi nas în nas cu Profesorul. Date fiind împrejurările, de natură a stârni în orice om sănătos şi normal irascibilitatea, pentru inspectorul-şef Heat întâlnirea se dovedi extrem de inoportună. Nu se gândise până atunci la Profesor; nu se gândise la niciun anarhist anume. Complexitatea acestui caz îi impusese oarecum ideea despre absurditatea, în general, a chestiunilor umane, ceea ce, luat în abstract, e un lucru destul de enervant pentru un temperament nefilozofic, iar în împrejurări concrete devine chiar insuportabil de exasperant. La începutul carierei sale, inspectorul-şef Heat se ocupase mult de furturi, în această sferă îşi câştigase galoanele şi, în chip firesc, păstrase faţă de ea, şi după avansarea sa într-o altă secţie, un sentiment aproape vecin cu afecţiunea. Hoţia nu era o absurditate pură, ci mai degrabă o formă a sârguinţei omeneşti, perversă, desigur, dar o sârguinţă exercitată într-o lume a industriei; era o muncă efectuată pentru aceleaşi motive ca şi munca dintr-un atelier de olărie, din mina de cărbune, de pe câmp sau dintr-o tocilărie. O muncă ce se deosebea în mod concret de celelalte forme ale muncii prin natura riscului ei, care nu însemna nici anchilozarea, nici intoxicarea cu plumb, cu gaz metan sau cu praf, ci consta din ceea ce în jargonul de specialitate se numea “silnică şapte ani”. Desigur, inspectorul-şef Heat nu era insensibil la gravitatea diferenţierilor morale. Dar nici hoţii pe care îi urmărise nu erau. Aceştia se supuneau sancţiunilor severe ale unei etici familiare inspectorului-şef Heat cu o anumită resemnare. Ei erau concetăţenii săi ce-o apucaseră pe un drum greşit din cauza educaţiei imperfecte primite, gândea inspectorul-şef; dar, ţinând cont de această diferenţă, el putea înţelege mentalitatea unui spărgător, pentru că, în realitate, mintea şi instinctele spărgătorului sunt aceleaşi ca şi ale poliţistului. Amândoi respectă aceleaşi convenţii şi reciproc îşi cunosc bine metodele şi rutina îndeletnicirilor lor respective. Se înţeleg unul pe altul, ceea ce e în avantajul amândurora, şi astfel ia naştere un fel de civilitate în raporturile dintre ei. Produse ale aceluiaşi mecanism şi clasificaţi unul ca folositor, iar celălalt ca nociv, ei ţin cont de mecanism fiecare în felul său cu o seriozitate în esenţă similară. Mintea inspectorului-şef Heat era inaccesibilă ideii de revoltă, însă hoţii lui nu erau nişte revoltaţi. Vigoarea fizică, atitudinea rece şi inflexibilă, curajul şi corectitudinea sa îi câştigaseră mult respect şi chiar o anumită adulaţie în sfera succeselor sale anterioare. Se simţise respectat şi admirat. Şi inspectorul-şef Heat, oprit acum la şase paşi de anarhistul supranumit Profesorul, îndreptă un gând plin de regrete către lumea hoţilor, o lume sănătoasă, fără idealuri morbide, lucrând în virtutea rutinei, respectuoasă cu autorităţile constituite, străină de orice pornire de ură sau de disperare.

După ce aduse omagiul său acestui element firesc din componenţa societăţii (căci ideea de hoţie apărea la fel de firească instinctului său ca şi aceea de proprietate), inspectorul-şef Heat se simţi foarte înciudat pe

sine fiindcă se oprise, fiindcă i se adresase celuilalt, fiindcă alesese tocmai acel drum şi nu altul pentru a scurta distanţa de la gară până la sediu. Şi atunci vorbi din nou, cu vocea sa puternică şi autoritară, care, păstrându-se moderată, avea o inflexiune ameninţătoare.

— Nu sunteţi urmărit, ca să ştiţi, repetă el.

Anarhistul nu mişcă un deget. Un râs interior de batjocură îi dezveli nu numai dinţii, ci şi gingiile, îl scutură tot, fără cel mai mic sunet din partea lui. Inspectorul-şef Heat nu se putu abţine să nu adauge, în ciuda dorinţei sale de a se stăpâni:

— *Încă* nu sunteţi. Când am să am nevoie de dumneavoastră, am să ştiu unde să vă găsesc.

Erau cuvintele cele mai nimerite, în spiritul tradiţiei şi potrivite cu postura ofiţerului de poliţie adresându-se unuia din clienţii săi speciali, însă reacţia pe care o provocară ele nu avea nimic în comun nici cu tradiţia, nici cu buna-cuviinţă, ci fu de-a dreptul scandaloasă. Personajul pipernicit şi neajutorat din faţa lui se hotărî în sfârşit să vorbească.

— Nu mă îndoiesc că ziarele au să vă publice atunci un necrolog. Ştiţi mai bine singur câte parale faceţi. Şi bănuiesc că vă puteţi lesne imagina cam ce-au să scrie. Numai că-i posibil să trebuiască să suportaţi dezagrementul de a fi îngropat la un loc cu mine, deşi presupun că amicii dumneavoastră ar face un efort în plus ca să ne aleagă pe unul de altul cât de cât.

Cu tot dispreţul sănătos resimţit faţă de spiritul ce dicta asemenea răspunsuri, aluzia oripilantă conţinută în aceste cuvinte nu rămase fără efect asupra inspectorului-şef Heat. Era prea perspicace şi deţinea prea multe informaţii precise pentru a desconsidera replica Profesorului ca pe un gunoi. În acea străduţă îngustă, silueta pitică şi neînsemnată, lipită cu spatele de perete şi care vorbea cu voce slabă, dar sigură de sine, dădea înserării o nuanţă sinistră. În ochii inspectorului-şef, cu vitalitatea sa robustă şi tenace, mizeria fizică a acelei făpturi atât de vizibil handicapată în faţa vieţii apărea funestă; fiindcă, îşi spunea el, dacă celălalt avusese neşansa de a fi o creatură atât de păcătoasă, probabil că nici măcar nu-i păsa cât de curând moare. Şi elanul său vital se dovedi atât de puternic încât un nou val de greaţă îl potopi sub forma unei uşoare transpiraţii deasupra bărbiei. Zumzetul oraşului şi huruitul înfundat al roţilor pătrunzând în curbura străduţei sordide şi din dreapta şi din stânga, de pe cele două artere principale invizibile, i se păreau nespus de familiare şi ademenitor de dulci. Se simţea uman. Dar inspectorul-şef era totodată şi bărbat, aşa că nu putea trece uşor peste asemenea cuvinte.

— Astea-s vorbe de speriat copiii, spuse. Până la urmă tot vă prind eu.

De data aceasta vorbise cum trebuia, fără patimă, cu un calm aproape auster.

— Rămâne de văzut - răspunse celălalt, dar un moment mai bun ca acesta nu veţi mai avea, credeţi-mă. Pentru un om cu convingeri puternice, acum e cea mai bună ocazie de-a practica jertfa de sine. S-ar putea să nu mai aveţi niciodată parte de o împrejurare atât de favorabilă, atât de umană. Nu-i nici măcar o pisică în preajma noastră, iar şandramalele astea şi-aşa condamnate ar face un morman frumos de

cărămizi pe locul unde staţi. Niciodată n-o să mă puteţi lichida la un preţ atât de mic în vieţi şi bunuri, pe care, nu-i aşa? doar sunteţi plătit să le apăraţi.

— Cred că nu vă daţi seama cu cine staţi de vorbă, replică ferm inspectorul-şef. Dacă aş vrea să pun mâna pe dumneavoastră acum, n-aş fi cu nimic mai bun decât dumneavoastră.

— A! Vechiul joc!

— Puteţi fi sigur că tot noi vom câştiga până la urmă. Dar deocamdată poate-i necesar încă să convingem lumea că unii dintre dumneavoastră ar trebui împuşcaţi fără somaţie, ca nişte câini turbaţi. Pentru noi abia atunci ar începe jocul. Dar al naibii să fiu dacă înţeleg ce miză are jocul dumneavoastră. Cred că nici dumneavoastră înşivă nu ştiţi. Aşa nu veţi câştiga niciodată nimic.

— Până una-alta câştigaţi dumneavoastră... deocamdată. Şi destul de uşor, nu-i vorbă. Nu mă refer la salariu, dar nu v-aţi câştigat până acum un nume pur şi simplu nepricepând ce urmărim noi?

— Bine, ce urmăriţi dumneavoastră? întrebă inspectorul-şef Heat cu o nerăbdare dispreţuitoare, ca un om grăbit care constată că îşi pierde timpul degeaba.

Desăvârşitul anarhist îi răspunse printr-un zâmbet, care însă nu reuşi să-i dezlipească buzele subţiri, fără culoare; iar celebrul inspector-şef, cuprins de un sentiment de superioritate, nu se putu abţine să nu ridice un deget a ameninţare.

— Renunţaţi... indiferent despre ce-i vorba, spuse el pe un ton mustrător, însă nu cu acea bunătate cu care, condescendent, ar fi oferit un sfat înţelept unui spărgător de faimă. Renunţaţi. O să constataţi că suntem mult prea mulţi pentru dumneavoastră.

Zâmbetul încremenit de pe buzele Profesorului şovăi, ca şi cum spiritul batjocoritor dinăuntrul său şi-ar fi pierdut siguranţa. Inspectorul-şef Heat continuă:

— Nu mă credeţi, nu? Atunci n-aveţi decât să priviţi în jurul dumneavoastră. Suntem mulţi. Şi, oricum, dumneavoastră nici măcar nu lucraţi ca lumea. Daţi totul peste cap mereu. Până şi hoţii, dacă n-ar fi meseriaşi mai de soi, ar muri de foame.

Aluzia la mulţimea invincibilă aflată în spatele acestui bărbat stârni o indignare sumbră în pieptul Profesorului. Zâmbetul enigmatic şi sfidător i se stinse de pe chip. Forţa numerică ostilă, indiferenţa inatacabilă a marii mase, iată teama ce-i bântuia groaznica solitudine. Buzele îi tremurară o vreme înainte de a reuşi să articuleze, cu vocea gâtuită:

— Eu îmi fac treaba mai bine decât v-o faceţi dumneavoastră.

— Acum gata, îl întrerupse inspectorul-şef grăbit.

De data aceasta, Profesorul izbucni de-a dreptul în râs. Tot râzând, se urni din loc; dar veselia nu-l ţinu mult. Din străduţa îngustă ieşi în aglomeraţia bulevardului un omuleţ jalnic, cu o figură tristă. Avea mersul fără vlagă al vagabondului care umblă înainte, tot înainte, nepăsător la ploaie sau la soare, pradă unei sinistre detaşări de tot ce se afla în cer sau pe pământ. Pe de altă parte, inspectorul-şef Heat, după ce privi în urma lui o vreme, porni cu acea hotărâre energică a omului care nesocoteşte rigorile climei, dar e conştient că are o misiune îndreptăţită pe acest

pământ şi sprijinul moral al tuturor semenilor săi. Toţi locuitorii marii metropole, populaţia întregii ţări, ba chiar furnicarul milioanelor de oameni de pe planetă erau de partea lui, până şi hoţii şi cerşetorii. Da, era sigur că până şi hoţii înşişi ţineau cu el în situaţia de faţă. Conştiinţa sprijinului universal în lupta sa îi dădea curajul de a se lansa în cercetarea acestui caz ciudat.

Chestiunea pe care trebuia s-o rezolve neîntârziat inspectorul-şef era cum să-l abordeze pe superiorul său direct, comandantul-adjunct al departamentului. Era problema eternă a slujbaşilor loiali şi de încredere; anarhismul îi dădea într-adevăr un caracter aparte, dar atât şi nimic mai mult. Ca să fim drepţi, inspectorul-şef Heat nu-şi bătea prea mult capul cu anarhismul. Nu-i acorda vreo importanţă nemeritată şi nu reuşea să-l privească nicicând cu seriozitate. Pentru el acesta îmbrăca mai mult haina comportamentului turbulent; dar turbulent fără scuza omenească a beţiei, care implica în orice caz ideea că te simţeai bine şi că aveai înclinaţia paşnică de a fi petrecăreţ. Ca delincvenţi, anarhiştii nu constituiau o categorie separată, nu, câtuşi de puţin. Şi, amintindu-şi de Profesor, fără a-şi schimba mersul legănat, inspectorul-şef scăpă printre dinţi:

— Un dement.

Prinderea hoţilor era cu totul altceva. Conţinea în ea acel gen de seriozitate proprie oricărei forme de sport în care cel mai bun câştigă în virtutea unor reguli absolut clare. Însă, când venea vorba de anarhişti, nici-o regulă nu mai funcţiona. Tocmai asta nu-i plăcea inspectorului-şef. Totul nu era decât o nebunie, dar o nebunie care incita opinia publică, afecta persoane sus-puse şi impieta asupra relaţiilor internaţionale. Un dispreţ îndârjit, fără milă, se instala rigid pe faţa inspectorului-şef. Trecu în revistă mintal toţi clienţii săi anarhişti. Niciunul din ei nu avea măcar jumătate din curajul cutărui sau cutărui spărgător pe care îl cunoscuse înainte. Ce jumătate?! Nici măcar o zecime.

La sediu, fu imediat primit în biroul personal al comandantului-adjunct. Îl găsi, cu tocul în mână, aplecat deasupra unei mese mari pline de hârtii, într-o postură în care părea căzut în adoraţia unei enorme călimări duble din bronz şi cristal. Mai multe tuburi acustice, ca nişte şerpi, stăteau legate cu capetele de spătarul jilţului său de lemn, iar pâlniile lor căscate dădeau parcă să-l muşte pe comandantul-adjunct de coate. Fără a-şi schimba poziţia, acesta ridică doar ochii, ale căror pleoape erau mai întunecate decât restul feţei şi foarte încreţite. Primise rapoartele: avea relatări exacte despre fiecare anarhist în parte.

După ce comunică acest fapt, îşi coborî din nou privirile, semnă în grabă două foi separate şi abia pe urmă lăsă jos tocul, rezemându-se mai bine de spătarul scaunului şi îndreptând o căutătură întrebătoare către celebrul său subordonat. Inspectorul şef o suportă cu bine, deferent dar insondabil.

— Am impresia că ai avut dreptate, zise comandantul-adjunct, când mi-ai spus la început că anarhiştii din Londra n-au niciun amestec în toată povestea asta. Şi apreciez în mod deosebit excelenta supraveghere sub care i-au ţinut oamenii dumitale. Pe de altă parte, pentru public asta nu înseamnă decât o recunoaştere a ignoranţei în care ne aflăm.

Comandantul-adjunct vorbea pe cât de calm, pe atât de precaut. Gândirea sa părea că se sprijină pe un cuvânt înainte de a trece la următorul, ca şi cum cuvintele ar fi fost pietrele pe care intelectul său încerca să traverseze apa înşelătoare a erorilor.

— Dar poate ai adus ceva interesant de la Greenwich, adăugă el.

Inspectorul-şef îşi începu pe dată relatarea cercetărilor sale pe un ton sec şi clar. Întorcându-şi puţin scaunul şi punând un picior subţire peste celălalt, superiorul său se rezemă într-un cot, ferindu-şi cu mâna ochii de lumină. Poziţia lui de ascultare avea în ea un fel de graţie puţin rigidă şi tristă. La urmă, când înclină uşor capul, reflexe ca de argint lustruit jucară pe tâmplele lui negre de abanos.

Inspectorul-şef aştepta cu aparenţa omului care întoarce pe toate părţile în cap ceea ce tocmai a spus şi cântăreşte dacă e oportun să mai adauge ceva sau nu. Comandantul-adjunct îi curmă ezitările.

— Eşti de părere deci că au fost doi oameni? Întrebă el fără a-şi lua în continuare mâna de la ochi.

Inspectorului-şef i se părea mai mult ca probabil că da. Cei doi se despărţiseră, după el, la vreo cincizeci de metri de zidul Observatorului. Explică mai apoi cum al doilea bărbat putuse ieşi din parc repede fără a fi observat. Ceaţa, deşi nu foarte deasă în acel moment, era totuşi în avantajul lui. Se părea că îl condusese pe celălalt până la locul faptei, după care îl lăsase să se descurce singur. Socotind momentul când cei doi au fost văzuţi de bătrână ieşind din gara Maze Hill şi momentul când s-a auzit explozia, inspectorul-şef era de părere că al doilea bărbat trebuia să fi ajuns deja la gara Greenwich Park pentru a prinde următorul tren spre oraş chiar în clipa când însoţitorul său reuşea să se autopulverizeze atât de sistematic.

— Foarte sistematic… nu? murmură comandantul-adjunct de sub paravanul mâinii sale.

În câteva cuvinte viguroase, inspectorul-şef zugrăvi aspectul rămăşiţelor nenorocitului.

— Un adevărat răsfăţ pentru comisia de legişti, adăugă macabru.

Comandantul-adjunct îşi descoperi ochii.

— Lor nu-i nevoie să le dăm nici-o explicaţie, rosti el moale.

Ridică privirile şi o vreme urmări atitudinea ostentativ detaşată a inspectorului-şef. Avea o fire greu accesibilă iluziilor. Ştia că un departament e la bunul plac al subalternilor, care au fiecare propria lui concepţie despre loialitate. Cariera sa începuse într-o colonie de la tropice. Îi plăcuse munca de acolo. Aceea era într-adevăr treabă de poliţist. Reuşise să urmărească şi să lichideze câteva societăţi secrete mârşave în rândurile băştinaşilor. Apoi îşi luase permisia şi se căsătorise, oarecum sub impulsul momentului. Din punct de vedere social, făcuse o partidă bună, doar că soţia sa avea o opinie defavorabilă despre climatul din colonii, pe care şi-o formase din auzite. Pe de altă parte, însă, avea şi legături influente. Era categoric o partidă bună. Dar lui nu îi plăcea munca pe care trebuia s-o facă în momentul de faţă. Se simţea dependent de prea mulţi subalterni şi de prea mulţi stăpâni. Vecinătatea acelui straniu factor emoţional numit opinie publică îi marca puternic spiritul şi îl alarma prin natura lui iraţională. Fără îndoială că din necunoaştere îi exagera

puterea fie în bine, fie în rău, mai ales în rău; iar vânturile estice aspre ale primăverii englezeşti (care îi conveneau de minune soţiei sale) îi sporeau şi mai mult neîncrederea generală în motivele oamenilor şi în eficienţa organizării lor. Mai ales inutilitatea muncii de birou îl îngrozea în acele zile atât de necruţătoare cu ficatul său atât de sensibil.

Se ridică, desfăşurându-şi întreaga înălţime şi, cu un mers surprinzător de greoi pentru un om atât de zvelt, străbătu camera până în dreptul ferestrei. Geamurile şiroiau de ploaie, iar străduţa mică pe care o vedea se întindea goală şi udă, ca şi cum ar fi fost măturată brusc de un şuvoi puternic. Era o zi foarte chinuitoare, mai întâi înecată într-o ceaţă jilavă, iar acum scăldată de o ploaie rece. Flăcările incerte şi tremurătoare ale lămpilor de gaz păreau să se dizolve în atmosfera umedă. Iar afirmaţiile arogante ale unei umanităţi persecutate de mizerabilele indemnităţi ale vremii îi apăreau ca o imensă şi incurabilă deşertăciune ce nu merita decât dispreţ, mirare şi compătimire.

“Oribil, oribil!” îşi spuse comandantul-adjunct cu faţa întoarsă către geam. “O ţine aşa de zece zile întruna; ba nu, de două săptămâni, de două săptămâni.” Un timp încetă complet să mai gândească. Apatia absolută a creierului său nu dură însă decât vreo trei secunde. Apoi se interesă mai mult de formă:

— Şi aţi început cercetările pe linia ferată pentru a da de urma celui de-al doilea bărbat?

Nu avea niciun dubiu că tot ce era necesar fusese făcut. Inspectorul-şef Heat ştia, desigur, la perfecţie cum trebuie dat un om în urmărire. Oricum erau măsurile de rutină pe care le-ar fi luat din capul locului chiar şi un începător. Câteva întrebări puse controlorilor de bilete şi portarilor din cele două mici gări trebuiau să furnizeze amănunte suplimentare în legătură cu aspectul celor doi bărbaţi; un control al biletelor colectate trebuia să arate imediat de unde veneau cei doi în acea dimineaţă. Era un lucru elementar şi nu avea cum fi neglijat, într-adevăr, inspectorul-şef îl informă că se procedase întocmai de îndată ce bătrâna le oferise depoziţia ei. Şi pronunţă numele unei gări.

— Acolo au urcat, domnule, continuă el. Portarul care le-a luat biletele la Maze Hill şi-a amintit că doi indivizi corespunzând întocmai descrierii au trecut bariera. Lui i s-au părut a fi doi lucrători respectabili într-o branşă mai elevată, pictori de firme sau decoratori de interioare. Cel mare a coborât din spate, dintr-un compartiment de clasa a treia, cu un bidon lucios de tablă în mână. Pe peron i l-a dat tânărului blond care îl urma, să-l ducă el. Totul corespunde exact cu ce i-a povestit bătrâna sergentului nostru la Greenwich.

Fără a-şi întoarce faţa de la fereastră, comandantul-adjunct dădu glas îndoielii sale dacă cei doi bărbaţi avuseseră într-adevăr de-a face cu explozia. Toată ipoteza se sprijinea doar pe vorbele unei bătrâne menajere, care fusese aproape dărâmată de un bărbat foarte grăbit. Nu părea să fie deci o sursă prea substanţială, afară doar de cazul când nu se aflase sub efectul unei inspiraţii subite, ceea ce era cam greu de presupus.

— Serios vorbind, crezi că a putut fi atât de inspirată? Se interesă el cu o ironie gravă, rămânând mai departe cu spatele spre încăpere, ca

vrăjit de contemplarea siluetei colosale a oraşului pe jumătate înghiţită de noapte. Nu se întoarse nici măcar la auzul cuvântului “providenţă”, rostit de principalul său subaltern în cadrul secţiei, al cărui nume, tipărit uneori în ziare, devenise familiar publicului larg, care îl ştia ca pe unul din cei mai harnici şi zeloşi protectori ai săi. Inspectorul-şef Heat ridică puţin vocea.

—- Bucăţi şi aşchii de tablă lucioasă erau vizibile peste tot, spuse el. Legătura e destul de evidentă.

— Şi cei doi să fi venit tocmai dintr-un sat ca ăla? medită mirat, cu voce tare, comandantul-adjunct.

Aflase de la Heat că în acel sat anume fuseseră cumpărate la trenul respectiv două din cele trei bilete colectate la gara Maze Hill. A treia persoană care coborâse era un negustor ambulant din Gravesend, bine cunoscut portarilor. Inspectorul şef comunicase informaţia pe un ton tranşant şi cu un anumit umor sec, propriu slujbaşilor credincioşi care au conştiinţa fidelităţii lor şi sentimentul valorii reale a strădaniei lor loiale. Şi, cu toate acestea, comandantul-adjunct încă nu se întorcea dinspre întunericul de afară, vast ca o mare tălăzuită.

— Totuşi, doi anarhişti străini să vină dintr-un asemenea loc?... spuse el în aparenţă geamului ferestrei. E cam inexplicabil.

— Într-adevăr, domnule. Însă ar fi şi mai inexplicabil dacă individul ăla, Michaelis, n-ar locui într-o vilă din apropiere.

La auzul numelui apărut pe neaşteptate în acea istorie altminteri cam plicticoasă, comandantul-adjunct repudie brusc până şi cea mai vagă amintire despre partida zilnică de whist de la club. Era cel mai reconfortant dintre obiceiurile sale, când îşi putea desfăşura cu succes priceperea şi fără ajutorul vreunui subaltern. Mergea la club să joace cărţi între cinci şi şapte, înainte de a ajunge acasă pentru cină, iar în acele două ore uita de toate lucrurile neplăcute din viaţa lui, ca şi cum jocul ar fi fost un medicament miraculos pentru alinarea durerilor unei nemulţumiri morale profunde. Partenerii săi erau un om cu un umor sumbru, editor al unei reviste celebre, un avocat mai vârstnic şi tăcut, cu nişte ochi mici şi răutăcioşi şi un colonel foarte gomos, dar cam sărac cu duhul, care avea nişte mâini bronzate şi nervoase. Erau cunoştinţe de club şi atât. Nu-i întâlnea nicăieri altundeva decât la masa de joc. Dar toţi păreau să abordeze cărţile în ideea unei suferinţe comune, ca şi cum ar fi fost într-adevăr un leac împotriva relelor tainice ale existenţei; şi, în fiecare zi, la ora când soarele cobora dincolo de nenumăratele acoperişuri ale oraşului, o blândă şi cu atât mai plăcută nerăbdare, semănând cu imboldul unei prietenii sigure şi profunde, îi lumina caznele profesionale. Dar acum, aproape ca un şoc fizic, senzaţia plăcută îl părăsi, fiind înlocuită de un gen aparte de interes pentru munca sa de apărător al societăţii, de fapt un gen impropriu de interes, ce putea fi mai degrabă definit ca o bruscă şi promptă neîncredere ivită faţă de arma din mâna sa.

VI

Protectoarea lui Michaelis, apostolul în libertate condiţionată al speranţelor umanitare, era una din cele mai influente şi mai distinse relaţii ale soţiei comandantului-adjunct, căreia îi spunea Annie şi încă o trata ca pe o fetiţă nu prea înţeleaptă şi complet lipsită de experienţă. În schimb consimţise să-i accepte soţul cu un statut amical, ceea ce constituia o excepţie absolută prin comparaţie cu celelalte relaţii influente ale soţiei sale. Căsătorindu-se de tânără şi făcând o partidă strălucită cândva, în trecutul îndepărtat, o vreme trăise în vecinătatea marilor probleme de stat şi chiar a unor mari oameni politici. Ea însăşi era o mare doamnă. Bătrână acum ca număr de ani, îşi păstrase acel temperament de excepţie care desfide timpul cu o nepăsare dispreţuitoare, ca şi cum nu ar fi decât o destul de vulgară convenţie respectată doar de masa umanităţii inferioare. Multe alte convenţii, mai uşor de înlăturat, nu-şi câştigau, din păcate, recunoaşterea ei datorită şi unor motive temperamentale, fie o plictiseau, fie nimereau în calea dispreţului sau simpatiilor ei. Admiraţia era pentru ea un sentiment necunoscut (aceasta şi fusese una din durerile secrete ale nobilului ei soţ faţă de ea), în primul rând pentru că avea întotdeauna o coloratură mai mult sau mai puţin mediocră, iar în al doilea rând pentru că, într-un fel, ar fi însemnat o recunoaştere a propriei inferiorităţi. Şi una şi alta erau pur şi simplu de neconceput pentru firea ei. Îi venea uşor să-şi exprime deschis şi fără teamă opiniile, deoarece judeca exclusiv din punctul de vedere al poziţiei sale sociale. Era la fel de nestânjenită şi în acţiuni; şi, cum tactul ei izvora dintr-o umanitate autentică, vigoarea corporală îi rămăsese remarcabilă, iar superioritatea ei apărea senină şi cordială; trei generaţii o admiraseră necondiţionat şi ultima pe care probabil că avea s-o mai vadă o declarase deja o femeie minunată, în acelaşi timp inteligentă, dovedind un fel de simplitate elevată şi teribil de curioasă în fond, însă nu ca majoritatea femeilor după bârfele din societate. Se amuza să atragă în cercul ei, datorită forţei marelui său prestigiu social, aproape istoric, tot ce se ridica, legal sau ilegal, deasupra nivelului mediu al umanităţii fie prin poziţie, fie prin spirit, îndrăzneală, avere, noroc sau nenoroc. Alteţe regale, artişti, oameni de ştiinţă, tineri politicieni şi şarlatani de toate vârstele şi de toate condiţiile, care, uşori şi fără miez, plutind ca dopurile pe apă, indică cel mai bine direcţia curenţilor de suprafaţă, fuseseră primiţi cu braţele deschise în casa ei, ascultaţi, analizaţi, înţeleşi, apreciaţi şi totul numai pentru propria ei edificare.

Cum spunea singură, voia să vadă unde o să ajungă lumea. Şi, cum avea o minte practică, verdictul ei despre oameni şi lucruri, deşi bazat pe anumite prejudecăţi, era numai rareori greşit şi aproape niciodată perseverent în eroare. Iar salonul ei era probabil singurul loc de pe lume unde un comandant-adjunct de poliţie putea întâlni un deţinut în libertate

condiţionată altfel decât pe tărâm oficial sau profesional. Comandantul-adjunct nu-şi mai amintea exact cine anume îl adusese acolo pe Michaelis într-o după-amiază. Avea impresia că parcă fusese un deputat cu o ascendenţă ilustră şi simpatii neconvenţionale, care formau obiectul zeflemelei constante a revistelor umoristice. Notabilităţile şi chiar simplele notorietăţi ale zilei se aduceau pur şi simplu unele pe celelalte în acel templu al curiozităţii deloc ignobile a unei femei bătrâne. Nu puteai niciodată bănui cu cine ai să dai ochii când erai primit în cvasiintimitatea creată în spatele paravanului din mătase albastră-pal, cu chenar aurit, ce izola un colţişor plăcut cu o canapea şi câteva fotolii de restul salonului uriaş, plin de zumzetul vocilor şi de grupurile de oameni ce stăteau aşezaţi ori în picioare în lumina ce pătrundea prin cele şase ferestre înalte ale camerei.

Michaelis era obiectul unei schimbări bruşte a sentimentului general, acelaşi sentiment care, cu ani în urmă, aplaudase cruzimea condamnării pe viaţă pronunţate în cazul lui pentru complicitate la o tentativă aproape nebunească de eliberare a unor deţinuţi dintr-o trăsură a poliţiei. Planul conspiratorilor era să împuşte caii şi să dezarmeze escorta. Din nefericire, unul din poliţişti fusese nimerit de un glonţ, în urma lui rămăseseră o soţie şi trei copii mici; moartea acelui om a produs pe toată lungimea şi lăţimea imperiului, pentru a cărui apărare, bunăstare şi glorie oamenii mor în fiecare zi în exerciţiul funcţiunii, o explozie de cumplită indignare şi un acces de milă cruntă şi implacabilă faţă de victimă. Trei dintre arestaţi au fost imediat spânzuraţi. Michaelis, tânăr şi subţirel, pe atunci lăcătuş de meserie şi mare frecventator al şcolilor serale, nici măcar nu ştiuse că exista o victimă, el având misiunea ca, împreună cu alţi câţiva, să forţeze uşa din spate a vehiculului special. Când a fost arestat avea un set de şperacle într-un buzunar, o pilă mare în celălalt şi o rangă scurtă în mână: adică nici mai mult, nici mai puţin decât un spărgător obişnuit. Numai că niciun spărgător n-ar fi primit o condamnare atât de grea ca el. Îi părea nespus de rău pentru moartea poliţistului, dar eşecul tentativei lor îl amăra peste poate. Nu făcu niciun secret din cele două sentimente în faţa juriului compatrioţilor săi şi acest gen de remuşcări apărură şocant de nelalocul lor în sala de judecată plină până la refuz de oameni. Dând citire sentinţei, judecătorul deplânsese în cuvinte pline de simţire perversitatea şi uscăciunea sufletească a tânărului condamnat.

Aşa luase naştere faima nejustificată a condamnării sale; faima eliberării i-a fost creată în mod la fel de nejustificat de cei care au vrut să exploateze latura sentimentală a detenţiei sale fie în scopuri proprii, fie fără niciun scop aparent. În nevinovăţia sufletului şi în sărăcia duhului său, el i-a lăsat. Nimic din ce i se întâmplase lui ca individ nu avea vreo importanţă. Semăna cu acei oameni sfinţi a căror personalitate se pierde în contemplarea credinţei lor. Ideile sale nici nu aduceau a convingeri, ci se dovedeau inaccesibile raţiunii. Ele formau, în ciuda tuturor contradicţiilor şi obscurităţilor, un crez invincibil şi umanitar, pe care Michaelis nu îl predica, ci mai degrabă îl mărturisea cu o blândeţe obstinată, cu un zâmbet de siguranţă paşnică pe buze şi cu ochii săi albaştri şi candizi coborâţi, deoarece vederea chipurilor omeneşti îi

tulbura inspiraţia dobândită în solitudine. În această postură caracteristică, patetic prin obezitatea sa grotească şi incurabilă, pe care trebuia s-o poarte ca sclavii de pe galere ghiuleaua legată de picior, îl privea comandantul-adjunct al poliţiei pe apostolul în libertate condiţionată cum umple un fotoliu privilegiat în dosul paravanului. Şedea la un capăt al canapelei bătrânei doamne, liniştit şi vorbind pe un ton blajin, cu tot atâta conştiinţă de sine cât şi un copil foarte mic şi de asemenea cu ceva din farmecul unui copil, acel farmec minunat al fiinţelor pline de încredere. Avea într-adevăr încredere în viitor, ale cărui căi secrete i se revelaseră între cei patru pereţi ai unui celebru penitenciar şi deci nu avea niciun motiv să privească pe cineva cu suspiciune. Dacă nu-i putea oferi înaltei doamne curioase o imagine clară unde avea să ajungă lumea, în schimb reuşise s-o impresioneze fără mare efort prin credinţa sa neîntinată, ca şi prin calitatea pură a optimismului său.

O anumită simplitate a gândirii este comună sufletelor senine la ambele capete ale scării sociale. Înalta doamnă era şi ea în felul ei simplă. Vederile şi convingerile lui Michaelis nu aveau nimic şocant ori surprinzător în ele, deoarece le judeca din perspectiva înaltei sale poziţii. De fapt, simpatiile ei erau uşor accesibile unui om de acest tip. Ea însăşi nu era o exploatatoare capitalistă, ci se plasa oarecum deasupra jocului condiţiilor economice, în plus, avea o mare capacitate de a încerca milă faţă de formele cele mai vizibile ale suferinţelor umane comune tocmai din cauză că îi erau complet străine, încât trebuia să-şi traducă reprezentările în termenii suferinţei psihice înainte de a putea pricepe caracterul cruzimii lor. Comandantul-adjunct îşi amintea foarte exact de o conversaţie între cei doi. O ascultase în tăcere, într-un fel era în egală măsură de incitantă, ba chiar înduioşătoare prin apriorica ei inutilitate, ca şi efortul de a stabili contacte psihice între locuitorii unor planete îndepărtate. Numai că această întrupare grotescă a pasiunii umanitariste îţi stimula întrucâtva imaginaţia. În cele din urmă Michaelis s-a ridicat şi, luând mâna întinsă a marii doamne, a scuturat-o, a reţinut-o apoi neinhibat şi prietenos timp de o clipă între pernuţele palmei sale ample, după care a întors colţului semiprivat al salonului spatele său mare, vast şi pătrat, lăsând impresia că s-a destins tot sub haina scurtă de tweed. Tot împărţind în jur priviri senin binevoitoare, porni cu un mers legănat către uşă printre grupurile celorlalţi vizitatori. Murmurul discuţiilor se întrerupea la trecerea lui. Zâmbi nevinovat unei fete înalte şi superbe, ai cărei ochi îi întâlni din întâmplare, şi ieşi fără să acorde vreo atenţie privirilor ce-l urmăreau prin salon. Cea dintâi apariţie a lui Michaelis în lume a fost un succes, un succes al stimei dobândite şi nepătate nici măcar de un singur zâmbet batjocoritor. Discuţiile întrerupte se reluară pe tonul cuvenit fiecăreia, grav sau uşor. Numai un bărbat de vreo patruzeci de ani, bine situat, înalt şi cu o înfăţişare preocupată, stând de vorbă cu două doamne lângă fereastră, spuse tare, şi cu o neaşteptată profunzime a simţirii:

— Are vreo sută cincisprezece kilograme, după părerea mea şi nici măcar unu şaizeci şi cinci. Bietul om! E teribil… teribil.

Doamna casei, privind absentă spre comandantul-adjunct, rămas singur cu ea de partea discretă a paravanului, părea să-şi ordoneze impresiile mintale în spatele imobilităţii reflexive a distinsei figuri bătrâne.

Nişte bărbaţi cu mustăţi sure şi chipuri pline, sănătoase şi vag zâmbitoare, se apropiară înconjurând paravanul, apoi două femei mature cu aerul unor matroane animate de o graţioasă hotărâre interioară. În sfârşit apăru şi un individ ras impecabil, cu obrajii căzuţi şi un monoclu montat în aur atârnând de o panglică lată neagră, ce-i dădea aspectul unui dandy de modă veche. Timp de o clipă se lăsă o tăcere deferentă, dar foarte rezervată, după care înalta doamnă exclamă, nu cu resentiment, ci cu un fel de protest indignat în glas:

— Şi, în termeni oficiali, un om ca acesta e considerat un revoluţionar! Ce prostie!

Şi privi aspru către comandantul-adjunct, care murmură a dezvinovăţire:

— Să zicem unul nepericulos.

— Nepericulos… bineînţeles că nepericulos. El nu-i decât un devot. Are temperamentul unui sfânt, declară înalta doamnă pe un ton ferm. Şi l-au ţinut închis douăzeci de ani. Te şi cutremuri la gândul unei asemenea absurdităţi. Iar acum, că i-au dat drumul, toţi ai lui ori au plecat, ori au murit. Părinţii îi sunt morţi; fata pe care trebuia s-o ia de soţie a murit şi ea în timp ce era închis; şi-a pierdut şi îndemânarea necesară pentru ocupaţia lui de meseriaş. Mi-a povestit el însuşi totul, cu cea mai îngerească răbdare; în schimb, spunea că a avut destul timp să se gândească pe îndelete la toate lucrurile în parte. Ce compensaţie! Dacă ăsta e aluatul din care sunt făcuţi revoluţionarii, atunci unii dintre noi ar putea chiar îngenunchea în faţa lor, continuă ea cu un glas uşor persiflant, în vreme ce banalele zâmbete de societate îngheţară pe chipurile mondene întoarse spre ea cu o deferenţă convenţională. Se vede că bietul om nici nu mai e în stare să-şi poarte singur de grijă. Cineva trebuie să vadă puţin de el.

— Ar trebui să i se recomande un tratament… ceva, se auzi vocea soldăţoasă a bărbatului cu înfăţişare preocupată clamându-şi de la distanţă sfatul plin de responsabilitate. (Arăta într-o formă de zile mari pentru vârsta lui; până şi ţesătura redingotei sale lungi emana aerul unei sănătăţi elastice, ca şi cum ar fi fost făcută din ţesut viu.) Omul e practic un invalid, adăugă el cu o totală certitudine.

Alte glasuri, bucuroase parcă de uvertura consumată, se auzeau şoptind grăbite: “Absolut cutremurător”, “Monstruos”, “Imposibil de privit”. Bărbatul deşirat, cu monoclul atârnându-i de o panglică lată, rosti molfăit cuvântul “Grotesc”; justeţea acestuia fu apreciată de cei din preajma lui, care îşi zâmbiră unii celorlalţi. Comandantul-adjunct nu-şi exprimase, nici atunci, nici mai târziu, vreo opinie, poziţia sa punându-l în imposibilitatea de a vehicula un punct de vedere independent în legătură cu un deţinut în libertate condiţionată. În realitate însă împărtăşea părerea prietenei şi protectoarei soţiei sale, şi anume că Michaelis era un sentimental umanitarist, puţin nebun, dar în general incapabil să facă rău intenţionat fie şi unei muşte. Astfel, în momentul când numele lui apăru brusc în contextul acelei istorii nefaste cu explozia, îşi dădu seama de pericolul în care se găsea apostolul în libertate condiţionată şi gândul său zbură imediat la pasiunea de-acum adânc înrădăcinată a bătrânei doamne. Bunătatea ei arbitrară nu avea să accepte răbdătoare vreun

atentat la libertatea lui Michaelis. Încerca o pasiune profundă, calmă şi convinsă pentru el. Nu numai că îl simţea a fi inofensiv, dar o şi declarase public, ceea ce, printr-o confuzie a gândirii ei absolutizate, devenise un fel de concluzie inatacabilă. Părea că o fascinase tocmai monstruozitatea omului, cu ochii săi candizi de copil şi cu zâmbetul angelic adipos. Ajunsese să-i creadă până şi teoria despre viitor, căci nu contravenea prejudecăţilor ei. Şi ea era în dezacord cu noul element, cu plutocraţia, apărut în structura socială, iar civilizaţia industrială ca modalitate de dezvoltare a personalităţii umane îi apărea din cale-afară de respingătoare datorită caracterului ei mecanicist şi lipsit de simţire. Speranţele umanitariste ale blândului Michaelis nu tindeau spre distrugerea totală, ci doar spre completa ruină economică a sistemului, încât ea efectiv nu reuşea să vadă unde anume în toată istoria se ascundea răul moral. S-ar fi lichidat astfel toată acea liotă de parveniţi, pe care îi desconsidera şi în care nu avea nici-o încredere, dar nu pentru că ar fi parvenit cine ştie unde (aşa ceva nega cu hotărâre), ci datorită profundei lor neînţelegeri a lumii, care era cauza percepţiilor rudimentare şi a aridităţii lor sufleteşti. O dată cu anihilarea capitalului ar dispărea şi ei; însă ruina universală (cu condiţia să fie universală, cum i se revelase lui Michaelis) ar lăsa valorile sociale neatinse. Dispariţia ultimei monede de pe piaţă nu putea afecta oamenii cu o anumită poziţie. Cum ar fi afectat poziţia ei, de exemplu, îi era cu neputinţă de imaginat. Îi dezvoltase aceste descoperiri ale ei comandantului-adjunct cu toată îndrăzneala senină a unei femei în vârstă care a scăpat de pacostea indiferenţei. Iar el îşi făcuse o regulă din a primi toate declaraţiile de acest fel într-o tăcere căreia avea grijă, din tact şi dintr-o înclinaţie naturală, să nu îi dea un aer agresiv. Încerca o afecţiune reală pentru mai vârstnica discipolă a lui Michaelis, un sentiment complex, ce depindea puţin şi de prestigiul şi personalitatea ei, dar în cea mai mare măsură de instinctul unei gratitudini măgulite. Se simţea într-adevăr iubit în casa ei. Ea era bunătatea întruchipată. Şi avea de asemenea o înţelepciune practică. La fel ca toate femeile cu experienţă, îi făcea viaţa conjugală mai uşoară decât ar fi fost fără deplina şi generoasa recunoaştere de către ea a drepturilor sale ca soţ al lui Annie. Influenţa ei asupra soţiei sale, o femeie roasă de tot felul de mici egoisme, de mici invidii şi de mici gelozii, era excepţională. Din păcate, atât bunătatea cât şi înţelepciunea ei aveau un caracter iraţional, distinct feminin şi prin urmare greu abordabil. Rămăsese o femeie desăvârşită în ciuda vârstei înaintate, spre deosebire de altele care devin un fel de babalâci instabili şi dezgustători, numai că îmbrăcaţi în rochii. Şi, când se gândea la ea, se gândea doar ca la o femeie, întruchiparea cea mai selectă a genului feminin, din care se recrutează păzitoarele tandre, ingenue şi aprige ale tuturor categoriilor de bărbaţi ce vorbesc sub influenţa unei emoţii, fie ea reală sau trucată, ale predicatorilor, vizionarilor, profeţilor sau reformatorilor.

Apreciind-o pe buna şi distinsa prietenă a soţiei sale şi a lui însuşi din acest unghi, comandantul-adjunct se simţi cuprins de alarmă la gândul posibilei sorţi a lui Michaelis. O dată arestat pe baza bănuielii de a fi implicat, fie şi foarte vag, în atentatul din acea dimineaţă, individul nu mai putea scăpa de a fi trimis înapoi la închisoare, cel puţin pentru a-şi ispăşi

vechea condamnare. Ceea ce l-ar termina cu totul; Michaelis n-ar mai ieşi niciodată viu de acolo. Şi comandantul-adjunct îşi formulă un gând extrem de incongruent cu poziţia sa oficială şi care nici măcar nu făcea cinste umanităţii sale.

“Dacă tipul e arestat din nou, îşi spuse — ea n-o să mi-o ierte în vecii vecilor.”

Francheţea unui gând tainic formulat atât de limpede nu putu scăpa unei mici autocritici batjocoritoare. Nimeni angajat într-o muncă neplăcută pentru el nu-şi poate păstra prea multe iluzii salvatoare despre sine însuşi. Insatisfacţia, lipsa de atractivitate se extind de la ocupaţie la personalitate. Numai atunci când activităţile ce ne-au fost repartizate par, printr-un fericit accident, să corespundă deosebitei seriozităţi a temperamentului nostru, putem gusta din confortul totalei autoamăgiri. Comandantului-adjunct nu-i plăcea munca lui de-acasă. Activitatea de poliţist în care fusese angajat undeva departe pe glob avea caracterul salvator al unui gen de război neregulat sau cel puţin implica riscul şi tensiunea unui sport în aer liber. Capacităţile sale reale, care erau în principal de ordin administrativ, se combinau cu o dispoziţie spre aventură. Legat acum de un birou, în mijlocul a patru milioane de oameni, se considera victima unei ironii a sorţii, fără îndoială, aceeaşi soartă care îi oferise şi căsătoria cu o femeie extrem de sensibilă în privinţa climei din colonii, afară de celelalte limite ce-i subliniau constituţia delicată — şi a gusturilor ei. Deşi îşi judeca singur alarma cu sarcasm, nu izgoni din minte gândul impropriu. Instinctul de autoconservare acţiona la el puternic. Dimpotrivă, şi-l repetă mai profan şi mai bine precizat: “Fir-ar să fie de treabă! Dacă blestematul ăsta de Heat face cum îl taie pe el capul, individul moare la închisoare sufocat în propria lui grăsime şi ea n-o să mi-o ierte în vecii vecilor.”

Silueta sa subţiratică şi neagră, cu fâşia albă a gulerului luminată de reflexele argintii ale părului tuns scurt pe ceafă, rămase imobilă. Tăcerea se prelungi atât de mult încât inspectorul-şef Heat îndrăzni să-şi dreagă vocea. Zgomotul produse efectul dorit. Zelosul şi perspicacele ofiţer de poliţie se văzu întrebat de superiorul său, care îi întorcea mai departe nemişcat spatele:

— Şi crezi deci că Michaelis are legătură cu cazul nostru?

Deşi cât se poate de sigur, inspectorul-şef Heat era totuşi prudent.

— Ştiţi, domnule. — începu el, avem destule lucruri de care să ne legăm. Un om ca ăsta oricum nu-i nici-o afacere să fie în libertate.

— O să ai nevoie de dovezi foarte concludente, se insinuă observaţia ca o şoaptă.

Inspectorul-şef Heat ridică din sprâncene către spatele îngust şi negru ce era cu obstinaţie întors perspicacităţii şi zelului său.

— N-o să fie nici-o greutate să adunăm suficiente dovezi împotriva ăstuia, spuse el cu o mulţumire de sine virtuoasă. Puteţi avea toată încrederea în mine, domnule, adăugă el apoi în mod absolut superfluu, doar din preaplinul elanului său sufletesc; deoarece i se părea o idee nemaipomenită să-l aibă la îndemână pe individ pentru a-l livra publicului dacă acesta din urmă găsea cu cale să-şi urle indignarea legitimă în cazul de faţă.

Deocamdată era imposibil de spus dacă avea să şi-o urle sau nu. Depindea în ultimă instanţă, desigur, de atitudinea presei. În orice caz, inspectorul şef Heat, prin însăşi profesia sa un furnizor al închisorilor şi un om cu simţul legii, credea cu tărie că arestul era singura soartă cuvenită oricărui duşman declarat al legilor. Împins înainte de forţa convingerii sale, comise o greşeală de tact, îngăduindu-şi un râs puţin încrezut şi repetând:

—- Lăsaţi pe mine, domnule.

Asta era deja prea mult pentru calmul forţat sub care, de peste un an şi jumătate, comandantul-adjunct îşi ascundea iritarea faţă de sistemul de lucru şi de subalternii săi din acest serviciu. Fiind omul nepotrivit la locul nepotrivit, resimţea ca pe un ultragiu zilnic acea netezime rotundă şi de mult împământenită în care altcineva de un format mai puţin unghiular s-ar fi adaptat până la urmă, resemnându-se cu voluptate, după o ridicare sau două din umeri. Cel mai tare îi displăcea tocmai faptul că era nevoit să accepte atât de multe lucruri pe încredere. Auzind râsul inspectorului-şef Heat, se întoarse brusc pe călcâie de parcă l-ar fi răsucit dinspre geam spre cameră un şoc electric. Surprinse pe figura celuilalt nu doar mulţumirea de sine proprie acelei ocazii mijindu-i pe sub mustaţă, ci şi urmele unei vigilenţe sfredelitoare în ochii rotunzi care, fără niciun dubiu, stătuseră până atunci fixaţi asupra spatelui său şi care îi înfruntară acum timp de o secundă privirile înainte ca intensitatea expresiei lor să aibă timpul de a fi înlocuită cu aparenţa unei simple sperieturi.

Comandantul-adjunct al poliţiei întrunea câteva calităţi reale pentru postul său. Dintr-o dată i se treziră suspiciunile. Trebuie recunoscut însă că suspiciunile sale în privinţa metodelor poliţiei (afară de cazul când se întâmpla ca aceasta să fie un corp semimilitar organizat de el însuşi) nu erau greu de trezit. Dacă le lăsase vreodată, din pură comoditate, să dormiteze, în schimb nu le îngăduise niciodată să doarmă; iar aprecierea sa faţă de zelul şi perspicacitatea inspectorului-şef Heat, deşi moderată în sine, excludea orice urmă de încredere morală. “Coace el ceva”, exclamă comandantul-adjunct în minte şi pe loc îl cuprinse enervarea. Traversând camera cu paşi mari spre masa de lucru, se aşeză violent pe scaun. “Uite cum stau eu aici îngropat într-un morman de hârtii, reflectă el plin de un nejustificat resentiment — trebuind pasă-mi-te să ţin toate firele în mână, când eu nu pot ţine decât ce mi se pune în mână şi nimic altceva. Iar ăştia leagă celălalt capăt al firelor unde au ei chef.”

Ridică în sus capul întorcând spre subaltern un chip prelung şi slab, cu trăsăturile accentuate ale unui Don Quijote energic.

— Şi, spune, cum ai de gând să-l aranjezi?

Celălalt rămase cu privirea fixă. Privea fără să clipească şi cu ochii săi rotunzi absolut imobili, aşa cum obişnuia să-i fixeze pe diferiţii membri ai categoriei delincvenţilor când, avertizându-i după regulă, aceştia îşi începeau mărturisirile pe tonul inocenţei ofensate, al falsei simplităţi, ori al resemnării posace. Însă dincolo de acea profesională fixitate împietrită persista uimirea, căci pe un asemenea ton, ce îmbina atât de frumos nota de dispreţ cu cea de nerăbdare, el, inspectorul-şef Heat, mâna dreaptă a secţiei, nu era obişnuit să i se vorbească, încercă deci să lungească vorba, ca un om luat pe neaşteptate de o situaţie nouă şi imprevizibilă.

— Adică, vreţi să spuneţi: ce-aş putea aduce împotriva lui Michaelis ăsta, nu-i aşa, domnule?

Comandantul-adjunct privi la chipul rotund din faţa lui, la vârfurile mustăţii de pirat scandinav ajungând până sub marginea maxilarului său puternic, la fizionomia plină şi palidă al cărei profil decis era lăbărţat de prea multă carne, la ridurile viclene ce radiau de la colţurile exterioare ale ochilor şi, din această examinare deliberată a nepreţuitului său ofiţer de încredere, i se născu în minte o convingere atât de subită, încât îl tulbură asemenea unei revelaţii divine.

— Am motive să cred că, în momentul când ai intrat în camera asta, rosti el cu o voce măsurată, nici nu te gândeai la Michaelis; adică nu în primul rând la el... sau poate chiar deloc.

— Aveţi motive să credeţi aşa ceva, domnule? bâigui inspectorul-şef Heat cu o aparenţă de uimire care, până la un punct, era destul de reală.

Descoperise în împrejurarea de faţă un aspect delicat şi greu de pătruns, care îl obliga pe el, ca descoperitor, la o anumită nesinceritate, acel gen de nesinceritate care, sub denumirea de abilitate, prudenţă, discreţie, apare mai devreme sau mai târziu în majoritatea relaţiilor umane. Se simţea în acest moment la fel cum s-ar simţi un echilibrist pe sârmă dacă deodată, în mijlocul numărului său, directorul circului şi-ar ieşi din fireasca recluziune directorială şi ar începe să-i scuture sârma. Indignarea, sentimentul nesiguranţei morale generat de un asemenea procedeu perfid, împreună cu teama imediată de frângerea gâtului, l-ar face să se simtă, ca să folosim un termen argotic, întors pe dos. Ar mai interveni pe deasupra şi îngrijorarea scandalizată pentru calitatea artei sale, deoarece omul trebuie să se identifice şi cu ceva mai concret decât propria sa personalitate şi să-şi alimenteze de undeva orgoliul, fie din poziţia socială, fie din calitatea muncii pe care e obligat s-o practice, fie pur şi simplu din superioritatea inactivităţii de care poate avea norocul să profite.

— Da, spuse comandantul-adjunct, am motive. Nu vreau să spun că nu te-ai fi gândit deloc la Michaelis. Dar acorzi acestui amănunt o importanţă care mă şochează prin faptul că nu mi se pare tocmai imparţială, inspectare Heat. Dacă asta e pista cea corectă, de ce n-ai urmat-o de îndată, fie personal, fie trimiţând unul din oamenii dumitale în sat?

— Aveţi impresia, domnule, ca în această privinţă n-am fost la înălţimea datoriei mele? întrebă inspectorul-şef pe un ton pe care încercă să-l facă să sune a simplă reflecţie personală.

Obligat pe neaşteptate să-şi concentreze toate forţele pentru a-şi păstra echilibrul, se agăţase de ultima remarcă a superiorului său, expunându-se unui reproş; căci, încruntând uşor din sprâncene, comandantul-adjunct îi atrase atenţia că întrebarea era cât se poate de nelalocul ei.

— Dar, pentru că tot ai pus-o, continuă el cu răceală, vreau să te asigur că nu asta am vrut să spun.

Făcu o pauză, ţintuindu-l cu ochii săi înfundaţi în orbite, ceea ce voia să fie echivalentul perfect al încheierii nerostite “şi ştii asta foarte bine”. Fiind oprit prin însăşi poziţia sa de a se deplasa personal pe teren în

urmărirea secretelor tăinuite din inimile vinovate, şeful aşa-numitei Secţii Delicte Speciale era înclinat să-şi exercite darul recunoscut pentru detectarea adevărului incriminator asupra propriilor subalterni. Acest instinct cu greu putea fi privit ca o slăbiciune. El era absolut firesc. Comandantul adjunct era un detectiv înnăscut, fapt ce îi guvernase în mod inconştient alegerea carierei, iar dacă acest dar îl trădase vreodată în viaţă, aceasta se întâmplase într-o singură împrejurare de excepţie, la căsătoria sa, ceea ce iarăşi era cât se poate de firesc. Neputând zburda dincolo de hotare, el se hrănea cu materialul uman pe care îl primea în izolarea sa oficială. Niciodată nu suntem în stare de a înceta să fim noi înşine.

Cu cotul rezemat pe masă, cu un picior subţire peste celălalt şi sprijinindu-şi obrazul în palma mâinii sale slabe, comandantul-adjunct însărcinat cu conducerea Secţiei Delicte Speciale se apropia de acest caz cu un interes crescând. Chiar dacă nu era un adversar la valoarea perspicacităţii sale, inspectorul-şef era în orice caz omul cel mai valoros din preajma sa. Neîncrederea în reputaţiile stabilite era în absolută concordanţă cu capacitatea de detectiv a comandantului-adjunct. Îi reveni în memorie un bătrân şef băştinaş gras şi bogat din colonia sa îndepărtată, în care exista o tradiţie ca toţi guvernatorii să aibă încredere şi să facă mare caz de el ca prieten şi sprijinitor ferm al ordinii şi legalităţii instaurate de omul alb; în timp ce, dacă îl judecai cu ceva mai mult scepticism, reieşea că nu-şi era prieten decât sie însuşi, nimănui altcuiva. Nu era propriu-zis un trădător, ci un om cu multe rezerve periculoase în fidelitatea sa, provocate de grija cuvenită pentru avantajul, confortul şi siguranţa lui proprie. Un individ de o anumită inocenţă în duplicitatea lui naivă, dar cu toate acestea periculos. Îi trebuise o vreme până să-l dibuiască. Fizic, era un bărbat mare şi (fără a scăpa din vedere, desigur, diferenţa de culoare) statura inspectorului-şef Heat i-l readuse în memorie. Nu semănau nici la ochi, nici măcar la forma buzelor. Era ceva straniu. Parcă nu povesteşte oare şi Alfred Wallace în celebra sa carte despre arhipelagul malaiezian cum, aflându-se printre locuitorii insulei Aru, a descoperit la un bătrân sălbatic gol, cu pielea tuciurie, o izbitoare asemănare cu un bun prieten de acasă?

Pentru prima oară de când fusese numit comandant-adjunct simţea că munceşte cu adevărat pentru salariul pe care îl primea. Senzaţia era plăcută. “Am să-l întorc pe dos ca pe o mănuşă veche”, îşi spuse, privind reflexiv spre inspectorul-şef Heat.

— Nu, nu la asta mă gândeam, începu el din nou. N-am niciun dubiu că îţi cunoşti foarte bine meseria… nici vorbă de aşa ceva. Tocmai de aceea am… Se opri brusc şi, schimbând tonul, continuă: Ce probe de natură concretă poţi aduce împotriva lui Michaelis? Vreau să spun: afară de faptul că cei doi suspecţi, eşti sigur că erau doi? Au venit în ultimă instanţă dintr-o gară aflată la trei mile depărtare de satul unde locuieşte Michaelis acum?

— Pentru noi e suficient să ne legăm chiar şi de-atâta, domnule, mai ales cu un om de teapa ăstuia, enunţă inspectorul-şef redobândindu-şi calmul.

Gestul de aprobare vagă din cap al comandantului-adjunct contribui mult la liniştirea uimirii jignite a renumitului ofiţer. Căci inspectorul-şef Heat era un om de treabă, un soţ minunat şi un tată admirabil; acţionând favorabil asupra firii sale plăcute, încrederea personală şi profesională de care se bucura îl făcea să se poarte prietenos faţă de comandanţii-adjuncţi ce se perindaseră pe rând prin acel birou. Trei din ei apucase. Primul, un om cazon, repezit, roşu la faţă, cu sprâncene albe şi o fire explozivă, putea fi lesne dus cu vorba. A părăsit serviciul activ la limita de vârstă. Cel de-al doilea, un gentleman desăvârşit, care cunoştea şi locul său şi pe al tuturor celorlalţi la perfecţie, când s-a retras spre a primi o funcţie mai înaltă în colonii, a fost decorat pentru (realmente) serviciile inspectorului-şef Heat. Fusese o mândrie şi o plăcere să lucreze cu el. Al treilea, cam enigmatic la început, rămăsese enigmatic şi după un an şi jumătate pentru întregul departament. Cu una peste alta, inspectorul-şef Heat îl considera în general inofensiv, un tip ciudat, însă inofensiv. Îi vorbea acum şi inspectorul-şef asculta cu o deferenţă vizibilă în exterior (care nu însemna nimic, făcând parte dintre obligaţiile sale de serviciu), iar în sinea lui cu multă îngăduinţă binevoitoare.

— Michaelis s-a prezentat la poliţie să anunţe că pleacă din Londra şi se mută la ţară?

— Da, domnule. S-a prezentat.

— Şi ce-o fi făcând el acolo? continuă comandantul-adjunct, de altfel perfect informat asupra acestui punct.

Înghesuit într-un jilţ de lemn, care îl strângea din toate părţile, la o masă de stejar mâncată de cari şi într-o odăiţă de la etajul unei vile de patru camere cu acoperiş din ţigle căptuşite cu muşchi, Michaelis lucra zi şi noapte, cu scrisul lui tremurat şi strâmb, la biografia unui deţinut, ce urma să fie, pentru istoria omenirii, un fel de a doua Apocalipsă a Sfântului Ioan. Condiţiile în care trăia: spaţiu limitat, izolare şi singurătate într-o căsuţă de numai patru camere, se dovedeau favorabile inspiraţiei sale. Totul aducea a închisoare, cu excepţia faptului că nimeni nu îl deranja pentru scopul odios de a-l obliga la exerciţiu fizic, potrivit regulamentului tiranic din vechiul său cămin de la penitenciar. Nu era în stare să spună nici măcar dacă soarele mai strălucea peste pământ sau nu. Transpiraţia caznelor sale literare îi picura din bărbie. Un minunat entuziasm îl impulsiona întruna. Se producea eliberarea vieţii lui interioare, ieşirea şi răspândirea sufletului său în lumea largă. Iar zelul vanităţii lui neprihănite (pentru prima oară trezită la viaţă de cele cinci sute de lire oferite de un editor) părea predestinat şi sfânt.

— Sigur că ar fi de dorit să fim informaţi cât mai exact, insistă cu prefăcătorie comandantul-adjunct.

Conştient de noul val de iritare ce îl cuprinde în faţa acestei manifestări de scrupulozitate, inspectorul-şef Heat spuse că poliţia districtuală fusese anunţată fără întârziere de sosirea lui Michaelis şi că puteau avea un raport complet în câteva ceasuri. O telegramă comisarului…

Vorbea destul de rar, în timp ce părea să cântărească mintal consecinţele, în exterior, din toate aceste frământări nu se observa decât un uşor tremur al bărbiei. Dar îl întrerupse o nouă întrebare:

— Şi telegrama… a fost trimisă?

— Nu, domnule, răspunse el, parcă surprins.

Comandantul-adjunct îşi coborî brusc un picior de peste celălalt. Mişcarea frântă contrasta cu modul degajat în care sugeră mai departe:

— Crezi că Michaelis ar putea avea vreo legătură cu fabricarea acelei bombe, de exemplu?

Inspectorul-şef adoptă o poză reflexivă.

— N-aş zice. Deocamdată nici nu-i nevoie să explicăm prea mult. Întreţine legături cu oameni clasaţi la noi ca periculoşi. A fost numit delegat al Comitetului Roşu la mai puţin de un an de la eliberarea lui condiţionată. Ca un fel de omagiu, bănuiesc.

Şi inspectorul-şef râse jumătate a pagubă, jumătate a dispreţ. Faţă de un astfel de om scrupulozitatea era un sentiment şi nelalocul lui şi ilegal. Celebritatea confecţionată lui Michaelis la eliberarea sa, cu doi ani în urmă, de nişte ziarişti ce se jucau cu emoţiile publicului în goana lor după senzaţional îi rodea întruna de atunci inima. Era absolut legal să-l aresteze din nou pe individ la cea mai mică bănuială. Era legal şi oportun privit din exterior. Superiorii săi precedenţi ar fi înţeles imediat situaţia; pe când acesta de acum, fără a spune nici da, nici nu, stătea ca pierdut în visare. Mai mult, pe lângă că ar fi fost legală şi oportună, arestarea lui Michaelis ar fi rezolvat şi o mică dificultate personală care îl preocupa oarecum pe inspectorul-şef Heat. Această dificultate îi afecta reputaţia, liniştea şi chiar îndeplinirea eficientă a datoriei sale. Căci, dacă Michaelis ştia, fără îndoială, ceva despre atentat, inspectorul-şef era aproape sigur că ce ştia el nu însemna mare lucru. Dar şi aşa era bine. Michaelis ştia mult mai puţin, aici inspectorul-şef ar fi pus mâna în foc — decât alţi indivizi pe care îi avea el în minte, însă a căror arestare îi apărea inoportună (las' că ar fi fost şi o chestiune mai complicată) tocmai în virtutea regulii jocului. Iar regula jocului nu îl proteja prea mult pe fostul deţinut Michaelis. Ar fi fost o prostie să nu profite de avantajele legale, mai ales că aceiaşi ziarişti ce îl ridicaseră odată în slăvi, revărsând un torent de simpatie, l-ar fi prăbuşit acum din înalturi sub un val de indignare.

Perspectiva, privită cu toată încrederea, îi oferea inspectorului-şef Heat şi atracţia triumfului personal. Căci în adâncul sufletului său fără pată de cetăţean familist mediu, aproape inconştientă, dar totuşi activă, aversiunea faţă de evenimentele ce îl împingeau să vină în contact cu cruzimea disperată a Profesorului îşi spuse cuvântul. Această aversiune fusese sporită şi de întâlnirea lor întâmplătoare pe stradă. Revederea nu-i crease inspectorului-şef Heat acel sentiment plăcut de superioritate pe care poliţiştii îl dobândesc de obicei din caracterul neoficial, dar intim al legăturii lor cu mediile delincvente, ceea ce le satisface orgoliul puterii, iar plăcerea vulgară de a ne domina semenii le este măgulită pe măsura intensităţii ei.

Desăvârşitul anarhist nu era recunoscut de inspectorul-şef Heat ca fiind un semen al său. Era imposibil de… un câine turbat, cu care mai bine era să nu ai de-a face. Dar nu pentru că inspectorul-şef s-ar fi temut de el; dimpotrivă, într-o zi avea să-i vină de hac şi lui. Dar nu acum; voia să pună mâna pe el la momentul potrivit, în mod definitiv şi eficace, potrivit regulii

jocului. Iar prezentul nu-i oferea acel moment potrivit pentru încercarea unei asemenea performanţe, şi anume din mai multe motive, atât personale, cât şi de ordin profesional. Aceasta fiind convingerea absolută a inspectorului şef Heat, i se părea drept şi firesc deci ca ancheta să fie deviată de pe linia obscură şi incomodă pe care mergea deocamdată şi care cine ştie unde avea s-o conducă pe o linie laterală liniştită (şi legală) numită Michaelis. Aşa că repetă, ca şi cum ar fi reanalizat cu conştiinciozitate sugestia superiorului său:

— Despre bombă. Nu, n-aş putea spune cu exactitate. Poate că nici n-o să aflăm, de fapt, vreodată. Ce-i clar e că există o legătură a lui, într-un fel sau altul, cu toată situaţia, şi asta putem afla fără prea mare bătaie de cap.

Avea acea expresie de indiferenţă gravă superioară atât de bine cunoscută cândva hoţilor mai de soi. Deşi omul e numit un animal zâmbitor, inspectorul-şef nu era aşa ceva. Starea lui de spirit însă era aceea de satisfacţie, văzând atitudinea receptivă cu pasivitate a comandantului-adjunct, care murmură încet:

— Vasăzică eşti de părere că ancheta în direcţia asta ar trebui să meargă.

— Da, domnule.

— O spui cu toată convingerea?

— Da, domnule. Asta e pista corectă pe care trebuie să mergem.

Comandantul-adjunct îşi retrase cu o asemenea bruscheţe mâna ce-i sprijinea capul înclinat încât, faţă de atitudinea sa moleşită de până atunci, întreaga-i persoană păru că se va prăbuşi în clipa următoare. Însă, dimpotrivă, se îndreptă în scaun, extrem de alert, în spatele mesei uriaşe de scris, pe care mâna sa căzu cu o lovitură puternică şi sonoră.

— Ceea ce aş vrea să ştiu este ce anume te-a împiedicat s-o iei în considerare până acum.

— Ce m-a împiedicat s-o iau în considerare… repetă foarte rar inspectorul-şef.

— Da. Până ai fost convocat aici, în camera asta… Doar ştii foarte bine.

Inspectorul-şef simţi că aerul dintre hainele sale şi piele devenise deodată neplăcut de fierbinte. Avea senzaţia unei experienţe incredibile şi fără precedent.

— Desigur, începu el, exagerându-şi alegerea deliberată a cuvintelor până la limita extremă a suportabilului, dacă există vreun motiv, despre care eu însă nu am ştiinţă, ca să nu-l implic pe deţinutul Michaelis, poate-i mai bine că n-am trimis poliţia districtuală după el.

Enunţul se contura cu atâta greutate încât atenţia neabătută a comandantului-adjunct apăru ca o miraculoasă culme a răbdării. Replica sa veni fără întârziere.

— Eu nu cunosc niciun astfel de motiv. Şi, haide, inspectore, tertipurile pe care le încerci cu mine sunt foarte deplasate din partea dumitale… foarte deplasate. În plus, nici nu-i corect, să ştii, că mă laşi să bâjbâi singur în toate chestiunile astea. Serios, sunt surprins.

Făcu o pauză, după care adăugă blajin:

— Sper că nu mai e nevoie să-ţi spun că discuţia noastră e absolut neoficială.

Această ultimă remarcă era departe de a-l calma pe inspectorul-şef. Indignarea echilibristului pe sârmă trădat lucra activ în sufletul lui. Mândria funcţionarului de încredere îi era afectată de certitudinea că sârma nu-i e scuturată anume pentru ca el să-şi rupă gâtul, ci doar din pură neruşinare. Ca şi cum s-ar fi temut cineva! Comandanţii-adjuncţi vin şi pleacă, dar un inspector-şef valoros nu reprezintă un fenomen administrativ efemer. Nu se temea că-şi va frânge gâtul. Însă faptul că voia cineva să-i strice numărul era un motiv mai mult decât suficient pentru izbucnirea vâlvătăii sale de indignare sinceră. Şi, cum gândul nu prea cunoaşte respectul faţă de persoane, gândul inspectorului-şef Heat îmbrăcă o haină ameninţătoare şi profetică. “Tu, băiete, îşi spuse în sinea lui, ţinându-şi ochii rotunzi şi de obicei nelinişţiţi fixaţi acum pe chipul comandantului-adjunct — da, tu, băiete, nu-ţi cunoşti locul şi o să vezi că nici locul n-o să te mai cunoască mult, pun prinsoare.”

Vrând parcă să răspundă provocator gândului său, o vagă umbră de zâmbet amical trecu fugar peste buzele comandantului-adjunct. Atitudinea îi era degajată şi precisă, în timp ce continua să administreze o nouă scuturătură sârmei întinse.

— Hai să vedem acum, inspectore, ce-ai descoperit, la faţa locului, spuse el.

“Prostu-şi pierde locul cât ai zice peşte”, continuă gândirea profetică a inspectorului-şef Heat. Dar o urmă îndată reflecţia că un funcţionar superior, chiar şi când e “dat afară” (aceasta era imaginea concretă), mai are încă resurse, în timp ce zboară pe uşă, să-i ardă subalternului o lovitură urâtă la fluierul piciorului. Fără a-şi înmuia prea mult privirea ca de vasilisc, rosti impasibil:

— Tocmai voiam să trec la această parte a anchetei mele, domnule.

— Perfect. Ia să vedem ce-ai adus cu dumneata de pe teren.

Inspectorul-şef, care îşi pusese în minte să sară de pe sârmă, ateriză pe sol cu o sinceritate sumbră.

— Am adus o adresă, spuse el scoţând fără grabă din buzunar o bucată pârlită de stofă bleumarin. Asta e din pardesiul tipului care a sărit în aer o dată cu bomba. Sigur că s-ar putea ca pardesiul să nu fi fost al lui, sau chiar să-l fi furat. Însă nu-mi vine a crede, mai ales dacă priviţi cu atenţie asta.

Apropiindu-se de masă, inspectorul-şef netezi grijuliu bucata de stofă bleumarin. O culesese la morgă dintr-o grămadă imundă, pentru că uneori sub guler apare numele croitorului. Adesea nu-i de niciun folos, dar… Nu se aşteptase să găsească ceva util, dar nici prin minte nu-i trecuse că va da peste… nu, nu sub guler, ci cusut cu grijă pe partea interioară a tivului… un pătrat mic de stambă, iar pe el o adresă scrisă cu cerneală de marcaj.

Inspectorul-şef ridică mâna cu care netezise bucata de stofă.

— Am luat-o cu mine fără să observe nimeni, spuse. Am socotit că-i mai bine aşa. Poate fi arătată oricând dacă-i nevoie.

Săltându-se puţin în jilţul său, comandantul adjunct trase bucata de stofă spre sine. O privi un timp în tăcere. Pe un pătrat de stambă ceva mai

mare ca o foiţă de ţigară scria cu cerneală de marcaj doar numărul 32 şi Brett Street. Rămase realmente surprins.

— Nu-mi pot imagina, spuse el ridicându-şi privirile spre inspectorul-şef Heat, de ce umbla cu o etichetă ca asta. Mi se pare un lucru neobişnuit.

— Odată am cunoscut în fumoarul unui hotel un gentleman în vârstă care umbla cu numele şi adresa cusute pe toate hainele, în caz de accident sau de criză subită, zise inspectorul-şef. Susţinea că are optzeci şi patru de ani, deşi nu-i arăta. Spunea că se teme să nu-şi piardă brusc memoria, ca unii despre care citise el în ziar.

O întrebare a comandantului-adjunct, care voia să ştie ce era la numărul 32 în Brett Street, îi curmă abrupt reminiscenţa. Inspectorul-şef, adus pe pământ prin artificii necinstite, alesese însă calea atitudinii decisive, fără rezerve. Dacă avea convingerea fermă că a şti prea mult nu era bine pentru departamentul său, trecerea judicioasă sub tăcere a unor informaţii era maximum până unde îndrăznea să meargă loialitatea sa spre binele departamentului. Dacă, de asemenea, comandantul-adjunct voia să încurce lucrurile în cazul acestui atentat, fără îndoială că nimic nu îl putea împiedica s-o facă. Tocmai de aceea nu vedea niciun motiv din partea lui ca să dea o probă de zel, încât răspunse concis:

— E un magazin, domnule.

Cu ochii aţintiţi mai departe asupra bucăţii de stofă, comandantul-adjunct aştepta informaţii suplimentare. Cum acestea nu veneau, porni să le obţină pe calea unor întrebări formulate cu o răbdare plină de blândeţe. Astfel reuşi să-şi facă o idee despre natura ocupaţiilor domnului Verloc, despre aspectul său particular, iar în cele din urmă îi află şi numele într-una din pauze, comandantul-adjunct ridică privirile şi descoperi o oarecare animaţie pe figura inspectorului-şef. Se măsurară unul pe altul în tăcere.

— Desigur, adăugă cel din urmă, omul acesta nu apare în niciuna din evidenţele secţiei.

— Dar vreunul din predecesorii mei a avut cunoştinţă de cele ce mi-ai spus acum? Întrebă comandantul-adjunct, rezemându-şi coatele pe masă şi ridicându-şi mâinile împreunate în dreptul feţei, ca într-o rugăciune, doar că ochii îi erau lipsiţi de orice expresie pioasă.

— Nu, domnule. Evident că nu. La ce bun aş fi făcut-o? Acest gen de om nu poate fi dezvăluit niciodată publicului, indiferent pentru ce scop. Mie îmi era suficient să ştiu eu cine este şi să mă folosesc de el într-un mod care să poată fi făcut public.

— Şi consideri că aceste informaţii particulare sunt în concordanţă cu poziţia oficială pe care o deţii?

— Absolut, domnule. Cred că nu-i nimic impropriu în asta. De altfel îmi permit să vă spun că aşa am ajuns ceea ce sunt... şi sunt privit ca un om care-şi cunoaşte meseria. Totul nu-i decât o chestiune a mea particulară. Un prieten personal din poliţia franceză mi-a oferit informaţia că individul e un spion de ambasadă. Prietenie particulară, informaţie particulară, uz al ei particular... aşa văd eu lucrurile.

Comandantul-adjunct, după ce remarcă în sinea lui că starea psihică a celebrului inspector-şef părea că îi afectează profilul maxilarului inferior,

ca şi cum simţul viu al înaltei sale distincţii profesionale s-ar fi concentrat în acel detaliu anume al anatomiei sale, părăsi pentru moment acest punct al discuţiei, rostind calm:

— Înţeleg.

Apoi, proptindu-şi obrazul în mâinile împreunate, se interesă:

— Bine, şi, o întrebare particulară, dacă vrei — de când eşti în legătură particulară cu acest spion de ambasadă?

Răspunsul particular al inspectorului-şef la întrebare, atât de particular încât nu îmbrăcă niciodată forma unor cuvinte audibile, fu:

“Cu mult înainte de a se fi gândit cineva la tine pentru postul ăsta de aici.”

Replica, să-i spunem însă publică, se dovedi mult mai precisă.

— Prima oară în viaţa mea, l-am văzut acum vreo şapte ani şi ceva, când au fost aici în vizită oficială două alteţe imperiale şi cancelarul imperial. Eu am primit misiunea să mă ocup tot timpul de paza lor. Pe atunci ambasador era baronul Stott-Wartenheim, un gentleman cu nervii cam slabi. Într-o seară, cu trei zile înainte de banchetul de la Guildhall, mi-a trimis vorbă că voia să mă vadă pentru câteva clipe. Eu eram jos, unde aşteptam trăsurile ca să le ducă pe alteţele lor imperiale şi pe cancelar la Operă. Am urcat imediat; l-am găsit pe baron plimbându-se încoace şi încolo prin dormitor atât de nenorocit, că ţi se făcea şi milă de el, frângându-şi întruna mâinile. M-a asigurat că avea toată preţuirea pentru poliţia noastră şi pentru capacităţile mele, dar că tocmai atunci îi venise un om de la Paris, ale cărui informaţii erau de cea mai mare încredere şi că voia să aud şi eu ce avea de spus acel om. M-a condus neîntârziat alături, într-un cabinet de toaletă, unde un tip mătăhălos, într-un pardesiu masiv, şedea singur pe un scaun, ţinând în aceeaşi mână şi bastonul şi pălăria. Baronul i s-a adresat în franceză: “Vorbeşte, prietene.” Lumina era cam slabă în acea încăpere. Am stat de vorbă cu el vreo cinci minute, cred. Mi-a dat nişte veşti dintre cele mai surprinzătoare. Apoi baronul m-a luat deoparte nervos ca să-mi laude calităţile lui, iar, când m-am întors din nou, am constatat că individul se mistuise ca o fantomă. Presupun că s-a ridicat şi a şters-o pe scara din dos. N-am mai avut timp să fug după el, pentru că trebuia să mă grăbesc după ambasador şi să am grijă ca suita oficială să pornească în siguranţă spre Operă. Dar am acţionat chiar în acea seară potrivit informaţiei primite. Fie că a fost corectă, fie că nu, mi s-a părut destul de serioasă. E foarte probabil că în felul acesta am fost scutiţi de-o figură urâtă în ziua vizitei imperiale în City. Ceva mai târziu, la vreo lună după avansarea mea în funcţia de inspector-şef, mi-a atras atenţia un bărbat solid şi mătăhălos, pe care mi se părea că-l mai văzusem undeva şi care ieşea acum în mare grabă de la un bijutier de pe Strand. M-am luat după el, pentru că tot mergea în drumul meu spre Charing Cross, şi acolo, zărind unul din detectivii noştri pe trotuarul de vizavi, i-am făcut semn să vină şi, arătându-i tipul, i-am dat ordin să-l urmărească ce face timp de câteva zile, apoi să-mi raporteze. Chiar în după-amiaza acelei zile omul meu s-a prezentat cu informaţia că individul se căsătorise în aceeaşi dimineaţă, la 11.30, cu fiica proprietăresei lui la ofiţerul stării civile şi apoi plecase cu ea pentru o săptămână la Margate. Detectivul a văzut când au fost urcate în

trăsură bagajele. Pe una din valize erau nişte etichete vechi din Paris. Cum figura tipului mă tot urmărea în gând, prima oară când am mers la Paris în misiune l-am întrebat despre el pe prietenul meu din poliţia franceză, care m-a lămurit: “Din ce-mi spui cred că-i vorba de un client şi emisar destul de cunoscut al Comitetului. El susţine că prin naştere ar fi englez. Avem indicii că de câţiva ani buni activează ca agent secret în slujba unei ambasade străine din Londra.” Cuvintele lui mi-au ajutat imediat memoria. Era individul-fantomă care şedea pe scaun în odaia baronului Stott-Wartenheim. I-am spus prietenului meu că avea dreptate. Ştiam cu certitudine că omul era agent secret. Apoi tot acest prieten a reuşit să-mi facă rost de dosarul complet al individului. Mă gândeam că-i mai bine să aflu atunci tot ce era de aflat; dar presupun că nu vreţi să vă plictisesc, domnule, cu povestea lui acum.

Comandantul-adjunct îşi scutură capul rezemat de mâini.

— Povestea relaţiilor dumitale cu acest personaj util e singurul lucru important în clipa de faţă, spuse el, închizând încet ochii înfundaţi în orbite şi obosiţi, apoi redeschizându-i repede cu o privire considerabil împrospătată.

— Ele n-au câtuşi de puţin un caracter oficial, rosti cu amărăciune inspectorul-şef. Într-o seară am intrat în magazinul lui, m-am prezentat şi i-am amintit de prima noastră întâlnire. Nici măcar n-a clipit. Mi-a spus că e însurat şi la casa lui acum şi că tot ce voia era să nu fie deranjat în micul lui comerţ. Mi-am asumat răspunderea să-i promit că, atâta timp cât nu se amestecă în treburi care să fie prea evident supărătoare, poliţia nu are nimic cu el. Bănuiesc că oferta mea nu l-a lăsat indiferent, pentru că un singur cuvânt al nostru aruncat celor de la vamă ar fi fost de-ajuns ca să i se deschidă la Dover câteva din pachetele pe care le tot primeşte de la Paris şi Bruxelles, cu confiscarea certă a mărfii şi poate chiar până la urmă şi cu o inculpare judiciară.

— Dar ăsta e un comerţ foarte precar, murmură comandantul-adjunct. De ce s-o fi apucat tocmai de asta?

Indiferent, inspectorul-şef ridică sprâncenele a dispreţ.

— Probabil că are o legătură… prieteni pe continent… printre cei care vând mărfuri de soiul ăsta. Cred că trebuie să fie categoria cu care se potriveşte cel mai bine. Iar pe deasupra mai e şi un leneş fără pereche… ca toţi ceilalţi, de altfel.

— Şi ce-ţi oferă el în schimbul protecţiei dumitale?

Inspectorul-şef nu era dispus să abordeze prea pe larg valoarea serviciilor domnului Verloc.

— Cred că altcuiva decât mie nu i-ar fi de mare folos. Trebuie să cunoşti foarte multe lucruri dinainte ca să poţi scoate ceva util de la un asemenea om. Eu ştiu să înţeleg genul de sugestii pe care mi le poate oferi el. Da, când am nevoie de o sugestie, în general e-n stare să mi-o furnizeze.

Inspectorul-şef se pierdu brusc într-o discretă stare meditativă, iar comandantul-adjunct îşi reţinu cu greu un zâmbet la gândul de o clipă că era posibil ca reputaţia inspectorului-şef Heat să se datoreze în mare măsură agentului secret Verloc.

— În linii mari ne mai e de folos şi prin faptul că toţi oamenii noştri din Secţia Delicte Speciale de serviciu la gările Charing Cross şi Victoria au ordin să observe cu toată atenţia orice persoană care apare în compania lui. Aşteaptă adesea noii sosiţi, iar apoi păstrează legătura cu ei. Pare să fi fost făcut anume pentru acest soi de ocupaţie. Dacă am nevoie de o adresă repede, o pot obţine oricând de la el. Desigur, şi eu ştiu, în ce mă priveşte, cum să întreţin această relaţie. În ultimii ani nu cred că ne-am văzut de trei ori, ca să stăm de vorbă, îi trimit de obicei două rânduri, nesemnate, iar el îmi răspunde la fel pe adresa mea de-acasă.

Din când în când, comandantul-adjunct făcea un gest aprobator aproape imperceptibil din cap. Inspectorul-şef adăugă de asemenea că nu credea ca domnul Verloc să se bucure de o încredere nelimitată din partea membrilor de vază ai Comitetului, dar că era considerat în general ca un om al lor de încredere, asta nu încăpea îndoială.

— Ori de câte ori am avut motive să bănuiesc că ceva pluteşte în aer, conchise el, întotdeauna am avut surpriza să constat că îmi putea oferi ceva demn de interes.

Aici comandantul-adjunct interveni cu o remarcă plină de semnificaţii:

— De data asta ţi-a tras clapa.

— Dar nici eu n-am avut vreun indiciu din altă parte, replică inspectorul-şef Heat. Nu l-am întrebat nimic, aşa că nu-mi putea spune nimic. Nu-i unul din oamenii noştri. Deci nu procedează ca aceia pe care-i plătim.

— Nu, şopti comandantul-adjunct. El e un spion plătit de un guvern străin. Nu l-am putea da niciodată în vileag.

— Eu trebuie să-mi fac meseria în felul meu, declară inspectorul-şef. Dacă e nevoie, mă fac frate şi cu dracul, indiferent de consecinţe. Există lucruri pe care nu e bine să le ştie toată lumea.

— Mi se pare că, în viziunea dumitale, a păstra un secret înseamnă a-ţi ţine şeful departamentului în necunoştinţă de cauză. Nu cumva mergi puţin cam departe în sensul ăsta? Şi trăieşte din veniturile magazinului?

— Cine... Verloc? A, da. Trăieşte din veniturile magazinului. Mi se pare că şi mama soţiei locuieşte împreună cu ei.

— Casa e supravegheată?

— Nu, Doamne fereşte. Nu merită. Unii oameni vin acolo, da, sunt urmăriţi. Părerea mea e însă că nu ştie nimic în chestiunea exploziei de azi-dimineaţă.

— Şi atunci cum îţi explici de unde a apărut? Arătă comandantul - adjunct cu capul spre bucata de stofă din faţa lui.

— Nu ştiu cum să-mi explic, domnule. E pur şi simplu inexplicabil. Din ceea ce ştiu până acum nu pot găsi nici-o explicaţie. (Mărturisirile inspectorului-şef erau făcute cu sinceritatea omului a cărui reputaţie e solidă ca o stâncă.) Oricum, nu în momentul de faţă. După părerea mea, se va dovedi că omul care a avut cel mai mult de-a face cu cazul nostru e tot Michaelis.

— Asta-i părerea dumitale?

— Da, domnule. Pentru că pot răspunde pentru toţi ceilalţi.

— Şi al doilea bărbat, care se presupune că a fugit din parc?

— După mine, trebuie să fie departe la ora asta, opină inspectorul-şef.

Comandantul-adjunct îl privi cu asprime, apoi se ridică dintr-o dată, ca şi cum s-ar fi hotărât în fine în privinţa unei modalităţi de acţiune. De fapt în acea clipă cedase unei tentaţii care îl fascina. Inspectorul-şef se văzu expediat cu instrucţiunea de a se prezenta a doua zi dimineaţă la superiorul său pentru noi consultări în legătură cu cazul. Ascultă cu o expresie impenetrabilă, după care ieşi din cameră cu paşi măsuraţi.

Indiferent care era planul comandantului-adjunct, el nu avea nimic de-a face cu munca de birou, ce-i apărea ca un blestem al existenţei sale prin faptul că îl ţinea captiv între patru ziduri ca şi prin aparenta ei lipsă de realitate. Nici nu putea avea aşa ceva; altminteri aerul general de vioiciune ce îl cuprinse pe comandantul-adjunct ar fi fost inexplicabil. De îndată ce rămase singur, îşi căută impulsiv pălăria şi o puse pe cap. O dată această operaţiune terminată, se aşeză din nou pe scaun să cântărească toată situaţia. Dar, cum hotărârea era deja luată, momentul de reflecţie nu dură mult. Şi, înainte ca inspectorul-şef Heat să fi ajuns prea departe de sediul poliţiei, părăsi şi el la rândul lui clădirea.

VII

Comandantul-adjunct parcurse o stradă scurtă şi îngustă ca o tranşee umedă şi noroioasă, apoi, traversând un bulevard foarte larg, pătrunse într-un edificiu public, unde ceru o întrevedere cu tânărul secretar particular (neplătit) al unui înalt personaj.

Acest tânăr blond, cu faţa netedă, al cărui păr pieptănat simetric îi dădea aspectul unui licean mare şi îngrijit, primi cererea comandantului-adjunct cu o privire şovăitoare şi-i vorbi cu răsuflarea întretăiată.

— Dacă poate să vă primească? Asta nu sunt prea sigur. A venit pe jos de la Cameră acum o oră ca să stea de vorbă cu subsecretarul permanent şi acum se pregăteşte s-o pornească iar înapoi pe jos. Putea cere o trăsură; dar cred că-i place să umble, de dragul exerciţiului fizic, bănuiesc. E singura formă de exerciţiu pentru care găseşte vreme acum, în sesiune. Dar nu mă plâng; mie pot spune că-mi fac plăcere aceste mici plimbări. Se sprijină de braţul meu şi nu şi-ar dezlipi buzele pentru nimic în lume. Acum, ştiţi, e foarte obosit şi... ăăă... nu chiar în cea mai grozavă stare de spirit.

— Vin în legătură cu chestiunea de la Greenwich.

— A! Ia auzi! Să ştiţi că-i foarte furios pe voi, ăştia din poliţie. Dar mă duc să întreb, dacă insistaţi.

— Te rog, fii drăguţ şi anunţă-mă, spuse comandantul-adjunct.

Secretarul neplătit îi admiră curajul. Compunându-şi o expresie nevinovată, deschise uşa şi intră cu siguranţa unui copil frumos care se

ştie răsfăţat. Apoi reapăru pe dată şi făcu un semn aprobator din cap către comandantul-adjunct, care, intrând pe aceeaşi uşă, lăsată deschisă pentru el, se trezi într-o cameră spaţioasă şi în prezenţa înaltului personaj.

Vast ca volum şi statură, cu o faţă prelungă şi albă care, lăţită la baza ei printr-o bărbie dublă, căpăta, încadrată de doi favoriţi subţiri şi grizonaţi, forma unui ou, înaltul personaj părea un om în continuă dilatare. Nefericite şi sub aspectul croiului, pliurile din talia hainei negre încheiate la toţi nasturii sporeau această impresie, ca şi cum închizătorile veşmântului ar fi fost întinse la maximum. Din capul ce se ţinea în sus înfipt într-un gât solid, ochii, cu pleoapele inferioare umflate, priveau pe jumătate închişi, arogant, de-o parte şi de alta a unui nas coroiat agresiv, ce răsărea proeminent din vasta circumferinţă palidă a feţei. O pălărie lucioasă de mătase şi o pereche de mănuşi uzate, aşteptând gata pregătite la un capăt al mesei lungi, păreau şi ele dilatate, imense.

Înaltul personaj stătea pe carpeta din faţa şemineului, cu nişte cizme uriaşe în picioare; nu rosti niciun cuvânt de bun venit.

— Aş vrea să ştiu dacă ăsta-i începutul unei noi campanii de explozii, întrebă el pe dată, cu o voce gravă şi extrem de plăcută. Dar te rog să nu intri în detalii. N-am timp de-aşa ceva.

Ţinuta comandantului-adjunct în faţa acestei prezenţe masive şi rustice avea zvelteţea fragilă a unei trestii dialogând cu un stejar. Şi, într-adevăr, firul neîntrerupt al ascendenţei acestui bărbat depăşea ca număr de secole vârsta celui mai bătrân stejar din ţară.

— Nu. Pe cât sunt posibile certitudinile în domeniul nostru, vă pot asigura că nu e cazul.

— Da. Dar ideea voastră despre asigurări acolo — spuse înaltul personaj cu un gest dispreţuitor din mână către fereastra ce dădea spre marele bulevard — pare să fie că vă puteţi pur şi simplu bate joc de secretarul de stat. Acum mai puţin de-o lună, chiar în această cameră mi s-a spus cu toată certitudinea că nimic de genul acesta nici măcar nu-i posibil.

Comandantul-adjunct privi în direcţia ferestrei calm.

– Îngăduiţi-mi să vă amintesc, Sir Ethelred, că eu n-am avut niciodată prilejul să vă ofer asigurări de vreun fel sau altul.

Ochii pe jumătate închişi de aroganţă se concentrară acum asupra comandantului-adjunct.

— Adevărat, recunoscu vocea gravă şi plăcută. L-am chemat pe Heat. Dumneata eşti încă un novice în leagănul cel nou. Dar, ia spune, cum te descurci acolo?

— Cred că aflu în fiecare zi câte ceva nou.

— Cum să nu! Cum să nu! Ţine-o tot aşa.

— Vă mulţumesc, Sir Ethelred. Chiar astăzi am aflat un lucru, mai precis în ultimul ceas şi ceva. Anume că există în această întâmplare multe aspecte care nu sar în ochi în cazul unui atentat anarhist obişnuit, chiar dacă îl cercetăm cu cea mai mare atenţie. De aceea mă şi aflu aici.

Înaltul personaj îşi puse braţele în şolduri sprijinite pe dosul palmelor.

— Foarte bine. Zi-i mai departe. Numai, te rog, fără detalii. Scuteşte-mă de detalii.

— N-am să vă plictisesc cu ele, Sir Ethelred, începu comandantul-adjunct cu o siguranţă calmă şi netulburată.

Cât timp vorbi, limbile de pe cadranul pendulei din spatele marelui bărbat, o piesă greoaie şi strălucitoare cu spirale masive din aceeaşi marmură întunecată ca şemineul şi cu un ticăit spectral, evanescent — se deplasară preţ de şapte minute. Vorbea cu o temeinică fidelitate pentru maniera digresivă, în care orice mic fapt — orice detaliu, practic — venea să-şi ocupe locul cu o uşurinţă miraculoasă. Niciun murmur, nici măcar un gest nu sugerară vreo întrerupere. Înaltul personaj putea fi foarte bine o statuie a unuia din strămoşii săi princiari despuiat de harnaşamentul lui războinic de cruciat şi îmbrăcat cu o redingotă care îi venea prost. Comandantul-adjunct simţea că era liber să vorbească şi un ceas întreg dacă voia. Dar îşi păstră capul limpede şi, la capătul intervalului de timp mai sus menţionat, încheie cu o concluzie subită, care, reproducând afirmaţia de la început, îl surprinse în mod plăcut pe Sir Ethelred prin aparenţa ei de promptitudine şi forţă.

— Lucrurile de felul celor care ies la iveală din acest caz, altfel fără gravitate, sunt neobişnuite, cel puţin sub această formă a lor, şi necesită un tratament special.

Vocea lui Sir Ethelred deveni mai gravă, mai convinsă.

— Cred şi eu… doar e implicat ambasadorul unei puteri străine.

— A! Ambasadorul! protestă celălalt, drept şi zvelt, îngăduindu-şi un zâmbet uşor. Ar fi o prostie din partea mea să susţin aşa ceva. Şi n-ar fi deloc necesar, deoarece, dacă presupunerea mea este corectă, sunt convins că faptul că-i vorba de ambasador sau de portarul ambasadei nu-i decât o chestiune de amănunt.

Sir Ethelred căscă o gură mare ca o peşteră, în care nasul său coroiat părea că vrea să arunce o privire; din ea ieşi doar un sunet gâlgâit, slab, ca dintr-o orgă îndepărtată.

— Nu! Oamenii ăştia sunt imposibili. Ce vor ei să rezolve aici cu metodele lor de pe vremea tătarilor? Până şi un turc ar avea mai multă decenţă decât ei.

— Sir Ethelred, nu uitaţi că, la drept vorbind, noi nu ştim nimic precis… încă.

— Aşa-i! Dar cum ai caracteriza atitudinea asta? În două cuvinte.

— Cutezanţă neruşinată, care ajunge până la o formă ciudată de puerilitate.

— Nevinovăţia copilaşilor răi nu poate fi tolerată, spuse înaltul şi dilatatul personaj, dilatându-se parcă şi mai mult. (Privirea sa obosită de aroganţă lovi strivitor covorul la picioarele comandantului adjunct.) Pentru treaba asta vom fi nevoiţi să le ardem una peste mână. De aceea trebuie să fim gata ca… Care-i în general părerea dumitale, pe scurt? Nu-i nevoie să intri în amănunte.

— Nu, Sir Ethelred. În principiu sunt de părere că existenţa agenţilor secreţi n-ar trebui tolerată, deoarece tinde să sporească şi mai mult pericolele reale ale răului împotriva căruia sunt ei folosiţi. Că spionul îşi va fabrica întotdeauna informaţiile e un lucru de la sine înţeles. Dar, în afara acţiunii politice şi revoluţionare, care parţial se întemeiază pe violenţă, spionul de profesie are toate posibilităţile să fabrice chiar faptele înseşi,

răspândind răul dublu al emulaţiei într-o direcţie şi al panicii, al legislaţiei pripite, al urii iraţionale în cealaltă. Cum însă trăim într-o lume imperfectă…

Prezenţa cu voce groasă de pe carpeta din faţa şemineului, stând nemişcată şi cu coatele răsfirate mult în lături, spuse deodată în mare grabă:

— Fii mai clar, te rog.

— Da, Sir Ethelred… într-o lume imperfectă. Prin urmare, caracterul acestui caz mi s-a revelat în mod direct, încât am considerat că-i mai indicat să fie tratat în mod cât se poate de confidenţial şi de aceea am îndrăznit să vin aici.

— Ai dreptate, confirmă înaltul personaj, aruncând o privire binevoitoare în jos, peste bărbia sa dublă. Mă bucur că mai există cineva în parohia voastră care-i de părere că din când în când se mai poate avea încredere şi în secretarul de stat.

Pe faţa comandantului-adjunct trecu un zâmbet amuzat.

— Mă gândeam cu toată seriozitatea că poate n-ar fi rău ca Heat să fie înlocuit, în stadiul actual, da…

— Cum?! Heat? Un dobitoc… eh? exclamă marele bărbat cu vădită antipatie.

— Câtuşi de puţin. Vă rog nu-mi interpretaţi greşit cuvintele, Sir Ethelred.

— Atunci? Mult prea deştept, nu?

— Niciuna, nici alta… sau cel puţin nu până la capăt. El mi-a oferit toate motivele pentru supoziţiile mele. Unicul fapt pe care l-am descoperit eu singur este că face uz de acel om în particular. Cine l-ar putea condamna? E un vechi lucrător în poliţie. Mi-a spus-o direct, în faţă: trebuie să aibă unelte cu care să lucreze. Mie mi s-a părut că această unealtă ar trebui predată integral Secţiei Delicte Speciale, că nu poate rămâne proprietatea privată a inspectorului-şef Heat. Eu consider că e de datoria departamentului nostru să suprime acest agent secret. Numai că inspectorul-şef Heat e un vechi angajat al departamentului şi m-ar acuza că pervertesc moralitatea secţiei şi că-i subminez eficacitatea. De necaz, ar spune probabil că vreau să acord protecţie categoriei criminale a revoluţionarilor. El atâta ar înţelege din asta.

— Da. Şi dumneata, în schimb, ce înţelegi?

— Eu vreau să spun că, în primul rând, nu-i decât o consolare foarte slabă să putem declara că orice act de violenţă, distrugător de bunuri private şi vieţi omeneşti, nu este în niciun caz opera anarhismului; ci a cu totul altceva… un fel de infamie autorizată. Aceasta mi-nchipui că-i mult mai frecventă decât presupunem noi de obicei. În al doilea rând, e evident faptul că existenţa acestor oameni plătiţi de nişte guverne străine distruge într-o anumită măsură eficacitatea controlului nostru. Un spion de acest tip îşi poate permite să fie mai îndrăzneţ decât cel mai îndrăzneţ dintre conspiratori. Îndeletnicirea lui e străină de orice limită. El nu are nici măcar atâta credinţă câtă e necesară pentru o blasfemie totală şi nu cunoaşte nici măcar atâta lege câtă e nevoie pentru a fi nelegiuit. În al treilea rând, existenţa acestor spioni infiltraţi în grupurile revoluţionare, pe care ni se reproşează că le adăpostim la noi, ne spulberă toate

certitudinile. Acum câtva timp aţi primit o asigurare liniştitoare de la inspectorul-şef Heat. Ea nu era câtuşi de puţin nefondată... şi totuşi are loc episodul de azi. Îl numesc episod, fiindcă acest caz, îndrăznesc să spun, este episodic; el nu face parte dintr-o conspiraţie nebunească mai largă. Chiar trăsăturile lui, care-l surprind şi-l nedumeresc pe inspectorul-şef Heat, îi conturează, pentru mine, caracterul. În alte detalii nu intru, Sir Ethelred.

Personajul din faţa şemineului îl ascultase cu toata atenţia.

— Foarte bine. Fii cât mai concis cu putinţă.

Printr-un gest sobru de deferenţă, comandantul adjunct dădu de înţeles că şi el dorea să fie concis.

— Există o prostie şi o slăbiciune particulare în modul cum este condusă ancheta acestui caz, ceea ce-mi îndreptăţeşte speranţa că, depăşindu-le, voi putea descoperi că e altceva la mijloc decât o simplă izbucnire de fanatism. Căci e vorba de o treabă bine plănuită, fără îndoială. Adevăratul făptuitor pare să fi fost dus de mână la faţa locului, iar acolo părăsit să se descurce cum o şti. Ipoteza este că a fost adus din străinătate anume în scopul comiterii acestui atentat. În acelaşi timp, eşti nevoit să tragi concluzia că nu ştia destulă engleză pentru ca să întrebe care-i drumul, afară doar dacă nu acceptăm teoria fantezistă că ar fi fost surdomut. Mă întreb chiar... Dar nu, n-are niciun rost. Omul s-a autodistrus printr-un accident, e limpede. Accidentul în sine n-are nimic extraordinar. Extraordinar însă rămâne un mic amănunt: adresa cusută pe haina lui şi descoperită de asemenea cât se poate de accidental. E un amănunt incredibil, atât de incredibil încât explicaţia pe care o va impune va trebui să dea de fundul acestui caz. În loc să-l însărcinez pe Heat să continue ancheta asupra lui, intenţia mea este să aflu această explicaţie personal, eu însumi, vreau să spun, indiferent unde voi putea da de ea. Adică, mai precis, într-un anumit magazin de pe Brett Street şi din gura unui anumit agent secret, cândva spionul de încredere şi de nădejde al răposatului baron Stott-Wartenheim, ambasadorul unei mari puteri.

Comandantul-adjunct se opri, apoi mai adăugă:

— Mai mare pacostea cu indivizii ăştia.

Pentru a ajunge cu privirea sa la chipul preopinentului, personajul din faţa şemineului îşi tot lăsa capul pe spate, ceea ce îi sporea aerul de extraordinară aroganţă.

— Şi de ce nu laşi totul în seama lui Heat?

— Pentru că e un membru vechi al secţiei, iar aceştia au o morală a lor aparte. De aceea modul meu de a conduce ancheta i-ar apărea drept o teribilă pervertire a datoriei. Pentru el a-ţi face datoria înseamnă a arunca vina pe cât mai mulţi anarhişti de frunte cu putinţă, pe baza unor indicii sumare culese în timpul cercetării la faţa locului; pe când eu, ar considera el, sunt înclinat să le apăr nevinovăţia. Încerc să fiu cât mai explicit prezentându-vă acest caz tulbure fără detalii.

— Aşa ar face, nu? şopti încet Sir Ethelred de la înălţimea superiorităţii sale.

— Mă tem că da... cu o indignare şi o scârbă despre care dumneavoastră sau eu nici nu avem idee. E un funcţionar excelent. Tocmai de aceea nu-i nevoie să impunem o sarcină excesivă loialităţii lui.

Asta întotdeauna e o greşeală. În plus, aş dori să am mână liberă… mult mai liberă decât ar fi poate indicat să primească inspectorul-şef Heat. N-am nici cea mai mică intenţie să-l cruţ pe acest Verloc. Îmi închipui că va fi extrem de surprins să descopere legătura lui cu cazul de azi-dimineaţă, oricare ar fi ea, deconspirată atât de repede. Nu ne va fi prea greu să-l speriem. Dar adevăratul nostru obiectiv îl depăşeşte. Aş dori să apelez la autoritatea dumneavoastră pentru a-i oferi garanţia siguranţei lui personale aşa cum voi socoti eu de cuviinţă.

— Evident, spuse personajul din faţa şemineului. Vezi cât de mult poţi descoperi; şi fă-o cum vrei dumneata.

— În acest caz trebuie să-ncep neîntârziat, chiar de astă-seară, spuse comandantul-adjunct.

Sir Ethelred băgă o mână sub coada fracului şi, dându-şi capul mult pe spate, îl privi cu insistenţă.

— Dezbaterea din seara asta o să dureze mult, zise el. Vino la Cameră să-mi spui şi mie ce-ai descoperit dacă nu ne-am dus între timp acasă. Am să-l anunţ pe Toodles[8] să fie atent când vii. O să te conducă el în cabinetul meu.

Familia numeroasă şi relaţiile ramificate ale secretarului particular cel atât de juvenil la înfăţişare nutreau pentru el speranţa unui destin auster şi solemn. Între timp însă, sfera specială pe care o onora în orele libere cu prezenţa sa îi alesese drept alintare porecla mai sus-amintită. Dar Sir Ethelred, auzind-o în fiecare zi (mai ales la micul dejun) din gura soţiei şi fiicelor sale, conferise acestei porecle demnitatea unei adopţiuni deloc ironice.

Comandantul-adjunct era surprins şi peste poate de mulţumit.

— Am să vin precis la Cameră să vă spun ce-am descoperit, în speranţa că veţi găsi puţin timp să…

— Timp n-o să am, îi curmă vorba înaltul personaj. Dar vreau să te văd. Nici acum n-am timp… Şi te duci singur?

— Da, Sir Ethelred. Cred că-i cel mai bine.

Personajul îşi lăsase atât de mult capul pe spate încât, pentru a-l menţine pe comandantul-adjunct sub observaţie, aproape că trebuia să închidă ochii.

— Hmm! Ha! Şi cum propui… Vrei să te deghizezi?

— Nici vorbă. Îmi schimb doar hainele, bineînţeles.

— Bineînţeles, repetă şi înaltul personaj cu un fel de superioritate distrată.

Întoarse încet capul său mare şi aruncă peste umăr o privire arogantă oblică spre ceasul masiv de marmură cu ticăit tainic şi slab. Limbile aurite profitaseră de ocazie pentru a se fofila în spatele lui peste nu mai puţin de douăzeci şi cinci de minute.

Comandantul-adjunct, care nu le putea vedea, deveni puţin nervos în acest răstimp. Însă interlocutorul său îi oferea un chip calm şi imperturbabil.

— Foarte bine, spuse el şi tăcu, parcă desconsiderând deliberat ceasul oficial. Dar ce anume te-a orientat în direcţia asta?

[8] Formulă de salut familiară, echivalentă cu „la revedere”

— Aceasta a fost întotdeauna convingerea mea, începu comandantul-adjunct.

— A! Da, sigur! Convingerea. Se-nţelege. Dar motivul imediat?

— Ce să spun, Sir Ethelred? Adversitatea omului nou în funcţie faţă de vechile metode. Dorinţa de a cunoaşte lucrurile la prima mână. O anumită nerăbdare. E tot căruţa mea cea veche, doar că hamul e nou. Şi m-a cam ros puţin în câteva locuri sensibile.

— Sper că ai să te descurci până la urmă, declară Sir Ethelred cu bunăvoinţă, întinzându-i mâna lui, moale la atingere, dar latră şi puternică precum a unui fermier vânjos. Comandantul adjunct o strânse şi ieşi.

În anticameră Toodles, care aşteptase cocoţat pe marginea unei mese, îi veni în întâmpinare, stăpânindu-şi expansivitatea sa naturală.

— Ei, mulţumit? întrebă el important şi cu ifos.

— Absolut. Ţi-ai câştigat recunoştinţa mea eternă, răspunse comandantul-adjunct, al cărui chip prelung arăta ca de lemn prin contrast cu caracterul ciudat al gravităţii celuilalt, parcă mereu gata să se dezmembreze în grimase şi chicoteli.

— E-n regulă. Dar, serios, nu vă puteţi închipui ce iritat e de atacurile împotriva proiectului lui de lege pentru naţionalizarea pescuitului. Se vorbeşte că ar fi începutul unei revoluţii sociale. Bineînţeles că e o măsură revoluţionară. Numai că indivizii ăştia n-au nici-o decenţă. Să vedeţi ce atacuri personale…

— Am citit ziarele, spuse comandantul-adjunct.

— Odios, nu? Şi n-aveţi idee ce cantitate de muncă parcurge în fiecare zi. Singur face totul. Parcă n-ar mai avea încredere în nimeni cu pescuitul ăsta.

— Şi totuşi, mie mi-a acordat o jumătate de oră întreagă pentru plevuşca mea neînsemnată, interveni comandantul-adjunct.

— Neînsemnată, spuneţi? Mă bucur să aud asta. Păcat că aţi mai venit la el atunci. Lupta asta l-a marcat ceva teribil. Omul ăsta se epuizează. Eu îl simt când se sprijină de braţul meu de câte ori mergem pe jos. Dar, apropo, e în siguranţă pe stradă? Azi după-amiază, Mullins şi-a adus oamenii încoace. De fiecare felinar stă lipit câte un poliţist, iar al doilea om de-aici până la Palat e vizibil “sticlete”. O să ajungă să-l calce curând pe nervi situaţia asta. Dar, spuneţi, nu există riscul ca ticăloşii ăştia de străini să arunce cu ceva în el, nu-i aşa? Ar fi o tragedie naţională. Ţara nu se poate lipsi de el.

— Ca să nu mai vorbim de dumneata. Doar se sprijină de braţul dumitale, sugeră cu sobrietate comandantul-adjunct. V-ar lichida pe-amândoi.

— Ar fi o cale uşoară pentru un tânăr de a intra în istorie. N-au fost asasinaţi prea mulţi miniştri englezi până acum pentru ca întâmplarea să treacă drept un incident minor. Dar, fără glumă…

— Mă tem că, dacă vrei să intri în istorie, trebuie să faci ceva deosebit. Serios, nu-i niciun pericol pentru dumneavoastră, afară doar dacă nu vă extenuaţi muncind.

Compătimitorul Toodles savura printr-un chicotit replica.

— N-o să mă ucidă pe mine pescuitul naţionalizat. Eu sunt obişnuit cu orele mici, declară el cu o ingenuă frivolitate; dar, simţind pe loc o

remuşcare, începu să arboreze aerul plictisit al politicianului care-şi scoate posomorât mănuşile. Intelectul lui uriaş ar rezista la orice muncă. De nervii lui mă tem însă. Gaşca reacţionară, în frunte cu bruta aia sălbatică de Cheeseman, îl insultă în fiecare seară.

— Dacă tot insistă întruna să înceapă o revoluţie! murmură comandantul-adjunct.

— Momentul a sosit, iar el e singurul om îndeajuns de mare pentru o asemenea operă, protestă revoluţionarul Toodles, înflăcărându-se sub privirea calmă, speculativă a comandantului-adjunct.

Undeva, dintr-un coridor, răsună un clopoţel impacientat şi, cu o vigilenţă plină de devotament, tânărul ciuli urechile la auzul clinchetului.

— E gata de plecare, exclamă el în şoaptă, îşi luă repede pălăria şi se făcu nevăzut.

Comandantul-adjunct ieşi pe altă uşă cu un pas mai puţin elastic. Din nou traversă bulevardul larg, străbătu o străduţă îngustă şi reintră grăbit în clădirea poliţiei. Nu slăbi pasul până la uşa biroului său personal. Înainte de a o fi închis complet, ochii săi priviră spre masa de lucru. O clipă rămase nemişcat, apoi se îndreptă spre ea, căută de jur împrejur pe jos, se aşeză, sună dintr-un clopoţel şi aşteptă.

— Inspectorul-şef Heat a plecat?

— Da, domnule. Acum o jumătate de oră.

Făcu semn din cap că “asta-i tot”. Şi, stând nemişcat, cu pălăria împinsă pe ceafă, se gândi că nimic nu era mai caracteristic pentru impertinenţa neruşinată a lui Heat decât faptul că monopolizase tacit unica dovadă materială existentă. Nu se gândi la el însă cu antipatie. Funcţionarii vechi şi nepreţuiţi îşi mai iau unele libertăţi. Bucata de stofă cu adresa cusută pe ea nu era cu siguranţă un obiect pe care să-l părăseşti oriunde la voia întâmplării. Alungând din minte această dovadă a neîncrederii inspectorului-şef, aşternu pe hârtie şi trimise un bilet soţiei sale, însărcinând-o să ceară scuze înaltei doamne a lui Michaelis, unde erau invitaţi în acea seară la cină.

Haina scurtă şi pălăria joasă şi rotundă cu care se găti într-un fel de alcov separat prin perdele, conţinând un stativ cu ustensilele de spălat, un rând de umeraşe din lemn şi o poliţă, îi scoteau minunat în evidenţă lungimea chipului bronzat şi sobru. Făcu câţiva paşi înapoi în lumina camerei; arăta ca un Don Quijote glacial şi reflexiv, cu ochii înfundaţi în orbite ai unui exaltat sumbru şi cu toate gesturile foarte controlate. Părăsi repede scena muncilor sale zilnice, ca o umbră discretă. Coborârea sa în stradă semăna cu coborârea într-un acvariu murdar şi lunecos, din care fusese scursă apa. O jilăveală tristă şi posomorâtă îl învălui pe dată. Zidurile caselor erau umede, noroiul de pe pavaj lucea aruncând reflexii fosforescente şi, când pătrunse pe Strand venind de pe o străduţă îngustă din vecinătatea gării Charing Cross, spiritul locului îl absorbi cu totul. Putea fi foarte bine unul din specimenele bizare de străini ce dau mereu târcoale seara ungherelor întunecate prin acele locuri.

Se opri chiar pe marginea trotuarului în aşteptare. Ochii săi exersaţi distinseseră deja printre luminile şi umbrele ce împânzeau bulevardul o trăsurică apropiindu-se cu mers târât. Nu-i făcu niciun semn; doar când treapta cea mai de jos, lunecând de-a lungul bordurii trotuarului, ajunse

lângă piciorul său, se strecură abil înăuntru din mers şi vorbi prin ferestruica mică aproape înainte ca vizitiul, ce privea nepăsător înainte de pe capră, să-şi fi dat seama că avea un client.

Drumul nu fu lung. El se curmă brusc la un semnal, nu undeva anume, ci între două felinare şi în faţa unei întreprinderi de postavuri, un şir lung de magazine învelite pentru noapte în foile lor de tablă ondulată. Strecurând o monedă prin ferestruica deschisă, clientul lunecă afară din trăsură şi se pierdu în noapte, lăsând în mintea vizitiului impresia unei apariţii fantomatice şi stranii. Însă diametrul monedei era satisfăcător la pipăit şi, neavând o formaţie literară, nu-l tulbură câtuşi de puţin teama de a o găsi îndată preschimbată într-o frunză ofilită în buzunarul său. Ridicându-se deasupra lumii clienţilor prin însăşi chemarea ce-o urmase, el le contempla acţiunile doar cu un interes limitat. Gestul de a întoarce calul pe loc înapoi îi exprima cât se poate de bine filosofia.

În acest răstimp, clientul dădea deja comanda chelnerului într-un mic restaurant italian chiar după colţ - una din acele capcane pentru înfometaţi, lungă şi îngustă, a cărei nadă o constituiau perspectiva unor oglinzi paralele şi feţele de masă albe; neaerisită de asemenea, dar nu fără o anumită atmosferă a ei proprie — o atmosferă de bucătărie frauduloasă batjocorind o umanitate abjectă aflată în cea mai presantă dintre mizerabilele ei necesităţi. În această atmosferă imorală şi reflectând asupra întreprinderii în care se angajase, comandantului - adjunct i se păru că-şi pierde încă şi mai mult din identitate. Trăia un sentiment de singurătate, de libertate primejdioasă. Era destul de plăcut altfel. Când plăti pentru mâncarea sumară şi se ridică, aşteptându-şi restul, se văzu într-una din oglinzi şi-l frapă aspectul său de străin. Îşi contempla propria imagine cu o privire melancolică, dar sfredelitoare, apoi, sub impulsul unei inspiraţii subite, îşi ridică şi gulerul hainei. Ideea i se păru nimerită, drept care o completă dând o mişcare în sus colţurilor mustăţii lui negre. Era mulţumit de subtila modificare a aspectului său personal datorată acestor mici schimbări. “Aşa-i numai bine, îşi zise. Puţin stropit cu noroi…”.

Observă chelnerul care stătea puţin lateral faţă de el şi o grămăjoară mică de monede argintii pe colţul mesei. Chelnerul era cu un ochi la ele, iar cu celălalt urmărea spatele prelung al unei femei înalte şi nu prea tinere, care trecu pe lângă ei spre o masă îndepărtată ca şi cum ar fi fost oarbă şi absolut inabordabilă. Părea o clientă obişnuită a localului.

Ieşind în stradă, comandantul-adjunct constată în sinea sa că patronii restaurantului, complăcându-se în bucătăria frauduloasă pe care o practicau, îşi pierduseră orice caracteristică particulară sau naţională. Ceea ce i se părea straniu, căci restaurantul italian era o instituţie atât de tipic englezească.

Însă oamenii aceştia erau tot atât de deznaţionalizaţi ca şi mâncărurile puse în faţa lor cu toată pompa respectabilităţii nerecunoscute. Nici personalitatea lor nu era recunoscută în vreun fel, fie profesional, social sau rasial. Păreau creaţi pentru restaurantul italian, dacă nu cumva restaurantul italian fusese inventat pentru ei. Ultima ipoteză era însă de neconceput, pentru că nu puteau fi plasaţi nicăieri în

afara acestor stabilimente anume. Pe aceşti oameni enigmatici nu-i întâlneai nicăieri altundeva. Era imposibil de formulat o idee precisă despre ocupaţiile lor în timpul zilei sau despre locurile unde se retrăgeau să doarmă noaptea. Chiar şi el devenise un dislocat. Nimeni nu i-ar fi putut ghici ocupaţia. Cât despre dormit, în acea noapte, persista până şi în mintea lui un dubiu. Nu în mod expres apropo de domiciliul său propriu-zis, cât mai ales în legătură cu ora când avea să se poată întoarce acasă. Un sentiment plăcut de independenţă puse stăpânire pe el când auzi uşile batante de sticlă închizându-se în spatele său cu o bufnitură înfundată. Înainta instantaneu în imensitatea de noroi unsuros şi asfalt umed presărată cu felinare şi învăluită, apăsată, pătrunsă, gâtuită şi sufocată de bezna unei nopţi ploioase, care la Londra se compune de obicei din funingine şi stropi de apă.

Până la Brett Street nu era prea mult. Strada pornea, îngustă, dintr-o latură a unui spaţiu triunghiular deschis, înconjurat de case întunecate şi misterioase, temple ale micului comerţ golite acum, peste noapte, de precupeţi. Doar la colţ, tejgheaua unui negustor de fructe oferea o pată violentă de lumină şi culoare. În spatele ei totul era negru, iar puţinii trecători ce se îndreptau în acea direcţie se făceau îndată nevăzuţi după grămezile fosforescente de lămâi şi portocale. Niciun ecou de paşi. Rămâneau pierduţi pentru totdeauna. Îndrăzneţul şef al Secţiei Delicte Speciale privea totul de la o anumită distanţă, cu un ochi interesat, îşi simţea inima uşoară de parcă ar fi stat ambuscat singur cuc în junglă la multe mile depărtare de birourile departamentale şi de călimările administrative. Această veselie şi împrăştiere a gândurilor înaintea unei misiuni de o anumită importanţă părea să demonstreze că lumea noastră nu e, la urma urmelor, o chestiune chiar atât de serioasă. Deoarece comandantul-adjunct nu era din firea lui înclinat spre superficialitate.

Poliţistul de serviciu în zonă îşi proiectă silueta întunecată şi mişcătoare pe grămada luminiscentă de lămâi şi portocale, apoi pătrunse în Brett Street. Ca şi cum ar fi fost el însuşi un membru al tagmei delincvenţilor, comandantul-adjunct rămase mai departe în ascunzătoare, aşteptându-i întoarcerea, însă acest poliţist anume părea iremediabil pierdut pentru forţele de ordine. Căci nu se întoarse; probabil că ieşise pe la celălalt capăt al lui Brett Street.

Ajungând la această concluzie, comandantul adjunct intră la rândul lui pe stradă şi dădu de o căruţă mare oprită în faţa vitrinei slab luminate a unui birt pentru cărăuşi. Vizitiul îşi răcorea arşiţa înăuntru, iar caii, cu capetele lor mari aplecate până la pământ, mestecau întruna în desagii cu fân. Mai departe, pe partea opusă a străzii, o altă pată suspectă de lumină slabă ieşea pe geamul vitrinei de la magazinul domnului Verloc, unde atârnau legate broşuri şi se înălţau teancuri incerte de cutii de carton şi cotoare de cărţi. Comandantul-adjunct rămase pe trotuarul de vizavi, observând locul de la distanţă. Nu putea fi nici-o greşeală. Într-o margine a vitrinei, jenată de umbrele unor obiecte nedistincte, uşa întredeschisă lăsa să se strecoare din casă pe caldarâm o fâşie îngustă, dar clară de lumină de la o lampă cu gaz. În spatele comandantului-adjunct, căruţa şi caii, făcând masă comună, păreau un trup viu, un monstru pătrat, umplând o jumătate din stradă, cu pocnituri bruşte din potcoave, cu

scrâşnete aspre şi suspine fornăitoare şi grele. Lumina de rău augur şi sever funestă a unei case publice mari şi prospere se desena clară la celălalt capăt al lui Brett Street, pe partea opusă a unei străzi largi. Bariera de lumini orbitoare, contrastând frapant cu umbrele adunate deasupra lăcaşului umil ce adăpostea fericirea domestică a domnului Verloc, părea să împingă întunericul străzii să se chircească şi mai mult în el însuşi, îl făcea mai posomorât, mai colcăitor şi mai sinistru.

VIII

După ce, prin stăruinţe insistente, încălzise întrucâtva răceala cam dezinteresată a mai multor cârciumari autorizaţi să vândă băuturi spirtoase (cunoştinţele de odinioară ale răposatului ei soţ nefericit), mama doamnei Verloc izbutise în fine să-şi asigure primirea într-unul din azilurile înfiinţate de un hangiu bogat pentru văduvele nevoiaşe din branşă.

Bătrâna urmărise în taină şi cu toată hotărârea acest ţel, conceput de şiretenia sufletului ei frământat. Lucrul se petrecea pe vremea când fiica sa Winnie nu se putea abţine să nu-i arunce domnului Verloc în trecere câte o vorbă că “mama a cheltuit o jumătate de coroană şi cinci şilingi aproape în fiecare zi săptămâna asta pe trăsuri”. Dar observaţia ei nu suna a reproş. Winnie respecta beteşugurile mamei sale. Ce o surprindea puţin era această manie bruscă pentru mijloacele de locomoţie. Domnul Verloc, altfel destul de absent din fire, mormăise vag expediind rapid remarca soţiei sale, care îi inoportuna reflecţiile. Acestea erau tot mai frecvente, mai profunde şi mai prelungite, având drept obiect probleme mai importante decât cei cinci şilingi. Categoric mai importante şi incomparabil mai dificile de considerat sub toate aspectele lor cu seninătate filosofică.

Atingându-şi în taină şi prin şiretenie obiectivul, temerara bătrâna îi mărturisi totul doamnei Verloc. Sufletul îi era triumfător, iar inima sfioasă. Tremura în sinea ei, deoarece admira şi în acelaşi timp se temea de firea

calmă, reţinută a fiicei sale Winnie, a cărei nemulţumire putea deveni redutabilă printr-o varietate de teribile tăceri. Cu toate acestea, nu îngădui temerilor ei secrete s-o văduvească şi de privilegiul placidităţii venerabile conferite persoanei sale exterioare de bărbia triplă, de amplitudinea plutitoare a volumelor senectuţii sale şi de condiţia neputincioasă a picioarelor.

Şocul veştii se dovedi atât de neaşteptat încât, contrar atitudinii ei obişnuite când i se adresa cineva, doamna Verloc se întrerupse din ocupaţia domestică pe care o exercita. Această ocupaţie tocmai era ştersul prafului în salonaşul din spatele magazinului. Întoarse numai capul spre mama ei.

— De ce ţi-o fi trebuit să faci una ca asta? Exclamă ea uimită şi scandalizată.

Probabil şocul fusese foarte puternic, dacă Winnie renunţase la acceptarea distantă şi fără comentarii a faptelor, în care stătea toată forţa şi salvarea ei în viaţă.

— Nu ţi-am oferit destul confort aici?

Cedase involuntar impulsului de a pune aceste întrebări, dar în clipa următoare salvă consecvenţa conduitei sale reluând ştersul prafului, în timp ce bătrâna şedea îngrozită şi mută sub boneţica albă şi peruca ei brună, fără luciu.

Winnie isprăvi scaunul şi acum trecea cârpa de praf peste marginea de mahon a spetezei de la sofaua din păr de cal, pe care domnului Verloc îi plăcea atât de mult să se odihnească în redingotă şi cu pălăria pe cap. Deşi concentrată la munca ei, reveni imediat cu o nouă întrebare.

— Şi cum Dumnezeu ai reuşit aşa ceva, mamă? Întrucât nu afecta caracterul intim al lucrurilor, pe care doamna Verloc îşi făcuse un principiu din a-l ignora, curiozitatea ei era scuzabilă, concentrându-se mai ales asupra metodelor. Bătrâna primi cu vădită bucurie această ultimă întrebare, căci ea îi permitea dezvăluirea unor împrejurări despre care putea vorbi cu toată sinceritatea.

O gratifică deci pe Winnie cu un răspuns exhaustiv, presărat cu nume şi îmbogăţit cu digresiuni despre ravagiile timpului observate de ea în alterarea înfăţişării umane. Numele aparţineau în principal unor cârciumari autorizaţi să vândă băuturi spirtoase, “prieteni de-ai lui bietul taică-tu, dragă”. Divaga de asemenea, cu cuvinte de laudă, mai ales despre amabilitatea şi condescendenţa unui mare fabricant de bere, care era baronet şi deputat, preşedintele Comitetului de Caritate. Se exprima cu atâta căldură despre el deoarece fusese primită în audienţă de secretarul lui particular, “un gentleman foarte politicos, îmbrăcat tot în negru, cu o voce blândă şi tristă, dar atât… atât de subţire şi tăcut. Ziceai că-i o umbră, draga mea.”

Prelungind ştersul prafului până la încheierea povestirii, Winnie coborî din salonaş în bucătărie (cele două trepte) cum făcea de obicei, adică fără nici cel mai mic comentariu.

Vărsând câteva lacrimi de recunoştinţă faţă de mansuetudinea fiicei sale în această dificilă situaţie, mama doamnei Verloc îşi concentra acum toată şiretenia în direcţia mobilei, căci îi aparţinea; deşi uneori ar fi preferat să nu fie a ei. Eroismul e un lucru foarte bun, atâta doar că există

împrejurări când lichidarea câtorva mese, scaune, paturi şi aşa mai departe poate deveni o adevărată problemă, cu consecinţe îndepărtate şi dezastruoase. Emise deci pretenţii asupra câtorva piese de mobilier, fundaţia, care, după repetate insistenţe, o primise la sânul ei caritabil, neoferind subiecţilor solicitudinii sale decât nişte scânduri goale şi nişte cărămizi ieftin tapetate. Delicateţea ce-i călăuzea alegerea către cele mai puţin valoroase şi mai dărăpănate dintre mobile trecu neobservată, căci filosofia lui Winnie consta din a nu lua în seamă caracterul intim al lucrurilor; ea trase concluzia că mama nu îşi alegea decât ce-i convenea ei. Cât despre domnul Verloc, meditaţia sa intensă îl izola complet, asemenea Marelui Zid chinezesc, de fenomenele acestei lumi de eforturi zadarnice şi aparenţe iluzorii.

O dată alegerea făcută, soarta restului mobilelor deveni, dintr-un anumit punct de vedere, o problemă şi mai chinuitoare. Bătrâna le lăsa, firește, în casa din Brett Street. Dar ea avea doi copii. Pe Winnie o vedea aranjată prin căsătoria ei înţeleaptă cu minunatul soţ care era domnul Verloc. Stevie însă era sărac… şi puţin ciudat pe deasupra. Situaţia lui trebuia cântărită bine încă înaintea pretenţiilor justiţiei şi a îndemnurilor părtinirii. Proprietatea asupra mobilei nu trebuia în niciun fel să facă obiectul vreunei clauze. Ea ar fi trebuit să fie a lui… bietul băiat. Dar a i-o lăsa lui toată ar fi însemnat a-i slăbi poziţia de totală dependenţă. Mai mult decât atât, poate că domnul Verloc, în susceptibilitatea lui, n-ar fi suportat să-i fie recunoscător cumnatului pentru scaunele pe care stătea. În lunga ei experienţă avută cu domnii chiriaşi, mama doamnei Verloc dobândise o reprezentare sumbră, dar resemnată a laturii fantastice a naturii umane. Dar dacă domnului Verloc îi trecea vreodată prin minte să-i spună lui Stevie să-şi ia lemnele de-acolo şi să spele putina? Un partaj, pe de altă parte, oricât de atent ar fi fost făcut, îi putea oferi lui Winnie un motiv de supărare. Nu. Stevie trebuia să rămână sărac şi dependent. Aşa încât, în momentul când părăsise casa din Brett Street, îi spusese fiicei sale:

— Nu-i nevoie să aştepţi până mor, nu-i aşa? Tot ce las aici e-al tău, dragă.

Cu pălăria pe cap şi tăcută în spatele mamei sale, Winnie continuă să-i aranjeze bătrânei gulerul de la pelerină. Îşi luă geanta şi umbrela cu o figură impasibilă. Sosise vremea să cheltuiască suma de trei şilingi şi şase penny pe ceea ce se putea presupune că avea să fie ultima călătorie cu trăsura a mamei doamnei Verloc în această viaţă. Ieşiră amândouă în uşa magazinului.

Mijlocul de transport ce le aştepta era numai bun pentru a ilustra proverbul potrivit căruia “adevărul poate fi mai crud decât caricatura”, dacă un asemenea proverb ar exista într-adevăr. Târându-se în urma unui cal şchiop, o trăsură de povară a municipalităţii venea cu roţile bălăbănindu-i-se şi pe capră cu un vizitiu infirm. Această ultimă ciudăţenie provocă o anumită stânjeneală. Căzându-i ochii pe un dispozitiv de sârmă groasă şi îndoită ce ieşea din mâneca stângă a hainei omului, mama doamnei Verloc îşi pierdu dintr-o dată tot curajul eroic din ultimele zile. Nu mai avea nici-o încredere în sine.

— Tu ce părere ai, Winnie?

Se opri în loc. Lămuririle pasionate ale vizitiului cu faţa lătăreaţă păreau stoarse cu greu dintr-un gât înţepenit. Aplecându-se în jos de pe capra lui, şoptea ceva cu o misterioasă indignare. Acum ce se mai întâmplase? Era posibil să se poarte în felul ăsta cu un om? Prezenţa enormă şi nespălată se înroşise de mânie în coridorul noroios al străzii. Păi îşi închipuiau că-i dădea lui cineva autorizaţia, întrebă disperat, dacă…

Poliţistul de serviciu pe strada lor îl linişti cu o privire prietenoasă; apoi, adresându-se celor două femei fără vreo consideraţie deosebită, spuse:

— E vizitiu de douăzeci de ani. Şi nu ştiu să fi avut vreodată un accident.

— Auzi, accident! Răcni celălalt cu o exclamaţie de dispreţ abia şoptită.

Mărturia poliţistului tranşă discuţiile. Modesta asistenţă de vreo şapte persoane, majoritatea minori, se împrăştie. Winnie îşi urmă mama în trăsură. Stevie se sui pe capră. Gura sa căscată şi ochii rătăciţi nu făceau decât să-i trădeze starea de spirit faţă de pertractările ce tocmai aveau loc. Pe străduţele înguste, înaintarea atelajului era sesizabilă pasagerelor din interior prin intermediul faţadelor apropiate ale caselor ce se scurgeau lent şi scuturat, cu mare trăncănit şi zăngănit de sticlă, ca şi cum ar fi stat să se prăbuşească în spatele trăsurii; iar calul infirm, cu hamul legat peste şira spinării proeminente atârnându-i foarte moale pe şolduri, părea că dansează mărunt pe poante cu o răbdare infinită. Mai târziu, în spaţiul mai larg de la Whitehall, toate indiciile vizuale ale mişcării de venire imperceptibile. Trăncănitul şi zăngănitul sticlei continuă vag prin faţa clădirii lungi a Trezoreriei, iar timpul însuşi lăsa impresia că s-a oprit definitiv.

În cele din urmă, Winnie observă:

— Calul ăsta nu-i prea grozav.

Ochii ei sticliră drept înainte, nemişcaţi, în penumbra din interiorul trăsurii. Sus, pe capră, Stevie mai întâi închise gura lui mereu căscată pentru a putea exclama cu tot dramatismul:

— Nuuu.

Cu hăţurile sus, încolăcite în jurul cârligului său, vizitiul nu băgă de seamă. Poate nici nu-i auzise. Lui Stevie i se umflă tot pieptul.

— Nu-l biciui.

Omul întoarse către el faţa sa buhăită şi abrutizată de băutură din care se iţeau perii albi ai bărbii. Ochii mici şi înroşiţi îi luceau umezi. Buzele mari aveau o nuanţă violetă. Rămaseră mai departe lipite. Cu dosul murdar al mâinii în care ţinea biciul îşi frecă enorma bărbie nerasă.

— Nu-i voie, se bâlbâi violent Stevie. Doare.

— Nu-i voie să biciuiesc, verifică celălalt, şoptind gânditor, dacă a înţeles bine sau nu şi îndată şi biciui calul.

N-o făcu însă pentru că ar fi fost crud din fire sau rău la suflet, ci pentru că trebuia să câştige un ban. Şi o vreme zidurile bisericii St. Stephen, cu turnurile şi pinaclurile lor, contemplară imobile şi tăcute o trăsură ce trecea zăngănind. Dar înainta şi asta era important, însă pe pod se produse o învălmăşeală. Imediat Stevie se dădu jos de pe capră. Se auzeau strigăte pe trotuar, lumea fugea tot înainte; vizitiul opri,

murmurând cuvinte de ocară indignate şi uimite; Winnie coborî geamul, scoţând capul afară albă ca o stafie. Din străfundurile trăsurii mama ei întrebă pe un ton îngrijorat:

— A păţit ceva băiatul? A păţit ceva băiatul?

Stevie nu păţise nimic, nici măcar nu căzuse, dar, ca de obicei în asemenea împrejurări, emoţia îi răpise capacitatea de a se exprima coerent. Nu putea face altceva decât să bâiguie la fereastră:

— Prea greu. Prea greu.

Winnie îi puse mâna pe umăr.

— Stevie! Urcă imediat înapoi pe capră şi nu încerca să mai cobori de-acolo.

— Nu. Nu. Pe jos. Trebuie pe jos.

Căutând să explice natura acestei necesităţi, bâlbâiala i se pierdu într-o incoerenţă totală. Niciun obstacol fizic nu părea să stea în calea acestei toane a lui. Stevie ar fi putut lesne ţine pasul cu bietul cal infirm şi săltăreţ fără să-l desele efortul. Dar sora sa nici nu se gândea să accepte aşa ceva.

— Auzi idee! Cine a mai pomenit una ca asta? Să fugi după o trăsură!

Speriată şi neputincioasă în adâncurile vehiculului, mama ei o implora:

— O, nu-l lăsa Winnie, te rog! Se rătăceşte. Nu-l lăsa!

— Sigur că nu-l las. Ce-ţi poate da prin cap! Domnul Verloc se supără dacă află de prostia asta, crede-mă, Stevie. Urât de tot se necăjeşte.

Cum ideea că domnul Verloc va fi supărat şi necăjit acţiona întotdeauna eficient asupra temperamentului esenţialmente docil al lui Stevie, acesta părăsi orice rezistenţă şi urcă înapoi pe capră cu o figură disperată.

Vizitiul întoarse brutal o faţă enormă şi buhăită spre el:

— Să nu care cumva să mai încerci prostia asta, tinere.

După ce se uşură astfel printr-o şoaptă aspră şi tensionată până aproape de extincţie, mână mai departe, rumegându-şi solemn gândurile. Pentru mintea lui incidentul rămânea cam neclar. Intelectul însă, deşi mai pierduse ceva din vioiciunea lui de-odinioară în lungii ani abrutizanţi de expunere sedentară la intemperii, nu-i era lipsit de independenţă sau de bun-simţ. Cu toată gravitatea deci respinse ipoteza că Stevie ar fi fost un tânăr lovit de patima beţiei.

În interiorul trăsurii răstimpul de tăcere în care cele două femei înduraseră înghesuite umăr lângă umăr scuturăturile, trăncănitul şi zăngănitul călătoriei fusese întrerupt de izbucnirea lui Stevie. Prima se auzi vocea surorii sale.

— Asta ai vrut, asta ai obţinut, mamă. Numai dumitale să-ţi mulţumeşti dacă n-ai să fii fericită după aia. Şi nu cred că ai să fii. Sunt convinsă. Ce-ţi lipsea acasă? Lumea ce-o să gândească despre noi acum, când vede că te-ai pornit aşa să intri la azil?

— Dragă, strigă bătrâna cu toată convingerea, ca să domine zgomotul, tu ai fost pentru mine cea mai bună fiică pe care mi-o puteam dori. Cât despre domnul Verloc… aici…

Lipsindu-i cuvintele pentru a caracteriza însuşirile deosebite ale domnului Verloc, îşi întoarse bătrânii ochi înlăcrimaţi către tavanul trăsurii. Apoi îşi feri privirile, prefăcându-se că vrea să urmărească pe geam ritmul înaintării. Aceasta era insesizabilă şi se desfăşura foarte aproape de bordura trotuarelor. Seara, seara timpurie şi murdară, sinistra, zgomotoasa, descurajanta şi urâta seară din sudul Londrei îi învăluise ultima călătorie cu trăsura. La lumina becurilor de gaz ale magazinelor de la demisolul clădirilor, obrajii ei plini aveau, sub boneta neagră şi mov, o aură portocalie.

Mama doamnei Verloc avea un ten gălbejit datorită atât efectelor vârstei cât şi unei predispoziţii naturale pentru tulburările biliare, favorizate şi de încercările prin care trecuse în existenţa ei grea şi plină de griji, mai întâi ca soţie, apoi ca văduvă. Era un ten care, sub influenţa roşeţei, căpăta o nuanţă portocalie. Iar această femeie într-adevăr modestă, dar înăsprită în focurile potrivniciei şi aflată, în plus, la o vârstă când oamenii nu prea mai roşesc, pur şi simplu acum roşise în faţa fiicei sale. În intimitatea unei trăsuri şi în drum spre o căsuţă de binefacere (una dintr-un şir mai lung), care, prin modicitatea dimensiunilor şi simplitatea comodităţilor, putea fi mai degrabă menită ca loc de familiarizare pentru viitoarele condiţii şi mai strâmtorate ale mormântului, era nevoită să-şi ascundă faţă de propriul ei copil roşeaţa născută din remuşcare şi ruşine.

Ce-avea să gândească lumea? Ştia ea foarte bine ce gândeau oamenii la care se referea Winnie, foştii prieteni ai soţului ei, dar şi alţii, al căror interes îl solicitase cu un atât de măgulitor succes. Până atunci nu ştiuse cât de bună cerşetoare se pricepea să fie. Dar îşi dădea foarte bine seama ce fel de concluzii provocase cererea ei. Datorită acelei delicateţi reţinute ce coexistă în firea masculină cu brutalitatea agresivă, cercetarea condiţiilor ei de viaţă nu fusese împinsă prea departe. Ea însăşi o descurajase printr-o vizibilă comprimare a buzelor şi afişarea timidă a unei emoţii hotărâte să rămână mută cu elocvenţă. Iar bărbaţii pe loc îşi pierdeau curiozitatea, după cum se întâmplă cu ei de obicei. Se felicita adesea că nu avusese de-a face cu femei, care, prin însăşi natura lor fiind mai rele şi mai lacome de amănunte, ar fi dorit să afle mai exact prin ce fel de purtări ostile fiica şi ginerele ei o siliseră la o măsură extremă atât de regretabilă. Doar în faţa secretarului acelui mare fabricant de bere, deputat şi preşedinte al Comitetului de Caritate, care, acţionând în numele şefului său, se simţea obligat să se intereseze în mod conştiincios despre condiţiile reale de viaţă ale solicitantei, izbucnise brusc şi tare în lacrimi, plângând aşa cum numai o femeie încolţită ştie să plângă. Gentlemanul cel slab şi politicos, după ce o privise cu un aer uluit şi încurcat, renunţase la pretenţiile sale, încurajând-o cu vorbe liniştitoare. Nu trebuia să fie necăjită. Acţiunile caritabile nu priveau în mod exclusiv doar pe “văduvele fără copii”. Prin urmare, demersurile ei nu erau câtuşi de puţin anulate din cauza acestui fapt. Însă discreţia Comitetului trebuia să fie o discreţie informată. Era perfect de înţeles dorinţa ei de a nu fi o povară pe umerii… etc. etc. La care, spre profunda lui dezamăgire, mama doamnei Verloc mai plânse o porţie bună cu şi mai multă vehemenţă.

Lacrimile acelei femei masive, cu perucă brună şi prăfuită şi îmbrăcată într-o rochie străveche de mătase garnisită cu bucăţi mici de dantelă albă, erau lacrimi de durere adevărată. Plânsese pentru că era curajoasă şi lipsită de scrupule şi plină de dragoste pentru amândoi copiii ei. Adeseori fetele sunt sacrificate în folosul băieţilor, în acest caz ea o sacrifica pe Winnie. O calomnia prin trecerea sub tăcere a adevărului. Desigur, Winnie era independentă şi nu era nevoie să-i pese de părerea unor oameni pe care n-avea să-i vadă şi care n-aveau s-o vadă niciodată; pe când bietul Stevie nu avea nimic pe lume despre care să se poată spune că era al lui, afară de eroismul şi de lipsa de scrupule a mamei sale.

Prima senzaţie de siguranţă, dobândită după nunta lui Winnie, se tocise cu timpul (căci nimic nu ţine) şi, în recluziunea dormitorului ei din spate, mama doamnei Verloc îşi amintise de învăţămintele acelei experienţe pe care viaţa o imprimă unei femei văduve. Dar amintirile ei nu cunoşteau amărăciunea zadarnică; rezerva ei de resemnare ajungea până aproape de condiţia demnităţii. Reflecta cu stoicism că totul pe lumea asta se uzează şi decade; că accesul spre cărarea bunătăţii trebuia înlesnit celor cu firea plăcută; că fiica ei Winnie era într-adevăr o soră cât se poate de devotată şi o soţie foarte încrezătoare în sine. Aici însă, în privinţa devoţiunii fraterne a lui Winnie, stoicismul ei se clătina. Pentru ea acest sentiment făcea excepţie de la regula decăderii ce afecta toate lucrurile omeneşti şi câteva din cele divine chiar. N-avea cum i se opune; contrariul ar fi speriat-o prea mult. Dar, gândindu-se la datele situaţiei conjugale a fiicei sale, respingea cu fermitate orice iluzie măgulitoare. Potrivit părerii ei lucide şi raţionale, cu cât era pusă mai puţin la încercare bunătatea domnului Verloc, cu atât efectele ei aveau să fie probabil de mai lungă durată. Acel om minunat îşi iubea, desigur, soţia, însă ar fi preferat, fără îndoială, să întreţină doar atâtea rude apropiate ale ei cât era potrivit cu o manifestare decentă a acestui simţământ. De aceea era mai bine dacă întreg efectul lui se concentra asupra bietului Stevie.

Şi astfel bătrâna se hotărî să plece de la copiii ei pe de o parte ca un gest de devoţiune, iar pe de altă parte din considerente strategice profunde.

“Virtutea” unei asemenea strategii consta în aceea că (mama doamnei Verloc era subtilă în felul ei) statutul moral al lui Stevie avea să fie consolidat. Bietul băiat, un băiat de treabă şi util la casa omului, chiar dacă puţin ciudat — nu avea o situaţie satisfăcătoare. Fusese preluat o dată cu mama sa, cam la fel cum fusese preluată şi mobila casei din Belgravia, cu titlul de posesiune exclusivă a ei. Dar ce se va întâmpla, se întreba ea (căci mama doamnei Verloc era într-o anumită măsură o persoană cu imaginaţie), când am să mor? Şi, când îşi punea această întrebare, o făcea mereu cu groază. Teribil era de asemenea şi gândul că atunci nu va avea posibilitatea să ştie ce s-a mai întâmplat cu bietul băiat, însă, transmiţându-l surorii sale prin plecarea ei la azil, îi oferea lui Stevie avantajul unei situaţii direct dependente. Aceasta era îndreptăţirea mai subtilă a eroismului şi lipsei de scrupule a mamei doamnei Verloc. Gestul ei de părăsire a fiului nu reprezenta de fapt decât o măsură pentru a-l vedea aranjat definitiv în viaţă. Ca să atingă obiective similare, alţi oameni fac sacrificii materiale; ea aşa se sacrifica. Era singura cale. În

plus, mai putea să vadă şi cum evoluează lucrurile. Bine-rău, cel puţin avea să evite oribila incertitudine de pe patul de moarte, însă îi era oricum greu, greu, nemilos de greu.

Trăsura trăncănea şi zăngănea şi se zdruncina toată; mai ales zdruncinăturile ei erau cumplite. Prin violenţa şi amplitudinea lor disproporţionate anulau orice senzaţie de mişcare; efectul era acela al unor scuturături puternice într-un dispozitiv static, asemenea acelor aparate medievale pentru pedepsirea fărădelegilor sau acelor invenţii de ultimă oră pentru vindecarea unui ficat mai leneş. Totul era absolut deprimant; iar vocea ridicată a mamei doamnei Verloc suna ca o tânguire de jale:

— Ştiu că ai să vii, dragă, să mă vezi oricât de des o să ai timp, nu-i aşa?

— Bineînţeles, răspunse Winnie scurt, privind mereu înaintea ei.

Şi trăsura se hurducă prin faţa unei prăvălii unsuroase, de unde ieşea o dogoare ca de cuptor şi un miros pătrunzător de peşte prăjit.

Bătrâna se tângui din nou:

— Şi, dragă, trebuie să-l văd în fiecare duminică pe bietul băiat. N-o să-i pară lui rău să-şi petreacă o zi pe săptămână cu bătrâna lui mamă…

Winnie ridică indignată glasul:

— Să-i pară rău! Nu-mi vine a crede. Bietul băiat o să-ţi ducă dorul ceva îngrozitor. Păcat că nu te-ai gândit puţin şi la starea lui, mamă.

Cum să nu se fi gândit ea?! Eroica bătrână înghiţi un obiect incomod şi jucăuş ca o minge de biliard care încercase să-i sară afară din gât. Winnie rămase tăcută o vreme, privind îmbufnată peretele din faţă al cabinei, apoi izbucni din nou, pe un ton complet neobişnuit pentru ea:

— Mă aştept să-mi dea mult de furcă la început, o să fie atât de agitat…

— Indiferent cum faci, nu-l lăsa să-l necăjească pe soţul tău, dragă.

Astfel discutară pe un ton familiar datele situaţiei nou create. Iar trăsura între timp le zdruncina. Mama doamnei Verloc dădu glas îngrijorărilor sale. Oare Stevie putea fi trimis de unul singur până la ea? Winnie susţinu că acum era mult mai puţin “distrat” ca înainte. Aici căzură amândouă de acord. Nu încăpea îndoială. Era mult mai puţin distrat… aproape deloc. Ţipau una la alta, pe fondul zăngănitului geamurilor, cu relativă voioşie. Dar grija maternă răzbătu din nou la suprafaţă. Trebuiau luate două omnibuze, iar între ele avea o bucată mică de mers pe jos. Era prea greu! Bătrâna căzu din nou pradă tristeţii şi durerii.

Winnie privea drept înainte.

— Nu te mai frământa atâta, mamă. Bineînţeles că trebuie să-l vezi.

— Nu, dragă. Am să încerc să nu-l mai văd.

Îşi tampona ochii plini de lacrimi.

— Tu n-o să ai timp să vii cu el, iar, dacă se întâmplă că se pierde cu firea şi rătăceşte drumul, mai ştii, poate se mai răsteşte cineva la el şi atunci îi scapă din minte numele şi adresa şi rămâne zile-ntregi pe drumuri…

Ideea internării bietului Stevie într-un azil, chiar dacă numai pe durata cercetărilor din partea Carităţii — îi sfâşia inima, căci era o femeie orgolioasă. Privirea lui Winnie devenise dură, concentrată, inventivă.

— Nu ţi-l pot aduce eu însămi duminică de duminică, strigă ea. Dar nu-ţi face griji, mamă. O să am grijă să-l găsim uşor dacă se pierde.

Simţiră o scuturătură mai deosebită; prin faţa geamurilor zăngănitoare ale trăsurii se scurseră încet câteva coloane din cărămizi; curmarea bruscă a înfiorătoarelor hurducăieli şi a scrâşnetelor asurzitoare le buimăci pe cele două femei. Ce se întâmplase? Şedeau imobile şi speriate în acea tăcere adâncă, până ce uşa se deschise şi o voce aspră, căznită, le şopti:

— Am ajuns.

Nişte căsuţe cu frontoane, fiecare cu câte o fereastră slab luminată la parter, înconjurau spaţiul deschis şi sumbru ocupat de un petic de iarbă plantat cu arbuşti şi despărţit prin gratii de jocul de umbre şi lumini al marii artere ce răsuna de vuietul monoton al circulaţiei. În faţa uneia din aceste căsuţe mici, fără lumină la fereastra de jos — poposise şi trăsura lor. Prima coborî mama doamnei Verloc, de-a-ndăratelea, ţinând o cheie în mână. Winnie mai zăbovi un timp pe aleea cu dale de piatră pentru a plăti vizitiului. După ce ajută şi el la căratul înăuntru al mai multor pachete mici, Stevie ieşi în grădină, oprindu-se în cercul luminos al unui felinar de la azil. Vizitiul privi monedele de argint care, cu dimensiunile lor ridicole în palma lui mare şi nespălată, simbolizau roadele neînsemnate ce răsplătesc munca grea şi curajul ambiţios ale unei umanităţi ce nu trăieşte decât o viaţă scurtă pe acest pământ plin de păcate.

Fusese plătit cum trebuie, patru monede de câte un şiling — şi le privea complet imobil acum, de parcă ar fi fost datele surprinzătoare ale unei probleme triste. Transferul lent al acelei comori într-unul din buzunarele interioare cerea o scotoceală îndelungată şi laborioasă prin străfundurile îmbrăcămintei sale jerpelite. Avea o statură bondoacă şi fără flexibilitate. Stevie, subţirel, cu umerii puţin ridicaţi şi cu mâinile vârâte adânc în buzunarele pardesiului său călduros, venise la marginea aleii şi stătea acolo bosumflat.

Cu pauze repetate între gesturile lui chibzuite, vizitiul păru să aibă revelaţia unei amintiri ceţoase.

— A! Aci mi-erai, băiete, şopti el. O să-l recunoşti, nu?

Stevie privea atent calul, a cărui parte dindărăt apărea nefiresc de ridicată din cauza vlăguielii. Coada scurtă şi ţeapănă lăsa impresia că făcuse obiectul unei glume nemiloase; iar la celălalt capăt, gâtul slăbănog şi plat ca o scândură acoperită cu piele veche de cal se înclina până la pământ sub greutatea unui cap osos uriaş. Urechile îi atârnau neglijent sub unghiuri diferite; macabra siluetă a acelui trecător mut pe faţa pământul aburea direct din coaste şi din şira spinării în aerul înăbuşitor şi nemişcat al serii.

Vizitiul lovi uşor în pieptul lui Stevie cu cârligul de fier ce-i ieşea din mâneca zdrenţuită şi unsuroasă.

— Ascult-aci, tinere. Ţie cre' că nu ţi-ar plăcea să şezi la coada lu' calu' ăsta până la două despre ziuă, ai?

Stevie se uită absent la ochişorii sălbatici cu pleoapele înroşite.

— Nu-i şchiop, continuă celălalt, socotind energic. Şi nu-i găseşti pe nicăieri vreo rosătură. Uite la el. Cre' că ţi-ar plăcea…

Vocea lui căznită şi slabă învestea cuvintele cu aura unei taine înfricoşătoare. Golul din privirea lui Stevie era treptat înlocuit de groază.

— Uită-te bine la el! Pân' la trei şi patru despre ziuă. Rabdă foame şi frig. Mereu după muşterii. Numa' beţivi.

Pe obrajii lui joviali şi purpurii luceau perii albi din barbă; şi, la fel ca Silen al lui Virgiliu care, mânjit pe faţă cu suc de mure, le vorbea despre zeii olimpieni nevinovaţilor păstori din Sicilia, tot aşa şi el îi vorbi lui Stevie de greutăţile lui domestice şi de grijile bărbaţilor, ale căror suferinţe erau atât de mari, iar nemurirea nicidecum asigurată.

— 'S vizitiu de noapte, asta-s io, şopti el cu un fel de exasperare lăudăroasă. Şi tre' să duc ce-mi pică, nu pe-alese. Că m-aşteaptă acas' femeia şi patru copilaşi.

Natura monstruoasă a acestei declaraţii de paternitate păru că redusese întreaga lume la muţenie.

Se lăsă o tăcere în timpul căreia flancurile bătrânului cal, de fapt armăsarul mizeriei apocaliptice, abureau în lumina felinarului caritabil.

Vizitiul grohăi ceva, apoi adăugă, cu şoapta sa misterioasă:

— Nu-i uşor de trăit pe lumea asta.

Faţa lui Stevie se tot schimonosea de la o vreme şi în sfârşit acum sentimentele lui izbucniră sub forma lor, ca de obicei, concisă:

— Rău! Rău!

Privirea lui rămase fixată pe coastele calului, sfioasă şi sumbră, ca şi cum s-ar fi temut să privească la răutatea lumii înconjurătoare. Silueta zveltă, buzele trandafirii, tenul curat şi palid îi dădeau aspectul unui băieţel delicat, în ciuda pufului auriu de pe obraji. Stătea ursuz, dar cu teamă, ca un copil. Scurt şi lăbărţat, vizitiul îl fixa cu ochişorii lui sălbatici, care păreau că se chinuie într-un lichid clar şi coroziv.

— Greu pentru cai, da' şi mai greu pentru ăştia săraci ca mine, şuieră el abia auzit.

— Săraci! Săraci! se bâlbâi Stevie, înfundându-şi mâinile şi mai adânc în buzunare, cu o compasiune convulsivă.

Nu era în stare să mai articuleze nimic, deoarece înduioşarea sa pentru toate durerile şi suferinţele de pe lume, dorinţa de a face calul fericit şi pe vizitiu de asemenea atinseseră punctul unde se conturase ciudata pornire de a-i lua pe amândoi cu el în pat. Ceea ce îşi dădea seama că e imposibil. Căci Stevie nu era nebun. Pornirea lui era întrucâtva simbolică; dar în acelaşi timp era şi cât se poate de distinctă, fiindcă izvora din experienţă, care e mama înţelepciunii. Când, în copilărie, se ghemuia speriat, nenorocit, îndurerat şi copleşit de nefericirea neagră ca noaptea a sufletului în câte un ungher întunecat, sora sa Winnie venea şi-l ducea în patul ei, ca într-un leagăn al liniştii alinătoare. Deşi era în stare să uite unele fapte simple, precum numele sau adresa lui de exemplu, Stevie avea o memorie extrem de fidelă a senzaţiilor. Să fii dus într-un pat al compasiunii reprezenta supremul remediu, cu singurul dezavantaj că acesta se dovedea greu de aplicat pe scară largă. Şi, observându-l pe vizitiu, Stevie sesiză dificultatea, pentru că era totuşi o fiinţă rezonabilă.

Vizitiul îşi continua în tihnă pregătirile, ca şi cum Stevie nici n-ar fi existat. Dădu să se urce pe capră, dar în ultima clipă, dintr-un motiv obscur, poate pur şi simplu din scârbă faţă de aceeaşi rutină zilnică,

renunţă. Se apropie în schimb de nemişcatul său tovarăş de muncă şi, aplecându-se ca să apuce hăţul, îi ridică o dată capul mare şi ostenit cu o singură mişcare până la înălţimea umărului său, ca la o demonstraţie de forţă.

— Haidea, şopti el tainic.

Şi, şontâcăind, porni cu trăsură cu tot. Plecarea lui avea un aer de austeritate, pietrişul mărunt de pe alee scrâşnind sub roţile ce se învârteau încet, iar coapsele costelive ale calului mişcându-se cu o cumpătare ascetică de la lumină spre obscuritatea spaţiului deschis, mărginit neclar de acoperişurile ascuţite şi de ferestrele slab luminate ale căsuţelor aşezământului. Tânguiala pietrişului dădu ocol rondului din mijloc. Între lămpile de la poarta azilului cortegiul cel lent apăru încă o dată luminat pentru o clipă; omul scund şi gros şontâcăia, ţinând capul calului sprijinit sus în pumnul său, iar animalul cel slăbănog mergea cu o demnitate ţeapănă şi solitară, având în spate cutia joasă, întunecată, ce se bălăbănea pe roţile ei asemenea unei raţe. Cotiră la stânga. Doar câteva zeci de metri mai încolo era o cârciumă.

Singur lângă felinarul azilului, cu mâinile adânc vârâte în buzunare, Stevie rămase privind ursuz în gol. În fundul buzunarelor, mâinile lui altfel slabe şi neputincioase erau strânse acum tare în doi pumni vibrând de mânie. În prezenţa oricărui lucru care afecta direct sau indirect groaza lui morbidă de durere, Stevie sfârşea prin a deveni turbat. O indignare mărinimoasă îi umfla pieptul fragil până aproape de plesnire şi îi făcea ochii nevinovaţi să privească saşiu. Extrem de înţelept şi conştient faţă de propria-i neputinţă, Stevie nu era în schimb destul de înţelept pentru a-şi stăpâni patimile. Duioşia milei sale universale avea două faze tot atât de inseparabil asociate şi unite între ele ca şi feţele unei medalii. Tortura compasiunii excesive era urmată de suferinţa unei furii nevinovate, dar şi nemiloase. Întrucât cele două stări se exprimau în exterior prin aceleaşi semne de agitaţie fizică inutilă, sora sa Winnie îl potolea din surescitare fără a sonda niciodată caracterul dublu al acesteia.

Doamna Verloc nu-şi irosea nici-o secundă a vieţii sale trecătoare încercând să afle informaţii fundamentale. Era un gen de atitudine economicoasă ce avea toate aparenţele, ba şi chiar unele din avantajele prudenţei. Categoric era mai bine să nu ştii prea multe lucruri. Mai ales că un asemenea punct de vedere se potriveşte de minune cu o constituţie indolentă.

În acea seară când se poate spune că, despărţindu-se definitiv de copii, mama doamnei Verloc îşi luase practic rămas-bun de la viaţă. Winnie nu investiga psihologia fratelui ei. Bietul băiat era agitat, bineînţeles. După ce o mai asigură o dată în prag pe bătrână că va şti să-l apere pe Stevie de riscul rătăcirii pe o perioadă mai lungă în timpul pelerinajelor sale de pietate filială, luă braţul fratelui ei şi porniră spre casă. Deşi Stevie nici măcar nu murmura singur, cu simţul ei special de devoţiune fraternă dezvoltat încă din cea mai fragedă copilărie, îşi dădu seama că băiatul era într-adevăr foarte surescitat. Ţinându-l strâns de braţ şi sub aparenţa că se sprijinea de el, căută câteva cuvinte potrivite pentru acea împrejurare.

— Acum, Stevie, trebuie să fii mereu cu ochii după mine la traversări şi să urci primul în omnibuz, ca un frăţior cuminte.

Acest apel la protecţia lui masculină fu recepţionat de Stevie cu obişnuita docilitate. Îl măgulea. Îndreptă capul şi scoase pieptul în afară.

— Să nu fii nervoasă, Winnie. Nu-i voie să fii nervoasă! Cu omnibuzul, bine, răspunse el printr-o bâjbâială bruscă şi nedesluşită, ce trăda în acelaşi timp timiditatea copilului şi hotărârea bărbatului.

Înainta fără teamă ţinându-şi doamna de braţ, dar buza inferioară îi căzu îndată. Cu toate acestea, pe trotuarul bulevardului larg şi murdar, a cărui sărăcie în privinţa tuturor farmecelor vieţii stătea ridicol de expusă într-o feerie dementă de lumini, asemănarea celor doi era atât de pronunţată încât acţiona şocant asupra ocazionalilor trecători.

În faţa uşilor cârciumii din colţ, unde feeria de lumini atingea culmea totalei nesăbuinţe, o trăsură oprită lângă trotuar şi fără vizitiu pe capră părea aruncată la gunoi din cauza iremediabilei decrepitudini. Doamna Verloc recunoscu vehiculul. Aspectul lui era atât de jalnic şi etala o asemenea perfecţiune a mizeriei groteşti şi ciudăţenie a detaliului macabru, de parcă ar fi fost Trăsura Morţii însăşi, că doamna Verloc, cu acea compătimire mereu gata de acţiune pe care o au femeile pentru cai (atunci când nu îi mână chiar ele), exclamă vag:

— Săracul animal!

Oprindu-se brusc, Stevie îi transmise surorii sale o zdruncinătură violentă.

— Săracul! Săracul! izbucni el dând afirmativ din cap. Şi vizitiul sărac. Mi-a spus el mie.

Contemplarea calului infirm şi singuratic îl copleşi. Chircit în sine, dar încăpăţânat, voia să rămână acolo, încercând să-şi exprime punctul de vedere deschis de curând către simpatia pentru mizeria umană şi cabalină într-o strânsă asociaţie. Dar îi venea foarte greu. “Săracul animal, săracii oameni!”, atât era în stare să repete întruna. Cum nu i se părea destul de convingător, se poticni bolborosind plin de mânie: “Ruşine!” Stevie nu era un maestru al frazelor şi poate tocmai de aceea gândurile sale erau lipsite de claritate şi precizie. De simţit simţea însă cu mai multă complexitate şi chiar cu o anumită profunzime. Cuvântul “ruşine” conţinea pentru el tot sentimentul indignării şi al ororii în faţa unul tip de nefericire trebuind să se hrănească din chinul altui tip de nefericire, se gândea la săracul vizitiu care bătea săracul cal cum ar veni în numele săracilor lui copilaşi de acasă. Şi Stevie ştia ce înseamnă să fii bătut. O ştia pe propria lui piele. Hotărât, era o lume rea. Rea! Rea!

Doamna Verloc, singura lui soră, păzitoare şi protectoare, nu putea aspira la asemenea adâncimi ale simţirii. În plus, ea nici nu căzuse sub vraja elocinţei vizitiului. De aceea îi era complet obscur sensul profund al cuvântului “ruşine”. Şi spuse paşnică:

— Hai, vino, Stevie. Tot n-ai ce-i face.

Stevie o urmă docil; dar acum mergea cu umilinţă, târşâindu-şi picioarele şi murmurând jumătăţi de cuvinte, sau chiar cuvinte care puteau fi întregi dacă n-ar fi fost compuse din jumătăţi ce nu-şi aparţineau una alteia. Era ca un joc în care încerca să potrivească toate cuvintele ce şi le amintea la sentimentele sale, în aşa fel încât să obţină o idee

oarecum corespondentă. De fapt, până la urmă o şi obţinu. Se opri în loc pentru a o rosti dintr-o suflare:

— Lume rea pentru oamenii săraci.

Exprimase în mod direct acel gând care, îşi dădea seama, îi era deja familiar în toate consecinţele lui. Împrejurarea îi întări imens convingerea, dar îi spori de asemenea şi indignarea. Simţea că cineva trebuia să fie pedepsit, dar pedepsit cu toată asprimea. Nefiind un sceptic, ci o fiinţă morală, era într-o anumită măsură la bunul plac al patimii sale justiţiare.

— Bestial! adăugă el concis.

Pentru doamna Verloc, era clar că îl cuprinsese o mare agitaţie.

— N-are nimeni ce face, spuse ea. Hai, vino acum. Aşa ai tu grijă de mine?

Stevie porni din nou ascultător. Se simţea mândru de a fi recunoscut ca un frate bun. Moralitatea lui, altfel foarte completă, îi impunea acest lucru. Şi totuşi îl durea informaţia comunicată de sora sa Winnie, care era atât de bună! N-avea nimeni ce face! Mergea posomorât, dar deodată se lumină la faţă. Asemenea restului omenirii, uimită de misterul universului, avea momentele lui de încredere consolatoare în forţele organizate de pe acest pământ.

— Poliţia, sugeră el încrezător.

— Poliţia nu pentru asta-i făcută, aruncă doamna Verloc în treacăt, grăbind pasul.

Chipul lui Stevie se lungi considerabil. Medita. Cu cât medita mai intens, cu atât maxilarul îi atârna mai jos. Şi, cu un aer de absenţă deznădăjduită, părăsi exerciţiul intelectual.

— Nu pentru asta? bâigui el resemnat, dar surprins. Nu pentru asta?

El îşi formase o imagine ideală a poliţiei londoneze ca un fel de instituţie benevolentă urmărind stârpirea răului. Mai ales ideea de bunăvoinţă la el se asocia foarte strâns cu sentimentul puterii reprezentat de bărbaţii în uniforme albastre. Îi iubise mereu cu mare duioşie pe toţi poliţiştii şi cu o încredere neprefăcută. Acum suferea. Îl irita de asemenea bănuiala de duplicitate în privinţa membrilor forţei poliţieneşti. Căci Stevie era sincer şi deschis ca însăşi lumina zilei. De ce se prefăceau atunci? Spre deosebire de sora sa, care punea preţ pe valoarea exterioară, el voia să ajungă la miezul lucrurilor. Îşi continuă deci investigaţia cu o întrebare supărată şi provocatoare:

— Atunci pentru ce-i făcută, Winn? Pentru ce-i făcută? Spune-mi.

Lui Winnie îi displăceau controversele. Dar, temându-se de o criză de depresie neagră acum, la început, ca urmare a absenţei, resimţite acut de Stevie, a mamei lor, nu refuză complet dialogul. Străină de orice ironie, îi dădu un răspuns care poate nu era totuşi nefiresc pentru soţia domnului Verloc, delegat al Comitetului Central Roşu, prieten intim al anumitor anarhişti şi partizan al revoluţiei sociale.

— Nu ştii pentru ce-i făcută poliţia, Stevie? Ea de-aia există, pentru ca ăia care n-au nimic să nu ia de la ăia care au.

Evita utilizarea verbului “a fura” deoarece, auzindu-l, fratele ei se neliniştea de fiecare dată. Căci Stevie era delicat de cinstit. Anumite principii elementare îi fuseseră inculcate cu atâta grijă (tocmai din cauza “ciudăţeniei” lui), încât până şi simplele denumiri ale unor infracţiuni îl

umpleau de groază. Fusese întotdeauna lesne impresionat de discursuri. Şi acum era impresionat şi uimit, iar inteligenţa îi era foarte alertă.

— Ce? întrebă el pe dată îngrijorat. Nici chiar dacă le e foame? N-au voie să ia?

Se opriră amândoi din mers.

— Nici chiar atunci, răspunse doamna Verloc cu indiferenţa persoanei nepreocupate de problema repartiţiei bogăţiei şi cu ochii scrutând perspectiva bulevardului după un omnibuz de culoare convenabilă. Bineînţeles că nu. Dar ce rost are să tot vorbim despre lucrurile astea? Tu nu rabzi niciodată foame.

Aruncă o privire grăbită spre băiat, ce stătea ca un bărbat tânăr alături de ea. Îl văzu prietenos, atractiv, afectuos şi numai puţin, foarte puţin ciudat. Nici nu l-ar fi putut vedea altfel, căci de el se lega tot ce însemna sarea pasiunii în viaţa ei insipidă, pasiunea indignării, a curajului, a milei şi chiar a sacrificiului de sine. Nu mai adăugă: “Şi nici n-ai să rabzi vreodată cât timp trăiesc eu.” Ar fi putut-o face însă, căci luase deja măsuri efective în acest scop. Domnul Verloc era un soţ foarte bun. Impresia ei sinceră era că nimeni nu putea să nu-l îndrăgească pe băiat. Îi strigă deodată:

— Fuga, Stevie. Opreşte omnibuzul ăla verde.

Iar Stevie, sfios şi important, ţinând-o pe sora sa Winnie la braţ, îl ridică pe celălalt sus, deasupra capului, cu total succes în faţa omnibuzului ce tocmai se apropia.

O oră mai târziu, domnul Verloc îşi ridică ochii de pe ziarul pe care tocmai îl citea, sau la care în orice caz se uita, în spatele tejghelei şi, pe fondul ultimelor clinchete ale clopoţelului de la uşă, o privi pe soţia sa cum străbate magazinul în drum spre camerele de la etaj, urmată de Stevie. Vederea soţiei sale îi era agreabilă domnului Verloc. Era idiosincrazia lui. Prezenţa cumnatului, în schimb, îi rămăsese insesizabilă din cauza reflexivităţii ursuze care în ultima vreme căzuse ca un văl între domnul Verloc şi apariţiile lumii sensibile. Privi după soţia sa fără o vorbă, ca şi cum ar fi fost o fantomă. Vocea lui pentru uz domestic era blândă şi răguşită, doar că acum nu se auzea deloc. Nu se auzi nici în timpul cinei, la care fu chemat de soţia sa cu apelativul obişnuit şi lapidar: “Adolf”. Se aşeză la masă fără prea mare convingere, cu pălăria împinsă pe ceafă. Nu devotamentului pentru viaţa din exterior, ci frecventării asidue de *cafes* străine i se datora această deprindere, ce conferea un caracter tranzitoriu şi neceremonios fidelităţii domnului Verloc pentru căminul său. În două rânduri, la clinchetul clopoţelului, se ridică fără un cuvânt, dispăru în magazin, apoi se întoarse tăcut. În timpul acestor absenţe, doamna Verloc, devenind cu acuitate conştientă de locul gol din dreapta, resimţi intens lipsa mamei ei şi rămase cu privirile împietrite, în timp ce Stevie, din acelaşi motiv, îşi legăna picioarele, de parcă sub masă podeaua ar fi fost incomod de fierbinte. Când domnul Verloc se întoarse, asemenea întruchipării înseşi a tăcerii, caracterul privirii fixe a doamnei Verloc suferi o schimbare subtilă, iar Stevie încetă să mai dea din picioare, căci îi purta un respect plin de teamă soţului surorii sale. Îi arunca ocheade iuţi de compasiune respectuoasă. Domnul Verloc era necăjit. Sora sa Winnie îi insuflase în omnibuz ideea că îl vor găsi acasă pe domnul Verloc copleşit

de necazuri şi deci nu trebuia supărat. Furia tatălui lor, nervozitatea celorlalţi chiriaşi şi predispoziţia domnului Verloc spre o invariabilă supărare constituiseră principalele sancţiuni ale stăpânirii de sine a lui Stevie. Dintre aceste sentimente, toate uşor de stârnit, dar nu întotdeauna uşor de înţeles, cel din urmă se bucura de cea mai mare eficienţă morală pentru că domnul Verloc era *bun*. Mama şi sora sa îi aşezaseră acest fapt moral pe un fundament de nezdruncinat. Îl stabiliseră, îl edificaseră şi îl consacraseră pe la spatele domnului Verloc din motive ce nu aveau deloc de-a face cu moralitatea abstractă. Iar domnul Verloc nu era conştient de el. La drept vorbind, nici nu avea idee cât de bun apărea în ochii lui Stevie. Totuşi, acesta era adevărul. Mai mult, după ştiinţa lui Stevie, era singurul bărbat calificabil ca atare, întrucât ceilalţi domni chiriaşi fuseseră prea trecători şi prea îndepărtaţi ca să mai rămână în mintea lui cu vreun detaliu distinct, afară poate doar de ghetele lor. Cât despre măsurile disciplinare ale tatălui, mama şi sora evitau, în durerea lor, să formuleze o teorie a bunătăţii în faţa victimei. Ar fi fost o cruzime prea mare. Şi era de asemenea posibil ca Stevie să nu le creadă. În ceea ce-l privea pe domnul Verloc, nimic nu putea să stea în calea credinţei băiatului. Domnul Verloc era, evident, deşi în mod misterios, un om *bun*. Iar durerea unui om bun e impunătoare.

Stevie arunca deci ocheade de compasiune respectuoasă către cumnatul lui. Domnul Verloc era necăjit. Fratele lui Winnie nu se mai simţise niciodată într-o comuniune atât de strânsă cu misterul bunătăţii acelui om. Şi Stevie era necăjit. Chiar foarte necăjit. Avea acelaşi gen de necaz. Şi, cum atenţia îi lunecă spre acea stare neplăcută, începu din nou să-şi legene picioarele. De obicei, sentimentele sale se manifestau prin agitaţia membrelor.

— Nu mai da din picioare, spuse doamna Verloc autoritară şi în acelaşi timp cu blândeţe.

Apoi, întorcându-se către soţul ei cu o voce total schimbată, adevărată culme a tactului instinctiv, îl întrebă:

— Astă-seară pleci în oraş?

Simpla sugestie că ar putea pleca păru că îi repugnă domnului Verloc. Scutură prost dispus din cap, apoi rămase nemişcat, cu ochii plecaţi, privind un minut încheiat la felia de brânză din farfurie. La capătul acestui interval se sculă şi ieşi... ieşi pur şi simplu, însoţit de schelălăiala clopoţelului de la uşă. Acţionase mai mult inconştient, nu din dorinţa de a fi urâcios, ci din cauza unei nelinişti de nestăpânit. Nu-i făcea niciun bine că ieşise. Tot nu putea găsi nicăieri în Londra ce-i trebuia lui. Şi cu toate acestea ieşise. Umblă urmat de un întreg cortegiu de gânduri sumbre pe străzi întunecate, pe străzi luminate, intră şi ieşi din două baruri ieftine, ca într-o încercare, pe jumătate convinsă doar, de-a o face latră în acea noapte şi, în sfârşit, se întoarse înapoi în locuinţa sa ameninţată, aşezându-se ostenit după tejghea, unde gândurile se năpustiră degrabă asupra lui ca o haită de ogari negri şi hămesiţi. După ce încuie magazinul şi stinse gazul, le luă la etaj cu el, sinistră escortă pentru un om care merge la culcare. Soţia îl precedase cu câtva timp şi, cu silueta ei amplă conturându-se vag sub plapumă şi o mână sprijinită sub obraz, îi conferea pentru variaţie imaginea somnolenţei timpurii luptând pentru stăpânirea

unui suflet indiferent. Ochii ei mari priveau larg deschişi în gol, inerţi şi întunecaţi pe albul ca de zăpadă al pernei. Nu schiţă nici-o mişcare.

Avea într-adevăr un suflet indiferent. Simţea cu toată intensitatea că lucrurile nu meritau o analiză mai profundă. Şi forţa şi înţelepciunea ei se alimentau din acest instinct. Dar tăcerile domnului Verloc o apăsau din greu de multe zile de-acum. De fapt, îi punea la încercare nervii. Cu genunchii adunaţi şi nemişcată, îi spuse moale:

— Ai să răceşti dacă tot umbli aşa în ciorapi.

Fraza, potrivită cu solicitudinea unei soţii şi cu prudenţa unei femei, îl luă pe domnul Verloc pe nepregătite. Îşi lăsase cizmele jos, uitând să-şi pună papucii de casă, şi acum se tot învârtea fără zgomot prin dormitor pe nişte perniţe moi ca un urs în cuşcă. La auzul vocii soţiei sale, se opri şi o fixă cu o privire fără expresie, de somnambul, atât de mult, încât doamna Verloc se mişcă uşor sub aşternuturi. Dar nu-şi clinti capul negru cufundat în perna albă, sprijinit pe o mână şi nici ochii mari, întunecaţi, ce nu clipeau deloc.

Sub privirile fără expresie ale soţului şi amintindu-şi de camera goală a mamei sale peste coridor, simţi un acces acut de singurătate. Nu fusese niciodată despărţită de mama ei până atunci. Fuseseră mereu una alături de cealaltă. Simţea că fuseseră cu adevărat legate şi acum îşi dădea seama că mama ei plecase... plecase pentru totdeauna. Doamna Verloc nu-şi făcea iluzii. Îi rămânea Stevie totuşi. Spuse:

— Mama a făcut cum a tăiat-o capul. Nu reuşesc să pricep ce-o fi fost în mintea ei. Sunt sigură că n-a făcut-o gândindu-se că tu te-ai săturat s-o vezi aici, în casă. E foarte urât din partea ei că ne-a lăsat aşa.

Domnul Verloc nu era un om prea citit; colecţia sa de aluzii era limitată, dar împrejurarea de faţă avea ceva ciudat în ea care îl ducea cu gândul la şobolanii ce părăsesc corabia sortită înecului. Abia se abţinu să nu dea glas ideii, în ultima vreme devenise bănuitor şi iritabil. Era oare cu putinţă ca bătrâna să fi avut un nas atât de fin? Absurditatea unei asemenea bănuieli îi apărea ca evidentă şi domnul Verloc îşi înghiţi cuvintele. Nu pe toate însă. Îngăimă gros:

— Poate-i mai bine aşa.

Începu să se dezbrace. Doamna Verloc stătea nemişcată, absolut nemişcată, cu ochii încremeniţi într-o privire calmă şi visătoare. Iar, pe durata unei fracţiuni de secundă, până şi inima ei păru a se imobiliza, în acea seară nu era, cum se spune, “în apele ei” şi avu revelaţia destul de intensă că o simplă propoziţie poate închide în ea mai multe înţelesuri diferite, din care majoritatea dezagreabile. Cum adică era mai bine aşa? Şi de ce? Dar nu îşi îngădui să alunece în patima speculaţiei inutile. Avea şi aşa destule dovezi că lucrurile nu meritau analizate mai profund. Practică şi subtilă în felul ei, îl aduse fără întârziere pe Stevie în prim-plan, căci unilateralitatea scopului ei avea natura nedezminţită şi forţa unui adevărat instinct.

— Habar nu am ce să fac eu să-l înveselesc pe băiatul ăsta în următoarele zile. O să se frământe din zori şi până-n noapte înainte de a se obişnui că mama-i plecată. Şi e un copil atât de bun. Nici nu ştiu cum aş putea rezista fără el.

Domnul Verloc continuă să se elibereze de haine cu acea concentrare interioară complet absentă a omului ce se dezbracă în singurătatea unui deşert vast şi dezolant, în aşa măsură apărea de inospitalier acest pământ, moştenirea noastră comună, viziunii mintale a domnului Verloc. Totul era atât de imobil şi în exterior şi în interior că ticăitul solitar al pendulei de pe culoar se furişă în cameră parcă pentru a-i ţine de urât.

Aşezându-se în pat pe partea lui, domnul Verloc rămase întins pe burtă şi mut în spatele doamnei Verloc. Braţele sale groase zăceau părăsite deasupra plapumei ca nişte arme scăpate din mâini, sau ca nişte unelte azvârlite la întâmplare. În acea clipă era pe punctul de a-şi uşura sufletul în faţa soţiei sale. Momentul tocmai părea propice. Privind cu coada ochiului, îi văzu umerii mari învăluiţi în alb, iar la ceafă părul împletit pentru somn în trei cozi legate cu panglici negre la capete. Şi renunţă. Domnul Verloc îşi iubea soţia aşa cum trebuie iubită o soţie, adică marital, cu tot respectul cuvenit bunului celui mai de preţ pe care îl avea. Acel cap cu părul împletit pentru somn, acei umeri aveau un aspect de sacralitate familială — sacralitatea păcii domestice. Nu mişca deloc, masivă şi informă ca o statuie aplecată în stare încă brută; îşi amintea de ochii ei larg deschişi privind în camera goală. Era misterioasă, degajând acel mister propriu fiinţelor vii. Iar celebrul agent secret din depeşele alarmiste ale răposatului baron Stott- Wartenheim nu era omul care să dea buzna în asemenea mistere. Se intimida uşor. Şi mai era pe deasupra şi victima indolenţei, acea indolenţă care adesea constituie secretul unei firi plăcute. Se abţinu să tulbure acel mister din dragoste, din timiditate şi din indolenţă. Era timp destul şi altădată. Vreme de câteva minute îşi purtă mut suferinţele în tăcerea toropitoare a camerei. Apoi o destrămă cu o afirmaţie hotărâtă:

— Mâine plec pe continent.

Poate că Winnie dormea deja. N-ar fi putut spune. De fapt, doamna Verloc îl auzise. Ochii îi rămăseseră larg deschişi, iar ea stătea nemişcată şi fermă în convingerea ei instinctivă că lucrurile nu meritau a fi analizate prea mult. Şi totuşi nu era nimic neobişnuit în faptul că domnul Verloc pleca într-o astfel de călătorie. Îşi reînnoia stocul din când în când la Paris şi Bruxelles. Adeseori mergea să facă personal achiziţiile. În jurul magazinului din Brett Street se forma un mic cerc select de amatori, o asociaţie secretă întru totul propice oricărei afaceri iniţiate de domnul Verloc care, printr-o concordanţă mistică între temperament şi necesitate, fusese ales să fie toată viaţa agent secret.

Mai aşteptă puţin, apoi adăugă:

— Am să rămân o săptămână, sau poate două. S-o chemi pe doamna Neale să stea aici peste zi.

Doamna Neale era femeia care făcea curat în toate casele de pe Brett Street. Victimă a unei căsnicii cu un tâmplar desfrânat, o copleşeau lipsurile şi nevoile numeroşilor ei copilaşi. Cu mâinile înroşite şi purtând un şorţ din pânză aspră de sac până la subsuori, ea exhala toate durerile sărăciei printr-o răsuflare ce mirosea a leşie de săpun şi a rom, amestecate cu plescăitul de rufe şi trăncănitul tingirilor de aluminiu.

Doamna Verloc, animată de o hotărâre profundă, vorbi pe tonul celei mai seci indiferenţe:

— Nu-i nevoie să stea aici toată ziua. Mă descurc şi singură cu Stevie.

Lăsă ceasul singuratic de pe coridor să irosească cincisprezece ticăituri în abisurile eternităţii, apoi întrebă:

— Să sting lumina?

— Stinge-o, se grăbi el să răspundă răguşit.

IX

Revenind de pe continent la capătul a zece zile, domnul Verloc se întoarse cu un psihic vizibil nereconfortat de plăcerile călătoriei în străinătate şi într-o dispoziţie neînseninată de bucuria regăsirii căminului familial. Intră însoţit de clinchetul clopoţelului de la uşă, cu un aer de epuizare sumbră şi ofensată. Cu sacul de voiaj în mână şi capul plecat, nu se opri până în spatele tejghelei, unde se prăbuşi pe scaun, de parcă tot drumul de la Dover la Londra nu l-ar fi făcut decât pe jos. Era în zori. Stevie, care ştergea praful de pe obiecte în vitrină, se întoarse să-l privească plin de veneraţie şi teamă.

— Uite! rosti domnul Verloc, dând uşor cu piciorul în sacoşa de voiaj de pe jos; Stevie se aruncă asupra ei, o luă în mână şi o duse plin de un devotament triumfător. Reacţia lui fusese atât de promptă, încât domnul Verloc rămase surprins.

Încă la auzul clopoţelului de la uşă, doamna Neale, care tocmai curăţa grătarul şemineului din salonaş, privise pe uşă, apoi, ridicându-se din genunchi, murdară de la roboteala ei veşnică, mersese s-o anunţe pe doamna Verloc la bucătărie că “s-a întors conaşu-acasă”.

Winnie nu trecu mai departe de uşa dinăuntru a magazinului.

— Hai să mănânci ceva, spuse ea de la distanţă.

Domnul Verloc schiţă un gest vag cu amândouă mâinile, ca şi cum a fi fost excedat de o propunere imposibilă. Dar, o dată ispitit în salonaş, nu respinse mâncarea aşezată dinaintea lui. O consumă însă ca la local, cu pălăria pe ceafă şi cu pulpanele redingotei masive atâmându-i ca două triunghiuri de fiecare parte a scaunului. De la celălalt capăt al mesei acoperite cu muşama brună, soţia sa Winnie îi vorbea egal despre subiectele ei conjugale, fără îndoială la fel de abil adaptate împrejurărilor întoarcerii sale ca şi conversaţia Penelopei la revenirea rătăcitorului Ulise. Numai că doamna Verloc nu ţesuse nici-o pânză în absenţa soţului ei. În schimb, curăţase temeinic toate camerele de la etaj, vânduse nişte lucruri şi îl văzuse de câteva ori pe domnul Michaelis. Ultima oară acesta îi spusese că pleacă să locuiască într-o vilă undeva la ţară, pe linia Londra-Chatham-Dover. O dată venise chiar şi Karl Yundt, sprijinit de “oribila aia de menajeră a lui”. Era un “bătrân dezgustător”. Despre Ossipon, pe care îl primise scurt, baricadată în spatele tejghelei, cu o figură împietrită şi cu privirile pierdute în zare, nu aminti nimic, referinţa ei mintală la vânjosul anarhist fiind marcată doar printr-o mică pauză şi o roşeaţă abia perceptibilă. Şi, integrându-l cât putu de repede pe fratele ei Stevie în şuvoiul întâmplărilor domestice, comunică vestea că băiatul fusese foarte abătut în ultima vreme.

— Şi asta numai din cauza mamei, care ne-a lăsat aşa netam-nesam.

Domnul Verloc nu spuse nici “La naiba!”, nici “Dracu' să-l ia pe Stevie!” Dar doamna Verloc, neiniţiată în taina gândurilor sale, nu reuşi să aprecieze întreaga generozitate a acestei reţineri.

— Nu-i vorba că n-ar munci la fel de bine ca întotdeauna, continuă ea. Mereu s-a făcut util cu câte ceva. Şi mi se pare tot timpul că nici nu ştie cum să ne mai ajute, săracul.

Domnul Verloc îndreptă o privire nepăsătoare şi somnolentă spre Stevie, care şedea la dreapta lui, delicat, palid la faţă, cu buzele trandafirii

căscate involuntar. Nu era o privire critică. Nu avea niciun fel de intenţionalitate. Şi dacă, timp de o clipă, domnului Verloc îi trecu prin minte că fratele soţiei sale arăta neobişnuit de inutil la înfăţişare, nu fu decât un gând vag şi fugitiv, lipsit de acea forţă şi acea durabilitate ce îngăduie unei idei să urnească lumea din loc. Rezemându-se de spătar, domnul Verloc îşi descoperi capul. Înainte ca braţul său întins să poată pune pălăria jos, Stevie se repezi, o apucă şi o duse plin de respect în bucătărie. Şi din nou domnul Verloc fu surprins.

— Tu ai putea face orice cu băiatul ăsta, Adolf, spuse doamna Verloc, afişând aerul celui mai desăvârşit calm inflexibil. El ar fi gata să meargă şi în foc pentru tine. Ar…

Se opri atentă, cu urechea întoarsă spre uşa bucătăriei, unde doamna Neale tocmai freca podeaua. La apariţia lui Stevie, aceasta începu să se smiorcăie a plâns, observând ea că băiatul putea fi lesne convins să cedeze în folosul copilaşilor ei bănuţii pe care soră-sa Winnie îi dăruia din când în când. Bălăcindu-se în patru labe prin apa de pe jos, udă şi mânjită de murdărie, îşi plasă obişnuitul exordiu: “E bine de 'mneata că te ţin pe daiboj, să nu faci nimic, ca un gentleman”, urmat, de eterna lamentaţie a săracului, jalnic de miloagă şi susţinută în mod respingător de mirosul de rom şi săpun de rufe pe care îl exhala pe gură. Freca din răsputeri, fornăind întruna pe nas şi tot perorând volubilă. Culmea e că era sinceră. Iar de fiecare parte a nasului subţire şi roşu, ochii ei înceţoşaţi şi urduroşi înotau în lacrimi, căci dimineţile resimţea cu adevărat lipsa unui stimulent, indiferent de care.

În salon, doamna Verloc remarcă în cunoştinţă de cauză:

— Iar a început doamna Neale cu poveştile ei cumplite despre copilaşi. Dar nici nu cred că mai sunt atât de mici pe cât vrea ea să-i facă. Unii dintre ei trebuie să fie destul de mari acum ca să încerce să lucreze şi ei câte ceva. Nu face decât să-l înfurie pe Stevie.

Ca o confirmare a vorbelor ei se auzi o bufnitură, precum a unui pumn lovind în masa din bucătărie. În spiritul evoluţiei fireşti a compasiunii sale, Stevie se înfuriase descoperind că nu mai avea niciun şiling la el. În neputinţa lui de a uşura pe loc privaţiunile “ălor mici” ai doamnei Neale, simţea că cineva trebuia pus să sufere pentru această stare de lucruri. Doamna Verloc se ridică şi dispăru în bucătărie pentru a “pune capăt acestei prostii”. Şi chiar o făcu, ferm, dar cu blândeţe. Ştia prea bine că, de îndată ce-şi primea plata, doamna Neale mergea degrabă după colţ să bea câte o tărie într-o cârciumă sordidă şi mucegăită, inevitabila haltă pe *via dolorosa* a vieţii ei. Comentariul doamnei Verloc despre acest năravtrăda o neaşteptată profunzime, mai ales venind din partea unei persoane prea puţin înclinate să cerceteze şi sub suprafaţa lucrurilor.

— Bineînţeles, ce să facă să reziste? Şi eu, dacă aş fi ca doamna Neale, nu cred că aş proceda altfel.

În după-amiaza aceleiaşi zile, când, trezindu-se cu o tresărire după ultima dintr-o lungă serie de picoteli în faţa focului din salonaş, domnul Verloc îşi comunică intenţia de a ieşi în oraş, Winnie îi strigă din magazin:

— Te-aş ruga mult de tot să-l iei şi pe băiatul ăsta cu tine, Adolf.

Pentru a treia oară în aceeaşi zi, domnul Verloc rămase surprins. Privea prostit spre soţia sa, care continuă în maniera ei fermă. Băiatul, când nu avea de lucru, stătea abătut în casă. Ei îi făcea rău să-l vadă aşa; ba chiar o enerva, mărturisi Winnie. O astfel de afirmaţie din partea unei fiinţe cu calmul ei suna a exagerare. Dar nu-i mai puţin adevărat că şi Stevie stătea abătut asemenea unui animal domestic nefericit. Se ducea pe culoarul întunecos şi se aşeza la piciorul pendulei înalte, cu genunchii ridicaţi şi cu capul prins între mâini. Să-i vezi figura palidă, cu ochii lui mari sticlindu-i în penumbră, era de-a dreptul răscolitor; şi să te gândeşti la el că stă tot timpul singur acolo sus era extrem de neplăcut.

Domnul Verloc se obişnui cu ineditul surprinzător al ideii. Ţinea la soţia sa aşa cum trebuie să ţină un bărbat, cu generozitate. Dar îi veni în minte o obiecţie majoră, pe care o şi formulă:

— Dar poate nu mă mai vede la un moment dat şi se pierde pe stradă, spuse.

Doamna Verloc dădu din cap ştiutoare.

— Nu se pierde el. Tu nu-l cunoşti. Băiatul ăsta pur şi simplu te venerează. Dar, dacă totuşi îl pierzi…

Doamna Verloc se opri o clipă, dar numai o clipă.

— Tu mergi mai departe şi vezi-ţi de treburile tale. Nu-ţi face griji. Se descurcă el. Sunt sigură că apare acasă fără prea mare întârziere.

Acest optimism îi furniza domnului Verloc cea de-a patra surpriză a zilei. În fond, cumnatul său poate că nu era chiar atât de idiot pe cât părea. Soţia lui precis ştia ea ce ştia. Îşi feri ochii greoi într-o parte, rostind răguşit:

— Bine, atunci să vină.

Şi recăzu în ghearele grijii celei mai negre.

Din uşa magazinului, Winnie nu vedea acest însoţitor fatal al plimbărilor domnului Verloc. Privea cele două siluete depărtându-se pe străduţa murdară, una înaltă şi masivă, cealaltă scundă şi fragilă, cu gâtul subţire şi umerii ascuţiţi ridicaţi uşor sub urechile mari, semitransparente. Redingotele lor erau din aceeaşi stofă şi purtau amândoi pălării negre şi rotunde. Sub inspiraţia similitudinii lor vestimentare, doamna Verloc lăsă frâu liber fanteziei.

“Ar putea fi tată şi fiu”, îşi zise în sinea ei. Apoi se gândi că Stevie nu avusese practic alt tată în viaţa asta afară de domnul Verloc. Îşi mai dădea seama că totul nu era decât opera ei. Şi, cu o mândrie împăcată, se felicită singură pentru o hotărâre luată cu câţiva ani mai devreme. O costase un anumit efort, e adevărat, şi chiar şi nişte lacrimi.

Se felicită încă şi mai mult observând cum, în decursul zilelor, domnul Verloc părea să accepte cu tot mai mare tragere de inimă compania lui Stevie. Acum, când era gata de ieşit în oraş, domnul Verloc striga tare după băiat, fără îndoială în acelaşi spirit în care de obicei soliciţi tovărăşia câinelui casei, deşi, bineînţeles, într-o manieră diferită. Acasă, domnul Verloc putea fi surprins adesea privindu-l îndelung pe Stevie şi plin de curiozitate. Până şi atitudinea lui se schimbase. Taciturn în continuare, nu mai era în schimb apatic. Doamnei Verloc i se părea chiar enervat uneori, ceea ce la el putea trece drept un progres. Cât despre Stevie, nu mai şedea abătut la piciorul pendulei, ci îşi bolborosea

ceva singur prin colţuri pe un ton ameninţător. Dacă îl întreba: “Ce tot spui acolo, Stevie?”, căsca doar gura şi privea saşiu către sora sa. Câteodată îşi încleşta pumnii fără vreun motiv aparent şi, când stătea singur, se încrunta la pereţi, în vreme ce foaia de hârtie pentru desenat cercuri rămânea albă, iar creionul neatins pe masa din bucătărie. Era într-adevăr o schimbare, dar în niciun caz în bine. Înscriind toate aceste capricii sub titlul general de surescitare, doamna Verloc începu să se teamă că Stevie auzea mai mult decât era nimerit pentru el din conversaţiile domnului Verloc cu prietenii săi. În timpul “ieşirilor lui în oraş”, domnul Verloc se întâlnea, bineînţeles şi discuta cu diferite persoane. Nu avea cum fi altfel. “Ieşirile în oraş” erau o parte integrantă a activităţilor sale în afara casei, pe care Winnie nu le cercetase niciodată în profunzime. Doamna Verloc simţea că situaţia era delicată, dar îi făcea faţă cu acelaşi calm impenetrabil ce-i impresiona şi chiar îi uimea pe clienţii magazinului şi îi determina pe ceilalţi vizitatori să păstreze puţin surprinşi anumite distanţe. Nu! Îi era teamă că existau anumite lucruri nepotrivite să le audă Stevie, îi spuse ea soţului ei. Acestea nu făceau decât să-i provoace surescitarea, pentru că se simţea neputincios să le schimbe. Nimeni nu le putea schimba.

Discuţia se petrecea în magazin. Domnul Verloc nu comentă nimic. Nici nu dădu vreo replică, deşi replica se impunea de la sine. Dar se abţinu să-i amintească soţiei sale că ideea de a i-l oferi pe Stevie drept companion la ieşirile în oraş fusese a ei. Pentru un observator imparţial, domnul Verloc ar fi apărut în clipa aceea mai mult decât uman în mărinimia lui. Luă jos de pe raft o cutioară de carton, se uită înăuntru dacă într-adevăr conţinutul era cel căutat şi o depuse uşor pe tejghea. Abia după ce încheie această operaţiune rupse tăcerea sugerând că probabil Stevie ar profita foarte mult dacă ar fi trimis pentru o vreme undeva afară din oraş; presupunea însă că soţia sa n-ar putea fără el.

— Să nu pot fără el! Repetă încet doamna Verloc. Cum să nu pot fără el, dacă-i pentru binele lui?! Ce idee! Bineînţeles că pot fără el. Numai că n-are unde se duce.

Domnul Verloc scoase nişte hârtie brună şi un ghem de sfoară; între timp bălmăji că Michaelis trăia la ţară, într-o vilă, şi nu avea nimic împotrivă să-i ofere lui Stevie o cameră. Acolo nu veneau vizitatori şi nu vorbea nimeni. Iar Michaelis lucra la o carte.

Doamna Verloc îşi declară toată afecţiunea pentru Michaelis, îşi reafirmă dezgustul pentru Karl Yundt, “bătrânul ăla scârbos”, iar despre Ossipon nu aminti niciun cuvânt. În ce îl privea pe Stevie, acesta nu putea fi decât foarte bucuros. Domnul Michaelis fusese mereu atât de bun şi drăguţ cu el. Părea că ţine la băiat, în fine, şi băiatul era un băiat bun.

— Şi tu mi se pare că ai început să ţii tot mai mult la el în ultima vreme, adăugă după o scurtă pauză, cu siguranţa ei inflexibilă.

Domnul Verloc, care tocmai lega cutia sub forma unui colet poştal, rupse cu o mişcare necontrolată sfoara, drept care îşi şopti confidenţial numai sieşi câteva înjurături. Apoi, ridicând tonul până la intensitatea obişnuitei şoapte răguşite, se anunţă dispus să-l ducă el însuşi pe Stevie la ţară şi să-l lase pe mâini bune în grija lui Michaelis.

Planul fu pus în aplicare chiar de a doua zi. Stevie nu ridică nici-o obiecţie. Se arătă chiar, în maniera lui puţin rătăcită, emoţionat de eveniment, îşi întorcea întrebător privirile nevinovate către persoana greoaie a domnului Verloc la intervale dese, mai ales când sora sa nu se uita la el. Avea fizionomia mândră, temătoare şi concentrată a copilului care pentru întâia oară a primit cutia de chibrituri şi permisiunea de a aprinde singur unul din ele. Însă doamna Verloc, mulţumită de docilitatea fratelui ei, îi atrase atenţia să nu-şi murdărească hainele fără rost la ţară. La aceste cuvinte băiatul îndreptă spre sora, păzitoarea şi protectoarea sa o privire care, pentru prima dată în viaţa lui, păru străină de aerul desăvârşitei credulităţi infantile. Stevie era arogant de sumbru. Doamna Verloc zâmbi.

— Vai de mine şi de mine! Acum, hai, nu te supăra! Doar ştii că, de câte ori ai prilejul, Stevie, te murdăreşti într-un hal fără de hal.

Domnul Verloc era deja în stradă, la o anumită distanţă de magazin.

Şi astfel, ca o consecinţă a demersului eroic al mamei sale şi a plecării fratelui în vilegiatură, doamna Verloc se află mai des ca de obicei singură nu doar în magazin, ci şi în locuinţă. Căci domnul Verloc trebuia să-şi respecte ieşirile în oraş. Astfel, în ziua atentatului din Greenwich Park a fost singură mai mult ca alteori, fiindcă domnul Verloc a plecat în acea dimineaţă foarte devreme şi nu s-a întors decât aproape de lăsarea serii. Singurătatea n-o deranja. Nu simţea deloc dorinţa de a ieşi în lume. Vremea se făcuse şi-aşa foarte urâtă, iar în magazin era oricum mai plăcut decât pe străzi.

Aşezată în spatele tejghelei cu ceva de cusut, nu ridică ochii de la lucru când, pe fondul clinchetului agresiv al clopoţelului, intră domnul Verloc. Îi recunoscuse pasul încă de-afară, de pe trotuar.

Nu-şi ridică ochii, dar, când domnul Verloc, cu pălăria trasă adânc pe frunte, se îndreptă glonţ spre uşa salonului, îi spuse plină de seninătate:

— Ce zi oribilă. Ai fost cumva să-l vezi pe Stevie?

— Nu! N-am fost, răspunse moale domnul Verloc, apoi trânti în urma sa neaşteptat de puternic uşa cu geam a salonului.

O vreme doamna Verloc rămase pasivă, cu lucrul de mână părăsit în poală, după care îl îndesă undeva sub tejghea şi se sculă să aprindă gazul. O dată operaţiunea încheiată, trecu prin salonaş în drum spre bucătărie. Domnul Verloc avea să-şi dorească îndată ceaiul. Încrezătoare în puterea farmecelor sale, Winnie nu se aştepta din partea soţului ei, în timpul raporturilor de zi cu zi ale vieţii lor conjugale, la forme ceremonioase de adresare sau la vreo risipă de purtări elegante, forme deşarte şi învechite în cel mai bun caz, probabil niciodată respectate prea exact, abandonate în ziua de azi până şi în sferele cele mai înalte şi total străine codului de bune maniere al clasei ei sociale. Nu aştepta vorbe curtenitoare de la el. Dar era un soţ bun şi ea avea un respect loial pentru drepturile lui.

Doamna Verloc ar fi trecut deci prin salonaş în drum spre îndatoririle domestice care o aşteptau în bucătărie cu seninătatea absolută a unei femei sigure de puterea farmecelor sale. Dar un zornăit uşor, abia perceptibil şi foarte rapid i se insinuă în auz. Fiind ciudat şi inexplicabil, îi atrase atenţia. Apoi, când urechea ei reţinu distinct sunetul, se opri în loc uimită şi îngrijorată. Frecând un chibrit de cutia pe care tocmai o ţinea în

mină, se întoarse şi aprinse una din cele două lămpi de deasupra mesei din salon, care însă, fiind defectă, prima oară şuieră mirată, după care începu să toarcă tihnit ca o pisică.

Contrar obiceiului său, domnul Verloc îşi scosese redingota, ce zăcea aruncată pe canapea. Pălăria, pe care probabil o azvârlise şi pe ea, stătea răsturnată pe marginea canapelei. Îşi trăsese un scaun în faţa căminului şi, cu picioarele proptite dincolo de gărduţ şi capul sprijinit în mâini, şedea aplecat mult în faţă peste grătarul înroşit. Dinţii îi clănţăneau cu o violenţă incontrolabilă făcându-i şi spinarea enormă să dârdâie în acelaşi ritm rapid. Doamna Verloc se sperie.

— Te-a udat ploaia, spuse ea.

— Nu prea, izbuti domnul Verloc să îngaime cu un tremurat profund al întregii lui fiinţe.

Printr-un mare efort îşi stăpâni clănţănitul dinţilor.

— După mine, ar trebui să te bagi în pat, spuse ea cu o stânjeneală sinceră.

— Nu cred că-i nevoie, răspunse domnul Verloc, fornăind răguşit.

Izbutise, cine ştie cum, să capete o răceală îngrozitoare între ora şapte dimineaţa şi cinci după-amiaza. Doamna Verloc îi privi spinarea arcuită.

— Unde-ai fost azi? întrebă ea.

— Nicăieri, răspunse domnul Verloc pe un ton nazal gâtuit.

Atitudinea lui sugera dispoziţia tot mai proastă datorată unei puternice dureri de cap. Parţialitatea şi nesinceritatea răspunsului deveniră penibil de evidente în tăcerea de moarte a camerei. Pufni pe nas a dezvinovăţire, apoi adăugă:

— Am fost la bancă.

Doamna Verloc deveni mai atentă.

— Aşa! constată ea fără nici-o patimă. Pentru ce?

Domnul Verloc murmură ceva cu nasul în grătarul căminului, vădit fără tragere de inimă.

— Ca să scot banii!

— Cum adică? Toţi?

— Da. Toţi.

Doamna Verloc întinse cu grijă faţa de masă prea scurtă, scoase două cuţite şi două furculiţe din sertarul bufetului, însă deodată se opri din gesticulaţia ei metodică.

— Şi de ce-ai făcut asta?

— S-ar putea să am curând nevoie, bălmăji vag domnul Verloc, ajungând la limita anticipată a indiscreţiilor sale.

— Nu înţeleg ce vrei să spui, replică soţia sa pe un ton absolut neutru, însă rămânând ca de piatră la mijlocul distanţei dintre masă şi bufet.

— Doar ştii că poţi avea încredere în mine, spuse domnul Verloc cu un fel de patos răguşit spre grătarul căminului.

Doamna Verloc se întoarse încet spre bufet, rostind măsurat:

— Asta aşa e. Pot avea încredere în tine.

Şi îşi continuă gesticulaţia metodică. Puse două farfurii, aduse pâinea şi untul, umblând întruna de la masă la bufet şi înapoi în pacea şi

liniştea casei. Când să scoată gemul, reflectă patetică: “I-o fi tare foame dacă a lipsit toată ziua” şi se mai întoarse o dată la bufet să ia şi friptura rece de viţel. O aşează sub lampa de gaz ce sfârâia domol şi, cu o privire fugară către soţul ei chircit la gura focului, coborî cele două trepte până la bucătărie. Abia când se întoarse, aducând cuţitul cel mare şi furculiţa de servit, se învrednici să vorbească din nou:

— Dacă n-aş fi avut încredere, nu m-aş fi măritat cu tine.

Cocoşat tot sub streaşina căminului şi sprijinindu-şi capul în amândouă mâinile, domnul Verloc lăsa impresia că adormise. Winnie pregăti ceaiul, apoi îl chemă în surdină:

— Adolf.

Domnul Verloc se ridică pe dată, clătinându-se puţin înainte de a se aşeza la masă. Examinând lama tăioasă a cuţitului, soţia sa îl puse pe marginea platoului, arătându-i spre friptură. El rămase opac la sugestie, cu bărbia proptită în piept.

— Ar trebui să mănânci ca să-ţi treacă răceala, rosti dogmatică doamna Verloc.

Bărbatul îşi ridică privirile şi scutură din cap. Ochii îi erau injectaţi, iar faţa roşie. Cu degetele îşi răscolise părul, împrăştiindu-l neglijent. În general, avea un aspect neonorabil, trădând stinghereala, iritarea şi depresiunea ce urmează de obicei după un dezmăţ copios. Numai că domnul Verloc nu era dezmăţat, ci respectabil în toată conduita sa. Aspectul i se putea foarte bine datora şi stării febrile. Bău trei ceşti de ceai, de mâncare nici nu se atinse. Ba chiar se feri de ea cu o sumbră aversiune la îndemnul soţiei sale, care se interesă apoi:

—- Nu eşti ud la picioare? Mai bine pune-ţi papucii. Tot nu mai ieşi astă-seară.

Prin mormăieli ursuze şi semne, domnul Verloc dădu de înţeles că nu era ud la picioare şi că, oricum, nu acest aspect îl preocupa mai tare. Cât despre propunerea referitoare la papuci, o ignoră cu totul, ca fiind nedemnă de atenţia lui. În schimb ideea ieşirii în oraş în acea seară luă o întorsătură neaşteptată. Nu la aşa ceva se gândea el, ci la cu totul altceva. Gândurile sale îmbrăţişau un plan mult mai vast. Din crâmpeie de frază morocănoase şi incomplete, reieşi că domnul Verloc cântărise avantajele unei emigrări, încă nu era clar dacă avea în vedere Franţa sau California.

Caracterul neaşteptat, improbabil şi de neconceput al unei asemenea întreprinderi îi goli afirmaţia, şi aşa vagă, de orice efect. Doamna Verloc, la fel de liniştită ca şi când soţul ei ar fi ameninţat-o cu sfârşitul lumii, spuse doar:

— Ce idee!

Domnul Verloc se declară scârbit şi sătul de tot şi de toate, iar în plus… Dar ea îi tăie vorba:

— Ai răcit rău.

Într-adevăr, se vedea lesne că domnul Verloc nu era în starea lui obişnuită nici fizică, nici psihică. O nehotărâre sumbră îl menţinu o clipă mut. Apoi îngăimă câteva generalităţi de rău augur pe tema necesităţii.

— O să trebuiască… repetă Winnie, lăsându-se calmă pe spătarul scaunului, cu braţele încrucişate peste piept, vizavi de soţul ei. Aş vrea să

ştiu şi eu cine te poate obliga. Doar nu eşti sclavul nimănui. Nimeni n-are nevoie să fie sclav în ţara asta… aşa că nu te apuca să te faci acum tu singur sclav. Se opri, apoi cu o candoare fermă şi inexpugnabilă, adăugă: Afacerile nici nu merg atât de prost. Ai şi o casă confortabilă.

Şi aruncă o privire jur împrejur prin salonaş, de la bufetul din colţ până la focul prietenos de după grătar. Pitit cu delicateţe în spatele magazinului ce desfăcea mărfuri îndoielnice, cu vitrina lui întunecoasă şi uşa suspicios întredeschisă către strada îngustă şi obscură, acesta constituia, sub toate aspectele de bază ale decenţei domestice şi confortului familial, un cămin respectabil. Afecţiunea ei devotată îl omise din acest peisaj casnic pe Stevie, aflat într-o vilegiatură ploioasă pe potecile din Kent, vegheat de domnul Michaelis. Îl omise ostentativ, cu toată puterea pasiunii ei protectoare. Casa asta, acoperişul, bufetul, grătarul de sub foc — era şi a băiatului. La gândul acestei apartenenţe, doamna Verloc se ridică şi, ducându-se până la celălalt capăt al mesei, rosti din toată plinătatea sufletului ei:

— Şi nici de mine nu te-ai săturat încă.

Domnul Verloc nu scoase nici-o vorbă. Winnie se rezemă din spate de un umăr al lui, apăsându-şi buzele de fruntea sa. Rămase aşa o vreme. Niciun zgomot nu ajungea din lumea exterioară până la ei. Sunetul ritmic al paşilor pe caldarâm se stingea în penumbra discretă a magazinului. Doar lampa cu gaz de deasupra mesei torcea mai departe egal în tăcerea plină de prevestiri a salonaşului.

În timpul acelui sărut neaşteptat şi prelungit, domnul Verloc, apucând cu amândouă mâinile strâns de marginile scaunului, păstră o imobilitate hieratică. Atunci când apăsarea buzelor încetă, dădu la rândul său drumul scaunului, se ridică şi se duse în dreptul căminului. Acum nu mai întorcea spatele spre cameră. Cu toată faţa umflată şi cu aerul unui drogat, urmărea din ochi mişcările soţiei sale.

Doamna Verloc se mişca senină, strângând masa. Vocea ei calmă comenta ideea tocmai enunţată pe un ton casnic şi cumpătat. Oricum ai fi luat-o, nu stătea în picioare. O combătu din toate punctele de vedere. Singura ei preocupare adevărată era însă binele lui Stevie. În situaţia actuală, băiatul i se părea oricum destul de “aparte” pentru a fi luat aşa deodată în străinătate. Şi cu aceasta puse capăt discuţiei. Dar, tot insistând asupra acestui punct vital, glasul ei aproape că friza vehemenţa absolută. Între timp, cu mişcări bruşte, îşi puse un şorţ pentru a merge să spele ceştile. Şi, ambalându-se întruna la auzul propriului său şuvoi necontrazis de verbe, ajunse să spună pe un ton aproape provocator:

— Dacă ţii să pleci în străinătate, atunci va trebui să pleci fără mine.

— Ştii doar că n-aş pleca, zise domnul Verloc răguşit, iar vocea sa stinsă, pe care o folosea în viaţa particulară, tremură de o emoţie enigmatică.

Doamna Verloc îşi regreta deja cuvintele. Sunaseră mai ostile decât fusese intenţia ei. Şi, în plus, aveau nesăbuinţa proprie lucrurilor nefolositoare. De fapt, nu credea nici ea în ce spusese. Era o frază sugerată mai mult de demonul inspiraţiei perverse. Dar cunoştea o cale s-o facă de parcă nici n-ar fi existat vreodată.

Întoarse capul peste umăr şi îi aruncă bărbatului înţepenit greoi în faţa căminului o privire pe jumătate cochetă, pe jumătate crudă cu ochii ei mari larg deschişi, o privire de care Winnie de pe vremea casei din Belgravia nu ar fi fost capabilă, din cauza respectabilităţii şi ignoranţei sale. Însă bărbatul era acum soţul ei, iar ea nu mai era neştiutoare, îl fixă timp de o secundă încheiată, cu figura ei gravă, imobilă ca o mască şi spuse, în glumă:

— Nici n-ai putea. Mi-ai duce dorul mult prea mult.

Domnul Verloc porni înainte.

— Exact, confirmă el pe o notă ceva mai ridicată, întinzând braţele înainte şi făcând un pas în direcţia ei.

Ceva de nestăpânit şi îndoielnic în expresia sa te făcea să nu ştii cu certitudine ce voia de fapt, să-şi sugrume ori să-şi îmbrăţişeze soţia? —, însă atenţia doamnei Verloc fu distrasă de la această manifestare de clinchetul clopoţelului de la uşă.

— Magazinul, Adolf. Du-te tu.

Bărbatul se opri şi lăsă încet braţele în jos.

— Du-te tu, repetă doamna Verloc. Eu mi-am pus şorţul.

Domnul Verloc o ascultă rigid, cu ochii împietriţi, ca un automat cu chipul pictat în roşu. Iar asemănarea lui cu o figurină mecanică era atât de şocantă, încât avea chiar şi aerul absurd al unui automat conştient de maşinăria din interiorul său.

Închise uşa salonaşului, iar doamna Verloc, cu mişcări uşoare, duse platoul în bucătărie. Spălă ceştile şi alte câteva obiecte casnice, până se opri din lucru cu auzul încordat. Nu prinse niciun sunet. Clientul era de mult în magazin. Era precis un client, căci, dacă n-ar fi fost, domnul Verloc l-ar fi poftit în casă. Desfăcându-şi cu o smucitură capetele şorţului, îl aruncă pe un scaun şi se îndreptă încet spre uşa salonaşului.

Chiar în acea clipă domnul Verloc reveni din magazin.

Când ieşise era roşu la faţă. Acum se întoarse ciudat de alb, aproape ca hârtia. Chipul său, pierzându-şi stupoarea febrilă de om drogat, dobândise în acest scurt răstimp o expresie rătăcită de animal încolţit. Se duse glonţ către canapea, dar rămase în picioare privind în jos la redingota azvârlită la voia întâmplării, de parcă s-ar fi temut s-o atingă.

— Ce s-a-ntâmplat? întrebă doamna Verloc încet. Prin uşa rămasă întredeschisă vedea clientul, care nu plecase încă.

— Uite, aflu că trebuie să ies şi în seara asta, spuse domnul Verloc.

Dar tot nu încercă să ia în posesiune haina de exterior.

Fără o vorbă, Winnie intră în magazin şi, închizând uşa în urma ei, se duse în spatele tejghelei. Nu privi direct spre client până ce nu se aşeză confortabil pe scaun. Observase totuşi între timp că acesta era înalt şi subţire şi că purta mustăţile răsucite în sus. De fapt, chiar în acel moment îşi învârtea expert vârfurile ascuţite. Faţa prelungă şi osoasă îi răsărea din gulerul ridicat. Era puţin stropit pe pantaloni, puţin ud pe haine. Un bărbat măsliniu, cu conturul maxilarului bine definit sub tâmpla uşor scobită. Un străin absolut. Şi nici a client nu arăta.

Doamna Verloc îl privi liniştită.

— Veniţi de pe continent? Întrebă ea după o vreme.

Fără a privi anume spre doamna Verloc, străinul cel înalt şi zvelt îi răspunse doar printr-un zâmbet vag şi cam ciudat. Privirea fermă, dar indiferentă a doamnei Verloc nu-l mai slăbi.

— Înţelegeţi englezeşte, nu-i aşa?

— A, da. Înţeleg englezeşte.

Nu avea nici-o urmă de accent străin, afară doar că, în timp ce-şi alegea încet cuvintele, părea că tocmai acest accent îi cam dă de furcă. Dar doamna Verloc, după variata sa experienţă, ajunsese la concluzia că unii străini ajungeau să vorbească engleza chiar mai bine decât localnicii. Spuse, privind fix către uşa salonului:

— Cred că nu aveţi de gând să rămâneţi în Anglia definitiv, nu?

Străinul îi răspunse din nou printr-un zâmbet mut. Avea o gură frumoasă şi ochii iscoditori. Şi clătină puţin trist parcă din cap.

— Vă ajută soţul meu să vă aranjaţi cum trebuie. Până atunci, câteva zile, cel mai bun lucru ar fi să trageţi la domnul Giugliani. Hotel Continental, aşa se cheamă. Discret. Liniştit. Vă duce soţul meu până acolo.

— Bună idee, zise bărbatul zvelt şi negricios, a cărui privire deveni brusc ca de oţel.

— L-aţi cunoscut pe domnul Verloc înainte... nu-i aşa? Poate în Franţa?

— Am auzit de el, recunoscu vizitatorul pe un ton lent, chinuit, dar care totuşi trăda o anumită concizie a intenţiei.

Urmă o tăcere. Apoi tot el vorbi din nou, de data aceasta într-o manieră mult mai puţin elaborată.

— Soţul dumneavoastră o fi ieşit oare să mă aştepte direct în stradă?

—În stradă! repetă doamna Verloc surprinsă. Nu se poate. Casa n-are decât uşa asta.

Timp de o clipă, şezu mai departe impasibilă, după care-şi părăsi scaunul şi privi prin uşa cu geam. Deodată o deschise şi dispăru în salonaş.

Domnul Verloc nu făcuse altceva decât să-şi pună pardesiul. Dar de ce rămăsese după aceea rezemat de masă, proptindu-se în braţe ca şi cum ar fi simţit o ameţeală sau i-ar fi fost rău, nu putea înţelege.

— Adolf, îl strigă ea încet; apoi, când el se îndreptă: îl cunoşti pe omul ăsta? întrebă într-un suflet.

— Am auzit de el, şuşoti încurcat domnul Verloc, aruncând o privire crâncenă spre uşă.

Ochii frumoşi şi indiferenţi ai doamnei Verloc se luminară de o vâlvătaie de scârbă.

— Vreun prieten de-al lui Karl Yundt... nemernicul ăla bătrân.

— Nu! Nu! protestă domnul Verloc, preocupat să-şi recupereze pălăria.

Dar, când o scoase de sub canapea, rămase cu ea în mână de parcă nu ar fi ştiut la ce foloseşte o pălărie.

— Să ştii că... te-aşteaptă, spuse în cele din urmă doamna Verloc. Ascultă, Adolf, nu cumva-i vreunul din tipii de la ambasadă, care te-au tot bătut la cap în ultima vreme?

— M-au bătut la cap tipi de la ambasadă? repetă domnul Verloc tresărind violent, şi de surprindere, şi de teamă. Dar cine ţi-a spus ţie de tipii de la ambasadă?

— Chiar tu.

— Eu?! Eu?! Ţi-am spus eu ţie ceva de ambasadă?

Domnul Verloc părea încurcat şi speriat peste măsură. Soţia sa îl lămuri:

— În ultimul timp ai cam vorbit în somn, Adolf.

— Şi... şi ce-am spus? Tu cât ştii?

— Nu mare lucru. Păreau mai mult vorbe fără noimă. Dar destul ca să-mi dau seama că te frământă ceva.

Domnul Verloc îşi înfundă pălăria pe cap. Un val stacojiu de furie îi cotropi faţa.

— Fără noimă... ha? Tipii de la ambasadă! Ce le-aş mai străpunge eu ălora inimile, una câte una. De-acum să se ţină bine. Doar am şi eu gură să vorbesc.

Clocotea de mânie, învârtindu-se încoace şi încolo între masă şi canapea, cu redingota descheiată agăţându-i-se de colţurile mobilelor. Valul stacojiu de furie se retrase, lăsându-i din nou chipul complet alb, cu nările fremătându-i. În folosul unei existenţe practice, doamna Verloc puse aceste aparenţe pe seama răcelii.

— Bine, spuse ea, scapă de omul ăsta, oricine-ar fi, cât poţi de repede şi întoarce-te la mine. Tu ai nevoie de îngrijire o zi sau două.

Domnul Verloc se linişti şi, cu o expresie de hotărâre imprimată pe chipul său palid, deschisese deja uşa când soţia sa îl chemă din nou în şoaptă:

— Adolf! Adolf! (El se întoarse speriat.) Ce faci cu banii pe care i-ai scos din bancă? Îi porţi la tine? N-ar fi mai bine...

Domnul Verloc privi prostit o vreme la palma întinsă a soţiei sale înainte de a se plesni peste bărbie.

— Banii! A! Da! Da! Nu ştiam despre ce vorbeşti.

Din buzunarul de la piept, scoase un portmoneu nou din piele de porc. Doamna Verloc îl primi fără niciun cuvânt şi rămase nemişcată până ce clopoţelul, care clincheti în urma domnului Verloc şi a vizitatorului său, tăcu de tot. Numai atunci privi înăuntru să vadă suma, scoţând, pentru acest scop, bancnotele afară. O dată controlul terminat privi de jur împrejur gânditoare, cu un aer de neîncredere în tăcerea şi în solitudinea din casă. Acest lăcaş al vieţii ei conjugale îi apăru atât de singuratic şi de nesigur, de parcă ar fi fost situat în inima unei păduri. Nici-o ascunzătoare pe care şi-o putea imagina privind la mobila grea şi masivă nu i se părea altfel decât precară şi deosebit de ispititoare pentru imaginea pe care şi-o făcuse despre spărgătorii de locuinţe. Era o reprezentare ideală, înzestrată cu facultăţi sublime şi o perspicacitate miraculoasă. Iar sertarul unde ţineau încasările ieşea categoric din discuţie. Hoţul acolo ar fi căutat mai întâi. Doamna Verloc descheie în grabă câteva copci şi-şi strecură portmoneul sub corsajul rochiei. După ce reuşi să plaseze bine capitalul soţului ei, fu aproape bucuroasă când auzi clopoţelul de la uşă vestind un nou vizitator. Adoptând privirea fixă, netulburată şi expresia împietrită rezervată de obicei pentru clientul curent, se înfiinţă în spatele tejghelei.

Un bărbat, aflat în mijlocul magazinului, îl inspecta cu o căutătură repede, rece şi atotcuprinzătoare. Ochii săi alergară de-a lungul zidurilor, se rotiră pe tavan, observară podeaua, totul dintr-o singură mişcare. Vârfurile mustăţii lungi şi blonde îi atârnau până sub marginea bărbiei. Zâmbea cu zâmbetul unei cunoştinţe vechi, deşi îndepărtate, iar doamna Verloc îşi aminti că îl mai văzuse cândva. Nu era un client, îşi înmuie deci privirea pentru clienţi până la simpla indiferenţă şi se opri în dreptul tejghelei.

Vizitatorul se apropie la rândul lui, confidenţial, dar nu cu ostentaţie.

— Soţu-i acasă, doamnă Verloc? întrebă el pe un ton uşor, dar plin.

— Nu. A ieşit.

— Ce rău îmi pare. Trecusem pe-aici să-mi dea o mică informaţie particulară.

De fapt acesta şi era adevărul. Inspectorul-şef Heat ajunsese acasă şi chiar se băgase în papuci, deoarece, îşi spunea el, fusese practic exclus de la rezolvarea acestui caz. Nu-şi refuză nici câteva reflecţii furioase şi batjocoritoare, dar, cum o asemenea ocupaţie i se părea total nesatisfăcătoare, se hotărî să-şi caute uşurarea pe străzi. Nimic nu îl împiedica să-i facă o vizită amicală şi întâmplătoare, cum ar veni, domnului Verloc. Era normal pentru o persoană particulară care ieşea în mod particular la plimbare să facă uz de mijloacele obişnuite de transport. Direcţia lor generală era înspre locuinţa domnului Verloc. Inspectorul-şef Heat îşi respectă cu atâta consecvenţă propriul său caracter particular, încât îşi dădu în mod special osteneala de a evita toţi agenţii de poliţie care erau de gardă ori patrulau în vecinătatea lui Brett Street. Acest gen de precauţie era mult mai necesară unui om de rangul său decât unui comandant-adjunct obscur. Persoana particulară Heat se strecură deci pe stradă într-o manieră care la un membru al categoriei delincvenţilor ar fi fost stigmatizată drept furişare. Bucăţica de stofă luată de la Greenwich se afla în buzunarul său. Nu că ar fi avut cea mai vagă intenţie s-o arate în calitatea sa de individ particular. Dimpotrivă, dorea să ştie numai ce ar fi fost dispus să declare în mod voluntar domnul Verloc. Mai trăgea nădejde şi că mărturisirile acestuia aveau să fie de aşa natură încât să-l incrimineze pe Michaelis. Era în principal o speranţă de ordin strict profesional, dar nu lipsită de valoarea ei morală. Căci inspectorul-şef Heat era un slujitor al dreptăţii. Găsindu-l însă pe domnul Verloc plecat de-acasă, simţi o mare dezamăgire.

— Aş mai sta puţin să-l aştept dacă aş fi sigur că nu întârzie mult, spuse el.

Doamna Verloc nu-i oferi niciun fel de asigurare.

— Informaţia de care am nevoie e absolut particulară, repetă el. Înţelegeţi ce vreau să spun? Poate îmi daţi vreun indiciu încotro a luat-o?

Doamna Verloc clătină din cap.

— N-aş putea spune.

Şi se întoarse să aranjeze câteva cutii pe rafturile din spatele tejghelei. Inspectorul-şef Heat o privi o vreme gânditor.

— Presupun că ştiţi cine sunt, începu el din nou.

Doamna Verloc îi aruncă o privire peste umăr.

Inspectorul-şef era uimit cât de rece putea să fie femeia.

— Hai! Doar ştiţi că sunt de la poliţie, rosti el tăios.

— Nu-mi bat prea mult capul cu aşa ceva, îi aruncă doamna Verloc, întorcându-se la aranjatul cutiilor în rafturi.

— Numele meu e Heat. Inspector-şef Heat de la Secţia Delicte Speciale.

Doamna Verloc potrivi frumos o cutiuţă de carton la locul ei şi, întorcându-se, îl înfruntă din nou, cu pleoapele grele şi cu mâinile atârnându-i pe lângă corp. O vreme domni o linişte apăsătoare.

— N-a ieşit singur, lăsă doamna Verloc să-i scape neglijent.

— Vreun prieten?

Doamna Verloc îşi atinse cocul de la ceafă. Era perfect.

— Un străin care a venit la el.

— Înţeleg. Şi ce fel de om era străinul ăsta? Nu vă supăraţi că vă întreb.

Doamna Verloc nu se supără. Iar, când inspectorul-şef Heat află despre bărbatul negricios şi slab, cu faţa prelungă şi mustăţi întoarse în sus, dădu semne de tulburare şi exclamă:

— Al naibii să fiu dacă mi-ar fi trecut prin minte! Ăsta nu şi-a pierdut timpul degeaba.

În adâncul inimii sale, era profund dezgustat de atitudinea neoficială a superiorului său imediat, însă nu era un exaltat. Îşi pierdu orice dorinţă de a mai aştepta întoarcerea domnului Verloc. De ce plecaseră cei doi în oraş nu-şi putea explica, dar îşi imagina că era posibil să se întoarcă tot împreună. “Cazul ăsta nu-i urmărit cum trebuie, aici se încearcă un aranjament”, îşi zise el cu amărăciune.

— Mă tem că n-o să am timp să-l mai aştept pe soţul dumneavoastră.

Doamna Verloc primi această comunicare cu indiferenţă. Detaşarea ei îl impresionase tot timpul pe inspectorul-şef Heat. În clipa de faţă îi stârni însă curiozitatea. De aceea mai zăbovi puţin, purtat de propriile sale pasiuni, asemenea celei mai particulare dintre persoane.

— Sunt convins - spuse el, privind-o cu insistenţă, că dumneavoastră m-aţi putea ajuta să înţeleg puţin ce se întâmplă, dacă aţi vrea.

Forţându-şi ochii frumoşi, dar inerţi, să-i întoarcă privirea, doamna Verloc murmură:

— Ce se întâmplă! Dar se întâmplă *ceva*?

— Păi, chestiunea despre care am venit să stau de vorbă cu soţul dumneavoastră.

În acea zi, doamna Verloc îşi aruncase ochii prin ziarul de dimineaţă, ca de obicei. Dar de ieşit din casă nu ieşise. Băieţaşii care vindeau ziare nu se prea înghesuiau pe Brett Street. Era o stradă cu dever prost. Iar ecoul strigătelor venind din arterele mai populate se stingea între zidurile murdare de cărămidă înainte de a ajunge la uşa magazinului. Soţul ei nu adusese niciun ziar de seară. Sau, în orice caz, ea nu îl văzuse. Doamna Verloc nu ştia nimic despre nici-o chestiune. Şi rosti aceste cuvinte cu o notă de mirare absolut neprefăcută în glas.

Inspectorul-şef nu crezu niciun moment că era posibilă atâta ignoranţă. Scurt, fără vreo amabilitate, îi expuse faptele nude.

— După mine, e o prostie, pronunţă ea încet. (Făcu o pauză.) Aici doar nu suntem sclavii nimănui.

Inspectorul-şef aştepta vigilent. Dar nu mai urmă nimic.

— Şi soţul dumneavoastră nu v-a spus nimic când a venit acasă?

Doamna Verloc îşi întoarse doar faţa de la dreapta spre stânga în semn de negaţie. O tăcere apatică şi derutantă domnea în magazin. Inspectorul-şef Heat se simţea provocat peste limita răbdării.

— Dar mai era o treabă măruntă, începu el iar pe un ton detaşat, despre care aş fi vrut să vorbesc cu soţul dumneavoastră. A nimerit în mâinile noastre o.., o... noi zicem că trebuie să fie... un pardesiu furat.

Cu toate gândurile sensibilizate în acea seară de posibilitatea unui furt, doamna Verloc îşi atinse rochia uşor în dreptul sânului.

— Noi n-am pierdut niciun pardesiu, spuse ea calmă.

— Ciudat, continuă persoana particulară Heat. Văd că aveţi aici multă cerneală de marcaj...

Luă o sticluţă şi o ridică în lumina lămpii de gaz din mijlocul magazinului.

— Purpuriu... nu-i aşa? Observă el, punând-o înapoi jos. Cum spuneam, mi se pare ciudat. Pentru că pardesiul ăsta are o etichetă cusută pe dinăuntru cu adresa dumneavoastră pe ea, scrisă în cerneală de marcaj.

Doamna Verloc se sprijini de tejghea, cu o uşoară exclamaţie.

— Atunci e al fratelui meu.

— Şi fratele dumneavoastră unde-i? Pot să-l văd? întrebă inspectorul-şef tăios.

Doamna Verloc se sprijini şi mai tare de tejghea.

— Nu. Nu-i aici. Eticheta am scris-o chiar eu.

— Unde se află fratele dumneavoastră în momentul de faţă?

— E plecat să stea cu... un prieten... la ţară.

— Pardesiul a fost găsit la ţară. Şi cum se numeşte prietenul?

— Michaelis, mărturisi doamna Verloc cu un murmur de groază.

Inspectorul-şef nu-şi putu reţine o fluierătură. Ochii îi sticleau.

— Vasăzică aşa. Perfect. Şi fratele dumneavoastră cum arată... un băiat mai zdravăn şi brunet... da?

— O, nu, exclamă cu fervoare doamna Verloc. Ăla trebuie să fi fost hoţul. Stevie e plăpând şi blond.

— Bun, spuse inspectorul-şef pe un ton aprobator.

Şi, în timp ce doamna Verloc, şovăind între alarmă şi uimire, îl privea neclintită, el îi mai ceru unele informaţii. De ce trebuia cusută astfel adresa în interiorul hainei? Află pe această cale că rămăşiţele terciuite ce le examinase cu totală repulsie în acea dimineaţă aparţineau unui adolescent nervos, distrat, mai aparte ca fire şi de asemenea că femeia care îi vorbea îi purtase de grijă acelui băiat încă din cea mai fragedă copilărie.

— Uşor impresionabil? sugeră el.

— O, da. Impresionabil, într-adevăr. Dar cum a ajuns să-şi piardă haina...

Inspectorul-şef Heat scoase brusc din buzunar o gazetă trandafirie, pe care o cumpărase cu mai puţin de jumătate de oră înainte. Îl interesau

cursele de cai. Obligat prin însăşi îndeletnicirea sa la o atitudine de dubiu şi suspiciune faţă de conaţionali, inspectorul-şef îşi exersa instinctul de credulitate, sădit în orice piept omenesc, investind o încredere nelimitată în profeţii sportivi ai acelei publicaţii anume. Puse pagina specială pe tejghea, vârî o mână din nou în buzunar şi, scoţând bucata de stofă pe care soarta i-o dăruise dintr-un morman întreg de lucruri ce păreau adunate de la abator sau dintr-un magazin de boarfe vechi, i-o oferi doamnei Verloc spre examinare.

— Presupun că recunoaşteţi asta.

Ea luă mecanic bucata de stofă cu amândouă mâinile. Ochii păreau că i se dilataseră şi mai mult în timp ce o privea.

— Da, şopti, apoi ridică fruntea şi se clătină puţin spre spate. Dar de ce-i aşa de sfâşiată?

Inspectorul-şef îi smulse din mână peste tejghea bucata de stofă, iar ea se aşeză inertă pe scaun. Îşi zise; identificare perfectă. Şi în aceeaşi clipă avu revelaţia întregului adevăr incredibil. “Celălalt bărbat” era Verloc.

— Doamnă Verloc, spuse el, mă surprinde faptul că dumneavoastră ştiţi despre acest atentat mai mult chiar decât vă daţi seama.

Doamna Verloc rămase nemişcată, buimăcită şi pierdută într-o uluire fără margini. Care era legătura? Deveni atât de rigidă, încât nu fu în stare nici să întoarcă spre uşă capul la clinchetul clopoţelului, care îl făcu pe inspectorul Heat să se învârtă pe călcâie. Domnul Verloc tocmai închisese uşa şi, timp de o clipă, cei doi bărbaţi se uitară intens unul la celălalt.

Fără a-i arunca soţiei sale vreo privire, domnul Verloc se îndreptă spre inspectorul-şef, care se simţi uşurat văzându-l că s-a întors singur.

— Dumneata aici? murmură cu greu domnul Verloc. Pe cine cauţi?

— Pe nimeni, răspunse slab inspectorul-şef. Ascultă, am o vorbă cu dumneata.

Deşi palid încă, domnul Verloc adusese cu el în încăpere un aer de hotărâre fermă. Cu toate acestea evită în continuare să privească spre soţia sa.

— Atunci hai înăuntru, zise şi o luă înainte către salonaş.

Nici nu se închisese bine uşa în urma lor, când doamna Verloc, sărind de pe scaun, se năpusti ca şi cum ar fi vrut s-o deschidă larg de perete; se prăbuşi însă în genunchi, cu urechea lipită de gaura cheii. Cei doi bărbaţi probabil că se opriseră chiar în faţa uşii, căci auzi cât se poate de clar vocea inspectorului-şef, cu toate că nu-i putea vedea şi degetul împungând autoritar în pieptul soţului ei.

— Dumneata eşti celălalt bărbat, Verloc. Doi bărbaţi au fost văzuţi intrând în parc.

Iar vocea domnului Verloc îi răspunse:

— Bine, hai, ridică-mă chiar acum. Ce te poate opri? Ai tot dreptul.

— A, nu! Ştiu foarte bine pe mâna cui te-ai dat. Acum, treaba lui, să se descurce singur. Doar un lucru vreau să fie clar: că eu te-am descoperit.

Apoi nu se mai auzi decât un murmur. Probabil că inspectorul Heat îi arăta domnului Verloc bucata de stofă din pardesiul lui Stevie, căci sora,

păzitoarea şi protectoarea acestuia din urmă prinse doar exclamaţia ceva mai sonoră a soţului ei.

— N-am observat niciodată că a născocit trucul ăsta pentru el.

Din nou o vreme se auzi doar un murmur continuu, al cărui mister apărea mai puţin îngrozitor pentru imaginaţia doamnei Verloc decât oribilele sugestii ale cuvintelor inteligibile. Însă, de cealaltă parte a uşii, inspectorul-şef Heat ridică din nou glasul:

— Eu cred că ai înnebunit.

Vocea domnului Verloc răspunse cu un fel de furie sumbră:

— O lună întreagă şi mai bine am fost complet nebun, dar acum nu mai sunt. S-a terminat. M-am hotărât să-mi descarc sufletul şi dracu' să le ia de consecinţe.

Urmă o tăcere, după care persoana particulară Heat şopti:

— Şi ce-ai de gând să spui?

— Totul, exclamă vocea domnului Verloc, apoi se stinse. După o vreme se făcu iarăşi auzită: Dumneata mă cunoşti de-acum de câţiva ani şi ţi-am fost util şi dumitale. Ştii că am fost un om corect. Da, corect.

Acest apel la vechea lor cunoştinţă îi producea probabil o silă extremă inspectorului-şef, căci în glasul lui se simţi o nuanţă ameninţătoare:

— Te sfătuiesc să nu te încrezi prea mult în promisiunile care ţi s-au făcut, în locul dumitale aş şterge-o fără întârziere. Nu cred că te vom urmări.

Domnul Verloc râse uşor:

— Cum să nu? Fiindcă speri să mă elimine ceilalţi pentru voi... nu-i aşa? Ei bine, nu. Acum nu mai scăpaţi aşa uşor de mine. Prea mult timp am fost corect cu oamenii ăia; acum, să iasă totul la iveală.

— Păi atunci, să iasă, concedă vocea indiferentă a inspectorului-şef Heat. Dar spune-mi cum ai reuşit să dispari.

— Mă îndreptam spre Chesterfield Walk, prinse doamna Verloc vorbele soţului ei, când am auzit explozia. Atunci am luat-o la fugă. Era ceaţă. N-am văzut pe nimeni până n-am trecut de capătul lui George Street. Nu cred să fi dat peste cineva mai înainte.

— Ei, poftim! Ce simplu! Se miră glasul inspectorului-şef. Şi explozia te-a speriat, nu?

— Da. S-a produs prea devreme, mărturisi vocea abătută şi răguşită a domnului Verloc.

Doamna Verloc îşi lipi urechea de gaura cheii; buzele i se învineţiseră, mâinile îi erau reci ca gheaţa, iar chipul palid, pe care ochii păreau două abisuri negre, şi-l simţea ca învăluit în flăcări.

De cealaltă parte a uşii intensitatea vocilor scăzu foarte mult. Prindea ici şi colo câte un cuvânt, rostit când de glasul soţului ei, când de timbrul neted al inspectorului-şef. Pe acesta din urmă îl auzi spunând:

— Credem că s-a împiedicat de rădăcina unui copac.

În replică, începu un murmur răguşit şi volubil, ce dură o vreme, după care inspectorul-şef, răspunzând parcă la o întrebare, rosti apăsat:

— Bineînţeles. Făcut bucăţele mici: membre, pietriş, haine, oase, aşchii, totul talmeş-balmeş. A fost nevoie, crede-mă, să aducă o lopată ca să-l adune de-acolo.

Doamna Verloc sări deodată din poziţia ei chircită şi, astupându-şi urechile, se clătină dintr-o parte în alta între tejghea şi peretele cu rafturi până la scaun. Ochii ei înnebuniţi observară gazeta sportivă uitată acolo de inspectorul-şef şi, cum se izbi de tejghea, o apucă violent, se prăbuşi pe scaun, sfâşie foaia optimistă şi trandafirie de sus până jos încercând s-o deschidă, apoi o aruncă pe podea. Dincolo de uşă, inspectorul-şef Heat îi spunea domnului Verloc, agentul secret:

— Deci apărarea dumitale va fi practic o mărturisire completă?

— Aşa va fi. Am de gând să spun toată istoria.

— Dar să ştii că n-ai să fii crezut pe cât de mult îţi închipui dumneata.

Şi inspectorul-şef căzu pe gânduri. Întorsătura pe care o lua acest caz implica dezvăluirea multor amănunte şi compromiterea anumitor arii de cunoaştere care, cultivate de un om capabil, prezentau o valoare distinctă atât pentru individ cât şi pentru societate. Era păcat, mare păcat. Ar fi însemnat ca Michaelis să rămână nevătămat, ca industria casnică a Profesorului să fie expusă la lumina zilei, iar tot sistemul de supraveghere dezorganizat: motiv de tapaj interminabil în ziarele care, din acest punct de vedere, îi apărură, printr-o subită iluminaţie, scrise invariabil de nişte proşti pentru a servi drept lectură unor imbecili. În sinea lui era de acord cu cuvintele pe care domnul Verloc le formulă ca răspuns la ultima sa remarcă:

— Într-adevăr, poate că n-am să fiu crezut. Dar am să răscolesc multe lucruri. Am fost un om corect şi vreau să rămân un om corect în toată această…

— Dacă au să te lase, spuse inspectorul-şef cinic, înainte de a ajunge în boxa acuzaţilor ai să fii prelucrat zdravăn. Iar la urmă s-ar putea să te alegi şi cu o sentinţă care să te mire. Eu unul nu m-aş încrede prea tare în domnul cu care ai stat de vorbă adineauri.

Domnul Verloc îl asculta încruntat.

— Sfatul meu e s-o ştergi afară din ţară cât timp mai poţi s-o faci. Eu n-am primit nici-o instrucţiune. Există unii, continuă inspectorul-şef Heat, punând un accent deosebit pe cuvântul “unii”, care au convingerea că nici nu mai eşti pe această lume.

— Serios? se emoţionă domnul Verloc.

Deşi, după întoarcerea sa de la Greenwich, îşi petrecuse cea mai mare parte a zilei în barul unui mic local obscur, nici nu putea spera într-o veste atât de bună.

— Asta e impresia despre dumneata, dădu afirmativ din cap inspectorul-şef. Aşa că dispari. Şterge-o.

— Unde? mârâi domnul Verloc. Ridică puţin capul şi, privind spre uşa închisă a salonaşului, şopti cu multă simţire: Aş dori mult să mă iei cu dumneata în seara asta. Să ştii că te-aş urma fără nici-o rezistenţă.

— Cred şi eu, îi confirmă sardonic inspectorul şef, urmărindu-i direcţia privirilor.

O uşoară transpiraţie apăru pe bărbia domnului Verloc. Îşi coborî confidenţial vocea răguşită în faţa implacabilului inspector-şef.

— Băiatul era cu minţile aiurea, un iresponsabil. Orice tribunal şi-ar fi dat imediat seama. Bun doar de azil. Şi ar fi fost cel mai rău lucru pentru el, dacă…

Cu mâna pe clanţa uşii, inspectorul-şef şopti chiar sub nasul domnului Verloc:

— O fi fost el cu minţile aiurea, dar dumneata cred că ai fost nebun. Ce-a ajuns să te scoată în halul ăsta din minţi?

Cu gândul la domnul Vladimir, domnul Verloc nu ezită în alegerea cuvintelor.

— Un porc de la miazănoapte, exclamă el cu putere. Mai bine zis un… gentleman.

Inspectorul-şef Heat, cu privirea severă, dădu uşor din cap în semn că înţelege şi deschise uşa. Din spatele tejghelei, doamna Verloc putea să-l fi auzit, dar de văzut nu-l văzu plecând, urmărit de clinchetul agresiv al clopoţelului. Şedea la datoria ei, după tejghea, ţeapăn de dreaptă, având împrăştiate la picioare două bucăţi murdare de hârtie roz. Palmele mâinilor îi apăsau convulsiv obrajii, în timp ce vârfurile degetelor contractate i se înfigeau în osul frunţii, de parcă pielea i-ar fi fost o mască pe care era gata s-o sfâşie cu înverşunare. Imobilitatea absolută a poziţiei sale trăda agitaţia furiei şi a neputinţei, precum şi toată violenţa potenţială a pătimirilor tragice, mai bine decât orice desfăşurare teatrală de urlete şi izbiri cu capul de pereţi. Străbătând magazinul cu mersul său legănat şi preocupat, inspectorul-şef Heat nu-i aruncă decât o privire fugară. Iar când clopoţelul încetă să mai sune pe tija lui curbată de oţel, nimic nu se mişcă în preajma doamnei Verloc, de parcă atitudinea ei ar fi avut puterea magică a unei vrăji. Până şi flacăra în formă de fluture a lămpii ardea fără tremur. În acel magazin cu mărfuri dubioase grămădite în rafturile vopsite în brun mat, ce părea să înghită orice rază de lumină, cerculeţul de aur al verighetei de pe mâna stângă a doamnei Verloc sclipea nefiresc de tare, cu acea strălucire imaculată a unei piese dintr-o fabuloasă comoară de nestemate azvârlită în lada de gunoi.

X

Purtat în mare viteză de o trăsură de lângă Soho către Westminster, comandantul-adjunct coborî chiar în centrul imperiului unde soarele nu apune niciodată. Câţiva poliţişti voinici, care nu păreau peste măsură de impresionaţi de misiunea lor de a păzi ilustrul loc, îl salutară. Pătrunzând printr-un portal deloc măreţ în incinta Camerei care, în imaginaţia multor milioane de oameni, este, prin excelenţă, însăşi CAMERA, fu întâmpinat de uşuraticul şi revoluţionarul Toodles.

Acest tânăr amabil şi îngrijit îşi ascunse mirarea faţă de apariţia timpurie a comandantului-adjunct, pe care i se comunicase că trebuie să-l aştepte în jur de miezul nopţii. Venirea sa prematură, conchise Toodles, era, se vede, un semn că lucrurile, indiferent despre ce era vorba, se încurcaseră. Cu o simpatie extrem de promptă, care adesea la tinerii drăguţi se asociază temperamentului voios, compătimi pe loc şi pe marea prezenţă, căreia îi spunea “Şeful”, şi pe comandantul-adjunct, al cărui chip îi apărea mai împietrit decât până atunci şi desăvârşit de elongat. “Ce tip straniu şi ce figură de străin are”, îşi zise în sinea lui, zâmbindu-i de departe cu o exuberanţă prietenoasă. Şi, de îndată ce se apropiară, începu să vorbească întruna, cu intenţia binevoitoare de a îneca momentul penibil al eşecului într-o ploaie de cuvinte. Avea impresia că marele atac plănuit pentru seara aceea avea să se dezumfle total. Un acolit mărunt al “brutei de Cheeseman” tocmai plictisea fără milă o Cameră cu rândurile mult rărite, citindu-le nişte statistici neruşinat de falsificate. El, Toodles, trăgea nădejde că îi va plictisi atât de tare încât

dintr-o clipă în alta să se treacă la o numărătoare[9]. Dar poate că de fapt el nu făcea decât să umple timpul până-şi lua cina liniştit mâncăul ăla de Cheeseman. Oricum, Şeful nu putea fi convins să plece acasă.

— Vă primeşte chiar acuma, cred. Stă singur în camera lui şi se gândeşte la toţi peştii care înoată-n mare, încheie aerian Toodles. Veniţi.

Cu toată dispoziţia sa tonică, tânărul secretar particular (neplătit) era permeabil la slăbiciunile curente ale umanităţii. Nu dorea să rănească sentimentele comandantului-adjunct, care îi părea acum mai mult ca niciodată un om ce şi-a compromis rău de tot postul. Dar curiozitatea îi era prea puternică pentru a fi ţinută în frâu de simpla compasiune. Pe drum nu se putu abţine să nu arunce peste umăr într-o doară:

— Şi plevuşca dumneavoastră?

— Am prins-o, răspunse comandantul-adjunct cu o lapidaritate ce nu voia să fie câtuşi de puţin antipatică.

— Bun. Pentru că nici nu vă imaginaţi ce puţin le place acestor mari oameni să fie dezamăgiţi în lucrurile mici.

După această observaţie profundă, experimentatul Toodles păru pierdut în reflecţii, în orice caz, timp de două secunde tăcu. Apoi reveni:

— Mă bucur. Dar, apropo, e chiar aşa un mărunţiş pe cât vreţi să-l faceţi să pară?

— Dumneata ştii ce se poate face cu plevuşca? întrebă la rândul său comandantul-adjunct.

— Uneori se pune în conserve, chicoti Toodles, a cărui erudiţie în materie de pescuit era proaspătă şi, prin comparaţie cu ignoranţa sa în toate celelalte privinţe, uriaşă. Există nişte fabrici de conserve pe coasta Spaniei care..

Dar comandantul-adjunct îl întrerupse pe ucenicul politician.

— Aşa-i. Aşa-i. Numai că plevuşca se aruncă uneori în mare când vrei să prinzi o balenă.

— O balenă. Pfff! exclamă Toodles cu răsuflarea tăiată. Umblaţi să prindeţi o balenă, deci?

— Nu chiar. Ce urmăresc eu aduce mai degrabă cu un câine-de-mare. Poate nu ştii cum arată un câine-de-mare?

— Ba ştiu. Stăm mereu îngropaţi până peste cap în cărţi de specialitate... rafturi întregi... cu planşe ilustrate... E un peşte de pradă, cu o expresie ticăloasă, absolut detestabil ca animal; are un fel de faţă netedă şi mustăţi lungi.

— Descrierea perfectă, îl lăudă comandantul-adjunct. Numai că al meu e bărbierit impecabil. Precis l-ai văzut. E un peşte foarte spiritual.

— L-am văzut eu?! rosti neîncrezător Toodles. Nici prin cap nu-mi trece unde l-aş fi putut vedea.

— La Clubul Exploratorilor, să zicem, sugeră calm comandantul-adjunct.

La auzul numelui acelui club foarte select, Toodles luă o mină speriată şi se opri în loc.

---

[9] Procedeu utilizat în Camera Comunelor a Parlamentului englez; când, în urma numărătorii membrilor se constată un număr mai mic de 40 de deputaţi prezenţi, dezbaterea se amână pentru o dată ulterioară

— Imposibil, protestă el, dar pe un ton îngrozit. Cum adică? Un membru?

— Şi încă de onoare, şopti comandantul-adjunct printre dinţi.

— Dumnezeule!

Toodles arăta atât de uluit încât comandantul adjunct nu-şi putu reţine un zâmbet.

— Dar să rămână strict între noi, spuse el.

— E lucrul cel mai înfiorător pe care l-am auzit în viaţa mea, declară stins Toodles, ca şi cum surprinderea i-ar fi răpit într-o singură clipă toată forţa sa exuberantă.

Comandantul-adjunct îi aruncă o privire din care dispăruse orice zâmbet. Până ce ajunseră la uşa camerei marelui om, Toodles păstră o tăcere solemnă şi scandalizată, de parcă s-ar fi simţit ofensat că interlocutorul său îi adusese la cunoştinţă un lucru atât de tulburător şi de revoltător, care îi răsturna imaginea despre caracterul extrem de select şi despre puritatea socială a Clubului Exploratorilor. Toodles nu era revoluţionar decât în politică, în schimb convingerile sale sociale şi sentimentele personale dorea să şi le păstreze neschimbate pe parcursul anilor ce-i fuseseră dăruiţi pe acest pământ, care, privit în ansamblu, i se părea un loc plăcut de petrecut viaţa.

Se dădu la o parte, spunând:

— Intraţi direct, fără a mai bate.

Abajururile din mătase verde fixate la toate lămpile dădeau camerei ceva din întunecimea adâncă a unei păduri. Din punct de vedere fizic, ochii cei aroganţi erau punctul slab al înaltului personaj. Tocmai acest punct era învăluit în mare taină. Ori de câte ori avea prilejul, şi-i odihnea în mod deliberat. Intrând, comisarul-adjunct văzu mai întâi o mână mare şi palidă sprijinind un cap masiv şi ascunzând partea superioară a unei feţe late şi palide. O cutie deschisă pentru depeşe stătea pe masa de lucru alături de câteva foi dreptunghiulare de hârtie şi de câteva pene de scris împrăştiate. Nu mai era nimic altceva pe suprafaţa mare şi plată a mesei afară de o mică statuetă de bronz, drapată într-o togă, privind misterioasă în imobilitatea ei incertă. Comandantul-adjunct, invitat să şadă pe un scaun, luă loc. În lumina slabă din cameră, detaliile frapante ale apariţiei sale, faţa prelungă, părul negru, silueta zveltă îi dădeau un aspect mai străin ca niciodată.

Înaltul personaj nu trăda nici-o surpriză, nici-o nerăbdare de a afla, niciun sentiment. Atitudinea în care îşi odihnea ochii periclitaţi era profund meditativă şi nu şi-o schimbă câtuşi de puţin. Numai vocea nu-i era visătoare.

— Ei, ia spune ce-ai descoperit? Ai dat peste ceva neaşteptat de la primul pas.

— Nu chiar atât de neaşteptat, Sir Ethelred. Ceea ce am descoperit în principal e o stare de spirit.

Marea prezenţă făcu o mişcare uşoară.

— Te rog să fii mai explicit.

— Da, Sir Ethelred. Cunoaşteţi, fără îndoială, un fenomen comun la majoritatea criminalilor, care mai devreme sau mai târziu încearcă o nevoie irezistibilă de a se confesa… de a-şi descărca sufletul în faţa

cuiva… indiferent a cui. Şi adeseori vin să se confeseze chiar poliţiei. Or, în persoana domnului Verloc, pe care Heat voia atât de mult să-l protejeze, am dat peste un om aflat exact în starea psihică de care vă spuneam. Vorbind la figurat, mi s-a aruncat pur şi simplu în braţe. A fost de ajuns din partea mea să-i şoptesc cine sunt şi să adaug: “Ştiu că eşti amestecat în chestiunea asta.” Bănuiesc că i s-a părut curios cum de-am şi aflat, însă a trecut uşor peste acest moment. Ciudăţenia lui nu l-a inhibat nici-o clipă. Mie nu mi-a rămas decât să-i adresez cele două întrebări: Cine l-a pus să facă una ca asta? Şi: Cine era omul care a făcut-o? La prima din ele mi-a răspuns cu o elocinţă uimitoare. Cât despre a doua, înţeleg că individul care a sărit în aer era chiar cumnatul lui… un tip mai aparte… o fiinţă slabă de minte… E o afacere destul de curioasă… poate prea lungă să-ncep să v-o expun acum.

— Şi ce-ai aflat deci? se interesă Sir Ethelred.

— În primul rând am aflat că fostul deţinut Michaelis n-are nimic de-a face cu acest caz, deşi într-adevăr băiatul a locuit o vreme la el, la ţară, de fapt până azi-dimineaţă la ora opt. Mai mult ca sigur e că Michaelis nici nu ştie nimic în momentul de faţă.

— Eşti sigur de treaba asta?

— Cât se poate de sigur, Sir Ethelred. Individul ăsta, Verloc, s-a prezentat de dimineaţă acolo şi l-a luat cu el pe băiat sub pretextul că-l duce la o plimbare. Cum n-o făcea pentru prima oară, Michaelis nu putea avea nici cea mai vagă bănuială că de data asta era vorba de ceva neobişnuit. În rest, Sir Ethelred, indignarea acestui Verloc n-a lăsat loc nici unui dubiu… absolut nici unuia. A fost adus aproape la exasperare de o discuţie extraordinară, pe care dumneavoastră sau mie ne-ar fi fost greu s-o luăm în serios, dar care asupra lui a produs evident o impresie covârşitoare.

Apoi comandantul-adjunct îi împărtăşi pe scurt înaltului personaj, care şedea neclintit odihnindu-şi ochii în spatele paravanului mâinilor, aprecierea domnului Verloc referitoare la procedeele şi caracterul domnului Vladimir. Aparent, comandantul adjunct nu îi putea nega diplomatului o anumită competenţă indubitabilă. Însă marele personaj îl întrerupse cu remarca:

— Totul mi se pare atât de fantastic.

— Nu-i aşa? Îţi vine să crezi că-i o glumă atroce. Dar se pare că omul nostru a luat-o foarte în serios. S-a simţit ameninţat. Pe vremuri, ştiţi, era în legătură directă cu însuşi bătrânul Stott-Wartenheim şi ajunsese să-şi considere propriile servicii ca indispensabile. Trezirea la realitate a fost foarte brutală, îmi închipui că şi-a pierdut capul. A devenit furios şi a intrat în panică. Pe cuvântul meu, am impresia că îi credea în stare pe aceşti indivizi de la ambasadă nu numai să-l azvârle în stradă, ci şi să-l dea cumva în vileag…

— Cât timp ai stat de vorbă cu el? îl întrerupse prezenţa de după mâna sa uriaşă.

— Vreo patruzeci de minute, Sir Ethelred, şi anume într-o casă de proastă reputaţie numită Continental Hotel, închişi într-o cameră pe care, apropo, am închiriat-o pentru noaptea asta. L-am găsit sub efectul acelei reacţii care de obicei însoţeşte efortul săvârşirii unei crime. Omul nu s-ar

putea spune că e un ucigaş înrăit. E evident faptul că nu a pus la cale moartea nefericitului aceluia… cumnatul său. Dimpotrivă, a fost foarte şocat de ea… se vedea cât de colo. Poate că e un om de o sensibilitate acută. Poate chiar ţinea la tânăr… cine ştie? şi a sperat că băiatul n-o să păţească nimic, în care caz atentatul ar fi fost imposibil de atribuit cuiva. Oricum, în ceea ce-l priveşte, el nu risca în mod conştient decât o arestare.

Comandantul-adjunct se opri din speculaţiile sale pentru a reflecta un moment.

— Deşi, în acest ultim caz, mărturisesc că mă depăşeşte cum anume putea spera să-şi tăinuiască rolul în toată afacerea, continuă el, ignorând devotamentul bietului Stevie pentru domnul Verloc (care era bun) şi muţenia cu adevărat stranie care în vechea poveste cu artificiile de pe scări, din urmă cu câţiva ani, rezistase şi rugăminţilor fierbinţi şi tertipurilor şi supărării şi celorlalte mijloace de investigaţie încercate de surioara sa mult iubită. Căci Stevie ştia să fie loial… Nu, nu-mi pot imagina. Cred mai degrabă că nici nu i-a trecut vreodată prin minte. Poate comparaţia vi se pare extravagantă, Sir Ethelred, dar starea lui de consternare mi-a sugerat un om impulsiv care, după ce încearcă să se sinucidă, în ideea că astfel poate scăpa de toate necazurile, descoperă că nici nu era vorba de aşa ceva.

Comandantul-adjunct îşi formulă definiţia pe un ton întrucâtva jenat. Dar există, de fapt, un gen de luciditate proprie limbajului extravagant, încât înaltul personaj nu se simţi ofensat. O uşoară scuturătură a trupului uriaş cufundat în întunericul umbrelor verzi de mătase şi a capului masiv rezemat de mâna lui mare însoţi un sunet gâtuit intermitent, însă puternic. Râdea.

— Şi ce-ai făcut cu el?

Comandantul-adjunct răspunse cât se poate de prompt:

— Cum părea foarte nerăbdător să se întoarcă la magazin, la soţia lui, i-am dat drumul să se ducă, Sir Ethelred.

— Serios? Dar tipul o să dispară.

— Vă rog să mă iertaţi, dar nu cred. Unde s-ar putea duce? În plus, nu uitaţi că trebuie să ţină cont şi de pericolul care-l pândeşte din partea tovarăşilor lui. El deţine un post acolo. Cum ar putea justifica părăsirea acestuia? Însă, chiar şi dacă n-ar exista niciun obstacol în calea libertăţii sale de acţiune, tot n-ar face nimic, în momentul de faţă n-are nici cel mai mic strop de energie morală pentru a lua vreo hotărâre, indiferent de ce natură. Permiteţi-mi în acelaşi timp să vă spun că, dacă l-aş fi reţinut acuma, ne-am fi angajat într-o acţiune în legătură cu care am dorit mai întâi să vă cunosc intenţiile precise.

Înaltul personaj se ridică greoi; era o siluetă întunecată şi impunătoare în penumbra verzuie a camerei.

— Mă văd astă-seară cu procurorul general şi te chem eu mâine dimineaţă. Deocamdată mai ai ceva să-mi spui?

Comandantul-adjunct se ridicase la rândul său, elastic şi zvelt.

— Cred că nu, Sir Ethelred. Doar dacă ar fi să intru în anumite detalii, care…

— Nu. Fără detalii, te rog.

Marea siluetă întunecată păru a se trage înapoi, ca în faţa unei orori fizice de detalii; după care însă reveni lăbărţată, enormă şi greoaie, întinzând o mână lată.

— Şi zici că omul ăsta are o nevastă?

— Da, Sir Ethelred, răspunse comandantul-adjunct strângând cu deferenţă mâna întinsă. O soţie în toată regula şi o relaţie conjugală normală şi respectabilă. Mi-a povestit că, după discuţia de la ambasadă, îi venea să lase totul baltă, voia să-şi vândă magazinul şi să părăsească ţara, numai că ştia cu siguranţă că soţia lui nici n-ar fi vrut să audă de ideea mutatului în străinătate. Nimic mai tipic pentru o căsnicie respectabilă, continuă, cu o undă de înverşunare, comandantul-adjunct, a cărui soţie refuzase şi ea să trăiască în străinătate. Da, o soţie în toată regula. Iar victima îi era cumnat bun. Dintr-un anumit punct de vedere, avem de-a face aici cu o dramă de familie.

Comandantul-adjunct râse uşor; însă gândurile celuilalt păreau că rătăcesc undeva departe, poate printre obstacolele politicii interne ale ţării sale, terenul de desfăşurare a cruciadei lui împotriva necredinciosului de Cheeseman. Comandantul-adjunct se retrase în tăcere, neobservat, ca o fiinţă deja uitată.

Instincte de cruciat avea şi el. Cazul de faţă, care, într-un fel sau altul, îl scârbea profund pe inspectorul şef Heat, i se părea punctul de plecare providenţial pentru o cruciadă. Dorea din toată inima să şi pornească la drum. Mergea pe jos, încet, spre casă, punând deja la cale planul de acţiune şi reflectând la psihologia domnului Verloc într-o stare de spirit ce combina aversiunea cu satisfacţia. Parcurse toată distanţa pe jos. Găsind luminile stinse în salon, urcă la etaj, o vreme se tot învârti între dormitor şi garderobă, schimbându-şi hainele şi umblând de colo până colo cu aerul unui somnambul căzut pe gânduri. Dar se scuturâ de acest aer inert înainte de a se duce să fie alături de soţia sa în casa înaltei doamne, protectoarea lui Michaelis.

Ştia că va fi primit cu plăcere de aceasta. Intrând în cel mai mic dintre cele două saloane, îşi văzu soţia într-un mic grup lângă pian. Un compozitor tinerel pe cale de a deveni celebru perora stând pe taburetul pianului către un auditoriu format din bărbaţi graşi, care din spate arătau bătrâni şi trei doamne zvelte, care din spate arătau tinere. În dosul paravanului, înalta doamnă nu avea decât o societate compusă din două persoane: un bărbat şi o femeie, care şedeau unul alături de celălalt pe două fotolii în faţa canapelei. Îi întinse comandantului-adjunct mâna.

— Nu mai speram să te vedem aici astă-seară. Annie îmi spunea că…

— Da. Nu bănuiam nici eu că am să termin atât de repede. Apoi adăugă în şoaptă: Mă bucur să vă pot spune că Michaelis e complet scos din cauză în legătură cu…

Protectoarea fostului deţinut îi primi asigurarea plină de indignare.

— Cum? Atât de proşti au fost oamenii tăi încât să-l bănuiască asociat cu…

— N-au fost proşti, o întrerupse comandantul adjunct contrazicând-o politicos. Au fost deştepţi… destul de deştepţi ca s-o facă.

Timp de câteva clipe se lăsă liniştea. Bărbatul din faţa canapelei se opri din discuţia sa cu doamna şi privi spre ei cu un zâmbet vag.

— Nu ştiu dacă v-aţi cunoscut până acum, spuse înalta doamnă.

Prezentaţi, domnul Vladimir şi comandantul-adjunct luară act fiecare de existenţa celuilalt cu o curtoazie pedantă şi rezervată.

— Mă tot sperie, declară dintr-o dată vecina domnului Vladimir, cu o uşoară înclinare a capului către acesta.

Comandantul-adjunct o cunoştea.

— Nu arătaţi deloc speriată, rosti el, după ce o studie atent cu ochii săi calmi şi obosiţi.

În acelaşi timp îşi spunea în sinea lui că, mai devreme sau mai târziu, puteai întâlni pe oricine în acea casă. Chipul trandafiriu al domnului Vladimir era tot numai creţuri de zâmbete, căci era spiritual, însă ochii îi rămâneau serioşi, precum ai unui om convins.

— Mă rog, cel puţin a încercat, se corectă doamna.

— Puterea obişnuinţei, poate, spuse comandantul-adjunct, mânat de o irezistibilă inspiraţie.

— Ne-a îngrozit în seara asta cu tot felul de orori, continuă doamna, a cărei vorbire era lentă şi mângâietoare, apropo de explozia din Greenwich Park. Se pare că ar trebui să tremurăm cu toţii de frică pentru ce o să urmeze, dacă indivizii ăştia nu sunt suprimaţi odată în toată lumea. Eu nici nu ştiam că situaţia e atât de gravă.

Prefăcându-se că nu ascultă, domnul Vladimir se aplecă spre canapea, vorbind amical pe un ton scăzut, însă cu toate acestea îl auzi pe comandantul-adjunct spunând:

— Nu mă îndoiesc că domnul Vladimir cunoaşte foarte exact importanţa reală a acestei chestiuni.

Domnul Vladimir se întrebă ce urmărea oare poliţaiul ăsta nepoftit şi blestemat. Descendent al unor generaţii întregi persecutate de instrumentele unei puteri arbitrare, se temea şi rasial, şi naţional, şi mai ales ca persoană particulară, de poliţie. Era o slăbiciune congenitală, complet independentă de judecata, de raţiunea şi de experienţa sa. Era născut cu ea. Numai că acest sentiment, asemănător groazei iraţionale a anumitor oameni faţă de pisici, nu-i inhiba defel imensul dispreţ cu care judeca poliţia engleză. Isprăvi fraza adresată înaltei doamne, apoi se întoarse puţin în fotoliul său.

— Vreţi să spuneţi că avem o bogată experienţă în privinţa acestor indivizi. Da, într-adevăr, suferim foarte mult de pe urma activităţii lor, în timp ce dumneavoastră… — ezită domnul Vladimir o clipă, afişând o perplexitate zâmbitoare, în timp ce dumneavoastră suferiţi cu plăcere prezenţa lor în mijlocul dumneavoastră… îşi termină el fraza cu câte o gropiţă pe fiecare obraz proaspăt bărbierit. Apoi adăugă, mai grav: Aş putea spune chiar… tocmai de aceea.

Când domnul Vladimir îşi termină vorba, comandantul-adjunct îşi coborî şi el privirile, iar conversaţia se stinse. Aproape imediat după aceea domnul Vladimir îşi luă rămas-bun. De îndată ce fu cu spatele spre canapea, comandantul-adjunct se ridică la rândul său.

— Am crezut că stai s-o iei pe Annie acasă, spuse protectoarea lui Michaelis.

— Mi-am amintit că mai am ceva de rezolvat în astă-seară.

— În legătură cu…?

— Mda… oarecum.

— Spune-mi, ce-i de fapt cu… oroarea asta?

— E greu de spus ce-i cu ea, dar poate deveni curând *une cause celebre*, răspunse comandantul-adjunct.

Părăsi grăbit salonul şi îl ajunse pe domnul Vladimir încă în vestibul, unde îşi înfăşura grijuliu gâtul într-un şal de mătase. În spatele lui aştepta un valet, care îi ţinea pardesiul. Un altul stătea gata să-i deschidă uşa. Comandantul-adjunct îşi îmbrăcă repede haina şi ieşi imediat. După ce coborî scările se opri, ca şi cum s-ar fi gândit încotro s-o apuce. Văzându-l prin uşa ţinută deschisă, domnul Vladimir mai zăbovi în vestibul până ce scoase un trabuc şi ceru foc. Acesta îi fu oferit de un bărbat mai vârstnic în livrea, ce arbora un aer de solicitudine calmă. Dar chibritul se stinse; atunci valetul închise uşa, iar domnul Vladimir îşi aprinse havana cu o grijă meticuloasă. Când, în sfârşit, părăsi clădirea, constată eu neplăcere că “blestematul de poliţai” era tot acolo, pe trotuar, în faţa casei.

“Doar nu m-o fi aşteptând pe mine”, îşi zise în sinea lui domnul Vladimir, privind în sus şi în jos după lumina vreunei trăsuri de piaţă. Nu se vedea niciuna. Câteva trăsuri aşteptau lângă trotuar, cu felinare arzând puternic şi constant, cu caii absolut imobili, ca sculptaţi în piatră şi cu vizitiii nemişcaţi sub căciulile lor mari de blană, ţinându-şi bicele ale căror curele albe nu se deplasau nici cu un milimetru. Domnul Vladimir porni pe jos şi îl simţi îndată pe “blestematul de poliţai” mergând în cadenţă lângă cotul lui. Nu scoase o vorbă. După câţiva paşi, domnul Vladimir se simţi enervat şi stânjenit. Situaţia nu mai putea dura aşa.

— Câinească vreme, bombăni el înfuriat.

— Ba e destul de blândă, rosti comandantul adjunct fără patimă. (Tăcu o clipă.) Am pus mâna pe un anume Verloc, anunţă el pe un ton firesc.

Domnul Vladimir nu se împiedică, nu se opri în loc şi nu-şi schimbă pasul. Dar nu se putu abţine să nu exclame:

— Ce?

Comandantul-adjunct nu repetă enunţul.

— Îl cunoaşteţi, continuă el pe acelaşi ton.

Domnul Vladimir se opri şi scoase un sunet gutural.

— Ce vă determină să faceţi o asemenea afirmaţie?

— Nu eu. Verloc o face.

— Cine ştie cine-o mai fi şi-ăsta?! Vreo javră mincinoasă, declară domnul Vladimir recurgând la frazeologia sa oarecum orientală.

Dar, în adâncul sufletului, era aproape îngrozit de miraculoasa perspicacitate a poliţiei engleze. Schimbarea sa de opinie în această privinţă se dovedi atât de violentă că, timp de un moment, îl încercă o uşoară greaţă. Aruncă havana şi merse mai departe.

— Ce mi-a oferit cea mai mare satisfacţie în cercetarea acestui caz, continuă comandantul-adjunct, vorbind încet, a fost faptul că este un excelent punct de plecare pentru o acţiune care mi s-a părut că trebuie luată odată serios în mână… vreau să spun curăţirea acestei ţări de toţi spionii politici, de toţi agenţii străini şi de… de… alte javre de soiul ăsta.

După părerea mea, sunt o pacoste nemaipomenită şi un element periculos, de asemenea. Dar nu-i putem identifica prea bine individual. Singura soluţie ar fi atunci să le facem activitatea incomodă pentru patronii lor. Toată treaba începe să fie cam neruşinată. Şi periculoasă totodată pentru noi, cei de-aici.

Domnul Vladimir se opri iar o secundă.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Inculparea acestui Verloc va dezvălui publicului atât pericolul, cât şi neruşinarea.

— Nimeni nu va crede ce spune un individ de teapa ăstuia, rosti domnul Vladimir dispreţuitor.

— Mulţimea şi precizia detaliilor vor fi convingătoare pentru marea masă a publicului, îl asigură comandantul-adjunct cu candoare.

— Deci vorbiţi serios, chiar aşa aveţi de gând să procedaţi?

— Omul e-n mâna noastră; n-avem de-ales.

— N-o să faceţi decât să încurajaţi spiritul mincinos al acestor escroci revoluţionari, protestă domnul Vladimir. De ce vă trebuie să declanşaţi un scandal?... din etică... sau de ce?

Îngrijorarea domnului Vladimir era vizibilă. Având astfel dovada că în declaraţiile sumare ale domnului Verloc era precis şi o parte de adevăr, comandantul-adjunct aruncă indiferent:

— Totul are şi o latură practică. Avem oricum destulă bătaie de cap să găsim probele reale. Nu s-ar putea spune că nu suntem eficienţi. Dar n-avem de gând sub niciun motiv să ne lăsăm duşi de nas cu falsuri.

Tonul domnului Vladimir deveni arogant:

— În ce mă priveşte, nu vă împărtăşesc punctul de vedere. E foarte egoist. Sentimentele pe care le am pentru ţara mea nu pot fi puse la îndoială; dar întotdeauna am fost de părere că ar trebui să fim buni europeni pe lângă... vreau să spun guvernele şi oamenii.

— De acord, aprobă simplu comandantul adjunct. Numai că dumneavoastră priviţi Europa de la celălalt capăt al ei. Dar, continuă el pe un ton binevoitor, guvernele străine nu se pot plânge de ineficienţa poliţiei noastre. Să luăm numai acest atentat; un caz deosebit de greu de reconstituit, pentru că-i la mijloc un simulacru. În mai puţin de douăsprezece ore, am stabilit identitatea unui om făcut pur şi simplu terci, am găsit organizatorul atentatului şi am aruncat o privire şi asupra celui ce l-a incitat din spate. Am fi putut merge chiar mai departe de-atât; numai că noi ne-am oprit, la limitele teritoriului nostru.

— Prin urmare această instructivă crimă a fost pusă la cale în străinătate, spuse în grabă domnul Vladimir. Recunoaşteţi că a fost pusă la cale în străinătate?

— Teoretic. Numai teoretic pe teritoriu străin, la figurat vorbind în străinătate, spuse comandantul adjunct, făcând aluzie la caracterul ambasadelor, care sunt o bucăţică din teritoriul ţărilor cărora le aparţin. Dar ăsta-i numai un amănunt. V-am vorbit despre această chestiune pentru că tocmai guvernul dumneavoastră e cel mai nemulţumit de poliţia noastră. Vedeţi că nu suntem chiar atât de răi. Acest succes al nostru dumneavoastră, în mod special, am ţinut să vi-l aduc la cunoştinţă.

— Vă sunt foarte recunoscător, bineînţeles, mârâi domnul Vladimir printre dinţi.

— Putem oricând pune mâna pe orice anarhist de aici, adăugă comandantul-adjunct de parcă l-ar fi citat pe inspectorul-şef Heat. Tot ce ne rămâne acum de făcut e să lichidăm agentul provocator, ca să fim în siguranţă.

Domnul Vladimir făcu semn unei trăsuri de piaţă care tocmai trecea.

— Iar aici să nu mai călcaţi niciodată, spuse comandantul-adjunct privind la o clădire de proporţii nobile şi înfăţişare ospitalieră, cu lumina unui hol mare de primire căzând afară prin uşile mari de sticlă pe o scară monumentală.

Însă domnul Vladimir, şezând, cu ochii împietriţi, în interiorul trăsurii, plecă fără o vorbă.

Nici comandantul-adjunct nu intră în impunătoarea clădire. Era Clubul Exploratorilor. Şi deodată îi trecu prin minte un gând, şi anume că domnul Vladimir, membru onorific, nu avea să mai fie văzut în viitor prea des pe acolo. Se uită la ceas. Nu era decât zece jumătate. Avusese o seară foarte plină.

XI

După plecarea inspectorului-şef Heat, domnul Verloc se tot învârti o vreme prin salonaş. Din când în când, arunca fugar câte o privire spre soţia sa prin uşa deschisă. “Acum ştie totul”, gândi el cuprins de compasiune pentru suferinţa ei, dar încercând şi o anumită satisfacţie în ceea ce îl privea. Chiar dacă măreţia îi era străină poate, sufletul domnului Verloc era în schimb capabil de sentimente tandre. Perspectiva de a fi nevoit să comunice el însuşi soţiei sale trista veste îi ridicase febra. Or, inspectorul-şef Heat îl scutise de această corvoadă. Până aici, toate bune. Acum însă îi rămânea să se descurce singur cu durerea femeii.

Domnul Verloc nu se aşteptase niciodată să trebuiască s-o înfrunte tocmai din pricina morţii, al cărei caracter catastrofal nu poate fi contraargumentat nici prin raţionamente sofisticate, nici prin elocinţă persuasivă. Nu dorise ca Stevie să dispară cu o asemenea violenţă bruscă. Nici măcar nu dorise ca băiatul să dispară. Mort, Stevie ar fi fost o bătaie de cap şi mai mare decât fusese vreodată în timpul vieţii. Domnul Verloc prevăzuse un deznodământ favorabil pentru planul său, bazându-se nu pe inteligenţa lui Stevie, care uneori juca feste ciudate, ci pe docilitatea

oarbă şi pe devotamentul absolut al băiatului. Deşi nu era prea bun psiholog, domnul Verloc izbutise totuşi să măsoare profunzimea fanatismului la Stevie. De aceea îndrăznise să spere că acesta se va depărta de zidul Observatorului, aşa cum fusese instruit s-o facă şi va urma drumul ce-i fusese arătat în mai multe rânduri, pentru a se reîntâlni cu cumnatul său, bunul şi înţeleptul domn Verloc, în afara parcului. Cincisprezece minute trebuiau să fie mai mult decât suficiente până şi pentru cel mai mare prost ca să lase bomba şi să plece. Profesorul garantase chiar mai mult de cincisprezece minute. Numai că Stevie s-a împiedicat în următoarele cinci minute după ce a fost lăsat pe contul lui. Iar domnul Verloc se simţea distrus. Prevăzuse totul, afară de această posibilitate. Prevăzuse cazul că Stevie, distrat, se va pierde, va fi căutat — şi găsit la vreun comisariat de poliţie sau la vreun azil de provincie. Prevăzuse de asemenea cazul că Stevie ar fi fost arestat, însă nu se temea, căci domnul Verloc preţuia deosebit de mult loialitatea lui Stevie, care fusese îndoctrinat cu grijă, în timpul numeroaselor plimbări, despre necesitatea de a păstra tăcerea. Întocmai ca un filosof peripatetician, domnul Verloc, rătăcind la voia întâmplării pe străzile Londrei, modificase viziunea lui Stevie despre poliţie prin conversaţii pline de raţionamente subtile. Niciodată vreun înţelept nu avusese discipol mai atent şi mai copleşit de admiraţie. Supunerea şi veneraţia lui Stevie erau atât de evidente, încât domnul Verloc începuse chiar să simtă ca un fel de ataşament faţă de băiat, în orice caz, ceea ce nu prevăzuse era descoperirea atât de rapidă a rolului său propriu în toată afacerea. Că Winnie născocise această măsură de prevedere, de a coase adresa în interiorul pardesiului, era ultimul lucru care i-ar fi trecut prin minte domnului Verloc. Doar nu te poţi gândi la tot şi la toate. Despre asta era vorba deci când îi spusese că nu trebuia să-şi facă griji dacă îl pierdea pe Stevie în timpul plimbărilor lor. Îl asigurase că băiatul va reveni acasă fără probleme. Şi uite că revenise într-adevăr, dar ca să se răzbune!

— Da, da, murmură domnul Verloc a uimire.

Ce fusese oare în capul ei? Voia să-l scutească de grija de a sta mereu cu ochii după Stevie? Mai mult ca sigur că fusese bine intenţionată. Numai că trebuia să-i spună şi lui de precauţia pe care şi-o luase.

Domnul Verloc intră în magazin şi se duse la rândul său în spatele tejghelei. Nu avea intenţia să-şi copleşească soţia cu reproşuri amare. De fapt, nu simţea nici-o amărăciune, îl convertise la doctrina fatalismului întorsătura neaşteptată a evenimentelor. Acum nu mai era nimic de făcut. Spuse:

– N-am vrut să i se întâmple nimic rău băiatului.

Doamna Verloc se cutremură la auzul vocii soţului ei.

Nu-şi descoperi faţa. Agentul de încredere al răposatului baron Stott-Wartenheim o fixă timp de câteva clipe cu o privire grea, persistentă, lipsită de discernământ. Ziarul de seară zăcea sfâşiat la picioarele ei. Nu avusese ce afla mare lucru din el. Domnul Verloc simţea nevoia să stea de vorbă cu soţia sa.

— Asta din cauza blestematului ăluia de Heat... nu? Spuse. Te-a răscolit. E un nemernic. S-o toarne aşa, brutal, unei femei! Eu m-am perpelit pe toate părţile gândindu-mă cum să-ţi spun. Am stat ceasuri

întregi în sala mică de la bufetul Cheshire Cheese cântărind cum e mai bine. Îţi dai seama că nu am vrut niciodată să i se întâmple vreun rău băiatului.

Domnul Verloc, agentul secret, spunea adevărul. Afecţiunea sa conjugală era cea care primise, de fapt, şocul cel mai puternic de la bomba explodată prematur. Adăugă:

— Să ştii că nu m-am simţit tocmai vesel stând acolo şi gândindu-mă la tine.

Observă un nou tremur al soţiei sale, care îi răscoli sensibilitatea. Cum ea continua să-şi ascundă faţa în mâini, se gândi s-o lase mai bine singură o vreme. Mânat de acest impuls delicat, domnul Verloc se retrase din nou în salonaş, unde lampa de gaz torcea ca o pisică mulţumită. Simţul feminin de prevedere al doamnei Verloc lăsase friptura rece de vacă pe masă, cu cuţit şi furculiţă alături, şi o jumătate de pâine pentru cina domnului Verloc. Remarcă toate aceste amănunte acum pentru prima dată şi, tăindu-şi o felie de pâine şi una de carne, începu să mănânce.

Dar nu din cruzime îi venea acum apetitul: în acea zi, domnul Verloc nu-şi luase nici micul dejun. Plecase de acasă cu stomacul gol. Nefiind un om energic, aflase hotărârea necesară în excitaţia nervoasă, ce părea că vrea să îl gâtuie în orice clipă. N-ar fi putut înghiţi nimic solid. Căsuţa lui Michaelis era la fel de săracă în provizii ca şi celula unui deţinut. Apostolul în libertate condiţionată se hrănea cu puţin lapte şi nişte coji de pâine uscată. În plus, când sosise domnul Verloc, el era deja sus, la etaj, după ce servise micul său dejun frugal. Absorbit de truda şi deliciile compoziţiei literare, nici măcar nu răspunsese la strigătul domnului Verloc din capul scărilor:

— Îl iau pe tânărul ăsta acasă pentru o zi sau două.

De fapt, domnul Verloc nici măcar nu aşteptase vreun răspuns, ci ieşise neîntârziat pe uşa căsuţei, urmat de ascultătorul Stevie.

Acum, când totul se încheiase, iar soarta îi fusese smulsă din mâini cu o neaşteptată rapiditate, domnul Verloc încerca o teribilă senzaţie de goliciune fizică interioară. Tăie carnea, apoi pâinea şi devoră literalmente cina din picioare, aruncând din timp în timp câte o privire spre soţia sa. Imobilitatea ei prelungită îi tulbura confortul mesei de seară. Se duse din nou în magazin şi se opri foarte aproape de ea. Această suferinţă mută îl stânjenea pe domnul Verloc. Se aştepta, desigur, ca soţia sa să fie foarte răscolită, dar acum ar fi vrut s-o vadă că-şi vine în fire. Avea nevoie de tot ajutorul şi de toată loialitatea ei în noile împrejurări, pe care fatalismul său le şi acceptase deja.

— Nu mai e nimic de făcut, spuse el cu o sumbră compasiune în glas. Hai, Winnie, trebuie să ne gândim acum la ziua de mâine. O să ai nevoie de o minte limpede după ce au să vină să mă ridice.

Tăcu. Pieptul doamnei Verloc se zbătea convulsiv. Nu era un semn prea încurajator pentru domnul Verloc, în a cărui opinie situaţia nou creată cerea de la cei doi protagonişti ai ei calm, decizie, precum şi alte calităţi incompatibile cu dezordinea psihică a durerii pasionale. Domnul Verloc era o fiinţă omenoasă; de aceea se şi întorsese acasă hotărât să accepte orice manifestări paroxistice de afecţiune ale soţiei sale pentru fratele ei. Numai că nu înţelegea nici natura, nici gama întreagă a unui asemenea

sentiment. Iar în această privinţă era scuzabil, căci i-ar fi fost imposibil să înţeleagă fără a înceta de a mai fi el însuşi. Fu surprins şi dezamăgit în acelaşi timp, ceea ce se făcu simţit în glasul său printr-o anumită asprime a tonului.

— Ai putea cel puţin să te uiţi la om când îţi vorbeşte, rosti el după ce aşteptă o clipă.

Ca smuls printre mâinile ce acopereau faţa doamnei Verloc, răspunsul veni stins, aproape jalnic:

— Nu vreau să mă uit la tine câte zile mai am de trăit.

— Eh? Cum?

Domnul Verloc fu pur şi simplu surprins de înţelesul literal şi superficial al acestei afirmaţii.

Era evident nerezonabil, un strigăt de suferinţă exagerată şi atât. Aruncă deci peste el mantia indulgenţei sale conjugale. Gândirea domnului Verloc era lipsită de profunzime. Trăind cu impresia eronată că valoarea indivizilor constă în ceea ce sunt ei înşişi, îi era cu neputinţă să înţeleagă valoarea lui Stevie în ochii doamnei Verloc. Punea totul al naibii de tare la inimă, îşi spuse în sinea lui. Şi asta numai din vina blestematului de Heat. La ce îi folosise să răscolească sufletul bietei femei? Dar acum nu trebuia s-o lase, pentru binele ei, s-o ţină tot aşa până îşi va pierde complet minţile.

— Ascultă! Nu poţi sta aşa cum eşti în magazin, spuse el cu o severitate afectată, în care însă era şi o umbră de autentică supărare; căci chestiunile practice urgente trebuiau discutate, chiar dacă aveau să şadă treji toată noaptea. Poate intra cineva dintr-o clipă în alta, adăugă el şi aşteptă din nou.

Nu observă niciun efect, iar ideea finalităţii morţii i se impuse cu acuitate domnului Verloc în timpul acestei pauze. Schimbă deci tonul.

— Hai, vino. Stând aşa tot nu-l mai aduci înapoi, spuse cu blândeţe, simţindu-se gata s-o ia în braţe şi s-o strângă la pieptul său, în care nerăbdarea şi compasiunea sălăşluiau una lângă alta.

Dar, în afară de un uşor tremur, doamna Verloc rămase aparent neafectată de forţa acestui teribil truism. Domnul Verloc se emoţiona în schimb el însuşi. Se emoţiona în simplitatea sa înclinată să îndemne la moderaţie prin enunţarea argumentelor în favoarea propriei sale personalităţi.

— Te rog, fii rezonabilă, Winnie. Gândeşte-te ce s-ar fi întâmplat dacă mă pierdeai pe mine!

În mod foarte vag, se aşteptase s-o vadă în acest moment izbucnind în plâns. Dar ea nu schiţă nici măcar o mişcare. Se lăsă puţin pe spate, liniştindu-se până la o imobilitate absolut impenetrabilă. Inima domnului Verloc începu să bată mai tare din cauza exasperării, dar şi din cauza unei senzaţii asemănătoare cu alarma. Puse o mână pe umărul ei, spunând:

— Nu te purta prosteşte, Winnie.

Nici-o reacţie. Aşa n-aveai cum sta de vorbă omeneşte cu o femeie al cărei chip nu-l puteai vedea defel. Domnul Verloc o prinse de încheieturi. Dar mâinile ei păreau încleiate de obraji. Trăgând-o cu putere, ea se înclină atât de tare în faţă, încât fu pe punctul să se răstoarne de pe scaun. Speriat s-o vadă atât de inertă şi neajutorată, încercă s-o aşeze

înapoi pe scaun, când ea se încordă brusc toată, se smulse din mâinile lui, ieşi în fugă din magazin şi străbătu salonaşul, oprindu-se tocmai în bucătărie. Totul se petrecuse foarte repede, el îi surprinse timp de o frântură de secundă faţa şi ochii, dar suficient ca să-şi dea seama că nu se uitase deloc la el.

Scena mută dintre ei semăna de fapt cu o luptă înverşunată pentru ocuparea scaunului, căci imediat domnul Verloc se aşeză pe locul ocupat până atunci de soţia sa. El nu-şi ascunse faţa în mâini, dar gânduri sumbre îi acoperită chipul. O anumită perioadă de detenţie nu avea cum să fie evitată. Acum nici nu dorea de altfel s-o evite, închisoarea era un loc la fel de ferit de răzbunările nelegiuite ca şi mormântul, cu singurul avantaj că la închisoare mai rămâne loc şi pentru speranţă. Ceea ce întrevedea pentru el însuşi era un stagiu într-un penitenciar, urmat de o eliberare timpurie şi apoi stabilirea undeva în străinătate, aşa cum şi plănuise deja în ipoteza unui eşec. De eşec avusese parte, chiar dacă nu era tocmai genul de eşec de care se temuse mai tare. Fusese atât de aproape de reuşită, încât l-ar fi putut cu siguranţă îngrozi pe domnul Vladimir pentru dispreţul lui plin de cruzime cu această probă de eficienţă ocultă. Cel puţin aşa i se părea acum domnului Verloc. Prestigiul lui în ochii ambasadei ar fi fost imens dacă... dacă soţia sa n-ar fi avut ideea nefericită de a coase adresa în interiorul hainei lui Stevie. Domnul Verloc, care nu era prost, remarcase imediat caracterul extraordinar al influenţei pe care o exercita asupra lui Stevie, deşi prea exact nu-i înţelegea cauza: doctrina supremei lui înţelepciuni şi bunătăţi inculcate băiatului de două femei îngrijorate. În toate variantele pe care le prevăzuse, domnul Verloc miza, cu o intuiţie absolut corectă, pe loialitatea instinctivă şi discreţia oarbă a lui Stevie. Varianta pe care n-o prevăzuse îl oripila, căci era un om generos şi un soţ iubitor. Din toate celelalte puncte de vedere era destul de avantajoasă. Nimic nu putea egala eterna discreţie a morţii. Stând uluit şi speriat în sala cea mică de la Cheshire Cheese, domnul Verloc nu putea să nu recunoască acest adevăr, pentru că sensibilitatea sa nu-i împiedica în niciun fel judecata. Dezintegrarea violentă a lui Stevie, oricât de tulburătoare ca idee, asigura succesul deplin al acţiunii; căci, desigur, nu dărâmarea unui zid era scopul ameninţărilor domnului Vladimir, ci producerea unui efect moral. Cu multă bătaie de cap şi suferinţă din partea domnului Verloc, se putea considera că efectul se produsese. Totuşi, când, complet pe neaşteptate, acest efect venise să se aciueze în Brett Street, domnul Verloc, care luptase ca un om în mijlocul unui coşmar pentru păstrarea poziţiei proprii, acceptă lovitura în cel mai autentic spirit al unui fatalist convins. Poziţia lui era compromisă şi nu din vina cuiva anume. Un fapt mic, neînsemnat o spulberase. Ca şi cum ai fi alunecat în întuneric pe o coajă de portocală şi ţi-ai fi rupt piciorul.

Domnul Verloc trase aer adânc în piept. Nu avea niciun resentiment împotriva soţiei sale. Îşi zise: va trebui să aibă grijă de magazin cât timp voi fi eu închis. Şi, gândindu-se cât de amarnic îi va duce dorul lui Stevie la început, se simţi foarte îngrijorat pentru sănătatea şi psihicul ei. Cum va suporta singurătatea... să stea singură cuc în casă? Oare n-aveau să-i cedeze nervii când el va fi la închisoare? Ce se va întâmpla atunci cu magazinul? Magazinul era o proprietate. Deşi, în fatalismul său, domnul

Verloc îşi primea resemnat sfârşitul ca agent secret, el nu avea de gând să se lase complet ruinat, mai cu seamă, trebuie recunoscut, din consideraţie pentru soţia sa.

Tăcută cum era şi refugiată în bucătărie, afară din raza lui vizuală, îl înfricoşa. Măcar s-o fi avut pe maică-sa cu ea. Dar bătrâna aia proastă... O spaimă furioasă puse stăpânire pe domnul Verloc. Trebuia să stea de vorbă cu soţia sa. Avea să-i spună, desigur, că în anumite împrejurări omul ajunge la disperare. Dar nu se duse numaidecât să-i împărtăşească această constatare. În primul rând, îi fu limpede că în acea seară nu mai era rost de clienţi. Se ridică deci să încuie uşa de la stradă şi să stingă lampa din magazin.

Trasând astfel un cerc de singurătate în jurul căminului său, domnul Verloc intră în salon şi aruncă o privire spre bucătărie. Doamna Verloc stătea chiar pe locul unde Stevie îşi petrecea de obicei serile cu hârtia şi creionul în faţă, distrându-se să deseneze acele îngrămădiri de nenumărate cercuri ce sugerau haosul şi eternitatea. Ţinea braţele încrucişate pe masă, iar capul sprijinit pe braţe. Domnul Verloc îi contemplă o vreme spatele şi pieptănătura, apoi plecă din uşa bucătăriei. Lipsa filosofică, aproape dispreţuitoare de curiozitate a doamnei Verloc, altminteri baza armoniei în viaţa lor familială, făcea extrem de dificilă stabilirea unui contact cu ea, mai ales acum, când se ivise această necesitate tragică. Domnul Verloc îi resimţea acut dificultatea. Se învârtea întruna în jurul mesei din salonaş cu aerul obişnuit al unui animal închis în cuşcă.

Curiozitatea fiind una din formele de autorevelare, o persoană lipsită sistematic de curiozitate rămâne totdeauna în parte misterioasă. De câte ori trecea prin faţa uşii, domnul Verloc arunca o privire nelinişţită spre soţia sa. Nu că s-ar fi temut de ea. Îşi închipuia că mai ţine încă la el. Doar că nu îl obişnuise să-i facă mărturisiri. Iar mărturisirea pe care urma să i-o facă era de o natură psihologică profundă. Şi, cu lipsa lui de experienţă, cum putea să-i spună ceea ce el însuşi nu simţea decât foarte vag, şi anume că există conspiraţii cu destin fatal, că o idee îţi creşte uneori în minte până ce dobândeşte o existenţă exterioară, o forţă autonomă proprie, ba chiar şi un glas al ei aparte? Nu-i putea comunica faptul că un om poate ajunge atât de obsedat de o faţă grasă, proaspăt bărbierită şi spirituală, încât cel mai nebunesc expedient care îi vine în minte pentru a scăpa de ea i se pare un corolar al înţelepciunii.

Pe fondul acestei referinţe mintale la primul secretar al unei mari ambasade, domnul Verloc se opri în uşă, apoi, privind în jos spre bucătărie cu o figură mânioasă şi cu pumnii strânşi, i se adresă soţiei sale:

— Nici nu ştii cu ce brută am avut de-a face.

Şi porni să dea un nou ocol mesei; apoi, când ajunse iar la uşă, se opri, aruncând o privire severă în bucătărie de la înălţimea celor două trepte.

— O brută periculoasă, imbecilă şi batjocoritoare, cu tot atâta minte cât... După atâţia ani! Şi unuia ca mine! Care mi-am riscat de-atâtea ori capul în jocul ăsta. Tu n-ai ştiut. E mai bine aşa. Ce rost ar fi avut să-ţi spun că, în şapte ani de când suntem căsătoriţi, am trăit mereu cu riscul

de a mă trezi oricând cu un cuţit în spate? Nu-s eu omul s-o sperii pe femeia care ţine la mine. Nu-ţi folosea la nimic dacă ştiai.

Domnul Verloc mai dădu un ocol salonaşului, clocotind de mânie.

— Un şarpe veninos, începu el iarăşi din prag. Mă-mpinge el pe mine să mor de foame în şanţ pentru o glumă de-a lui. L-am văzut eu cum îşi închipuia că face o glumă a dracului de bună. Şi asta unuia ca mine! Ascultă ce-ţi spun! Sunt câţiva dintre mai-marii lumii ăsteia care mie trebuie să-mi mulţumească dacă mai umblă azi în două picioare. Asta ca să ştii şi tu cine-i soţul tău, fetiţo!

Observă că soţia lui se ridicase în picioare. Braţele doamnei Verloc rămaseră întinse şi sprijinite pe masă. Domnul Verloc îi privi atent spatele, de parcă ar fi putut citi pe el efectul cuvintelor sale.

— Nu există atentat în ultimii unsprezece ani de zile în care să nu fi fost şi eu amestecat, punându-mi de fiecare dată capul în joc. Zeci de indivizi din ăştia am trimis, cu bombele lor în buzunar cu tot, să fie prinşi la frontieră. Bătrânul baron ştia ce servicii am adus eu ţării lui. Şi deodată vine un porc… un porc ignorant şi îngâmfat.

Coborând cele două trepte, domnul Verloc intră în bucătărie, luă un pahar din bufet şi, cu el în mână, se apropie de chiuvetă fără a privi spre soţia sa.

— Bătrânul baron n-ar fi făcut niciodată prostia să mă cheme la ora unsprezece dimineaţa la el. Există în oraşul ăsta doi sau trei oameni care, dacă m-ar fi văzut intrând acolo, n-ar fi şovăit mult până să-mi ardă într-o zi una în cap. A fost o idee tâmpită şi criminală să expună degeaba un om… ca mine.

Răsucind robinetul de deasupra chiuvetei, domnul Verloc îşi turnă trei pahare de apă, unul după altul, pe gât pentru a-şi potoli focul indignării. Atitudinea domnului Vladimir era ca un fier înroşit care îi pârjolea întreaga economie internă. Nu izbutea să treacă peste lipsa de loialitate a acestuia. El, care nu punea umărul la obişnuitele munci grele la care societatea îşi obligă mai umilii membri, îşi exercitase sârguinţa lui secretă cu un devotament neobosit. Domnul Verloc avea în sinea lui un fond de loialitate. Fusese loial patronilor săi, cauzei stabilităţii sociale, şi afectelor lui de asemenea, după cum rezultă când, după ce depuse paharul în chiuvetă, se întoarse spunând:

— Dacă nu m-aş fi gândit la tine, aş fi apucat de gât bruta aia batjocoritoare şi i-aş fi îndesat capul în şemineu. Nici n-aveam ce alege dintr-un… atât de roz şi proaspăt ras ca un…

Domnul Verloc nu-şi termină propoziţia, ca şi cum n-ar fi încăput nici-o îndoială în privinţa cuvântului final. Pentru prima oară în viaţă se confesa în faţa acelei femei lipsite de curiozitate. Ciudăţenia întâmplării, forţa şi importanţa propriilor sentimente stârnite în cursul acestei confesiuni împinseră soarta lui Stevie complet în afara atenţiei domnului Verloc. Fiinţa gângăvită, plină de temeri şi indignări a băiatului, împreună cu violenţa sfârşitului său, ieşiseră pentru o vreme din câmpul vizual al minţii sale. De aceea, când îşi ridică ochii, fu surprins de caracterul neobişnuit al privirii soţiei lui. Nu era o privire pierdută şi nu era neatentă, dar atenţia ei arăta ciudată şi neliniştitoare prin faptul că părea concentrată asupra unui punct dincolo de persoana domnului Verloc. Atât

de intensă era senzaţia, încât aruncă la rândul său o privire peste umăr. În spate nu era nimic: doar peretele spoit cu var. Şi minunatul soţ al lui Winnie Verloc nu văzu nimic scris pe zid. Se întoarse din nou spre soţia sa, repetând, cu o anumită apăsare pe cuvinte:

— Îmi venea să-l apuc de gât. Pe cuvântul meu de onoare că, dacă nu m-aş fi gândit la tine, aş fi stors măcar o jumătate de viaţă din bruta aia până să-i dau drumul. Şi să nu-ţi închipui că ar fi fost nerăbdător să cheme poliţia. Nici n-ar fi îndrăznit, îţi dai seama de ce, nu?

Şi, complice, îi făcu soţiei sale cu ochiul.

— Nu, spuse doamna Verloc pe un ton alb, fără a-l privi. Despre ce vorbeşti?

O imensă descurajare, efectul oboselii, îl copleşi pe domnul Verloc. Avusese o zi foarte plină, iar nervii lui fuseseră încercaţi la maximum. După o lună de frământări înnebunitoare, încheiate prin neaşteptata catastrofă din acea dimineaţă, spiritul său bântuit de furtuni tânjea după repaos. Cariera lui de agent secret luase sfârşit de o manieră pe care nimeni n-ar fi putut-o prevedea; numai acum, poate, avea să reuşească să doarmă şi el o noapte întreagă. Dar, privind către soţia sa, începu să aibă îndoieli. Aceasta suporta foarte greu realitatea, lucru neobişnuit pentru ea, gândi domnul Verloc. Făcu un efort să vorbească:

— Trebuie să-ţi vii în fire, fetiţa mea, spuse el compătimitor. Ce s-a întâmplat nu mai poate fi întors înapoi.

Doamna Verloc tresări uşor, deşi niciun muşchi de pe chipul ei palid nu se deplasă vreun pic. Domnul Verloc, privind în altă parte, continuă greoi:

— Du-te şi te-aşază în pat. Ce îţi trebuie ţie acuma e un plâns bun.

O asemenea opinie nu avea în sprijinul ei decât consensul uman general. De obicei se consideră că, neexistând probabil în cer nimic mai substanţial decât vaporii, orice emoţie feminină trebuie obligatoriu să se încheie printr-un ropot de lacrimi. Şi este foarte probabil că, dacă Stevie ar fi murit în patul lui, sub privirile disperate şi în braţele protectoare ale surorii sale, durerea doamnei Verloc şi-ar fi găsit uşurarea într-un şuvoi de lacrimi amare şi curate. Asemenea altor fiinţe omeneşti, doamna Verloc era înzestrată cu un fond de resemnare inconştientă suficient pentru a face faţă manifestării normale a destinului uman. Fără să-şi “bată prea tare capul”, era pe de altă parte conştientă că problema “nu merita să fie prea mult cercetată”. Dar împrejurările tragice ale morţii lui Stevie, care, în mintea domnului Verloc nu luau decât un aspect episodic, fiind doar o parte dintr-un dezastru mai mare, îi secaseră lacrimile chiar la izvor. Trăia ca sub efectul unui fier incandescent aplicat peste ochi; în acelaşi timp, inima ei, întărită şi răcită până la forma unui cub de gheaţă, îi menţinea un tremur interior în tot corpul şi îi aşternea pe chip o imobilitate îngheţat-contemplativă adresată unui perete spoit cu var, pe care însă nu scria nimic. Exigenţele temperamentului doamnei Verloc, care, despuiat de rezerva sa filosofică, se dovedea matern şi violent, o sileau să răsucească o serie întreagă de gânduri în capul ei nemişcat. Aceste gânduri erau mai degrabă închipuite decât exprimate. Doamna Verloc era femeia care rostea ciudat de puţine cuvinte, fie pentru uzul public sau pentru cel personal. Cu toată furia şi groaza unei femei trădate, îşi revăzu

firul imaginilor din viaţa ei legate mai ales de existenţa chinuită a lui Stevie, încă din primele sale zile. Era o viaţă cu un scop unic şi de o nobilă unitate a inspiraţiei, asemenea acelor vieţi rare ce şi-au pus amprenta pe gândurile şi pe sentimentele umanităţii. Numai că gândurilor doamnei Verloc le lipsea nobleţea şi măreţia. Se vedea culcându-l pe băiat la flacăra unei singure lumânări şi la etajul cel mai de sus, nelocuit, al unei "case de afaceri", întunecoasă chiar sub acoperiş, dar strălucind orbitor la parter de lumini şi geamuri lustruite, ca un palat din poveşti. Această frumuseţe sclipitoare şi aparentă era singura ce apărea în viziunile doamnei Verloc. Îşi amintea cum îl pieptăna pe Stevie şi cum îi lega şorţuleţele, ea însăşi purtând încă şorţuleţ; apoi consolările oferite unei fiinţe mici şi terorizate de spaimă de către o altă fiinţă, aproape la fel de mică, dar nu chiar la fel de terorizată de spaimă; retrăia imaginea unor lovituri recepţionate (adeseori chiar în propriul cap), a unei uşi ţinute închisă cu disperare în calea furiei unui bărbat (deşi nu pentru multă vreme); a unui vătrai aruncat odată (nu foarte departe) şi se revedea pe sine domolind acea izbucnire anume, transformând-o în liniştea totală şi teribilă ce urmează de obicei loviturii de trăsnet. Şi toate aceste scene de violenţă se succedau pe fondul unui zgomot difuz de vociferări groase provenind de la un bărbat rănit în orgoliul său patern şi care se declara blestemat fără putinţă de tăgadă, căci unul din copiii săi era un "idiot gângav, iar ălălalt, o drăcoaică blestemată". Despre ea, cu mulţi ani în urmă, se rostiseră aceste cuvinte.

Doamna Verloc mai auzi o dată, în chip fantomatic, acele cuvinte, după care umbra apăsătoare a casei din Belgravia i se lăsă peste umeri. Era o amintire strivitoare, viziunea epuizantă a nenumărate tăvi cu micul dejun cărate în sus şi în jos pe nesfârşitele scări, a unor tocmeli interminabile pentru câţiva bănuţi în plus sau în minus, a eternei corvezi a măturatului, ştersului prafului şi curăţatului din fundul pivniţei până în vârful podului, în timp ce o mamă neputincioasă, clătinându-se pe picioarele ei umflate, gătea în bucătăria unsuroasă, iar bietul Stevie, spiritul ce le prezida inconştient salahoria, văcsuia în bucătărioară ghetele domnilor chiriaşi. Dar această viziune închidea în ea şi un suflu de vară caldă londoneză, având drept figură centrală un tânăr în haine de duminică, purtând pe cap o pălărie de pai şi o pipă de lemn în gură.

Afectuos şi vesel, ar fi fost un admirabil tovarăş de drum pe apa scânteietoare a vieţii; numai că barca lui era prea mică. Nu încăpea în ea decât o parteneră de viaţă la vâsle, iar loc pentru alţi pasageri nu era. A fost lăsat să lunece în derivă de la uşa casei din Belgravia, în timp ce Winnie îşi ferea ochii plini de lacrimi. Nu era vreun chiriaş de-al lor. Chiriaşul era domnul Verloc, indolent, cu ore târzii de sculare, cu glume somnoroase de sub aşternut dimineţile, dar cu licăriri drăgăstoase în ochii cu pleoapele grele şi având întotdeauna ceva bani în buzunar. Nici-o scânteiere de niciun fel nu se zărea pe cursul de apă leneş al vieţii sale, ce străbătea ţinuturi tainice. Dar ambarcaţia lui părea o corabie încăpătoare, iar taciturna sa mărinimie accepta între altele şi prezenţa pasagerilor.

Viziunile doamnei Verloc se prelungeau urmând durata celor şapte ani de siguranţă pentru Stevie, răsplătiţi cu loialitate din partea ei; de siguranţă evoluând mereu spre încredere, spre un sentiment al familiei,

stagnant şi profund precum un lac liniştit, a cărui suprafaţă rezervată abia dacă tremurase vag la trecerea ocazională a lui Ossipon, vânjosul anarhist cu ochi neruşinat îmbietori, a cărui căutătură avea o limpezime coruptă suficientă spre a atrage atenţia oricărei femei care nu era absolut imbecilă.

Numai câteva secunde trecuseră de la ultimul cuvânt rostit cu voce tare în bucătărie, şi doamna Verloc era deja adâncită în viziunea unui episod nu mai vechi de două săptămâni. Cu pupilele dilatate la maximum, revedea imaginea soţului ei şi a bietului Stevie plecând împreună de la magazin şi apucând-o pe Brett Street în sus. Era ultima scenă dintr-o existenţă creată de geniul doamnei Verloc; o existenţă străină de orice farmec şi graţie, fără frumuseţe şi aproape şi fără decenţă, dar admirabilă prin continuitatea sentimentului şi prin tenacitatea scopului. Iar această ultimă viziune avea o asemenea plasticitate a reliefului, respira o asemenea proximitate a concretului, o asemenea fidelitate a detaliului sugestiv, încât îi smulse doamnei Verloc un murmur slab şi chinuit, dând glas supremei iluzii a vieţii ei, un murmur îngrozit ce i se stinse chiar pe buzele pălite:

— Puteau fi tată şi fiu.

Domnul Verloc se opri din mers şi-şi ridică spre ea chipul brăzdat de griji.

— Ha? Ce-ai spus? întrebă el.

Dar, neprimind niciun răspuns, îşi reluă tropăitul sinistru. Apoi, rotindu-şi ameninţător pumnul mare şi cărnos, izbucni din nou:

— Da. Îţi place cu ce umblă indivizii de la ambasadă, nu? Până-ntr-o săptămână am eu grijă să-i aranjez pe câţiva dintre ei, de au să dorească să fie mai bine la câţiva stânjeni sub pământ decât deasupra lui. Ha? Ce?

Se uită scurt într-o parte, cu capul în piept. Doamna Verloc privea fix la peretele văruit. Un zid alb, cu desăvârşire alb. O albeaţă de care îţi venea să te izbeşti cu capul. Rămase mai departe imobilă. Stătea nemişcată la fel cum ar sta nemişcată populaţia de pe o întreagă jumătate a globului pământesc dacă, prin urzeala perfidă a unei providenţe până atunci demnă de încredere, în plină vară dintr-o dată soarele de pe cer s-ar stinge.

— Ambasada, reluă domnul Verloc după o grimasă ce-i dezvălui dinţii ca de lup. Aş vrea să pot scăpa între ei o jumătate de oră cu un ciomag. Aş pocni în dreapta şi-n stânga până ce n-ar mai rămâne un singur os nerupt în toată adunătura aia. Dar nu-i nimic, îi învăţ eu minte să mai încerce să arunce la gunoi un om ca mine. Doar am şi eu limbă în gură. Şi toată lumea o să afle câte-am făcut eu pentru ei. Nu mă mai tem. Şi nu-mi pasă. Totul o să dau în vileag. Fiecare amănunt în parte. Or să vadă ei!

În aceşti termeni îşi declara domnul Verloc setea de răzbunare, o răzbunare de altfel foarte caracteristică, în armonie cu imboldurile spiritului său. Ea avea, de asemenea, avantajul de a cădea în raza posibilităţilor sale de acţiune şi de a se adapta lesne la practica vieţii lui, care consta tocmai în trădarea procedeelor secrete şi ilegale ale semenilor săi. Anarhişti sau diplomaţi erau totuna pentru el. Temperamental, domnul Verloc nu avea niciun respect pentru persoane. Dispreţul şi-l

repartizase în mod egal pe întregul său câmp de operaţiuni. Dar, ca membru al proletariatului revoluţionar, ceea ce fără îndoială că era — el întreţinea un sentiment relativ potrivnic faţă de inegalitatea socială.

— Nimic pe lumea asta nu mă poate opri acum, adăugă şi făcu o pauză, privindu-şi fix soţia, care la rândul ei privea fix la peretele alb.

Tăcerea din bucătărie se prelungea, iar domnul Verloc se simţi dezamăgit. Se aşteptase ca soţia sa să spună ceva. Dar buzele doamnei Verloc, liniştite ca de obicei, păstrau o imobilitate statuară, la fel ca şi restul figurii ei. Şi domnul Verloc era dezamăgit. Cu toate acestea, împrejurările, o recunoştea el însuşi, nu cereau vreun cuvânt din partea ei. Winnie era o femeie foarte scumpă la vorbă. Pentru motive incluse chiar în fundamentul psihologiei sale, domnul Verloc se simţea înclinat să acorde toată încrederea sa oricărei femei ce i se dăruise. Prin urmare, şi soţiei sale. Acordul lor era total, dar nu era precis. Un acord tacit, corespunzător lipsei de curiozitate a doamnei Verloc şi înclinaţiilor domnului Verloc, indolente şi conspirative, care se abţineau de a merge la esenţa lucrurilor şi a motivelor.

Această rezervă, care, într-un fel, exprima încrederea lor profundă unul în celălalt, introducea în acelaşi timp şi un anumit element de vag în intimitatea lor. Niciun sistem de relaţii conjugale nu este perfect. Domnul Verloc presupunea că soţia sa îl înţelesese, dar ar fi fost bucuros s-o audă ce gândeşte în acel moment. Ar fi fost pentru el o alinare.

Din mai multe motive, această alinare îi era însă refuzată. În primul rând, exista un obstacol fizic: doamna Verloc nu reuşea să-şi stăpânească îndeajuns vocea. Nu izbutea să găsească nici-o alternativă între urlet şi tăcere, încât alese instinctiv tăcerea. Winnie Verloc era temperamental o persoană tăcută. Iar pe de altă parte şi gândul care tocmai o preocupa acţiona cu o atrocitate paralizantă. Obrajii îi erau goliţi de sânge, buzele, cenuşii, imobilitatea, uimitoare. Şi se gândi, fără a privi spre domnul Verloc: “Omul ăsta a luat băiatul ca să-l omoare. A luat băiatul de la casa lui ca să-l omoare. A luat băiatul de la mine ca să-l omoare!”

Întreaga fiinţă a doamnei Verloc era torturată de acest gând înnebunitor şi fără finalitate, îl simţea în venele ei, în oasele ei, în rădăcina firelor ei de păr. Mintal, adoptă atitudinea doliului biblic, faţa acoperită, hainele sfâşiate; capul îi era plin de sunetul bocetelor şi al lamentaţiilor, însă dinţii îi erau violent încleştaţi, iar ochii uscaţi îi ardeau de mânie, căci Winnie nu era o fire supusă. Protecţia exercitată asupra fratelui ei avusese la origine un caracter aprig şi revoltat. Trebuia să-l iubească cu o dragoste combativă. Luptase pentru el — adesea chiar cu ea însăşi. Pierderea lui avea ceva din amărăciunea înfrângerii combinată cu chinul iubirii înşelate. Nu era obişnuita neîndurare a morţii. Mai mult, nu moartea i-l răpise pe Stevie, ci domnul Verloc. Şi îl privise, fără a ridica măcar un deget, cum îi ia băiatul. Şi îl lăsase să plece, ca o… ca o proastă… ca o proastă cuprinsă de orbire. Apoi, după ce-i omorâse băiatul, se întorsese acasă, la ea. Se întorsese acasă ca orice bărbat la soţia lui…

Printre dinţii strânşi, doamna Verloc şopti către perete:

— Şi eu care credeam că ai răcit.

Prinzându-i din zbor cuvintele, domnul Verloc şi le aproprie.

— N-a fost nimic, zise morocănos. Eram indispus. Eram indispus din cauza ta.

Întorcând încet capul, doamna Verloc îşi mută privirea fixă de la perete asupra persoanei soţului ei. Cu vârful degetelor între buze, domnul Verloc se uita în podea.

— Nu mai e nimic de făcut, bălmăji el, lăsându-şi mâna să-i cadă în jos. Trebuie să-ţi vii în fire. Ai nevoie de minte limpede. Tu eşti cea care ne-ai adus poliţia pe cap. Dar nu-i nimic, nu mai spun niciun cuvânt despre treaba asta, continuă mărinimos domnul Verloc. N-aveai cum şti.

— N-aveam, rosti cu o ultimă suflare doamna Verloc.

Parcă ar fi glăsuit un cadavru. Domnul Verloc îşi reluă firul vorbei.

— Nu te condamn. Las că le rezerv eu o surpriză frumoasă dumnealor. O dată ajuns după gratii, sunt în siguranţă şi-atunci pot vorbi… îţi dai seama. Trebuie să-ţi faci socoteala că am să fiu vreo doi ani departe de tine, continuă el pe tonul unei sincere îngrijorări. Ţie o să-ţi fie mai uşor decât mie. O să ai măcar ce face, pe când eu… Ascultă, Winnie, ce trebuie tu să faci e să mai ţii afacerile doi ani pe picioare. Te pricepi îndeajuns ca să reuşeşti. Ai un cap bun pentru aşa ceva. Am să-ţi trimit eu vorbă când e momentul să vinzi magazinul. Va trebui să ai mare grijă. Tovarăşii or să fie mereu cu ochii pe tine. Va trebui să fii cât de abilă poţi şi mai ales mută ca mormântul. Nimeni nu trebuie să-ţi ştie următorul pas. Eu n-am de gând să mă trezesc cu o lovitură în cap ori cu un cuţit în spate de îndată ce ies din nou afară.

Astfel vorbi domnul Verloc, aplicându-şi cu ingeniozitate şi simţ de prevedere gândirea la problemele viitorului. Vocea îi era sumbră, căci evalua corect situaţia. Tot ce nu dorise el să se întâmple se întâmplase. Viitorul devenise precar. Judecata îi fusese, probabil, pentru scurtă vreme întunecată de absurditatea brutală a domnului Vladimir. Un om în vârstă de patruzeci şi ceva de ani poate ajunge în mod scuzabil la o stare de considerabilă derută din cauza perspectivei de a-şi pierde slujba, mai ales dacă omul este un agent secret al poliţiei politice, care trăieşte liniştit cu conştiinţa înaltei sale valori şi a stimei de care se bucură în ochii unor înalte personaje. Era absolut scuzabil.

Acum însă totul se încheiase catastrofal. Domnul Verloc raţiona la rece; dar nu era bucuros. Un agent secret care face praf şi pulbere secretul misiunii sale din dorinţa de răzbunare şi îşi dezvăluie toate isprăvile sub ochii publicului devine ţinta unor indignări disperate sau setoase de sânge. Fără a exagera în mod nejustificat pericolul, domnul Verloc încerca să-l contureze cu toată claritatea în mintea soţiei sale. Îi repetă amănuntul că nu avea câtuşi de puţin de gând să se lase lichidat de revoluţionari.

Îşi privi soţia drept în ochi. Pupilele lărgite ale femeii îi primiră privirile în toată adâncimea lor insondabilă.

— Ţin prea mult la tine ca să fac una ca asta, zise el cu un mic râs nervos.

O vagă roşeaţă coloră figura imobilă, de un alb cadaveric, a doamnei Verloc. Renunţând la viziunile trecutului, nu numai că auzise, dar şi înţelesese cuvintele soţului ei. Prin totala lor neconcordanţă cu starea ei psihică, aceste cuvinte îi provocară o uşoară sufocare. Starea psihică a

doamnei Verloc avea meritul simplicităţii; dar nu era sănătoasă. O guverna în mult prea mare măsură o idee fixă. Fiecare ungher şi colţişor al creierului ei era stăpânit de gândul că acest om, alături de care trăise fără neplăcere timp de şapte ani încheiaţi, luase “bietul băiat” de lângă ea ca să-l omoare, omul cu care se obişnuise atât sufleteşte, cât şi trupeşte, omul în care avusese atâta încredere îi luase băiatul ca să-l omoare! În forma, în substanţa, în efectul lui, care era universal şi modifica până şi aspectul obiectelor neînsufleţite, un astfel de gând te înmărmurea şi te făcea să nu te mai poţi smulge uluirii. Doamna Verloc stătea înmărmurită. Şi, tot traversându-i acest gând (nu bucătăria), silueta domnului Verloc trecea încoace şi încolo familiară, cu pălăria şi redingota, tropăind cu ghetele sale prin creierul ei. Probabil că şi vorbea; dar, în mare măsură, gândul doamnei Verloc acoperea acest glas.

Cu toate acestea, când şi când glasul se făcea auzit. Mai multe cuvinte legate ieşeau mai tare în evidenţă. Sensul lor era în general încurajator. De fiecare dată pupilele dilatate ale doamnei Verloc, pierzându-şi fixitatea, urmăreau mişcările soţului ei cu o îngrijorare sumbră şi o atenţie impenetrabilă. Bine informat asupra tuturor chestiunilor legate de vocaţia sa secretă, domnul Verloc scruta un deznodământ favorabil pentru toate planurile şi combinaţiile sale. Credea realmente că, una peste alta, îi va fi uşor să scape de cuţitul în spate al revoluţionarilor înfuriaţi. Prea adesea exagerase forţa furiei şi lungimea braţului lor (în scopuri profesionale) spre a-şi mai face iluzii fie într-un sens, fie în celălalt. Căci, pentru a exagera cu judecată, trebuie început prin a evalua cu exactitate. Ştia de asemenea şi câte virtuţi şi câtă infamie pot fi date uitării în doi ani, în doi ani lungi. Prima sa mărturisire confidenţială faţă de soţia sa era optimistă din convingere. I se părea de asemenea o tactică bună să etaleze toată siguranţa de care se simţea capabil. Îi mai dădea bietei femei puţină vlagă. La punerea lui în libertate, care, în concordanţă cu tot cursul vieţii sale, avea să fie, desigur, secretă, se vor face amândoi nevăzuţi, fără a pierde nici-o clipă. Cât despre ştergerea urmelor, o rugă să aibă încredere în el. Ştia el ce trebuia făcut pentru ca nici diavolul însuşi…

Dădu din mână. Părea că se laudă. Voia numai s-o îmbărbăteze. Era o intenţie binevoitoare, însă domnul Verloc avea neşansa de a fi în contratimp cu auditoriul său.

Tonul încrezător în sine răsuna tot mai limpede în urechea doamnei Verloc, care lăsa majoritatea cuvintelor să se scurgă pe lângă ea; căci ce-i mai păsa ei acum de cuvinte? Ce bine sau ce rău îi mai puteau face cuvintele, când ea era stăpânită de o idee fixă? Privirea ei neagră urmărea acest om care îşi afirma impunitatea, acelaşi om care îl dusese pe bietul Stevie de acasă pentru a-l omorî cine ştie unde. Doamna Verloc nu-şi mai amintea exact unde, însă inima începu să-i bată foarte perceptibil.

Pe un ton blând şi conjugal, domnul Verloc îşi exprima acum credinţa fermă că mai aveau câţiva ani buni de linişte în faţa lor. Nu intră în chestiunea mijloacelor. Le trebuia o viaţă liniştită şi, cum s-ar spune, într-un cuib la umbră, pierduţi printre oameni ce trăiau de azi pe mâine; o viaţă modestă, ca a violetelor. Domnul Verloc folosi chiar cuvintele: “Să ţinem capul la fund o vreme.” Şi departe de Anglia, bineînţeles. Nu era

prea clar însă dacă domnul Verloc avea în vedere Spania sau America de Sud; în orice caz, undeva în străinătate.

Acest din urmă cuvânt, nimerind în urechea doamnei Verloc, produse o impresie clară. Omul ăsta vorbea de plecat în străinătate. Impresia însă era complet dezmembrată; şi atât de intensă e puterea deprinderii mintale, încât doamna Verloc se întrebă instantaneu şi automat: “Şi cu Stevie ce se-ntâmplă?”

Era o formă de uitare; însă pe loc deveni conştientă că nu mai exista niciun prilej de îngrijorare în această privinţă. Şi nici nu avea să mai existe vreodată. Bietul băiat fusese dus de-acasă şi omorât. Bietul băiat era mort.

Cutremurătoarea probă de uitare stimulă inteligenţa doamnei Verloc. Începu să întrevadă anumite consecinţe care l-ar fi surprins pe domnul Verloc. Nu era nevoie să mai stea acolo, în acea bucătărie, în acea casă, alături de acel om… de vreme ce băiatul era dus pentru totdeauna. Nu mai era câtuşi de puţin nevoie. Şi, la acest gând, doamna Verloc se ridică în picioare ca acţionată de un arc. Dar nu vedea nici ce anume ar mai fi putut-o reţine pe lumea asta. Incapacitatea ei o opri în loc. Domnul Verloc o privea cu solicitudine conjugală.

— Acum parcă încep să te mai recunosc, spuse el încurcat.

Ceva ciudat în ochii negri ai soţiei sale îi tulbură optimismul. În acel moment, doamna Verloc începu să se considere eliberată de legăturile ei pământeşti, îşi dobândise libertatea. Contractul ei cu existenţa, întruchipat în bărbatul ce umbla prin cameră, expirase. Era o femeie liberă. Dacă punctul ei de vedere ar fi putut fi într-un fel sau altul sesizabil pentru domnul Verloc, acesta ar fi fost extrem de şocat. În afacerile sale de inimă fusese întotdeauna neglijent de generos, dar întotdeauna stăpânit de ideea de a fi iubit pentru el însuşi. Noţiunile sale etice acordându-se cu vanitatea sa, în această privinţă se arăta absolut incorigibil. Că aşa trebuiau să stea lucrurile şi în cazul legăturii lui virtuoase şi legale îi era cât se poate de clar. Îmbătrânise, se îngrăşase şi se anchilozase în credinţa că nu-i lipsea deloc fascinaţia pentru a fi iubit de dragul lui însuşi. Când o văzu pe soţia sa că dă să iasă din bucătărie fără o vorbă, îl încercă dezamăgirea.

— Unde te duci? strigă el destul de ascuţit. Sus?

Din prag, doamna Verloc se întoarse la auzul vocii lui. Un instinct de prudenţă născut din teamă, din teama excesivă că omul acesta se va apropia de ea şi o va atinge, o îndemnă să dea uşor din cap afirmativ (de la înălţimea celor două trepte), cu o mişcare abia perceptibilă a buzelor pe care, în optimismul său conjugal, domnul Verloc o luă drept un zâmbet slab şi incert.

— Foarte bine, o încurajă el răguşit. Acum ai nevoie de odihnă şi de linişte. Urc şi eu îndată.

Doamna Verloc, femeia liberă care nu avea nici cea mai vagă idee încotro s-o apuce, îi urmă sugestia cu o seriozitate rigidă.

Domnul Verloc o observa. Dispăru pe scări în sus. Era dezamăgit. Ceva în sufletul lui ar fi fost mai satisfăcut dacă ea ar fi simţit imboldul să i se arunce, fără multă vorbă, la piept. Era generos şi indulgent. Winnie nu se manifesta niciodată şi stătea tăcută. Nici domnul Verloc nu era de

regulă risipitor cu drăgălăşeniile şi cu vorbele. Dar acea seară nu era o seară ca toate celelalte. Era un prilej când omul simţea nevoia să fie fortificat şi încurajat prin dovezi deschise de simpatie şi de afecţiune. Domnul Verloc suspină şi stinse gazul în bucătărie. Compasiunea pentru soţia sa era autentică şi intensă. Aproape că îi veniră lacrimi în ochi cum stătea în salonaş reflectând la singurătatea ce atârna deasupra capului ei. În actuala stare de spirit resimţi foarte acut lipsa lui Stevie din această lume atât de complicată. Se gândi cu regret la sfârşitul lui. Ce bine ar fi fost dacă băiatul ăla nu s-ar fi distrus atât de prosteşte singur!

Senzaţia de foame nepotolită, deloc necunoscută, după tensiunea vreunei întâmplări primejdioase, chiar şi unor aventurieri de o fibră mai dură decât domnul Verloc, îl copleşi din nou. Bucata de friptură de vacă, aranjată ca o şuncă funerară pentru praznicul de înmormântare al lui Stevie, se oferi atenţiei sale cu generozitate. Şi domnul Verloc îşi făcu iarăşi parte din ea. Îşi făcu parte lacom, fără măsură sau decenţă, tăind felii groase cu cuţitul de bucătărie şi înfulecându-le goale, fără pâine. În timpul acestei operaţiuni îşi dădu seama că n-o mai auzea pe soţia sa umblând prin dormitor, cum ar fi trebuit de fapt s-o audă. Gândul de a o găsi poate şezând pe marginea patului în întuneric nu numai că îi tăie apetitul, dar îi inhibă şi pornirea de a o urma neîntârziat la etaj. Punând înapoi jos cuţitul de bucătărie, ciuli urechile cu o atenţie plină de îngrijorare.

Se linişti însă auzind-o în sfârşit că mişcă din nou. Traversase camera brusc şi deschisese fereastra. După un răstimp de tăcere la etaj, în care şi-o imagină stând cu capul plecat afară pe geam, auzi cadrul de lemn al ferestrei coborând încet. Femeia mai făcu câţiva paşi apoi şi se aşeză. Fiecare zgomot al casei îi suna familiar domnului Verloc, care era profund domesticit. Când auzi iar paşii soţiei sale deasupra capului, ştiu, ca şi cum ar fi fost de faţă, că îşi pusese pantofii de stradă. La acest simptom de rău augur, domnul Verloc ridică uşor din umeri şi, depărtându-se de masă, întoarse spatele şemineului, rămânând cu capul lăsat într-o parte şi rozându-şi perplex vârfurile unghiilor. Îi urmărea mişcările după sunete. Doamna Verloc umbla smucit încolo şi încoace, cu opriri abrupte, când în faţa comodei cu sertare, când în faţa dulapului de haine. O povară uriaşă de oboseală, rezultatul unei zile pline de şocuri şi surprize, îl slei pe domnul Verloc şi de ultimul strop de vlagă.

Nu-şi ridică ochii din podea până ce n-o auzi coborând scările. Intuise exact. Era îmbrăcată de ieşit în oraş.

Doamna Verloc se simţea o femeie liberă. Deschisese fereastra dormitorului fie cu intenţia de a striga: “Asasinul! Ajutor!”, fie pentru a se arunca de la etaj. Căci nu ştia prea bine cum să-şi folosească libertatea proaspăt dobândită. Personalitatea ei părea sfâşiată în două jumătăţi, ale căror procese mintale nu se prea adaptau unele la celelalte. Strada, tăcută şi pustie de la un capăt la altul, o respinsese luând partea omului aceluia, care se arăta atât de sigur de impunitatea lui. Se temea să strige, pentru că tot nu avea să vină nimeni. Evident că nu avea să vină. Iar instinctul ei de autoconservare o făcea să dea înapoi din faţa perspectivei unei prăbuşiri în şanţul acela adânc şi noroios. Se simţea o femeie liberă, îşi pusese toate hainele de cuviinţă, până şi un voal negru peste chip.

Când apăru dinaintea lui, în lumina salonaşului, domnul Verloc observă că avea chiar şi o poşetă mică, ce-i atârna de încheietura mâinii stingi... Fuga la maică-sa, bineînţeles.

Gândul că, la urma urmelor, femeile erau nişte fiinţe obositoare îi ispiti creierul epuizat, însă domnul Verloc era prea generos pentru a-l găzdui mai mult de o clipă. Acest om, rănit cu cruzime în orgoliul său, rămânea mărinimos în atitudini, neîngăduindu-şi satisfacţia unui zâmbet amar sau a vreunui gest de dispreţ. Cu o nobleţe de suflet adevărată privi doar spre ceasul de lemn din perete şi spuse pe un ton absolut calm, dar apăsat:

— E opt şi douăzeci şi cinci, Winnie. N-are niciun rost să te duci atât de târziu. N-ai să reuşeşti să te mai întorci în seara asta.

În faţa mâinii lui întinse, doamna Verloc se poticni. Domnul Verloc adăugă obosit:

— Mama ta va fi probabil culcată până ajungi acolo. Veştile de felul ăsta mai pot aştepta.

Nimic nu era mai străin de gândurile doamnei Verloc decât acela de a se duce la mama ei. Se trase înapoi doar la ideea unui asemenea drum şi, simţind un scaun în spate, se conformă sugestiei transmise printr-o atingere uşoară şi luă loc. Intenţia ei fusese pur şi simplu de a pleca pe uşă o dată pentru totdeauna. Şi, dacă acest sentiment era corect, varianta lui mintală îmbrăcă o formă nerafinată, corespunzătoare originii şi stării ei sociale. “Mai bine umblu pe străzi câte zile mai am de la Dumnezeu”, îşi spuse în sinea ei. Această fiinţă, a cărei natură morală fusese supusă unui şoc faţă de care, în ordinea fizică, cel mai violent cutremur din istorie nu putea fi decât o palidă şi flască reprezentare, trăia la bunul plac al unor simple fleacuri şi al unor conexiuni întâmplătoare. Se aşeză. Cu pălăria pe cap şi cu voal, avea aerul unei persoane aflate în vizită, care intrase numai pentru o clipă la domnul Verloc. Docilitatea ei instantanee îl încurajă pe acesta, în timp ce aparenţa acceptării ei temporare şi tăcute îl provocă puţin.

— Dă-mi voie să-ţi spun, Winnie, proclamă el cu autoritate, că locul tău e aici, în casa asta. Ce naiba! Doar tu mi-ai adus pe cap claie peste grămadă pe blestemaţii ăia de la poliţie. Nu te condamn... însă oricum rămâne isprava ta. Mai bine scoate-ţi pălăria asta nenorocită. Nu te pot lăsa să pleci aşa, bătrânico, adăugă el cu glasul înmuiat.

Mintea doamnei Verloc se agăţă de această ultimă declaraţie cu o tenacitate morbidă. Omul care îl luase pe Stevie chiar de sub ochii ei ca să-l omoare într-o localitate al cărei nume îi era absent în acea clipă din memorie nu-i dădea voie nici ei să plece. Bineînţeles că nu-i dădea voie. O dată ce-l omorâse pe Stevie, n-avea s-o mai lase niciodată liberă. O să vrea s-o ţină lângă el captivă. Şi, pe baza acestui raţionament caracteristic, având toată forţa unei logici nesănătoase, gândurile disparate ale doamnei Verloc începură să acţioneze practic. Se putea strecura pe lângă el, putea deschide uşa, apoi fugi afară. Dar el ar putea fugi în urma ei, i-ar înlănţui trupul plin şi ar târî-o înapoi cu forţa. Ea l-ar putea zgâria, lovi cu picioarele, muşca... ba chiar înjunghia; dar pentru a-l înjunghia avea nevoie de cuţit. Doamna Verloc rămase nemişcată sub

voalul ei negru, în propria ei locuinţă, ca o vizitatoare misterioasă, mascată şi stăpânită de intenţii impenetrabile.

Mărinimia domnului Verloc însă nu era mai mult decât umană. Soţia sa reuşise în sfârşit să-l exaspereze.

— Chiar nu poţi spune nici măcar o vorbă? Văd că te pricepi de minune să chinuieşti omul. Da, da! Îţi cunosc eu jocul ăsta de-a surdo-muta. L-ai încercat tot astăzi, mai devreme. Dar acum nu mai merge. Şi, în primul rând, scoate-ţi porcăria asta. Nici nu ştie omul: stă de vorbă cu un manechin ori cu o femeie vie?

Înainta şi, întinzând mâna, îi trase voalul, dezvăluind o faţă imobilă, insondabilă, de care exasperarea lui nervoasă se sparse în mii de bucăţi, ca un glob de sticlă izbit de o stâncă.

— Aşa mai merge, rosti el pentru a-şi masca descumpănirea de o clipă şi se retrase înapoi la vechiul său loc, în faţa şemineului.

Nu reuşea să-i intre în cap ideea că soţia lui putea renunţa la el. Se simţi puţin ruşinat de sine, căci ţinea la ea şi era generos. Ce altceva putea face? Spusese deja tot ce era de spus. Acum protestă vehement.

— Ce Dumnezeu! Ştii foarte bine că doar am căutat peste tot. Am riscat chiar să mă deconspir, numai să găsesc un om care să facă treaba asta blestemată. Şi îţi repet că n-am găsit pe nimeni destul de nebun sau destul de înfometat pentru aşa ceva. Acum ce-ţi închipui că sunt: vreun criminal sau ce? Băiatul nu mai este. Crezi că am vrut eu să sară în aer? Dar nu mai e şi gata. Necazurile lui s-au terminat. Ale noastre abia de-acum încep, ascultă-mă pe mine, şi tocmai din cauză că a sărit el în aer. Să ştii că nu te condamn, însă te rog încearcă să înţelegi şi tu că a fost un simplu accident; putea la fel de bine să-l calce omnibuzul pe stradă.

Generozitatea sau nu era infinită, căci era şi el o fiinţă umană, iar nu un monstru, cum îl credea doamna Verloc. Tăcu şi rânjetul ce-i ridică mustăţile dezvăluindu-i un şir de dinţi albi îl făcu să pară o sălbăticiune reflexivă, nu foarte periculoasă, o sălbăticiune cu un cap lucios, mai întunecat decât al unei foci şi cu un glas răguşit.

— Şi, dacă e vorba pe-aşa, tu eşti tot atât de vinovată ca şi mine. Ăsta-i adevărul. Poţi să mă fulgeri cât vrei din priviri. Nimeni nu te întrece la aşa ceva. Omoară-mă dacă-ţi închipui că asta am avut de gând cu băiatul. Dar tu mi l-ai tot împins în cale când eu eram pe jumătate înnebunit de frământări şi de grijă cum să nu aduc necazul pe capul nostru. De ce naiba ai tot insistat? Parcă o făceai dinadins. Şi al dracului să fiu dacă nu-s convins că de-aia o făceai. N-aş putea spune cât anume din ce se petrecea aici n-ai prins pe şest cu nenorocita asta a ta de privire nepăsătoare în gol şi cu muţenia ta…

Vocea răguşită, pe care o folosea de obicei acasă, tăcu pentru o vreme. Doamna Verloc nu răspunse nimic, în faţa tăcerii ei se simţi ruşinat de vorbele rostite mai devreme. Dar, aşa cum se întâmplă adesea cu bărbaţii paşnici în micile altercaţii familiale, îi era ruşine şi totuşi nu se dădu bătut.

— Uneori ai un fel absolut diavolesc de-a-ţi ţine gura, reluă el, fără a ridica tonul. Alţi bărbaţi ar înnebuni. Spre norocul tău, eu nu mă enervez aşa uşor la crizele tale de surdo-muţenie. Pentru că ţin la tine. Dar nu

întinde coarda prea tare. Nu-i vreme pentru aşa ceva. Trebuie să ne gândim acum ce-avem de făcut de-aici încolo: şi nu te pot lăsa în astă-seară să dai fuga la maică-ta cu cine ştie ce poveste aiurită despre mine. Nu accept. Şi mai vreau să fie clar un lucru: dacă ai impresia că eu am omorât băiatul, să ştii că şi tu ai participat în egală măsură la moartea lui.

Ca sinceritate a sentimentului şi francheţe a formulării, aceste cuvinte depăşeau cu mult tot ce se rostise vreodată în acea casă, întreţinută din veniturile unei îndeletniciri secrete, completate cu vânzarea unor mărfuri la rândul lor mai mult sau mai puţin secrete: expediente precare născocite de o umanitate mediocră pentru ferirea unei societăţi imperfecte de pericolele corupţiei fizice şi morale, amândouă secrete şi ele în felul lor. Acele cuvinte fuseseră rostite deoarece domnul Verloc se simţea realmente ultragiat. Dar bună-cuviinţa reticentă a vieţii lor de familie, cuibărită într-o stradă întunecoasă din dosul unui magazin, unde soarele nu pătrundea nicicând, rămase aparent netulburată. Doamna Verloc îl ascultă după toate convenienţele, apoi se ridică în picioare, îmbrăcată cu haină şi pălărie, întocmai ca o musafiră la sfârşitul unei scurte vizite. Înainta spre soţul ei, cu mâna întinsă, ca pentru a-şi lua un rămas-bun tăcut. Fileul voalului atârnându-i de un colţ în stânga feţei dădea mişcărilor ei reţinute un aer de oficialitate dezordonată. Însă, când ajunse în dreptul covoraşului din faţa şemineului, domnul Verloc nu se mai afla acolo. Se deplasase în direcţia canapelei, fără a mai ridica ochii pentru a-şi urmări efectul tiradei. Era obosit şi resemnat într-un spirit cu adevărat conjugal. Dar se simţea rănit în punctul slab al slăbiciunii lui secrete. Dacă tot continua să stea morocănoasă în acea îngrozitoare muţenie atât de tensionată, atunci treaba ei. În această artă casnică era o adevărată maestră. Domnul Verloc se aruncă greoi pe canapea, nepăsător ca de obicei la soarta pălăriei sale, care, deprinsă parcă să-şi poarte singură de grijă, se adăposti în siguranţă tocmai sub masă.

Era obosit. Cea din urmă fărâmă de energie nervoasă i se consumase în surprizele şi agoniile acestei zile pline de neaşteptate eşecuri, venită la capătul unei luni chinuitoare de planuri şi insomnii. Era obosit... Omul doar nu-i de piatră. Ducă-se totul dracului! Domnul Verloc se odihnea în stilul său caracteristic, îmbrăcat în hainele de stradă. O pulpană a redingotei descheiate îi atârna parţial pe jos. Stătea culcat pe spate. Dar tânjea după un repaos mai profund... după somn... după câteva ceasuri de uitare mult dorită. Numai că asta avea să vină mai târziu. Deocamdată se odihnea doar. Gândi: “Aş da orice să termine odată cu tâmpenia asta blestemată! Mă scoate din sărite”.

Ceva probabil că nu funcţiona cum trebuie în sentimentul de libertate recâştigată al doamnei Verloc. Pentru că, în loc s-o apuce spre uşă, ea se rezemă cu umerii de tăblia şemineului, ca un drumeţ care se odihneşte rezemat de un gard. Nuanţa de cruzime din înfăţişarea ei provenea de la voalul negru ce-i atârna ca o cârpă pe obraz şi de la fixitatea privirilor ei întunecate în care lumina odăii era absorbită şi se pierdea fără urma celei mai vagi străluciri. Această femeie, capabilă de a încheia un târg pe care, dacă l-ar fi bănuit măcar, domnul Verloc ar fi rămas pe veci şocat în ideea sa despre dragoste, ezita acum nehotărâtă,

ca şi cum ar fi fost scrupulos conştientă că mai era nevoie de încă ceva din partea ei pentru încheierea oficială a tranzacţiei.

Pe canapea, domnul Verloc îşi potrivi umerii într-o poziţie mai confortabilă şi, din adâncul sufletului, emise o dorinţă care, bineînţeles, era pe cât de pioasă putea fi ceva provenit dintr-o sursă ca aceea.

— Mă jur pe ce-am mai sfânt, mormăi el răguşit, că aş vrea să nu fi văzut niciodată Greenwich Park sau orice are vreo legătură cu el.

Sunetele voalate umplură odăiţa cu volumul lor moderat, adaptat fără stridenţe naturii modeste a dorinţei. Undele de aer cu lungimea cuvenită, propagate conform unor formule matematice corecte, se deplasară în jurul obiectelor neînsufleţite din cameră şi ricoşară lovindu-se de capul doamnei Verloc ca şi cum ar fi fost un cap de piatră. Şi, oricât de incredibil poate părea, ochii femeii se dilatară parcă şi mai mult. Dorinţa audibilă din revărsarea de sinceritate a sufletului domnului Verloc umplu un spaţiu gol în memoria soţiei sale. Greenwich Park. Un parc! Deci acolo fusese omorât băiatul. Un parc prin urmare… crengi rupte, frunze smulse, pietriş, bucăţi de carne şi os împroşcate ca scânteile unor artificii. Îşi aduse aminte acum de ceva ce auzise mai devreme şi reuşi să vizualizeze scena. Fusese nevoie să-l adune cu o lopată. Scuturată din tot trupul de frisoane irepresibile, văzu în faţa ochilor unealta în sine, purtând sinistra ei încărcătură scurmată de pe jos. Doamna Verloc închise ochii disperată, aruncând noaptea pleoapelor sale peste această scenă în care, după o ploaie de membre mutilate, capul retezat al lui Stevie stăruia suspendat singur în aer şi pierzându-şi încet consistenţa, asemenea ultimei scântei dintr-o demonstraţie de pirotehnie. Doamna Verloc deschise ochii.

Faţa nu-i mai era împietrită. Oricine putea observa schimbarea subită de pe trăsăturile ei şi privirea fixă a ochilor, care, amândouă, îi dădeau o expresie nouă şi surprinzătoare; o expresie rareori identificabilă în condiţiile de tihnă şi siguranţă cerute de o analiză temeinică, dar al cărei sens nu putea scăpa la o privire fugară. Dubiile doamnei Verloc în privinţa concluziei târgului ei dispăruseră; gândurile, disparate până atunci, acţionau sub controlul voinţei sale. Însă domnul Verloc nu observase nimic. Se odihnea în acea stare patetică a optimismului provocată de excesul de oboseală. Nu mai voia niciun fel de discuţii… cu nimeni pe lumea asta… nici măcar cu soţia lui. N-avusese ce să-i răspundă la dezvinovăţiri, îl iubea pentru el însuşi. Domnul Verloc îi interpretă favorabil actuala fază a tăcerii. Dacă voia să se împace cu ea, acum era momentul. Tăcerea durase destul. O curmă deci strigând slab:

— Winnie.

— Da, răspunse supusă doamna Verloc, femeia liberă.

Îşi recăpătase acum stăpânirea asupra gândurilor ei şi asupra corzilor vocale; simţea că îşi putea controla aproape anormal de perfect fiecare fibră a trupului. Acesta îi aparţinea din nou în întregime, căci târgul fusese încheiat. Vedea iarăşi clar. Devenise şireată. Îi răspunsese atât de prompt fiindcă urmărea un scop: nu voia ca omul acela să-şi schimbe poziţia foarte prielnică în împrejurările de faţă. Reuşise. Domnul Verloc nici nu se clinti, însă ea, după ce-i răspunse, rămase mai departe rezemată neglijent de şemineu, în postura drumeţului ce se odihneşte. Nu se grăbea. Avea bărbia netedă. Capul şi umerii domnului Verloc îi erau

ascunse de speteaza înaltă a canapelei. Nu-şi dezlipea privirea de picioarele lui.

Rămase astfel misterios de imobilă şi subit concentrată până ce domnul Verloc se făcu din nou auzit, de data aceasta cu un accent de autoritate conjugală şi cu o mişcare uşoară spre a-i face loc să şadă pe marginea canapelei.

— Vino aici, rosti el pe un ton ciudat, ce ar fi putut mai degrabă sugera brutalitatea dacă nu i-ar fi fost cunoscut doamnei Verloc din intimitate ca o formă a lui de a-i face curte.

Porni pe dată, ca şi cum ar fi fost în continuare o femeie credincioasă, legată de acel bărbat printr-un contract valabil. Mâna ei dreaptă abia atinse capătul mesei şi, în timp ce se îndrepta spre canapea, cuţitul de bucătărie se mistuise fără niciun zgomot de lângă farfurie. Domnul Verloc auzi scândura scârţâitoare a planşeului şi fu fericit. Aştepta. Doamna Verloc se apropia. Ca şi cum sufletul pribeag al lui Stevie ar fi zburat aflând adăpost în pieptul surorii, păzitoarei şi protectoarei sale, asemănarea figurii ei cu cea a băiatului sporea la fiecare pas, până la identitatea unor amănunte ca buza de jos căzută sau chiar uşoara divergenţă a ochilor, însă domnul Verloc nu avea cum constata fenomenul, căci stătea culcat pe spate şi privea în sus. Văzu parţial pe tavan şi parţial pe perete umbra mişcătoare a unui braţ cu un cuţit de bucătărie ţinut strâns în pumn. Se deplasa în sus şi în jos. Mişcările lui erau lente. Erau destul de lente pentru ca domnul Verloc să recunoască braţul şi arma.

Erau destul de lente pentru ca el să înţeleagă sensul complet al premoniţiei şi să simtă gustul morţii urcându-i în gâtlej. Soţia sa era o nebună furioasă… o nebună criminală. Erau destul de lente pentru ca cel dintâi efect paralizant al acestei descoperiri să treacă înainte de luarea hotărârii ferme de a ieşi victorios din sinistra luptă cu dementa înarmată. Erau destul de lente pentru ca domnul Verloc să elaboreze un plan de autoapărare, ce cuprindea refugierea sa în dosul mesei şi doborârea femeii la pământ cu un scaun greu de lemn. Dar nu fură destul de lente pentru a-i permite să mişte fie vreo mână, fie vreun picior. Cuţitul era deja implântat în pieptul său. Nu întâmpină nici-o rezistenţă la înaintare. Hazardul cunoaşte şi asemenea precizie. În acea lovitură de sus în jos, aplicată peste speteaza canapelei, doamna Verloc concentrase toată moştenirea ascendenţei sale obscure şi imemoriale, ferocitatea simplă a epocii cavernelor şi furia nervoasă dezechilibrată a epocii sălilor de bar. Întorcându-se puţin pe o parte, sub forţa loviturii, domnul Verloc, agentul secret, îşi dădu duhul fără a mişca un deget, pe fondul sunetului bălmăjit al cuvântului “Nu”, ce voia să-i exprime opoziţia.

Doamna Verloc dăduse drumul cuţitului, iar extraordinara asemănare cu defunctul ei frate dispăru, devenind foarte aproximativă acum. Trase aer adânc în piept; era prima sa respiraţie uşoară după ce inspectorul-şef Heat îi arătase bucata din pardesiul lui Stevie, cu eticheta. Se rezemă în faţă pe braţele proptite de speteaza canapelei. Adoptase această atitudine degajată nu pentru a privi cadavrul domnului Verloc sau a exulta la vederea lui, ci din cauza mişcărilor unduitoare şi legănate ale salonaşului, care o vreme se comportă ca şi cum s-ar fi aflat pe mare în

timpul unei furtuni. Se simţea ameţită, dar calmă. Devenise o femeie liberă, bucurându-se de o asemenea desăvârşire a libertăţii, încât nu-i mai rămânea nimic de dorit şi absolut nimic de făcut, deoarece nevoia imperioasă a lui Stevie de a primi devoţiunea ei nu mai exista. Doamna Verloc, care altminteri gândea în imagini, nu era tulburată acum de vedenii, căci nu se gândea la nimic. Şi nici nu mişca. Era o femeie ce se bucura de totala ei iresponsabilitate şi de tihna infinită, aproape asemenea unui trup neînsufleţit. Nu mişca, nu gândea. Întocmai ca învelişul pieritor al răposatului domn Verloc, odihnindu-se pe canapea. Cu excepţia faptului că doamna Verloc respira, cei doi s-ar fi aflat în perfectă armonie: acea armonie a rezervei prudente, fără vorbe de prisos şi cu economie de gesturi, care constituise baza respectabilei lor vieţi de familie. Căci fusese într-adevăr respectabilă, mascând printr-o reticenţă decentă problemele ce puteau apărea în exerciţiul profesiunii lui de agent secret şi de comerciant de mărfuri dubioase. Până în ultima clipă eticheta rămăsese netulburată de zbierete necuviincioase şi alte sincerităţi de comportament neavenite. Şi după lovitura fatală de cuţit această respectabilitate continua în linişte şi imobilitate.

Nimic nu se mişcă în salonaş până ce doamna Verloc nu ridică încet capul şi privi la ceas cu o neîncredere întrebătoare. Devenise conştientă de un ticăit ce răsuna în cameră, îl auzea tot mai tare, deşi îşi amintea că pendula din perete era silenţioasă, nu avea ticăitul sonor. Ce să însemne oare că începuse din senin să ticăie atât de tare? Cadranul arăta ora nouă fără zece minute. Doamnei Verloc nu-i păsa de timp, dar ticăitul continua întruna. Decise că nu avea cum fi ceasul, iar privirea ei posomorită lunecă de-a lungul zidurilor şovăind şi deveni absentă, în timp ce auzul îi stătea încordat, căutând să localizeze sunetul. Tic, tic, tic.

După ce ascultă o vreme, îşi coborî deliberat privirile către soţul ei. Poziţia acestuia de repaos era atât de casnică şi atât de familiară încât îşi putu permite gestul fără a se simţi stânjenită de ineditul vreunei noutăţi strecurate printre evenimentele vieţii lor de familie. Domnul Verloc îşi făcea siesta obişnuită. Arăta destins. Din cauza poziţiei trupului, faţa lui îi rămânea ascunsă doamnei Verloc, văduva sa. Mergând tot mai jos, pe urma sunetului, ochii ei frumoşi, adormiţi, deveniră contemplativi la întâlnirea cu un obiect de os ce depăşea puţin speteaza canapelei. Era mânerul cuţitului de bucătărie, prin nimic ciudat altfel decât prin poziţia sa rectangulară faţă de vesta domnului Verloc şi prin faptul că picura ceva din el. Stropi întunecaţi căzeau pe linoleum unul după altul, cu un ticăit ce devenea tot mai rapid şi mai furios, asemenea pulsului unui ceas cuprins de nebunie. Când atinse ritmul maxim, ticăitul se transformă într-un sunet continuu, ca al unei şuviţe de lichid. Doamna Verloc urmărea metamorfoza cu figura bântuită de umbrele îngrijorării. Era o şuviţă întunecată, rapidă, subţire… Sânge!

În această situaţie neprevăzută, doamna Verloc îşi părăsi poziţia leneşă şi iresponsabilă.

Apucându-şi brusc faldurile rochiei, alergă spre uşă cu un ţipăt slab, ca şi cum acea şuviţă de sânge n-ar fi fost decât primul semn al unui torent devastator. Împiedicându-se de masă în calea ei, îi dădu un brânci cu amândouă mâinile ca şi când ar fi fost vie, dar cu atâta putere încât

aceasta se duse cât colo pe cele patru picioare cu un scrâşnet cumplit, în vreme ce platoul cu bucata de carne se sparse sonor de podea.

Apoi coborî din nou tăcerea. Ajungând la uşă, doamna Verloc se opri. O pălărie rotundă, dezvăluită în mijlocul încăperii prin deplasarea bruscă a mesei, se rotea uşor pe calotă în vârtejul iscat de fuga ei.

XII

Winnie Verloc, văduva domnului Verloc şi sora răposatului fidel Stevie (făcut terci de o explozie, în stare de totală inocenţă şi convins că era angajat într-o acţiune profund umanitară), nu trecu de pragul salonaşului. O luase la fugă văzând un simplu firicel de sânge, dar o făcuse sub imperiul unei repulsii instinctive. Aici se oprise însă cu ochii aţintiţi în gol şi capul plecat în jos. Ca şi cum ar fi parcurs, în timpul fugii ei, ani lungi de viaţă, până la uşă doamna Verloc era cu totul altă persoană decât femeia care mai devreme se rezema de canapea cu senzaţia că-i pluteşte capul, dar liberă altfel să se bucure de liniştea adâncă a lenei şi a iresponsabilităţii, îi trecuse ameţeala. Mintea îi era limpede, însă pe de altă parte nu mai era nici liniştită. Acum era speriată.

Dacă evita să privească în direcţia soţului ei culcat, n-o făcea fiindcă i-ar fi fost teamă de el. Domnul Verloc nu era înspăimântător la vedere. Arăta mai degrabă relaxat. Şi, în plus, era mort.

Doamna Verloc nu întreţinea nici-o iluzie deşartă în privinţa morţilor. Nimic nu-i mai aducea înapoi la viaţă, nici dragostea, nici ura. Ei nu-ţi mai puteau face nimic. Erau inexistenţi. Starea ei psihică se coloră de un anumit dispreţ sec faţă de acel om ce se lăsase ucis atât de uşor. Fusese stăpânul unei case, soţul unei femei şi ucigaşul lui Stevie. Acum nu mai conta sub niciun aspect. Avea pentru ea mai puţin folos practic decât hainele de pe el, sau decât redingota, sau decât ghetele… sau chiar decât acea pălărie de pe podea. Era un nimic. Nu merita să iroseasc nici măcar o privire pe el. Încetase chiar să mai fie şi ucigaşul bietului Stevie. Singurul ucigaş ce avea să fie găsit în cameră când vor veni după domnul Verloc era… ea însăşi!

Îi tremurau atât de tare mâinile, încât eşuă de două ori în încercarea de a-şi prinde înapoi voalul. Doamna Verloc nu mai era o persoană cuprinsă de lene şi iresponsabilitate. Acum se temea, înjunghierea domnului Verloc însemnase doar o lovitură. Dar această lovitură descătuşase toată tensiunea zăgăzuită până atunci, eliberase urletele reţinute în gâtlej, lacrimile uscate în ochii ei arzători, furia indignată şi înnebunitoare faţă de rolul atroce jucat de omul acela, care acum era mai puţin decât nimicul, în răpirea pentru totdeauna a băiatului de lângă ea. Fusese o lovitură plănuită obscur. Firicelul de sânge scurs pe podea pe lângă mânerul cuţitului o transforma însă într-un caz extrem de clar de omucidere. Doamna Verloc, care se abţinea întotdeauna de a gândi mai profund, se văzu obligată să privească de data aceasta până în adâncul adâncurilor situaţiei în care se afla. Nu zări acolo fantoma nici unui chip, nu încercă nici-o umbră de regret, nu avu nici-o remuşcare şi nu află niciun fel de concepţie ideală. Tot ce zări fu un obiect. Acest obiect era o spânzurătoare. Iar doamna Verloc se temea de spânzurătoare.

Se temea de ea în chip ideal. Deoarece nu văzuse niciodată cu ochii ei acest ultim argument al justiţiei oamenilor decât în gravurile pe lemn ilustrând un anumit gen de povestiri, şi-o închipuia înălţată pe un fundal

întunecat şi bântuit de furtuni, împodobită cu lanţuri şi schelete umane şi înconjurată pe sus de păsări care ciuguleau ochii morţilor. Era o viziune destul de terifiantă, însă doamna Verloc, deşi nu era o femeie prea bine informată, avea destulă ştiinţă despre instituţiile ţării sale pentru a-şi da seama că spânzurătorile nu se mai ridicau romantice pe malul unor râuri triste ori pe promontorii bătute de vânturi, ci în curţile închisorilor. Aici, între patru ziduri înalte, ca într-o fântână, criminalul era adus în zori spre a fi executat pe fondul unei tăceri oribile şi, cum relatau mereu ziarele, "în prezenţa autorităţilor". Cu ochii aţintiţi în pământ şi cu nările vibrându-i de chin şi ruşine, se imagina pe sine însăşi în mijlocul unei adunări de gentlemeni străini cu pălării de mătase, care se ocupau cu mult calm de operaţiunea spânzurării ei. Asta… niciodată! Niciodată! Şi cum se petrecea oare totul? Neputinţa de a-şi imagina detaliile unei asemenea execuţii tăcute adăuga ceva înnebunitor la teroarea ei abstractă. Ziarele nu ofereau niciodată amănunte, cu excepţia unuia singur, însă acela apărea, cu o anumită afectare, până şi în finalul unei relatări sumare. Doamna Verloc şi-l amintea, îi zbârnâia prin cap provocându-i o arsură cumplită, ca şi cum cuvintele "Căderea s-a produs de la o înălţime de paisprezece picioare"[10] i-ar fi fost scrijelite cu un ac înroşit în foc direct pe creier. "Căderea s-a produs de la o înălţime de paisprezece picioare."

Cuvintele o afectau chiar şi fizic, începu să i se convulsioneze în valuri gâtul, opunându-se strangulării; iar frica de scuturătura de la capătul căderii deveni atât de vie încât îşi prinse capul cu amândouă mâinile ca pentru a-l împiedica să-i fie smuls de pe umeri. "Căderea s-a produs de la o înălţime de paisprezece picioare." Nu! Aşa ceva niciodată! N-ar fi putut suporta una ca *asta*. Până şi gândul îi era insuportabil. Prin urmare, doamna Verloc îşi formulă hotărârea de a merge îndată să se arunce în râu de pe unul din poduri.

De data aceasta reuşi să-şi lege înapoi voalul. Cu o mască parcă pe chip, neagră din cap până în picioare, afară de câteva flori la pălărie, privi mecanic spre ceas. Probabil că se oprise, gândi ea. Nu-i venea să creadă că numai cu două minute mai înainte se uitase la el. Bineînţeles că nu se putea. Fusese tot timpul oprit, în realitate, numai trei minute trecuseră din clipa când pentru prima oară doamna Verloc respirase adânc şi liber după lovitura de cuţit şi momentul când luase hotărârea de a se arunca în Tamisa. Ei însă nu-i venea să creadă. Auzise parcă sau citise că ceasurile şi pendulele se opreau întotdeauna în momentul crimei, pentru a-l da în vileag pe criminal. Oricum nu-i păsa. "Până la pod… şi-acolo sar…", însă mişcările îi erau încete.

Se târî anevoie prin magazin şi trebui să se ţină bine de mânerul uşii până ce găsi forţa necesară s-o deschidă. Strada o speria, căci avea s-o ducă fie spre spânzurătoare, fie spre râu. Păşi greu peste prag, cu capul înainte şi braţele în lături, ca o persoană căzând peste parapetul unui pod. Această ieşire în aer liber era parcă o anticipare a înecului; o umezeală lipicioasă o învălui, îi pătrunse în nas, i se încurcă în păr. Nu ploua propriu-zis, dar fiecare felinar avea o mică aureolă ruginie de ceaţă în jurul lui. Căruţa cu cai plecase, iar pe strada întunecoasă fereastra cu perdele a birtului căruţaşilor apărea ca o urmă pătrată de lumină sângeriu-murdară

[10] Aproximativ 4,25 metri

licărind slab foarte aproape de nivelul trotuarului. Doamna Verloc, târându-se încet către ea, se gândi că era de fapt o femeie foarte singură, fără prieteni. Adevărat. Atât de adevărat încât, în dorinţa ei bruscă de a vedea o figură cunoscută, nu-i veni altcineva în minte decât doamna Neale, menajera. Alte cunoştinţe nu avea. Din punct de vedere monden nu-i va simţi nimeni lipsa. De aici nu trebuie dedus că văduva Verloc îşi uitase mama. Câtuşi de puţin. Winnie fusese o fiică bună pentru că fusese o soră bună. Maică-sa se bazase mereu pe sprijinul ei. Nu putea aştepta de la ea nici-o consolare şi niciun sfat. Acum, când Stevie era mort, legătura lor părea să se fi rupt cu totul. Nu se putea pur şi simplu duce la bătrână să-i anunţe groaznica veste, în plus, azilul era şi foarte departe. Actuala ei destinaţie era Tamisa. Şi doamna Verloc încercă să uite de mama ei.

Fiecare pas o costa un efort de voinţă care părea cel din urmă al ei pe lumea asta. Doamna Verloc depăşise lumina roşie din fereastra birtului. “Până la pod… şi-acolo sar”, îşi repeta mereu cu o teribilă obstinaţie, întinse la timp mâna pentru a se sprijini de un felinar. Gândi: “N-am să fiu în stare să ajung până dimineaţă”. Frica de moarte îi paraliza efortul de a scăpa de spânzurătoare. I se părea că umbla de ore întregi clătinându-se pe străzi. “N-am să ajung acolo niciodată, îşi zise din nou. Or să mă găsească pe stradă lovindu-mă de toţi pereţii. E prea departe.” Dar îşi continuă dramul, gâfâind sub vălul ei negru.

“Căderea s-a produs de la o înălţime de paisprezece picioare.”

Împinse violent felinarul şi se trezi mergând. Dar o cuprinse un nou val de ameţeală, asemenea unei mări stârnite ce-i mătură cu totul inima din piept.

— N-am să ajung acolo niciodată, şopti ea, oprindu-se brusc şi clătinându-se uşor pe loc. Niciodată.

Şi, dându-şi seama de absoluta imposibilitate în care se afla de a ajunge până la cel mai apropiat pod, doamna Verloc se gândi să fugă în străinătate.

Ideea îi venise dintr-o dată. Criminalii fugeau doar. Fugeau în străinătate, în Spania sau în California. Simple nume pentru ea. Lumea cea mare creată spre slava omului nu era decât o mare pată albă pentru doamna Verloc. Habar nu avea încotro s-o apuce. Criminalii aveau prieteni, aveau relaţii, aveau ajutoare, aveau cunoştinţe. Ea nu avea nimic. Era cea mai solitară dintre criminalii ce uciseseră vreodată o fiinţă omenească. Era singură în Londra: şi tot acel oraş, cu minunile şi noroaiele lui, cu furnicarul de străzi şi baia lui de lumini, se cufundă într-o noapte lipsită de speranţă, în străfundul unui abis întunecat, de unde nici-o femeie nu putea spera să se târască fără ajutor înapoi, afară.

Se aplecă înainte şi porni din nou orbeşte, cu o groază teribilă de a nu se prăbuşi pe jos; dar, pe neaşteptate, la capătul câtorva paşi, dobândi o senzaţie de sprijin, de siguranţă. Ridicând ochii, văzu chipul unui bărbat ce privea de-aproape la vălul ei. Ossipon nu se temea de femeile străine şi nici vreun sentiment de falsă delicateţe nu-l putea împiedica să lege o cunoştinţă cu o femeie aparent foarte turmentată. Pe Ossipon îl interesau mult femeile. O ţinea pe cea din faţa lui între mâinile sale late, studiind-o

cu un ochi profesional, până ce o auzi îngăimând slab: “Domnule Ossipon!”, după care aproape că îi scăpă grămadă pe jos.

— Doamnă Verloc! Exclamă el. Dumneavoastră aici?

I se părea cu neputinţă ca tocmai ea să fi băut. Dar nu se ştie niciodată. Nu intră în amănunte, însă, atent să nu descurajeze destinul favorabil care i-o oferea tocmai pe văduva tovarăşului Verloc, încercă s-o atragă la pieptul său. Spre mirarea lui, ea se lăsă cu multă uşurinţă, ba chiar i se sprijini o clipă de braţ înainte de a încerca să revină pe picioarele proprii. Ossipon nu voia să bruscheze destinul favorabil, îşi retrase braţul într-un chip firesc.

— M-aţi recunoscut, bâigui ea, stând acum dreaptă în faţa lui, ceva mai stăpână pe picioare.

— Bineînţeles că v-am recunoscut, răspunse cu o promptitudine impecabilă Ossipon. M-am temut ca nu cumva să cădeţi. Prea mult m-am gândit la dumneavoastră în ultima vreme ca să nu vă recunosc oriunde şi oricând. Mereu mă gândesc la dumneavoastră... încă de când v-am văzut pentru prima oară.

Doamna Verloc părea că nu-l aude.

— Veneaţi cumva la magazin? întrebă ea cu nervozitate.

— Da, chiar acum, spuse Ossipon. Tocmai am citit ziarul.

De fapt, Ossipon dădea târcoale de vreo două ceasuri prin vecinătatea lui Brett Street, incapabil să ia o hotărâre vitejească. Vânjosul anarhist nu prea era un luptător neînfricat. Îşi aminti că doamna Verloc nu răspunsese niciodată privirilor sale nici cu cel mai mic semn încurajator. În plus, îşi făcu socoteala că magazinul era probabil supravegheat de poliţie şi Ossipon nu ţinea ca poliţia să-şi formeze o părere denaturată despre simpatiile sale revoluţionare. Nici acum nu ştia prea bine ce să facă. Prin comparaţie cu obişnuitele lui speculaţii de amator, asta era o acţiune serioasă şi de mari proporţii. Nu-şi dădea seama ce anume era în joc şi cât de departe trebuia să meargă pentru a câştiga ce era de câştigat, presupunând că avea cât de cât vreo şansă. Toate aceste semne de întrebare, temperându-i veselia, dădeau tonului său o sobrietate adecvată împrejurărilor.

— Îmi pot îngădui să vă întreb unde mergeaţi? se interesă el cu voce scăzută.

— Nu mă întrebaţi! strigă doamna Verloc cu o violenţă reţinută şi înfiorată; toată vitalitatea ei puternică se dădea înapoi din faţa perspectivei morţii. N-are importanţă unde mă duceam...

Ossipon îşi dădu seama că era foarte surescitată, însă perfect lucidă. Rămase tăcută o clipă lângă el, apoi brusc făcu un gest la care el nu se aşteptă: îşi strecură mâna sub braţul lui. Fu surprins, fără îndoială, de gest în sine, ca şi de natura hotărât palpabilă a acestei mişcări. Însă, chestiunea fiind delicată, Ossipon se comportă şi el cu delicateţe. Se mulţumi să-i preseze uşor mâna de coastele sale puternice. Totodată se simţi îndemnat înainte şi cedă impulsului. La capătul lui Brett Street îşi dădu seama că e condus spre stânga. Se supuse.

Negustorul de fructe din colţ stinsese iradiaţia luminescentă a lămâilor şi portocalelor sale, încât Brett Place era cufundată într-o beznă brăzdată de aureolele înceţoşate ale câtorva felinare ce-i marcau forma

triunghiulară, având un mănunchi de trei felinare pe un postament în mijloc. Siluetele întunecate ale bărbatului şi femeii lunecau încet braţ la braţ de-a lungul zidurilor, cu aparenţa unor îndrăgostiţi fără adăpost rătăcind prin noaptea mizerabilă.

— Ce-ai zice dacă ţi-aş spune că tocmai veneam să te caut? întrebă doamna Verloc, strângându-i braţul cu putere.

— Aş zice că n-aţi fi găsit pe nimeni mai pregătit să vă ajute în durerea dumneavoastră, răspunse Ossipon cu impresia că realizează un progres fantastic.

De fapt, evoluţia acestei delicate istorii aproape că îi tăia răsuflarea.

— În durerea mea?! repetă încet doamna Verloc.

— Da.

— Şi ştii dumneata care e durerea mea? şopti ea cu o ciudată intensitate a simţirii.

— Nici zece minute după ce am citit ziarul de seară, se explică Ossipon cu însufleţire, am întâlnit un individ, pe care s-ar putea să-l fi văzut şi dumneavoastră o dată sau de două ori pe la magazin şi am avut cu el o discuţie care n-a mai lăsat loc nici unui dubiu pentru mine. Pe urmă am pornit încoace, neştiind dacă dumneavoastră... Am ţinut la dumneata mai mult decât pot spune cuvintele încă de când ţi-am zărit pentru prima oară chipul, strigă el, incapabil parcă să-şi domine sentimentele.

Ossipon presupunea, de altfel în mod corect, că nici-o femeie nu era în stare să reziste unei asemenea declaraţii. Ce nu ştia însă era că doamna Verloc o acceptă cu toată disperarea pe care instinctul de autoconservare o pune în strânsoarea unui om care se îneacă. Vânjosul anarhist îi apărea văduvei domnului Verloc ca un luminos mesager al vieţii.

— Mi-am închipuit eu, murmură ea slab.

— Ai citit în ochii mei, sugeră Ossipon cu mare siguranţă de sine.

— Da, suflă ea în urechea lui aplecată.

— O dragoste ca a mea nu putea fi ascunsă de o femeie ca dumneata, continuă el, încercând să se detaşeze cu gândul de considerentele materiale ca valoarea comercială a magazinului sau de posibila sumă de bani lăsată de domnul Verloc în bancă.

Se concentră asupra părţii sentimentale a istoriei. În străfundul sufletului era puţin şocat de succesul său. Verloc fusese un tip de treabă şi categoric un soţ foarte la locul lui din câte se putea spune, însă Ossipon nu avea să dea cu piciorul norocului de dragul unui om mort. Hotărât, îşi reprimă compasiunea pentru stafia tovarăşului său Verloc şi continuă.

— N-o puteam ascunde. Eram prea copleşit de dumneata. Aproape aş spune că era cu neputinţă să n-o vezi în ochii mei. Dar nu puteam ghici. Erai atât de distantă mereu...

— Dar cum să fi fost altfel? izbucni doamna Verloc. Eram doar o femeie respectabilă...

Se opri, apoi adăugă, parcă numai pentru sine, cu un teribil resentiment:

— Până a făcut el din mine ceea ce sunt.

Ossipon trecu peste această ultimă remarcă şi luă iniţiativa.

— Nu mi s-a părut niciodată întru totul demn de dumneata, începu el, dezlegându-se urgent de orice loialitate. Meritai o soartă mai bună.

Doamna Verloc îl întrerupse cu amărăciune:

— O soartă mai bună, zici! Mi-a furat şapte ani din viaţă.

— Dar păreai că trăieşti atât de fericită alături de el, căută Ossipon să compenseze întrucâtva atitudinea sa nepăsătoare dinainte. Asta m-a şi făcut să fiu atât de timid. Păreai că-l iubeşti. Eram surprins... şi gelos, adăugă el.

— Să-l mai şi iubesc! exclamă doamna Verloc într-o şoaptă plină de furie şi dispreţ. Să-l mai şi iubesc! I-am fost o soţie bună. Şi sunt o femeie respectabilă. Ţi-ai închipuit că-l iubeam? Aşa ţi-ai închipuit? Ascultă-mă, Tom...

La auzul acestui nume, Ossipon simţi că îl trec fiori de mândrie. Căci prenumele său era Alexander; i se spunea Tom doar printr-o înţelegere tainică, între cunoscuţii cei mai apropiaţi, ca un semn de prietenie în momentele de efuziune. Nici nu-i trecea prin cap că ea putuse auzi vreodată acest nume de la cineva. Aparent nu numai că îl reţinuse, ci îl şi păstrase cu sfinţenie în memoria ei... poate chiar în sufletul ei.

— Ascultă-mă, Tom! Eram doar o fetiţă. Şi nu mai puteam. Obosisem. Aveam doi oameni care depindeau de puterile mele, iar mie mi se părea că ajunsesem la capătul puterilor. Doi oameni, mama şi băiatul ăla. Era mult mai mult al meu decât al ei. Stăteam nopţi la rând trează ţinându-l în braţe, singură, la ultimul etaj al casei şi nu aveam decât opt ani pe-atunci. Iar apoi... Era al meu, crede-mă ce-ţi spun... Tu nu poţi înţelege. Niciun bărbat nu poate înţelege. Ce era să fac? A apărut un tânăr...

Amintirea vechii idile cu fiul măcelarului supravieţuia, tenace, asemenea imaginii unui ideal abia întrezărit, în acel suflet ce tremura de frica spânzurătorii, plin de revoltă împotriva morţii.

— El a fost bărbatul pe care l-am iubit atunci, continuă văduva domnului Verloc. Şi el ştia, cred, asta din ochii mei. Câştiga douăzeci şi cinci de şilingi pe săptămână şi taică-său l-a ameninţat că îl goneşte de-acasă dacă e atât de prost să ia de nevastă o fată cu o mamă invalidă pe cap şi cu un frate idiot şi nebun. Dar el se tot ţinea după mine, până într-o seară, când am găsit curajul necesar să-i trântesc uşa în nas. Trebuia odată şi-odată. Îl iubeam foarte mult. Douăzeci şi cinci de şilingi pe săptămână! Pe urmă a apărut celălalt... un chiriaş cumsecade. Ce să facă o biată fată? Să mă fi dus să bat trotuarele? Părea un om bun. Şi mă dorea, oricum. Ce era să fac cu mama şi cu bietul băiat? Eh? Am spus da. Părea de treabă, era cu dare de mână, avea bani şi nu spunea niciodată nimic. Şapte ani... şapte ani i-am fost o soţie bună acestui om de treabă şi bun şi generos, acestui... Iar el mă iubea. Da, da. Mă iubea de-mi venea uneori să... Şapte ani. Şapte ani alături de el. Şi ştii ce era de fapt prietenul tău cel drag? Ştii ce era?... Un diavol, asta era!

Vehemenţa supraomenească a acestei afirmaţii şoptite îl buimăci complet pe Ossipon. Întorcându-se, Winnie Verloc îl prinse de amândouă braţele, stând faţă în faţă cu el sub ceaţa grea în bezna şi singurătatea lui Brett Place, în care orice sunet de viaţă părea că se pierde ca într-o

fântână triunghiulară din asfalt şi cărămizi, din case oarbe şi pietre nesimţitoare.

— Nu, n-am ştiut, declară el cu un fel de stupiditate flască, al cărei aspect comic îi scăpă femeii bântuite de teama spânzurătorii, dar acum ştiu. Şi... şi înţeleg, bălmăji el mai departe, speculând în minte cam la ce gen de atrocităţi se putea oare preta Verloc sub aparenţa placidă şi adormită a vieţii lui conjugale. Era de-a dreptul îngrozitor, înţeleg, repetă el, apoi, sub efectul, unei inspiraţii subite, rosti: Nefericită femeie! cu un grad mai elevat de consideraţie decât familiara formulă "Sărăcuţa de tine!" din practica sa curentă. Nici cazul de faţă nu era un caz curent, îşi dădea seama că se petrecea un fenomen anormal, însă nu pierdea nici-o clipă din vedere valoarea mizei. Nefericită şi bravă femeie!

Era bucuros că descoperise această variaţie; dar altceva nu-i venea în minte.

— A, numai că-i mort acum, fu tot ce putu scoate din el.

Şi puse o însemnată cantitate de antipatie în exclamaţia sa reţinută. Doamna Verloc îl prinse de braţ cu un fel de frenezie.

— Înseamnă că ai ghicit că-i mort, murmură ea ca şi cum şi-ar fi ieşit pur şi simplu din minţi. Tu! Tu ai ghicit că aşa a trebuit să procedez. A trebuit!

Tonul indefinibil al acestor cuvinte conţinea în el sugestii de triumf, de uşurare, de recunoştinţă şi reuşi să acapareze atenţia lui Ossipon în detrimentul sensului mai concret al lucrurilor. Se miră ce se întâmplase oare cu ea, cum de ajunsese într-o asemenea stare de surescitare nestăpânită. Începu chiar să se mire dacă motivele ascunse ale episodului din Greenwich Park nu se ascundeau cumva adânc în împrejurările nefericite ale căsniciei soţilor Verloc. Merse până acolo încât îl suspectă pe domnul Verloc de a fi ales această modalitate extravagantă de fapt pentru a se sinucide. Dumnezeule mare! Aşa s-ar explica toată absurditatea şi încrâncenarea cazului de faţă. Situaţia nu reclama o manifestare de anarhism. Dimpotrivă chiar; şi Verloc era la fel de conştient de acest adevăr ca şi orice revoluţionar de rangul lui. Ce glumă enormă dacă Verloc îşi bătuse pur şi simplu joc de toată Europa, de lumea revoluţionară, de poliţie, de presă, ba până şi de Profesorul cel atât de sigur pe el. Într-adevăr, gândi Ossipon cuprins de uimire, părea aproape sigur că aşa făcuse! Bietul nefericit! Şi îl surprinse ca foarte posibilă ideea că din acel cuplu diavolul nu era neapărat bărbatul.

Alexander Ossipon, supranumit Doctorul, era prin însăşi natura lui înclinat să gândească indulgent despre cunoscuţii săi de sex masculin. O privi pe doamna Verloc, atârnată de braţul lui. Despre cunoştinţele sale de sex feminin gândea într-un mod deosebit de practic. De ce doamna Verloc trebuise să exclame mirată că el ştia despre moartea soţului ei, care deja nu mai era un secret, nu-l tulbură peste măsură. Adesea femeile vorbeau ca nişte nebune. Dar acum era curios să ştie cum de aflase ea. Ziarele nu-i puteau aduce la cunoştinţă nimic în plus decât faptul în sine: că bărbatul care sărise în aer în Greenwich Park nu fusese identificat. I se părea de neconceput ca Verloc să-i fi dat, măcar pe departe, vreo sugestie în privinţa intenţiilor sale, oricare ar fi fost acelea. Problema îl pasiona

imens pe Ossipon. Se opri în loc. Parcurseseră cele trei laturi ale lui Brett Place ajungând acum din nou în capul lui Brett Street.

— Dar de unde ai aflat prima oară vestea? întrebă el pe un ton pe care încercă să-l adapteze caracterului revelaţiilor ce tocmai i le făcuse femeia din dreapta sa.

Aceasta se cutremură violent o vreme înainte de a răspunde cu glas abia auzit.

— De la poliţie. A fost un inspector-şef. Zicea că-l cheamă inspectorul-şef Heat. Mi-a arătat... (Se înecă.) Ah, Tom, au trebuit să-l adune cu o lopată.

Pieptul îi era scuturat de suspine uscate. Ossipon îşi recapătă repede glasul.

— Cum, poliţia?! Vrei să spui că a şi venit poliţia? Înseamnă că inspectorul ăla şef Heat s-a prezentat personal anume ca să-ţi spună.

— Da, confirmă doamna Verloc cu aceeaşi voce vlăguită. A venit. Uite-aşa. A venit. Eu nu ştiam. Mi-a arătat un petic de pardesiu şi... Uite-aşa. “Cunoaşteţi asta!” zice.

— Heat! Heat! Şi altceva ce-a făcut?

Doamna Verloc lăsă capul să-i cadă în piept.

— Nimic. N-a făcut nimic. S-a dus. Poliţia era de partea omului aceluia, murmură ea tragică. Şi a mai venit încă unul.

— Altul... alt inspector, vrei să spui? întrebă Ossipon, foarte alarmat şi aproape pe tonul unui copil speriat.

— Nu ştiu. A venit şi-atât. Arăta a străin. Poate că era unul din ăia de la ambasadă.

La acest nou şoc, Ossipon simţi că se prăbuşeşte din picioare.

— De la ambasadă! Tu îţi dai seama ce spui? Care ambasadă? Ce Dumnezeu înţelegi prin ambasadă?

— E un loc în Chesham Square. Aia pe care-i tot înjura el întruna. Eu nu ştiu. Ce importanţă mai are acum?

— Şi tipul ăsta, ce ţi-a făcut sau ce ţi-a spus?

— Nu-mi aduc aminte... Nimic... Nu-mi pasă. Nu mă-ntreba pe mine, se rugă ea cu o voce obosită.

— Bine. Nu te mai întreb, consimţi tandru Ossipon.

Şi vorbea serios, dar nu pentru că l-ar fi impresionat patosul vocii ei rugătoare, ci fiindcă simţea cum îşi pierde el însuşi echilibrul pe măsură ce pătrundea în adâncurile acestei poveşti tenebroase. Poliţie! Ambasadă! Pff! De teamă să nu-şi lanseze inteligenţa pe o pistă pe care luminile ei naturale să nu fie în stare să-l călăuzească la sigur, respinse cu hotărâre toate presupunerile, bănuielile şi teoriile ce-i dădeau târcoale. Avea alături de el femeia, care i se arunca pur şi simplu în braţe, şi acesta era considerentul principal. Însă, după cele ce auzise, nu se mai mira de nimic. Iar când, speriată parcă brusc dintr-un vis de siguranţă, doamna Verloc începu să-i explice cu înflăcărare necesitatea fugii neîntârziate pe continent, el nu scoase nici măcar o exclamaţie. Spuse numai, cu o părere de rău neprefăcută, că nu era niciun tren până dimineaţa şi rămase privind gânditor la chipul ei ascuns sub voalul negru la lumina unei lămpi de gaz învăluite într-o aureolă de ceaţă.

Lângă el, silueta ei întunecată se confunda cu noaptea, ca un trup sculptat pe jumătate dintr-un bloc de piatră neagră. Îi era cu neputinţă să-şi dea seama cât ştia acea femeie şi cât de mult avea de-a face cu poliţiştii şi cu ambasadele. Dar, dacă voia acum să fugă, nu ţinea câtuşi de puţin s-o împiedice. Tocmai el. Mai ales că era nerăbdător să se vadă şi pe sine însuşi cât mai departe. Simţea că afacerile şi acel magazin atât de straniu de familiare inspectorilor-şefi şi funcţionarilor de ambasadă nu erau locul cel mai indicat pentru el. Îi puse deci cruce. Dar restul?... Economiile? Banii?

— Trebuie să mă ascunzi undeva până dimineaţă, rosti ea pe un ton îngrozit.

— Adevărul, draga mea, e că nu te pot duce la mine acasă, împart o cameră cu un prieten.

Era şi el oarecum speriat. Dimineaţa drăguţii de sticleţi aveau să împânzească toate gările, fără îndoială. Şi, dacă apucau să pună mâna pe ea, dintr-un motiv sau altul avea să fie definitiv pierdută pentru el.

— Ba trebuie. Nu-ţi pasă de mine chiar deloc... deloc? La ce te gândeşti?

Deşi rosti aceste cuvinte cu violenţă, îşi lăsă mâinile încordate pe braţele lui să cadă a descurajare. Urmă o tăcere, timp în care ceaţa se lăsă şi mai deasă; întunericul domnea netulburat peste Brett Place. Niciun suflet, nici măcar sufletul iubeţ, nelegiuit şi vagabond al vreunei pisici nu se apropie de bărbatul şi femeia ce stăteau faţă în faţă.

— Poate reuşim să găsim un loc sigur undeva, spuse în cele din urmă Ossipon. Dar adevărul e, draga mea, că n-am destui bani să mă duc să caut... doar câţiva penny. Noi, revoluţionarii, nu suntem bogaţi.

Avea în buzunar cincisprezece şilingi. Adăugă:

— Şi ne mai aşteaptă şi călătoria... mâine dis-de-dimineaţă, de fapt.

Ea nu mişcă, nu scoase niciun sunet şi Ossipon simţi o strângere de inimă. Aparent nu avea nici-o soluţie de propus. Deodată însă duse mâna la piept, ca şi cum ar fi străfulgerat-o o durere acută.

— Dar am eu, spuse ea gâfâind. Am banii la mine. Sunt destui. Hai să plecăm de-aici, Tom.

— Câţi ai? Întrebă el fără a se urni din loc, pentru că era un om prudent.

— Am banii, crede-mă ce-ţi spun. Toţi banii.

— Cum adică? Toţi banii din bancă sau cum? întrebă el neîncrezător, însă pregătit să nu-l surprindă nimic din ce-ar fi putut sta în calea destinului.

— Da, da! confirmă ea nervoasă. Tot ce-a fost în bancă, îi am pe toţi la mine.

— Dar cum Dumnezeu ai şi reuşit să pui mâna pe ei? se miră Ossipon.

— Mi i-a dat el, şopti femeia, liniştită dintr-o dată şi tremurând.

Cu o mâna sigură, Ossipon îşi ţinu în frâu surprinderea tot mai mare.

— Păi atunci suntem salvaţi, pronunţă el rar.

Doamna Verloc se aplecă în faţă şi se rezemă de pieptul lui. O primi ospitalier. Banii erau deci la ea. Pălăria îi stătea în calea efuziunilor prea avansate; voalul de asemenea. Ossipon fu cuviincios şi atât în manifestări.

Ea i le primi fără rezistenţă, dar şi fără abandon, pasivă, de parcă ar fi simţit numai pe jumătate. Se desprinse cu uşurinţă din îmbrăţişările lui laxe.

— Trebuie să mă salvezi, Tom, izbucni ea, dându-se înapoi, dar ţinându-l mai departe strâns de reverele hainei umede. Salvează-mă. Ascunde-mă. Nu-i lăsa să mă prindă. Omoară-mă tu mai întâi. Eu n-aş putea singură… n-aş putea, n-aş putea… nici măcar de frica ăleia de care mă tem cel mai tare.

Era teribil de stranie, gândi el. Atât de stranie că începea să-i inspire şi lui o vagă stinghereală. O întrebă morocănos, căci mintea îi era ocupată cu gânduri importante:

— Dar de ce naiba ţi-e atât de frică?

— Nu ţi-ai dat seama încă ce-am fost nevoită să fac?! strigă femeia.

Înnebunită de acuitatea oribilelor ei temeri, cu capul răsunându-i de strigăte disperate, ce îi menţineau mai presus de raţiune groaza faţă de situaţia în care se găsea, îşi închipuise propria incoerenţă drept limpezimea întruchipată. Nici nu era conştientă cât de puţin rostise cu voce tare în propoziţiile frânte, pe care le completase doar în mintea ei. Simţea uşurarea ca pentru o mărturisire completă şi acorda un înţeles aparte fiecărei fraze pronunţate de Ossipon, care însă nu înţelegea câtuşi de puţin acelaşi lucru ca şi ea.

— Nu ţi-ai dat seama ce-am fost nevoită să fac? (îşi pierdu vocea.) Atunci ai să înţelegi şi de ce mă tem atâta, continuă ea cu un murmur sumbru şi amar. Nu vreau să ajung acolo. Nu vreau. Nu vreau. Nu vreau. Trebuie să-mi promiţi că mă omori tu mai întâi. (îl scuturã de reverele hainei.) Nu trebuie să se-ntâmple asta niciodată!

O asigură scurt că niciun fel de promisiuni nu erau necesare din partea lui, dar avu grijă să nu o contrazică în termeni prea decişi, căci avusese mult de-a face în viaţă cu femei exaltate şi se simţea în general înclinat să-şi lase conduita călăuzită de experienţă mai degrabă decât să-şi aplice sagacitatea la fiecare caz separat. De altfel, sagacitatea lui era ocupată în alte direcţii acum. Vorbele femeilor cădeau în apă, dar neajunsurile orarelor persistau. Natura insulară a Marii Britanii se impuse asupra acestei constatări a lui sub o formă odioasă. “Ar putea fi pusă foarte bine sub lacăt în fiecare seară”, gândi el cu iritare şi la fel de încurcat de parcă ar fi avut de escaladat un zid vertical cu o femeie agăţată în spinare. Deodată se plesni însă peste frunte. Tot scormonindu-şi întruna creierii, îi venise în minte cursa de Southampton-St. Malo. Feribotul pleca în jur de miezul nopţii. La 10,30 era un tren. Deveni din nou vesel şi gata de acţiune.

— De la gara Waterloo. Timp e berechet. Ne descurcăm noi până la urmă… Dar ce s-a-ntâmplat? Nu pe-aici, protestă el.

După ce îşi vârâse braţul într-al său, doamna Verloc încerca să-l tragă din nou în Brett Street.

— Am uitat să-nchid uşa magazinului când am plecat, şuşoti ea teribil de agitată.

Magazinul şi tot ce ţinea de el încetase de mult să-l mai intereseze pe Ossipon. Se pricepea când să-şi înfrâneze dorinţele. Tocmai era pe punctul de a spune: “Şi ce dacă? Las-o-ncolo de uşă”, dar se abţinu. Avea

silă de certurile pentru fleacuri. Ba chiar mări pasul în mod considerabil la gândul că se putea ca ea să fi lăsat banii în vreun sertar. Şi totuşi, bunăvoinţa lui nu reuşea să ţină pasul cu nerăbdarea ei febrilă.

Magazinul păru la început cufundat în întuneric. Uşa stătea întredeschisă. Rezemându-se de vitrină, doamna Verloc rosti gâtuită:

— N-a intrat nimeni. Uite! Lumina… lumina din salon.

Întinzându-şi capul înainte, Ossipon zări o pâlpâire slabă în fundul beznei magazinului.

— Se vede, confirmă el.

— Am uitat-o aprinsă.

Vocea doamnei Verloc abia se auzea de după voal. Şi, cum el o aştepta să intre ea întâi, spuse ceva mai tare:

— Du-te înăuntru şi stinge-o… că eu înnebunesc.

El nu făcu pe loc nici-o obiecţie la această propunere atât de straniu motivată.

— Şi unde-s toţi banii ăia? Întrebă.

— La mine! Du-te, Tom. Repede! Stinge-o… Du-te înăuntru! strigă ea, apucându-l de amândoi umerii pe la spate.

Nepregătit pentru o asemenea demonstraţie de forţă fizică, Ossipon se trezi împins cu putere şi ajunse împleticindu-se până în mijlocul magazinului. Era uimit de forţa femeii, dar totodată scandalizat de procedeu. Totuşi, nu se întoarse pentru a o pune sever la punct în stradă. Începea să fie neplăcut impresionat de comportamentul ei surprinzător. Cu toate acestea, îşi spuse că acum ori niciodată era momentul să-i facă toate mofturile femeii. Evită uşor colţul tejghelei şi se apropie liniştit de uşa cu sticlă a salonaşului. Cum perdeaua ce acoperea geamurile era puţin trasă, în virtutea unui impuls cât se poate de natural, aruncă o privire înăuntru, chiar în clipa când se pregătea să apese pe clanţă. Privi fără vreun gând ascuns, fără intenţie şi fără vreo curiozitate anume. Privi înăuntru pentru că nu putea să nu privească înăuntru. Privi deci înăuntru şi îl descoperi pe domnul Verloc odihnindu-se liniştit pe canapea.

Un urlet, venit din adâncurile cele mai negre ale pieptului său, sucombă neauzit, prefăcându-se într-un fel de gust unsuros şi greţos pe buzele lui. În acelaşi timp personalitatea psihică a lui Ossipon execută disperată un mare salt înapoi, însă trupul său, lăsat astfel fără nici-o cârmă spirituală, se ţinea mai departe de clanţa uşii cu toată forţa iraţională a unui instinct în acţiune. Vânjosul anarhist nici măcar nu se clătină, ci privi mai departe, cu faţa lipită de geam şi cu ochii ieşiţi din orbite. Ar fi dat orice să plece de acolo, însă raţiunea ce tocmai îi revenea îl sfătui că era mai bine să nu lase clanţa uşii din mână. Ce era asta… demenţă, coşmar sau o cursă în care fusese atras cu o abilitate duşmănoasă? Şi de ce… pentru ce? Habar n-avea. Fără a încerca vreo senzaţie de frică în piept şi cu conştiinţa absolut împăcată în ce-i privea pe aceşti doi oameni, gândul că, pentru motive misterioase, va fi asasinat de cuplul Verioc îi trecu nu atât prin minte, cât prin moalele stomacului şi dispăru, lăsând în urmă o greaţă şi o ameţeală… o indispoziţie. Ossipon nu se simţi foarte bine timp de o clipă, o clipă destul de lungă. Şi privi insistent. Domnul Verloc stătea între timp foarte liniştit, simulând, din motive numai de el ştiute, somnul, în vreme ce turbata lui de soţie păzea

uşa — invizibilă şi tăcută pe strada întunecată şi pustie. Sau era poate vreo teribilă înscenare născocită de poliţie anume pentru el? Modestia sa înlătură această ultimă ipoteză.

Dar sensul adevărat al scenei pe care o vedea i se revelă lui Ossipon prin observarea pălăriei.

Părea un lucru extraordinar, un obiect funest, un semn. Neagră şi cu borurile în sus, zăcea pe podea în faţa canapelei pregătită parcă să primească mila câtorva bănuţi de la nişte oameni ce urmau să vină neîntârziat pentru a-l privi pe domnul Verloc în deplinătatea tihnei sale domestice cum stă culcat pe canapea. De la pălărie ochii vânjosului anarhist se deplasară asupra mesei mutate din loc, priviră o vreme platoul spart, căpătară un gen de şoc optic remarcând o dungă subţire albă sub pleoapele incomplet închise ale bărbatului de pe canapea. Domnul Verloc nu mai părea să fie adormit acum, cât culcat cu capul pe o parte şi privindu-şi insistent partea stângă a pieptului. Iar când Ossipon desluşi în fine şi mânerul cuţitului, se întoarse de la uşa cu geam a salonaşului şi avu un spasm violent de vomă.

Pocnetul uşii de la intrare trântite îl făcu să-i tresară inima de panică. Această casă, cu inofensivul ei locatar, putea încă deveni o cursă de… o cursă de o natură înspăimântătoare. Ossipon nu avea în acest moment o idee precisă despre ce se întâmplă cu el. Lovindu-se cu şoldul de capătul tejghelei, se răsuci, scoase un strigăt de durere, clătinându-se pe picioare şi-şi simţi, pe fondul digresiunii create de clinchetul clopoţelului, braţele lipite brusc de coaste într-o îmbrăţişare convulsivă, în timp ce buzele reci ale unei femei îi şopteau, atingându-i urechea, abia auzit:

— Poliţistul! M-a văzut!

Renunţă la luptă; ea nu-i dădea drumul defel. Mâinile i se încleştaseră, cu o înlănţuire inseparabilă a degetelor, pe spinarea lui robustă. Pe când paşii se apropiau afară, suflau amândoi repede, piept lângă piept, cu respiraţii grele şi chinuite, ca şi cum atitudinea lor ar fi fost a unei lupte ucigătoare, când în realitate era a unei frici ucigătoare. Iar timpul abia trecea.

Poliţistul de gardă în cartier o zărise de fapt pe doamna Verloc în fugă; numai că, intrând el din bulevardul luminat de la capătul opus al lui Brett Street, nu i se păruse că e decât o umbră în întuneric. Şi nici măcar nu era sigur dacă fusese chiar şi atât, o umbră. Nu avea niciun motiv să se grăbească. Ajungând în dreptul magazinului observă că în acea seară închiseseră devreme. Nimic neobişnuit în asta. Oamenii care erau de gardă aveau indicaţii speciale în privinţa acelui magazin: ce se petrecea acolo nu era treaba lor, afară doar dacă nu se atenta cumva la liniştea publică, însă orice li se părea neobişnuit trebuia raportat. Acum nu era nimic neobişnuit; dintr-un sentiment al datoriei însă şi pentru a avea conştiinţa împăcată, de asemenea şi din cauza acelei umbre suspecte din întuneric, poliţistul traversă strada şi încercă uşa. Yala, a cărei cheie se odihnea ieşită pentru vecie din funcţiune în buzunarul de la vestă al răposatului domn Verloc, îşi făcu datoria, ca de obicei. Şi, în timp ce conştiinciosul poliţist scutura întruna de mâner, Ossipon simţi buzele reci ale femeii atingându-i urechea din nou:

— Dacă intră, să mă omori… să mă omori, Tom.

Poliţistul se depărta, aruncând în trecere fascicolul lanternei, mai mult de formă, înspre vitrină. Încă o clipă femeia şi bărbatul dinăuntru stătură nemişcaţi, suflând din greu, piept lângă piept; apoi degetele ei se descleştară şi braţele îi căzură încet în lături. Ossipon se rezemă de tejghea. Vânjosul anarhist simţea mare nevoie de un sprijin. Totul i se părea groaznic. Aproape că era prea scârbit ca să mai spună ceva. Reuşi totuşi să dea glas unei lamentaţii, dovedind cel puţin că realiza în ce situaţie se află.

— Încă puţin şi nimeream nas în nas cu tipul şi cu nenorocita aia de lanternă oarbă a lui.

Nemişcată în mijlocul magazinului, văduva domnului Verloc îi spuse insistent:

— Du-te înăuntru şi stinge lumina aia, Tom. Altfel înnebunesc.

Îi văzu vag gestul vehement de refuz. Nimic pe lume nu l-ar fi putut obliga pe Ossipon să intre în salonaş. Nu era superstiţios, dar pe podea era prea mult sânge; o baltă respingătoare se întindea în jurul pălăriei. Se gândi că stătuse deja prea aproape de acel cadavru pentru a mai rămâne cu conştiinţa împăcată… pentru a-şi salva, poate, gâtul chiar!

— Atunci de la contor! Acolo. Uite. În colţ.

Parcurgând brusc şi cu paşi mari magazinul, ca o umbră, silueta robustă a lui Ossipon se chirci într-un colţ ascultătoare; dar obedienţa lui era mai mult în silă. Meşteri nervos la contor şi subit, pe fondul unei înjurături şoptite în barbă, lumina de dincolo de uşa cu geam se stinse, o dată cu suspinul gâfâit, isteric al femeii. Noaptea, inevitabila recompensă a muncilor pline de zel ale oamenilor pe acest pământ, se coborâse peste domnul Verloc, revoluţionarul încercat, “unul din vechea gardă”, umilul păzitor al societăţii, nepreţuitul agent secret din depeşele răposatului baron Stott-Wartenheim; un slujitor al legii şi al dreptăţii, credincios, de încredere, exact, demn de admiraţie, cu o unică slăbiciune poate, însă aceea adorabilă: convingerea sa idealistă că era iubit pentru sine însuşi.

Ossipon se întoarse pe bâjbâite prin aerul sufocant, negru ca cerneala acum, până la tejghea. Vocea doamnei Verloc, ce stătea în mijlocul magazinului, vibra în urma lui prin beznă sub forma unui protest disperat.

— Nu vreau să fiu spânzurată, Tom. Nu vreau…

Dar se întrerupse. De lângă tejghea Ossipon o avertiză:

— Nu mai striga aşa. Apoi, părând că reflecta profund: Şi singură ai făcut asta? întrebă cu glas cavernos, dar cu o aparenţă de calm desăvârşit, care umplu sufletul doamnei Verloc de încredere şi recunoştinţă pentru forţa lui protectoare.

— Da, şopti ea, invizibilă.

— Nu mi-aş fi închipuit niciodată, bălmăji el. Nimeni nu şi-ar fi închipuit.

Se auzi umblând prin magazin, apoi răsună pocnetul broaştei încuiate de la uşa salonaşului. Ossipon încuiase cu cheia repaosul domnului Verloc; dar nu făcuse gestul din pietate pentru caracterul etern al acestui repaos ori din vreun alt considerent sentimental, ci pentru motivul foarte precis că nu era deloc sigur dacă mai era sau nu cineva

ascuns pe undeva prin casă. N-o credea pe femeie, sau mai bine zis era incapabil acum să judece cât anume putea fi adevărat, posibil sau chiar probabil în acest univers uluitor. Atât de îngrozit era încât îşi pierduse orice capacitate de a mai crede ori de a se îndoi în legătură cu această formidabilă întâmplare, care începea cu inspectori de poliţie şi ambasade şi Dumnezeu ştie unde avea să se încheie, pe eşafod poate. Era înfricoşat la gândul că nu putea dovedi cum îşi petrecuse timpul după ora şapte seara, căci se tot învârtise prin preajma lui Brett Street. Era îngrozit de această femeie nebună, care îl adusese aici şi care avea probabil să-i arunce în cârcă o frumoasă complicitate la crimă, dacă nu acţiona prudent. Era îngrozit de rapiditatea cu care fusese implicat într-o istorie atât de periculoasă — cu care fusese de fapt abil atras în ea. Doar cu vreo douăzeci de minute în urmă întâlnise femeia — nu mai mult.

Se auzi din nou, supusă, vocea doamnei Verloc implorându-l cu duioşie:

— Nu-i lăsa să mă spânzure, Tom! Scoate-mă din ţară. Am să muncesc pentru tine. Am să-ţi fiu ca o sclavă. Am să te iubesc. Nu mai am pe nimeni pe lumea asta… Dacă tu nu mă vrei, cine să mă vrea?!

O vreme tăcu; apoi, din străfundurile singurătăţii răspândite în jurul ei de un firicel neînsemnat de sânge prelins pe lângă un mâner de cuţit, îi veni o teribilă inspiraţie, tocmai ei, care fusese fata respectabilă a imobilului din Belgravia şi soţia loială şi respectabilă a domnului Verloc.

— N-am să-ţi cer să mă iei de nevastă, oftă ea copleşită de ruşine.

Şi făcu un pas înainte prin întuneric. Ossipon era îngrozit de ea. Nu l-ar fi surprins câtuşi de puţin dacă ar fi scos deodată un al doilea cuţit, pentru a-l implânta, pe acesta, în pieptul lui. Precis nu i-ar fi opus nici-o rezistenţă, îi lipsea pur şi simplu forţa de a-i spune în acel moment să stea pe loc, să nu se apropie. O întrebă în schimb pe un ton straniu, cavernos:

— Şi el dormea?

— Nu, strigă ea, apoi continuă cu un debit rapid: Nu dormea. El să doarmă?! Îmi tot spunea că nimic nu-l putea atinge. Asta după ce mi-a luat băiatul chiar de sub ochii mei ca să-l omoare… băiatul ăsta neajutorat, nevinovat, iubitor. Era copilul meu, crede-mă. Şi el stătea întins pe canapea ca şi cum nimic… după ce a omorât băiatul… băiatul meu. Îmi venea s-o apuc la întâmplare pe străzi, numai să nu-l mai văd. Şi el îmi spune cică: “Vino aici”, după ce zice că l-am ajutat eu să omoare băiatul. Auzi, Tom? Cică: “Vino aici”, după ce-mi smulge inima din piept o dată cu băiatul şi mi-o calcă-n picioare în noroi.

Tăcu, apoi repetă de două ori, ca prin vis:

— Sânge şi noroi. Sânge şi noroi.

În gândurile lui Ossipon se făcu în sfârşit lumină. Vasăzică cel care murise în parc era băiatul ăla neîntreg la minte. Farsa jucată tuturor i se părea cum nu se poate mai totală, colosală chiar, în culmea uimirii, exclamă ştiinţific:

— Dumnezeule mare… Degeneratul!

— Vino aici, răsună din nou glasul doamnei Verloc. Da' din ce credea el că sunt făcută? Spune, Tom. Vino aici! Tocmai eu! Uite-aşa! Privisem până atunci la cuţit şi mi-am zis că vin, dacă voia cu tot dinadinsul. Da, da! Şi-am venit… pentru ultima oară… Cu cuţitul.

Ossipon era absolut terifiat de ea, de sora degeneratului, o degenerată ea însăşi, de tip criminal. Se poate spune că, pe lângă celelalte feluri de frică, Ossipon era speriat şi din punct de vedere ştiinţific. Teama lui era compozită şi incomensurabilă şi, prin însuşi excesul ei, îi dădea, pe întuneric, o falsă aparenţă de calm şi deliberare reflexivă. Căci se mişca şi vorbea fără dificultate — noroc că nimeni nu-i putea vedea faţa albă ca varul. Se simţea pe jumătate mort.

Tresări un sfert de metru de la podea. Pe neaşteptate, doamna Verloc profanase neîncălcata decenţă reţinută a căminului ei printr-un zbierăt înfiorător de ascuţit.

— Ajută-mă, Tom! Scapă-mă. Nu vreau să mă spânzure!

El se năpusti înainte acoperindu-i gura cu toată palma şi zbieratul muri. Dar, în elanul lui, reuşi s-o răstoarne pe jos. Acum o simţea cum îi cuprinde strâns picioarele şi teroarea îi atinse paroxismul, devenind un soi de beţie, alimentându-i coşmarurile, dobândind toate caracteristicile unui veritabil *delirium tremens*. Vedea şerpi în faţa ochilor. O vedea pe femeie încolăcită în jurul lui ca pe un şarpe imposibil de îndepărtat. Nu avea muşcătura ucigătoare. Nu, era moartea însăşi, tovarăşa vieţii.

Ca şi cum s-ar fi uşurat prin acea izbucnire, doamna Verloc nu reacţiona nici pe departe zgomotos acum. Era cuprinsă de accese.

— Tom, nu poţi scăpa de mine acum, şopti ea de pe jos. Numai dacă-mi striveşti capul sub călcâiul tău. Nu te mai las.

— Ridică-te, îi porunci Ossipon.

Chipul lui era atât de palid, încât devenise vizibil în întunericul din magazin, pe când, cu voalul coborât, doamna Verloc nu avea faţă, aproape că nu i se distingea nici silueta. Doar tremurul unui obiect mic şi alb, o floare de la pălărie, îi marca locul şi mişcările.

Aceasta se ridică prin beznă. Se sculase de pe podea şi Ossipon regretă că nu fugise imediat în stradă, îşi dădea însă lesne seama că n-ar fi avut niciun rost. Ar fi alergat după el. L-ar fi urmărit zbierând până ce ar fi adus toţi poliţiştii din cartier să-l fugărească. Şi apoi Dumnezeu ştie ce ar mai fi spus despre el. Era atât de speriat că, timp de o clipă, îi trecu prin gând chiar ideea dementă de a o strangula pe întuneric. Şi se sperie mai tare ca niciodată! Femeia îl avea la mână! Se vedea trăind de aici încolo sub o teroare abjectă în cine ştie ce cătun obscur din Spania sau din Italia; până într-o bună zi când aveau să-l găsească şi pe el mort, cu un cuţit înfipt în inimă, ca pe domnul Verloc. Oftă adânc. Nu îndrăznea să mişte. Iar doamna Verloc aştepta în linişte să vadă care avea să fie bunul plac al mântuitorului ei, găsind alinare în tăcerea lui meditativă.

Deodată el vorbi, cu o voce aproape naturală. Reflecţiile sale ajunseseră la capăt.

— Hai să plecăm mai bine, că altfel pierdem trenul.

— Şi unde mergem, Tom? se interesă ea timidă.

Doamna Verloc încetase să mai fie o femeie liberă.

— Să ajungem întâi la Paris, cum s-o putea… Acum ieşi tu prima şi vezi dacă drumu-i liber.

Ea se supuse. Vocea i se auzi încet prin uşa întredeschisă prudent.

— Nu-i nimeni.

Ossipon ieşi la rândul lui. Cu toate eforturile sale de a umbla cât mai delicat, clopoţelul clincheti sonor în spatele uşii închise a magazinului rămas gol, ca şi cum ar fi încercat în zadar să-l prevină pe adormitul domn Verloc că soţia îi pleca definitiv de-acasă, împreună cu prietenul său.

În trăsură îşi reveniră pe dată, iar vânjosul anarhist începu să-i explice cum trebuia procedat mai departe. Era încă extrem de palid, iar ochii păreau a i se fi adâncit cu încă un deget pe chipul încordat. Aparent se gândise însă la totul cu o extraordinară meticulozitate.

— Când ajungem, îi explica el cu un glas ciudat şi monoton, tu intri în gară înaintea mea, ca şi cum nu ne-am cunoaşte. Eu cumpăr biletele şi, trecând pe lângă tine, ţi-l strecor pe-al tău discret în mână. Pe urmă tu te duci în sala de aşteptare de la clasa întâi şi stai acolo până cu zece minute înainte de plecarea trenului. Atunci ieşi. Eu am să fiu afară. Prima dată ieşi pe peron, ca şi cum nici nu m-ai cunoaşte. S-ar putea să fie acolo ochi iscoditori care să ştie despre ce-i vorba. Singură, eşti doar o femeie care ia trenul. Eu sunt cunoscut. Alături de mine, s-ar putea deduce imediat că eşti doamna Verloc şi că încerci să fugi. Ai înţeles, draga mea? adăugă el, cu o sforţare.

— Da, răspunse doamna Verloc, stând rezemată de el în trăsură şi ţeapănă de groaza spânzurătorii şi de frica morţii. Da, Tom. Şi adăugă doar pentru sine, ca un refren sinistru: Căderea s-a produs de la o înălţime de paisprezece picioare.

Fără s-o privească şi cu o faţă semănând cu propriul său mulaj în ghips după o boală epuizantă, Ossipon zise:

— Apropo, ar trebui să-mi dai acum banii pentru bilete.

Descheind câteva copci de la corsajul rochiei şi privind fix drept înainte, dincolo de apărătoarea de noroi a trăsurii, doamna Verloc îi înmână portmoneul din piele de porc. Ossipon îl primi fără un cuvânt şi păru că îl piteşte undeva adânc, în însuşi pieptul său. Apoi bătu uşor haina cu palma prin exterior.

Totul se petrecuse fără ca cei doi să schimbe nici măcar o singură privire: păreau concentraţi amândoi să descopere primele indicii ale unui ţel mult aşteptat. Abia după ce trăsura dădu colţul îndreptându-se către pod, Ossipon îşi descleştă din nou buzele.

— Ştii cumva câţi bani sunt înăuntru? întrebă el ca şi cum s-ar fi adresat încet vreunui spiriduş răsărit între urechile calului.

— Nu, răspunse doamna Verloc. Mi i-a dat şi-atât. Nu i-am numărat. Pe-atunci nici nu-mi trecea prin minte. Pe urmă…

Şi făcu un gest vag din mâna dreaptă. Într-atât de expresivă era acea uşoară mişcare a acelei mâini drepte care, cu mai puţin de un ceas înainte aplicase o lovitură mortală drept în inima unui om, încât Ossipon nu-şi putu reţine un tremur brusc. Îl exageră dinadins murmurând:

— Mi-e frig. M-a pătruns umezeala.

Doamna Verloc privea fix în faţă la perspectivele evadării sale. Din când în când, asemenea unei flamuri negre ce-i tăia calea, cuvintele “Căderea s-a produs de la o înălţime de paisprezece picioare” se interpuneau în drumul privirilor ei încordate. Prin voalul negru, globii ei mari sticleau lucios, ca printr-o mască.

Rigiditatea lui Ossipon avea în ea ceva profesional, o expresie oficială. Vocea i se făcu din nou, subit, auzită, de parcă ar fi ridicat o piedică, să poată vorbi.

— Ascultă! Ştii cumva dacă... dacă el avea contul în bancă pe numele lui sau pe alt nume?

Doamna Verloc îşi întoarse spre el faţa mascată şi albul strălucitor al ochilor ei mari.

— Pe alt nume? întrebă ea nedumerită.

— Încearcă să-ţi aduci aminte, îi teoretiză Ossipon pe fondul mişcării iuţi a trăsurii. E foarte important. Să-ţi explic de ce. Banca are numerele acestor bancnote. Dacă ele i-au fost plătite pe numele lui, atunci când... când moartea lui va fi descoperită, bancnotele ar putea servi la urmărirea noastră, pentru că ăştia ni-s toţi banii. Tu nu mai ai alţi bani la tine?

Făcu semn din cap că nu.

— Chiar nimic? insistă el.

— Ceva mărunţiş.

— Atunci e foarte periculos. Banii ăştia necesită măsuri speciale. Chiar foarte speciale. S-ar putea să fim nevoiţi să pierdem mai mult de jumătate din sumă schimbând bancnotele într-un loc sigur pe care-l cunosc eu la Paris. În caz contrar, vreau să spun dacă avea un cont, dar încasa banii sub alt nume, să zicem de exemplu Smith — pot fi folosiţi fără nici-o grijă, înţelegi? Banca n-are de unde şti că domnul Verloc şi, să zicem, domnul Smith sunt una şi aceeaşi persoană. Cred că-ţi dai seama ce important e să-ţi aduci aminte cu toată exactitatea. Poţi răspunde la întrebarea asta? Poate că nu. Eh?

Doamna Verloc răspunse liniştită.

— Acum mi-aduc aminte! La bancă nu se folosea de numele lui. Mi-a spus odată că avea un cont pe numele de Prozor.

— Eşti sigură?

— Sunt.

— Şi nu crezi că banca îi cunoştea cumva numele adevărat? Sau poate cineva de la bancă, sau...

Ea ridică din umeri.

— De unde să ştiu eu? E posibil aşa ceva, Tom?

— Nu. Cred că nu-i posibil. Însă oricum ar fi fost mai bine să ştim... Uite că am ajuns. Ieşi tu prima şi mergi tot înainte. Fii hotărâtă.

El rămase în urmă şi plăti vizitiului din mărunţişul lui. Planul stabilit de prevederea sa meticuloasă fu îndeplinit cu toată precizia. Când doamna Verloc intră în sala de aşteptare cu biletul pentru St. Malo în mână, Ossipon se înfiinţa la bufetul gării şi, în răstimp de şapte minute, dădu peste cap trei pahare de brandy fiert, cu apă.

— Ca să scot răceala din oase, i se justifică el bufetierei cu un semn prietenesc din cap şi o grimasă veselă.

Apoi ieşi din nou, arborând, după acel interludiu sărbătoresc, figura unui om ce tocmai băuse din însăşi Fântâna Lacrimilor, îşi aruncă ochii spre ceas. Mai era timp. Aşteptă.

Punctuală, doamna Verloc ieşi, cu voalul pe faţă şi toată în negru, neagră ca însăşi moartea cea mai comună, încununată doar de câteva flori palide şi ieftine. Trecu pe lângă un grup de bărbaţi ce râdeau; râsul

lor putea fi redus la tăcere cu un singur cuvânt. Mersul îi era indolent, în schimb îşi ţinea spatele drept, iar Ossipon o privi înmărmurit înainte de a se urni şi el din loc.

Trenul era tras la peron, fără practic nimeni în preajma uşilor lui deschise. Din cauza sezonului şi a vremii imposibile, abia dacă erau câţiva călători. Doamna Verloc merse încet de-a lungul şirului de compartimente goale, până ce, din spate, Ossipon îi atinse cotul.

— Aici.

Ea urcă, în timp ce el rămase jos, privind de jur împrejur. Se aplecă înainte şi-l întrebă în şoaptă:

— Ce-i, Tom? E vreun pericol?

— Stai puţin. Uite conductorul.

Îl văzu abordându-l pe omul în uniformă. Vorbiră o vreme, îl auzi pe conductor spunându-i: “Foarte bine, domnule”, cu mâna dusă la chipiu. Apoi Ossipon se întoarse zicând:

— L-am rugat să nu lase pe nimeni să intre în compartimentul nostru.

Ea stătea pe scaun aplecată în faţă.

— Tu te gândeşti la toate… O să mă scapi, Tom? întrebă ea într-un acces de suferinţă, ridicându-şi voalul brusc şi privindu-şi binefăcătorul.

Dezvălui o faţă ca de granit. Iar de pe această faţă îl priveau doi ochi mari, uscaţi, dilataţi, opaci şi arşi, ca două găuri negre săpate în globii albi şi strălucitori.

— Nu-i niciun pericol, spuse el privind-o fix în aceşti ochi cu o seriozitate aproape răpită, care doamnei Verloc, în fuga ei de spânzurătoare, i se păru plină de forţă şi tandreţe.

O asemenea tandreţe o emoţionă profund şi figura ei de granit îşi mai pierdu ceva din rigiditatea severă a groazei. Ossipon o privea cum niciun iubit nu privise vreodată chipul iubitei sale. Anarhistul Alexander Ossipon, poreclit Doctorul, autor al unei broşuri (impropriu numită) medicale, în ultima vreme conferenţiar despre aspectele sociale ale igienei prin diverse cluburi muncitoreşti, nu recunoştea opreliştile moralităţii convenţionale, în schimb se supunea regulilor ştiinţei. Era un caracter ştiinţific şi deci o privea în mod ştiinţific pe această femeie, sora unui degenerat şi o degenerată ea însăşi, de tip criminal. O studie îndelung şi îl invocă pe Lombroso tot aşa cum un ţăran italian s-ar recomanda sfântului său favorit. O studie ştiinţific, îi studie obrajii, nasul, ochii, urechile… Rău!… Fatal! Cum buzele doamnei Verloc stăteau întredeschise şi uşor relaxate sub privirea lui pasionat de atentă, îi studie şi dinţii… Nu persista nici-o îndoială… tip criminal… Şi, dacă Ossipon nu-şi încredinţa sufletul îngrozit lui Lombroso n-o făcu numai pentru că, din motive ştiinţifice, nu putea crede că avea asupra lui un asemenea obiect numit suflet. Avea în schimb în el un spirit ştiinţific, iar acesta îl îndemnă să depună mărturie, pe peronul unei gări, în fraze nervoase şi sincopate.

— Fratele tău era un tânăr extraordinar. Foarte interesant de studiat. Un tip perfect dintr-un anumit punct de vedere. Absolut perfect!

Se exprima ştiinţific tocmai din cauza fricii sale secrete. Iar doamna Verloc, auzind aceste elogii închinate iubitului ei frate mort, se aplecă în

faţă cu o licărire de lumină în ochii întunecaţi, precum o rază de soare vestind furtuna iminentă.

— Într-adevăr, aşa era, şopti ea moale, cu buze tremurătoare. Tu ai ştiut să-l remarci, Tom, şi te-am iubit mult pentru asta.

— E aproape de necrezut ce asemănători eraţi amândoi, continuă Ossipon, dând glas terorii sale persistente şi încercând să-şi ascundă senzaţia de greaţă şi nerăbdarea nervoasă faţă de trenul care nu mai pornea odată. Da, îţi semăna mult.

Cuvintele lui nu erau deosebit de emoţionante sau de compătimitoare. Dar insistenţa lor asupra fenomenului asemănării dintre cei doi fraţi fu suficientă pentru a-i răscoli doamnei Verloc emoţiile cu putere. Scoase un strigăt slab şi, aruncându-şi braţele înainte, izbucni în sfârşit în lacrimi.

Ossipon intră şi el în compartiment, închise uşa cu grăbire şi se uită afară să vadă ceasul gării. Mai erau opt minute. În timpul primelor trei, doamna Verloc plânse violent şi deznădăjduit, fără pauză şi fără întrerupere. Apoi îşi reveni oarecum şi începu a suspina duios prin şuvoiul abundent de lacrimi, încercă să-i spună ceva mântuitorului ei, acestui om ce-i apărea ca mesagerul vieţii.

— O, Tom! Cum m-am putut teme după ce mi-a fost răpit cu atâta cruzime! Cum m-am putut teme! Şi cât de laşă am fost!

Îşi deplângea cu voce tare dragostea de viaţă, această viaţă a ei lipsită de graţie şi farmec, aproape fără decenţă, dar cu o credinţă aprigă într-un singur scop, urmărit până la crimă. Şi, aşa cum se întâmplă adeseori în lamentaţiile omenirii necăjite, bogată în suferinţe, dar săracă în cuvinte, adevărul, strigătul însuşi al adevărului — se regăsi într-o formă uzată şi artificială ascuns printre frazele unui simulacru de sentiment.

— Cum m-am putut teme atât de mult de moarte! Am încercat, Tom. Dar mi-e frică. Am încercat să-mi fac felul. Şi n-am putut. Sunt oare de piatră? Cred că n-a fost destul de plină cupa ticăloşiilor vieţii pentru mine. Pe urmă ai venit tu…

Se opri. Apoi, într-un acces de încredere şi recunoştinţă, suspină tare:

— N-am să trăiesc până la sfârşitul vieţii decât pentru tine, Tom!

— Du-te în colţul celălalt al compartimentului, nu sta spre peron, o îndemnă Ossipon plin de solicitudine.

Se lăsă aranjată confortabil de mântuitorul ei, care o privi cum cade pradă unei noi crize de plâns, şi mai violentă decât prima, îi observa simptomele cu aerul unui medic, de parcă ar fi numărat secundele. În sfârşit auzi fluierul conductorului. O contracţie involuntară a buzei superioare îi dezveli dinţii încleştaţi într-o atitudine ce-i trăda cumplita hotărâre când îşi dădu seama că trenul se pune în mişcare. Doamna Verloc nu auzea şi nu simţea nimic, iar mântuitorul ei stătea imobil. Trenul mergea tot mai repede, huruind greoi în ritmul suspinelor sonore ale femeii, când deodată, din doi paşi mari, Ossipon traversă compartimentul până la uşă, o deschise hotărât şi sări afară.

Sărise chiar la capătul peronului; şi atât de crâncenă îi fusese hotărârea de a-şi urma întocmai planul disperat încât, printr-un soi de miracol, petrecut aproape exclusiv în aer, izbuti să şi trântească uşa

compartimentului înapoi cu putere. Numai atunci se trezi rostogolindu-se, ca un iepure împuşcat. Când se ridică, era lovit, ameţit, palid ca moartea şi nu avea aer. Altfel însă, era calm şi perfect capabil să facă faţă armatei agitate de lucrători la căile ferate ce se strânseseră într-o clipă în jurul său. Le explică, pe un ton amabil şi convingător, că soţia sa primise o telegramă şi plecase imediat în Bretania, la căpătâiul maică-sii, care trăgea să moară; că, bineînţeles, era foarte tulburată, iar el serios îngrijorat de starea ei; că tocmai încerca s-o îmbărbăteze şi la început nici nu observase că trenul pornise din gară. La exclamaţia generală: “Dar atunci de ce nu v-aţi dus până la Southampton, domnule?”, invocă lipsa de experienţă a unei cumnate mai tinere, rămasă singură acasă cu trei copilaşi mici şi panica ce avea s-o cuprindă văzând că el nu se întoarce la timp, mai ales că telegraful se închisese deja. Şi atunci acţionase la primul impuls.

— Dar nu cred că am să mai repet figura, conchise el, zâmbi la toată lumea, împărţi nişte mărunţiş, apoi ieşi din clădirea gării fără nici cel mai mic şchiopătat.

Afară, Ossipon, burduşit de bancnote sigure ca niciodată până atunci în viaţa lui, refuză oferta unei trăsuri de piaţă.

— Pot umbla şi pe jos, îi răspunse el cu un zâmbet amical vizitiului.

Putea umbla şi pe jos. Şi umblă. Traversă podul. Mai târziu, turnurile de la Westminster Abbey, cu imobilitatea lor masivă, îi priviră chica de păr blond trecând pe sub felinare. Şi felinarele de la Victoria Station îl văzură, şi cele din Sloane Square şi grilajul de la Hyde Park. Iar Ossipon se trezi din nou pe un pod. Râul, sinistru miracol de umbre încremenite şi reflexe curgătoare, amestecându-se jos într-o tăcere neagră, îi atrase atenţia. Rămase privind îndelung peste parapet. Big Ben expedie o ghiulea neobrăzată drept peste capul său plecat... Era jumătate după miezul unei nopţi de coşmar în Marea Mânecii.

Şi Ossipon porni mai departe pe jos. Silueta sa robustă fu zărită în acea noapte în diferite puncte îndepărtate ale uriaşei metropole, ce dormita monstruoasă pe un covor de noroi şi sub un văl de ceaţă rece. Fu zărită traversând străzi fără viaţă şi complet tăcute, sau mistuindu-se în perspectiva nesfârşitelor şiruri drepte de case întunecate ce mărgineau bulevardele goale presărate cu lămpi de gaz. Străbătu pieţe, piaţete, scuaruri, străzi monotone cu nume necunoscute, ce reţin doar praful umanităţii inert şi deznădăjduit din şuvoiul cel mare al vieţii. Umbla tot înainte. Şi, deodată, cotind în aleea unei grădini cu un petic de iarbă năpârlită, pătrunse într-o căsuţă soioasă de funingine cu ajutorul unei chei pe care o scoase din buzunar.

Se aruncă îmbrăcat în pat şi, timp de un sfert de ceas, rămase nemişcat. Apoi se ridică brusc în capul oaselor, îndoind genunchii la piept şi înlănţuindu-şi gleznele. Primii zori îl găsiră cu ochii larg deschişi, în această postură. Omul acesta care putea umbla atât de mult pe jos, atât de departe, atât de fără ţel şi nu dădea nici cel mai mic semn de oboseală, putea de asemenea rămâne ore întregi în loc fără a mişca un membru sau chiar o pleoapă. Dar, când soarele dinainte de amiază trimise razele sale în odaie, îşi descleştă şi el degetele şi căzu în spate pe pernă.

Ochii lui priveau fix în tavan. Deodată se închiseră. Ossipon dormea în lumina soarelui.

XIII

Lacătul masiv de fier de pe uşile dulapului în perete era singurul lucru din cameră pe care ochiul se putea odihni fără a fi deprimat de mizerabila urâţenie a aspectului şi de precaritatea obiectelor. În condiţii normale nevandabil din cauza nobilelor sale proporţii, îi fusese cedat Profesorului pentru câţiva penny de un negustor de vechituri din estul Londrei. Camera era mare, curată, respectabilă şi săracă, dar cu acea sărăcie ce sugera atrofierea oricărei nevoi umane, afară de aceea elementară, de pâine. Pe ziduri nu era nimic altceva decât hârtie, o cascadă de verde ca arsenicul, mânjită ici şi colo de pete care nu se luau cu nimic şi care semănau cu hărţile vagi ale unor continente nepopulate.

La o masă de brad, sub fereastră, şedea vânjosul Ossipon, ţinându-şi capul în mâini. Îmbrăcat în unicul său costum de tweed ieftin, dar plescăindu-şi mereu încoace şi încolo o pereche de papuci incredibil de dezmembraţi pe scândurile goale, Profesorul umbla cu mâinile adânc vârâte în buzunarele lăbărţate ale hainei, îi povestea tocmai robustului său oaspete despre vizita pe care o făcuse de curând Apostolului Michaelis. Desăvârşitul anarhist se arăta chiar puţin surprins.

— Omul habar n-avea de moartea lui Verloc. Fireşte! Doar nu se uită niciodată prin ziare. Cică îl întristează, aşa spune el. Dar nu-i nimic. Intru în coşmelia lui. Nici-o suflare, pe nicăieri. A trebuit să-l strig de vreo cinci ori înainte de a-mi răspunde. Ziceam că poate mai e încă în pat şi doarme. Da' de unde. Scria deja de vreo patru ore la cartea lui. Stătea în cuşca aia

strâmtă îngropat sub un maldăr de foi scrise. Pe masă, alături, avea un morcov crud mâncat pe jumătate. Micul lui dejun. Acum ţine un regim de morcovi cruzi şi lapte.

— Şi cum mai arată? se interesă moale Ossipon.

— Angelic… Am cules de pe jos o mână de foi. Sărăcia lui de idei e de-a dreptul dezarmantă. N-are niciun pic de logică. Nu mai e deloc în stare să gândească în mod consecutiv. Dar asta încă n-ar fi nimic. Şi-a împărţit biografia în trei părţi: *Credinţa*, *Speranţa* şi *Mila*. Acum tocmai elaborează ideea unei lumi organizate ca un spital mare şi frumos, cu grădini şi flori, în care cei puternici să se dedice îngrijirii celor slabi.

Profesorul făcu o pauză.

— Poţi concepe o nebunie mai mare, Ossipon? Auzi, cei slabi! Sursa tuturor relelor de pe pământul ăsta! continuă el cu o teribilă siguranţă de sine. I-am spus că eu visez o lume organizată ca un abator, în care cei slabi să fie adunaţi la un loc pentru exterminarea lor totală, înţelegi, Ossipon? Adică sursa tuturor relelor! Ei sunt stăpânii noştri infernali, ei, slabii, neputincioşii, proştii, laşii, cei slabi de înger şi cei cu suflete de sclavi. Ei au puterea. Ei sunt cei mulţi. A lor e împărăţia pământului. Exterminaţi trebuie toţi, exterminaţi! Asta-i singura cale spre progres. Asta! Vino alături de mine, Ossipon. Întâi marea masă a celor slabi trebuie să piară, pe urmă şi cei numai relativ puternici, înţelegi? Întâi orbii, apoi surzii şi muţii, pe urmă şchiopii şi schilozii… şi tot aşa mai departe. Orice păcat, orice viciu, orice prejudecată, orice convenţie trebuie să-şi afle într-o zi sfârşitul.

— Şi-atunci ce mai rămâne? întrebă Ossipon cu vocea strangulată.

— Rămân eu… dacă sunt destul de puternic, declară micuţul Profesor gălbejit, ale cărui urechi mari, subţiri ca nişte membrane şi mult depărtate de craniul său mărunt, căpătară deodată o culoare roşu-închis. N-am suferit oare destul de pe urma tiraniei celor slabi? continuă el energic. Apoi, bătându-şi haina peste buzunarul de la piept: Şi totuşi *eu* sunt forţa. Dar timpul! Timpul! Daţi-mi timp! Ah! Mulţimea asta, prea neghioabă ca să mai simtă fie mila, fie frica. Uneori îmi spun că toate atuurile sunt de partea lor… Toate… până şi moartea… propria mea armă.

— Hai să bei cu mine o bere la Silenus, rosti vânjosul Ossipon după un răstimp de tăcere punctat doar de plescăitul rapid al papucilor din picioarele anarhistului desăvârşit.

Acesta din urmă primi. Era în felul său jovial în acea zi. Îl bătu pe Ossipon pe umăr.

— Bere zici! Fie! Să bem azi şi să ne veselim, căci suntem puternici, iar mâine murim.

Se munci din greu trăgându-şi ghetele, timp în care vorbi mai departe pe tonul său lapidar şi hotărât.

— Dar ce s-a-ntâmplat cu tine, Ossipon? Arăţi mohorât şi-ai ajuns să-mi cauţi până şi mie compania. Aud că eşti văzut mereu în locuri unde oamenii vorbesc numai prostii la beţie. De ce? Ţi-ai părăsit regimentul de femei? Ele doar sunt cele slabe care-i hrănesc pe cei puternici, nu?

Pocni cu piciorul în podea, apoi ridică cealaltă gheată cu şireturi, greoaie, cu talpă groasă, nevăcsuită şi cârpită în multe locuri. Zâmbi sinistru numai pentru sine.

— Ia spune-mi, Ossipon, cumplitule, vreuna din victimele tale s-a omorât vreodată pentru tine?... Sau succesele îţi sunt incomplete până la ora asta?... Căci numai sângele îşi pune pecetea pe măreţie. Sângele. Moartea. Gândeşte-te numai la istorie.

— Du-te dracului! îi aruncă Ossipon fără a întoarce capul spre el.

— De ce? Lasă asta să fie speranţa celor slabi, a căror teologie a inventat iadul pentru cei puternici. Ossipon, ceea ce simt eu pentru tine se cheamă dispreţ amical. Tu n-ai fi în stare să ucizi nici măcar o muscă.

Însă, mergând spre berărie pe platforma omnibuzului, Profesorul îşi pierdu buna dispoziţie.

Imaginea mulţimii ce înţesa trotuarul îi făcu siguranţa de sine să pălească sub povara îndoielii şi a neliniştii, de care nu reuşea să se uşureze decât după un răstimp de recluziune în camera sa cu dulapul cel mare zăvorât de un lacăt uriaş.

— Deci aşa, aruncă peste umăr Ossipon, care stătea pe un scaun mai în spate. Deci aşa, Michaelis visează o lume ca un spital minunat şi vesel.

— Întocmai. Un azil imens pentru vindecarea celor slabi, confirmă sardonic Profesorul.

— Ce aiureală! recunoscu şi Ossipon. Slăbiciunea doar nu se poate vindeca. Dar, la urma urmei, poate că Michaelis nici nu greşeşte prea tare. În două sute de ani de acum încolo medicii au să ajungă să stăpânească lumea. Ştiinţa domneşte deja peste tot. Poate că domneşte din umbră, dar domneşte. Şi orice ştiinţă până la urmă trebuie să culmineze cu ştiinţa vindecării... nu a celor slabi, ci a celor puternici. Omenirea vrea să trăiască... să trăiască.

— Omenirea, enunţă Profesorul aruncând o privire suficientă prin ochelarii săi cu rame de oţel, nu ştie ce vrea.

— Noroc că ştii tu, bombăni Ossipon. Adineauri te plângeai că vrei timp... timp. Ei bine, medicii or să-ţi ofere timp... dacă te porţi frumos. Afirmi că te numeri printre cei puternici... pentru că porţi în buzunar destul material ca să te duci şi tu şi să mai iei încă, să zicem, alţi douăzeci de oameni cu tine în eternitate. Numai că eternitatea e o văgăună blestemată. Timp, da, de el ai nevoie. Tu... dacă ai întâlni un om care ţi-ar putea oferi cu certitudine zece ani de timp, ţi l-ai face imediat stăpân.

— Deviza mea e: Niciun Dumnezeu! Niciun stăpân! rosti Profesorul sentenţios, ridicându-se pentru a coborî din omnibuz.

Ossipon îl urmă.

— Aşteaptă până zaci întins pe spate la capătul sorocului tău de timp, replică el, sărind de pe scară în urma celuilalt. Al picăturii tale jalnice, meschine, abjecte de timp, continuă traversând strada şi săltând pe bordura de vizavi.

— Am impresia că eşti un impostor, Ossipon, spuse Profesorul, deschizând marţial uşile renumitului restaurant Silenus. Iar, după ce se aşează la o masă mică, îşi dezvoltă mai departe gândul condescendent: Tu nici măcar nu eşti doctor. Dar totuşi eşti amuzant. Ideea ta despre o umanitate care scoate limba în acelaşi fel pentru a-şi primi pastiluţa de la un pol până la celălalt când îi comandă câţiva şmecheri solemni e demnă

de profetul nostru. Profeţia! Ce rost are să ne gândim la ce va fi?! (Ridică paharul.) Pentru distrugerea a ceea ce este, rosti el calm.

Bău şi căzu din nou în muţenia lui ciudat de ermetică. Ideea unei omeniri numeroase ca nisipul plajei şi la fel de indestructibilă şi greu de manevrat îl obseda. Vacarmul exploziilor de bombe se pierdea în imensitatea grăunţelor de nisip fără niciun ecou. De exemplu, cazul Verloc. Cine se mai gândea acum la el?

Ca sub impulsul brusc al cine ştie cărei forţe misterioase, Ossipon scoase un ziar împăturit de mai multe ori din buzunar. Foşnetul lui îl făcu pe Profesor să ridice capul.

— Ce ziar e ăsta? E ceva în el? întrebă.

Ossipon tresări ca un somnambul speriat din somn.

— Nu, nimic. Chiar nimic. E vechi de vreo zece zile. Cred că l-am uitat în buzunar.

Însă nu îl aruncă, deşi era vechi, înainte de a-l pune înapoi, aruncă o privire asupra ultimelor rânduri ale unui paragraf. Acestea sunau astfel: "*Un mister impenetrabil pare sortit a pluti pentru totdeauna deasupra acestui gest de demenţă sau de disperare*."

Erau ultimele rânduri dintr-o ştire apărută sub titlul "*Sinuciderea unei pasagere pe un feribot în Marea Mânecii*". Lui Ossipon îi erau familiare ornamentele acestui gen de stil jurnalistic. "*Un mister impenetrabil pare sortit a pluti pentru totdeauna*..." Ştia textul pe de rost cuvânt cu cuvânt. "*Un mister impenetrabil*..." Şi, lăsând capul în piept, vânjosul anarhist se cufundă într-o lungă reverie. Se simţea ameninţat de acest mister la însăşi sursa existenţei sale. Nu putea ieşi în lume să-şi întâlnească diferitele cuceriri, cărora le făcea curte pe băncile din Kensington Gardens sau pe care le întâlnea la gardul vreunor parcuri particulare, fără a fi îngrozit că va începe să le vorbească despre un mister impenetrabil sortit a... îl cuprinsese o teamă ştiinţifică de demenţa ce părea a-l pândi printre aceste rânduri. "*A pluti pentru totdeauna deasupra*." Era o adevărată obsesie, un chin. În ultima vreme lipsise de la mai multe astfel de rendez-vous-uri, a căror trăsătură comună era de obicei o încredere nelimitată în limbajul sentimentelor şi al tandreţei masculine. Înclinaţia diferitelor categorii de femei de a avea încredere în el îi satisfăcea nevoia de autoadmiraţie, oferindu-i şi unele expediente materiale. Avea nevoie de aşa ceva. Îi era la îndemână. Dar, dacă nu mai putea face uz de această dispoziţie aparte, risca să-şi anihileze şi trupul şi idealurile..."*Acest gest de demenţă sau de disperare*."

"Un mister impenetrabil" avea să fie cu siguranţă "sortit a pluti pentru totdeauna" în măsura în care omenirea întreagă era afectată de el. Dar dacă, dintre toţi oamenii, numai el nu reuşea să se scuture de această blestemată cunoaştere a adevărului? Iar adevărul cunoscut lui Ossipon era doar atât de precis pe cât i-l putea servi reporterul ziarului... până la pragul cuvintelor magice: "*mister sortit a pluti pentru totdeauna*..."

Ossipon era informat exact. Ştia ce văzuse paznicul de la capătul pasarelei: O femeie în rochie neagră şi voal negru, ce rătăcea la miezul nopţii de-a lungul cheiului. „Vreţi să luaţi feribotul, doamnă? o întrebase el încurajator. Pe aici, vă rog". Îi lăsase impresia că nu era hotărâtă ce să facă. A ajutat-o să urce. I s-a părut extrem de vlăguită.

Şi mai ştia şi ce văzuse însoţitoarea: o femeie îmbrăcată în negru, palidă la faţă, ţinându-se dreaptă în picioare în cabina goală a femeilor. Încercase s-o convingă să stea puţin culcată. Femeia părea că nu vrea să scoată niciun sunet şi arăta ca şi cum s-ar fi aflat la mare ananghie. Următorul lucru constatat de îngrijitoare a fost că ciudata pasageră părăsise cabina femeilor. A urcat pe punte s-o caute acolo şi Ossipon află că biata femeie o găsise pe nefericita doamnă şezând pe unul din scaunele acoperite de afară. Ţinea ochii larg deschişi, dar n-a vrut să răspundă la nici-o întrebare ce i s-a pus. Arăta foarte suferindă, îngrijitoarea s-a dus după stewardul-şef şi cei doi au stat o vreme lângă scaunul acoperit, sfătuindu-se ce era de făcut cu neobişnuita pasageră. Au vorbit destul de limpede (deşi ea părea să nu audă nimic) de St. Malo şi de consulul de acolo, prin intermediul căruia voiau să încerce a lua legătura cu familia ei din Anglia. Apoi au plecat să-i aranjeze mutarea jos, într-o cabină, căci, din câte puteau judeca după chipul ei, femeia li s-a părut că se sfârşeşte văzând cu ochii.

Ossipon ştia însă că, dincolo de acea mască a disperării, luptau împotriva deznădejdii şi groazei o vigoare vitală, o dragoste de viaţă în stare să reziste chinului sufletesc ce îndeamnă la crimă şi la frică, la frica dementă şi oarbă de spânzurătoare. Ştia acest lucru, îngrijitoarea şi stewardul-şef însă nu ştiau nimic, afară de faptul că, venind după ea, în mai puţin de cinci minute, femeia în negru nu se mai afla pe scaunul acoperit. Nu era de găsit nicăieri. Dispăruse. Era ora cinci dimineaţa şi niciun accident nu fusese semnalat. După un ceas, unul din marinarii feribotului a descoperit pe scaun o verighetă. Rămăsese lipită de lemn din cauza umezelii şi strălucirea ei îi atrăsese atenţia, înăuntru era gravată o dată: 24 iunie 1879. “*Un mister impenetrabil pare sortit a pluti pentru totdeauna*...”

Şi Ossipon ridică încet capul plecat în piept şi atât de drag numeroaselor femei umile din aceste insule ale noastre; sub claia de păr galben ca lumina soarelui semăna cu Apollo.

Între timp, Profesorul devenise neliniştit. Se sculă în picioare.

— Stai, zise în pripă Ossipon. Ascultă, ce ştii tu despre dementă şi disperare?

Profesorul îşi trecu vârful limbii peste buzele subţiri şi uscate şi pronunţă doctoral:

— Aşa ceva nu există. Acum orice pasiune e moartă. Lumea e mediocră, flască, lipsită de vlagă, pe când dementa şi disperarea sunt o forţă. Iar forţa e un delict în ochii nebunilor, ai celor slabi şi proşti, care dau tonul în ziua de azi. Tu eşti un ins mediocru. Verloc, al cărui caz poliţia a reuşit să-l moşmondească atât de eficace, era şi el un mediocru. Iar poliţia l-a omorât. Era mediocru, să ştii. Toată lumea e mediocră. Dementă şi disperare! Fă-mi o pârghie din astea două şi-ţi mut lumea din loc. Ossipon, îţi acord tot dispreţul meu cordial. Tu nu eşti în stare să concepi nici măcar ceea ce, în limbajul cetăţeanului îmbuibat, se numeşte un delict. N-ai pic de forţă în tine.

Tăcu, zâmbind sardonic din spatele sinistrelor reflexe ale ochelarilor săi.

— Şi dă-mi voie să-ţi spun că mica moştenire pe care se-aude că ai primit-o nu te-a făcut deloc mai deştept. Stai în faţa berii ăsteia ca o momâie. Te-am salutat.

— Vrei s-o iei tu? întrebă Ossipon privind spre el cu un rânjet stupid.

— Ce să iau?

— Moştenirea. Ţi-o dau pe toată.

Incoruptibilul Profesor zâmbi doar. Hainele abia se mai ţineau pe el, iar ghetele sale grele ca plumbul şi care, sub atâtea cârpeli, îşi pierduseră forma iniţială, luau apă la fiecare pas. Dar nu spuse decât:

— Am să-ţi trimit din când în când o mică notă de plată pentru nişte substanţe pe care le comand mâine. Am mare nevoie de ele. Ne-am înţeles… da?

Ossipon lăsă încet capul în jos. Era singur. "*Un mister impenetrabil*…" I se părea că, suspendat în aer înaintea lui, îşi vedea propriul creier pulsând în ritmul unui mister impenetrabil. Era fără îndoială bolnav…"*Acest gest de demenţă sau de disperare*."

Pianul mecanic de lângă uşă interpretă cu mult tupeu un vals, după care tăcu brusc, de parcă s-ar fi supărat.

Ossipon, supranumit Doctorul, ieşi din berăria Silenus. Ezită puţin la uşă, clipind în lumina nu prea puternică a soarelui; avea ziarul cu ştirea despre sinuciderea unei femei în buzunar. Lipită de ziar, îi bătea inima. Sinuciderea unei femei - *acest gest de demenţă sau de disperare*.

Umbla pe stradă fără să fie atent pe unde calcă şi mergea într-o direcţie care nu avea să-l ducă la locul de întâlnire cu vreo altă doamnă (o guvernantă mai vârstnică, plină de încredere într-un chip ambroziac şi apollonic). Dimpotrivă, mergea în direcţia opusă. Nu era capabil să dea ochii cu nici-o femeie acum. Eşec total. Nu-i venea nici să gândească, nici să lucreze, nici să doarmă, nici să mănânce. În schimb începuse să bea cu plăcere, cu anticipaţie, cu speranţă. Eşec total. Cariera sa revoluţionară, întreţinută de sentimentele şi încrederea multor femei, se vedea ameninţată de un mister impenetrabil, misterul unui creier omenesc pulsând greşit în ritmul unor fraze de ziar. "… *Sortit a pluti pentru totdeauna deasupra acestui gest*… — şi se înclina încet spre canal - *de demenţă sau de disperare*…"

"Sunt serios bolnav", îşi murmură el pentru sine cu o intuiţie ştiinţifică. Deja silueta sa robustă, cu banii din fondul secret al unei ambasade (moşteniţi de la domnul Verloc) în buzunar, umbla prin rigola de gunoaie a străzii, antrenându-se parcă pentru povara unui viitor ineluctabil, îşi încovoia deja umerii laţi, pleca în jos capul cu bucle de ambrozie, ca şi cum ar fi fost pregătit să-şi înhame curelele de piele ale reclamelor, devenind om-sandviş. Întocmai ca în noaptea aceea, cu mai bine de o săptămână în urmă, Ossipon umbla fără a se uita pe unde calcă, fără să simtă oboseala, fără să simtă nimic, nevăzând nimic, neauzind niciun sunet. "*Un mister impenetrabil*…" Mergea şi nimeni nu-i dădea vrea atenţie…"*Acest gest de demenţă sau de disperare*."

Şi incoruptibilul Profesor umbla în acele clipe, ferindu-şi ochii de odioasa mulţime a oamenilor. El nu avea niciun viitor, îl dispreţuia. El era o forţă. Gândurile lui se delectau cu imagini ale ruinei şi ale distrugerii. Umbla debil, neînsemnat, jerpelit, mizerabil, dar înspăimântător în

simplitatea ideii sale de a chema demenţa şi disperarea să participe la regenerarea lumii. Nimeni nu-l băga în seamă. Trecea nebănuit şi ucigător ca o molimă pe străzile pline de oameni.

ianuarie-octombrie 1906

Galeria Misterelor
Roman de spionaj şi dramă psihologică investigată cu ochiul atent al unui maestru al prozei moderne, *Agentul secret* are ca punct de plecare un atentat terorist din Londra anului 1894. Povestea urmăreşte traiectoria lui Verloc, spion rus, colaborator al poliţiei britanice şi agent infiltrat într-un grup anarhist, care se ascunde, sub masca respectabilităţii burgheze, până şi de soţia lui. Primind misiunea de a compromite mişcarea politică din care face parte, Verloc elaborează un plan care va egua stupid şi sinistru, cu consecinţe tragice pentru el şi familia sa inocentă.